Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Helms, H. Jørgen.; af H. Jørgen Helms ; udg. af Valkendorfianersamfundet.
Titel | Title:	Valkendorfs Kollegiums Historie fra dets Oprettelse 1588 og indtil 1865 : med en kort Oversigt over Kollegiets Historie fra 1865 til Nutiden
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : trykt hos Nielsen & Lydiche, 1917
Fysiske størrelse | Physical extent:	306 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE

FRA DETS OPRETTELSE 1588 OG INDTIL 1865

MED EN KORT OVERSIGT OVER KOLLEGIETS HISTORIE FRA 1865 TIL NUTIDEN

AF

H. JØRGEN HELMS

MED KOMMUNITETETS UNDERSTØTTELSE
UDGIVET AF
VALKENDORFIANERSAMFUNDET

KØBENHAVN
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
1917

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE

Ny kgl. Saml.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE

FRA DETS OPRETTELSE 1588 OG INDTIL 1865

MED EN KORT OVERSIGT OVER
KOLLEGIETS HISTORIE FRA 1865 TIL NUTIDEN

AF

H. JØRGEN HELMS

MED KOMMUNITETETS UNDERSTØTTELSE
UDGIVET AF
VALKENDORFIANERSAMFUNDET

KØBENHAVN
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
1917

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FORORD

Nærværende Fremstilling af Valkendorfs Kollegiums Historie er skrevet paa Opfordring af VALKENDORFIANER-SAMFUNDET, *der som et Led i sine Bestræbelser for at knytte gamle og unge Valkendorfianere sammen og vedligeholde deres Interesse for Kollegiet har ønsket at raade Bod paa det hidtidige Savn af en Skildring af dets Historie og til denne Tankes Gennemførelse har søgt og opnaaet* KOMMUNITETETS *Bistand. Det er mit Haab med nærværende lidet Opus i nogen Grad at have bidraget til den nævnte Opgaves Løsning og til Fremme af Valkendorfianersamfundets Formaal.*

De vigtigste Kilder til Fremstillingen har været Konsistoriets Akter, for det XIX Aarhundredes Vedkommende tillige Universitetets trykte Aarbøger, samt Kollegiets gamle Protokoller og Regnskabsbøger; men ved Siden deraf er Oplysninger til Kollegiets Historie hentet rundt om fra de forskelligste Værker. Noter og Henvisninger til Kildesteder findes bag i Bogen. Til hvert af Bogens Afsnit er knyttet korte biografiske Meddelelser om kendte Alumner i vedkommende Periode, undtagen for Tiden 1865—1917, der i det hele kun er behandlet ganske oversigtsmæssigt. Til Bogens Tekst er føjet Fortegnelser over Kollegiets Patroner, Eforer og Alumner.

København, d. 1. Juli 1917.

H. JØRGEN HELMS.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

INDHOLD

Side

FØRSTE AFSNIT: VALKENDORFS KOLLEGIUMS OPRETTELSE *13*

Christopher Valkendorfs Køb af Hvidekloster 15

Hvidekloster. Karmeliterkollegiets Oprettelse 1519. Kollegiets Virksomhed 1519—22: Povl Helgesen, Frans Vormordsen, Peder Laurentsen, Anders Liung. Povl Helgesens Flugt fra København; Kollegiets Hensygnen og Opløsning (1522—30). Hvidekloster i adeligt Eje (1530—88)..... 15

Valkendorfs Kollegium. Hvidekloster indrettes til Studenterbolig; tages i Brug Sommeren 1588. Indvielsesfest 26. Febr. 1589 ... 23

Christopher Valkendorf. Oversigt over hans Levnedsløb; hans Virksomhed som Videnskabernes Velynder og Beskytter..... 24

Fundats og Statuter. Christopher Valkendorf udsteder Kollegiets Fundats 16. Juli 1595. Fundatsens Indhold. Statuter for Kollegiet. Love for Disputereøvelser paa Kollegiet..... 30

Christopher Valkendorfs Død 36

ANDET AFSNIT: VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1588—1664 ..... *39*

Kollegiets Styrelse. Konsistorium og Patron. Henning Valkendorf, Patron 1601, vil laane alle Kollegiets Penge 1624, dør 1626. — Henning Valkendorf den Yngre, Patron 1626, inspicerer Kollegiet, kræver Regnskab, møder Uvilje hos Professorerne; udnævner Ikke-Studenter til Alumner, strides med Professorerne om Fremgangsmaaden ved Udnævnelse af Alumner. Patronens økonomiske Vanskeligheder, han vil laane af Kollegiets Penge, dør 1658. Glorup sælges, Valkendorfernes Patronatsret tvivlsom efter Gaardens Salg; Christopher Valkendorf til Hessleholm anerkendes dog som Patron af Konsistorium 41

Forvaltningen af Kollegiets Kapital. Konsistorium overtager Forvaltningen 1595. Regnskabsførelse ved de skiftende Rektorer. Stigende Vanskeligheder som Følge af Kejserkrigen og Torstensonskrigen. Kapitalens Fremvækst dog normal indtil 1652.

Side

Kapitalens Størrelse 1652. Distributsen til Professorer og Alumner. — Uregelmæssigheder i Fremvæksten 1652—62. Fejlen rettes 1663. Regnskabsførelsen overdrages en Efor 1664. — Forvaltningen af Bibliothekets Kapital 48

Kollegiets Bygninger. Skildring af Hovedbygning, Gaard, Auditoriebygning og Have. Bygningerne skrøbelige, Have muren altid faldefærdig. Talrige, men utilstrækkelige Reparationer. Bombardement 1658. Istandsættelse af Bygninger og Have ved Prof. Jørgen Eilersens Hjælp 53

Livet paa Kollegiet. Dagligt Liv. Inspektors Pligter. Disputereøvelser og Forelæsninger i Kollegiets Auditorium. Distributserne ved Paaske og Mikkelsdag. — Uregelmæssigheder: Slagsmaal, Opsætsighed, Drukkenskab, Natteoptøjer, Ugudelighed, Dovenskab m. m. — Alumnernes Deltagelse i Universitetsfesten 1617. Københavns Forsvar 1658—59. — Bekendte Alumner 60

TREDJE AFSNIT: VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1664—1728 83

Kollegiets Styrelse. Eforerne. — Patroner: Christopher Valkendorf, har tvivlsom Ret til Patronatet, anerkendes dog af Konsistorium 1658, bliver svensk Undersaat; fordrer Regnskab, forlænger Alumnetiden ubegrænset paa Trods af Fundatsen, efterlignes heri af Hans Valkendorf, Patron 1690, svag Modstand hos Konsistorium; Alumni perpetui. Anonym Klage til Regeringen over Professorernes slette Forvaltning, bl. a. af Valkendorfs Kollegium (1707). Professorerne vil udrydde Misbrugene og udvise Alumnos perpetuos, geraader i heftig Strid med Hans Valkendorf, der imidlertid gaar i Krig (1707) og dør. — Christian Christopher Valkendorf, optræder som Patron 1707, afvises af Konsistorium 1708; Patronatet ophører. — Senere Prætendenter til Patronatet. — Familien Valkendorfs Tilbagegang og senere Berøring med Kollegiet. — Professorerne reformerer efter Patronatets Ophør (1708). Alumni perpetui fordrives 85

Forvaltningen af Kollegiets Kapital. De første Eforer besørger Kapitalen sikrere anbragt. Kollegiets Ejendomme i Lydinge brænder 1675, Tab som Følge heraf. Kapitalens Fremvækst nedsættes til det halve, standser helt fra 1703. — Distributsen til Alumner og Professorer. — Forvaltningen af Bibliothekets Kapital, omhyggelig indtil 1678, siden som Regel det modsatte. Gaver til Bibliotheket fra: Jørgen Eilersen 1686, Frants Thestrup 1709, Povel Hersleb 1717 99

Side

Kollegiets Bygninger. Deres fortsatte Forfald. Jørgen Eilersens Virksomhed for at standse dette. Udvidelse af Bibliotheks lokalet. Hyppige Omstyrtninger af Havemuren. — Haven; Jørgen Eilersens Omsorg for den; Peder Kyllings horticulturelle Virksomhed; Anton Muus' do. Fast Urtegaardsmand antages 107

Livet paa Kollegiet. Konsistoriums Virksomhed for Disciplinering af Alumnerne: Artikler af 1673 og 1682. Forholdsvis rolige Tilstande paa Kollegiet. Alumni perpetui. Disputereøvelser, Forsømmelser af disse, Professorerne skrider ind, Virkningen heraf. — En Alumne som Skuespiller. Alumnerne og Studentervæbningerne 1700 og 1716. Alumner som Ligbærere under Pesten 1711. — Kendte Alumner 111

Branden 1728 147

FJERDE AFSNIT: VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1728—1795 ..... *153*

Kollegiets Bygninger. Det brandlidte Kollegiums Istandsættelse 1728—32. Alumnerne flytter ind 1731. Omstyrtning af Havemuren. Kollegiets elendige Tilstand 1742. Hævning af Havens og Gaardens Niveau, Restauration af Auditoriebygningen, Ombygning af Beboelseshuset, Opførelse af en ny Havemur (1742—44). — Den restaurerede Bygnings Fugtighed. Senere Reparationer. Indretning af Lejlighed til en Opvarterske. — Bygningerne assureres. — Haven; ødelagt ved Branden 1728, istandsættes 1747—49. Haveinspektorembede oprettes 1780 155

Kollegiets Styrelse. Eforerne. Overtrædelse af Fundatsens Bestemmelser angaaende Kollegiets Formue; Indgreb i Kapitalen; Forsømmelse af Fremvæksten. Nannestads og Holms Pengegaver (1760); Holm foranlediger conclusum consistorii af 10. Sept. 1760. Fremvæksten genoptages. Kapitalen vokser dog ikke paa Grund af Renteprocentens Synken. Stampeske Legat (1790). Distributsen til Alumner og Professorer. Stigende Skattebyrde. — Bibliotheket: Nyanskaffelser yderst sjældne. Gaver til Bibliotheket. Dets slette Tilstand og daarlige Pasning. — Vilkaarlig Ændring af Kollegiets Karakter: de studerendes Pladser reduceres til 13, 3 beslaglægges af Landmaalere. — Fremgangsmaaden ved Udnævnelsen af Alumner og inspectores collegii. Skærpelse af Kravene for Optagelse paa Kollegiet ... 160

Livet paa Kollegiet. Disputereøvelserne; Alumnernes Ulyst til disse; »Tractamenter« efter Øvelserne; Forbud mod disse. Disputereøvelsernes Art. — Kollegiets Tyende: Opvartersken;

Side

hendes øgede Betydning og udvidede Virkefelt. Kollegiets daglige Liv belyst gennem Alumnernes Kontrakter med Opvarterskeu. — Hun installeres i Kollegiets Bygning (1794) 174

Branden 1795. Forberedelser til Jubilæumsfest paa Kollegiet; den store Ildebrand 6.—8. Juni, Kollegiets Brand 7. Juni. Skadens Omfang 178

Bekendte Alumner i Perioden 1728—95 179

FEMTE AFSNIT: VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1795—1865 ..... *197*

Kollegiets Bygninger. Genrejsningen efter Branden (1795—98). Beboelseshusets Fugtighed. Reparationer, utilstrækkelige til at afhjælpe Manglerne. Pengegave til Kollegiet fra H. F. Estrup (1836) besluttes efter L. Engelstofts Forslag anvendt til Indretning af Studenterboliger i Auditorie- og Bibliotheksbygningen. Bibliotheket sælges (1841). Reinhardt (Efor fra 1840) udsætter Gennemførelsen af L. Engelstofts Plan, træffer i Stedet Foranstaltninger mod Hovedbygningens Fugtighed. C. T. Engelstoft afløser Reinhardt (1845); L. Engelstofts Plan opgives, Auditoriebygningen nedrives (1847). Nye Bestræbelser for at bekæmpe Fugtigheden; deres Resultatløshed. Bygningens skandaløse Forfatning 1862; dens Ombygning besluttes. Forhandlinger herom (1862—65). Kollegiets Nedrivning (1865) 199

Kapitalens Forvaltning. Kollegiets usle økonomiske Forhold efter 1813. Overvældende Skattebyrde. Vedvarende Underbalance 1814—25. Fremvæksten standser (fra 1813), genoptages (1844), ophører (1865). Alumnedistributsen nedsættes (1814). Professordistributsen ophører (1819), genoptages (1844), ophører (1865). — Pengegaver til Kollegiet; Refusioner fra gamle Alumner i Anledning af Branden 1795. Obelitz' Legat (1809), Riisbrighs (1809), Smiths (1812). Estrups Pengegave, skænket 1836, besluttes anvendt til Legat (1847). Eskildsens Legat (1841). — Kapitalens Stagnering 1795—1865 216

Alumnerne. Fremgangsmaaden ved Alumneudnævnelserne fastslaas nøjere (L. Engelstofts Regler af 1839). Inspektorvalget gaar over til Alumnerne. — Kollegiets illegitime Alumner: 3 Landmaalere indtil 1830 (siden 1761—63), 2 Landmaalere 1830—35, 1 Landmaaler 1835—47. — Kollegiets Opvarterske afløses af en Portner (1816). — Kollegielivet uberørt af Landets og Kollegielivets Genvordigheder; hyppige Fester. Alumner i »Kronprinsens Livkorps« 1801 og 1807, i Felttoget 1848—50. — Bekendte Alumner 223

Side

SJETTE AFSNIT: KORT OVERSIGT OVER VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE FRA 1865 TIL NUTIDEN *251*

Kollegiets *Bygning*; væsentlig uforandret fra 1866 til Ombygningen 1913. Dog Udvidelse (1900) af den 1869 indrettede Læsestue; Alumnetallet (21 siden 1866) nedsættes ved den Lejlighed (1900) til 20. — Kollegiets *Finanser*: tynges af Renter og Afdrag af Byggelaan; Fremvæksten (standset efter 1865) genoptages 1871. Byggelaanet afbetalt 1896. Distributsen til Alumner og Professorer. Nyanbringelse af Kollegiets Kapital 1908. Forskellige Tilskud fra Kommunitetet. Eskildsens Legat. Nye Legater (Albertis, Jubilæumslegat, Kalkos). — 300-Aars Fest den 26. Febr. 1889. Valkendorfianersamfundets Oprettelse (1905). — Ombygningen 1913; faste aarlige Tilskud fra Kommunitetet 253

TILLÆG *263*

Slægtstavle over Kollegiets Patroner 265

Fortegnelse over Kollegiets Eforer 267

Fortegnelse over Kollegiets Alumner 269

Noter og Henvisninger 294

Navneliste 301

BILLEDFORTEGNELSE

	Side
Christopher Valkendorf	25
Valkendorfs Kollegium i Aaret 1748	157
Frederik Nannestad	163
Henrik Stampe	167
Titelbladet til Ewalds Kollegiedisputats »De Paradiso«, 1764	187
H. F. Estrup	205
Valkendorfs Kollegium ca. 1860, set fra St. Pederstræde	211
Valkendorfs Kollegium ca. 1860, set fra Haven	213
Børge Riisbrigh	221
Det ny Valkendorfs Kollegium, opført 1865—66	255
C. C. Alberti	257
J. H. Kalko	258
K. Faber	260
Valkendorfs Kollegium efter Ombygningen 1913	261

FØRSTE AFSNIT

VALKENDORFS KOLLEGIUMS OPRETTELSE

CHRISTOPHER VALKENDORFS KØB AF HVIDEKLOSTER

Under 4. Marts 1588 stadfæster Frederik II »tvende velbeseglede Skødebreve[1]), lydendes paa Hvidekloster i vor Købsted København«. Ved det første, »paa Pergament«, erklærer »os elskelige Morten Beck til Barløsegaard, vor Mand, Tjener og Landsdommer udi vort Land Fyn«, at han »med sin Hustrue og elskelige Frue Anne Skougaards Vilje og Samtykke haver solgt, skødet og afhændet fra dennem og deres Arvinger til Christopher Valkendorf og hans Arvinger al den Lod og Anpart, som forbemeldte hans Hustru er arveligen tilfalden udi Hvide Kloster i København i Sancti Peders Stræde liggendes«.

Det andet, »et Papirs Skødebrev«, indeholder Hr. Alexander Durham til Højsgaards Afkald »med hans Hustrues og elskelige Frue Mette Urnes Bevilling og Samtykke og hendes egen Hands Underskrift paa al den Lod og Part, som hans Hustrue havde udi det Hvide Kloster«, hvilken de afhænder »fra dem og deres Arvinger til Christopher Valkendorf og hans Arvinger til evindelig Ejendom«.

HVIDEKLOSTER

Hvidekloster, som saaledes gik over i daværende Rentemester, Christopher Valkendorfs, Eje og af ham blev omdannet til Studenterbolig, kunde se tilbage

paa en lang og minderig Fortid[2]). Denne samme Bygning, hvis sidste Rester holdt sig til Midten af forrige Aarhundrede, og gennem alle disse Aar gav Ly for videnskabelige Studier og kammeratligt Samvær, havde allerede saa tidligt som i Begyndelsen af XVI Aarhundrede været Bolig for Videnskabsdyrkere, havde tilmed for en Tid været et af de vigtigste Arnesteder for aandeligt Liv i Danmark og huset de berømteste Forløbere for den reformatoriske Bevægelse her i Landet.

Bygningens Historie kan følges tilbage til Aaret 1517, og muligvis har den endda eksisteret en rum Tid forud for dette Aar. Den tilhørte dengang Karmeliterordenens Kloster i Helsingør, og det var denne Tiggermunkeordens Overhoved her i Landet, Provinsialprioren, Professor i Theologi, Dr. Anders Christensen, der gav Stødet til Bygningens Ophøjelse til et Videnskabens Hjem. Levende interesseret for Videnskabens Fremme som han var, fattede han den Tanke at oprette et klosterligt Kollegium af samme Art som de, der fandtes ved mange af Udlandets Universiteter, for Eksempel i Paris og Oxford, hvor de Studerende slog sig sammen i fælles Bolig og dyrkede deres Studier under en Forstanders Ledelse og under Iagttagelse af klosterlige Regler. Planen vandt Bifald hos Kong Christian II, som selv interesserede sig for at fremhjælpe Københavns hensygnende Universitet. Ved to Gavebreve[3]) af 3. August og 8. December 1517 skænkede han Karmeliterordenens Kloster i Helsingør St. Jørgens Kapel og Hospital uden for Nørre Port med tilhørende Gods paa den Betingelse, at Klostret paatog sig, foruden at besørge Gudstjenesten i Kapellet og Sygeplejen i Hospitalet, at oprette et Kollegium i den

Karmeliterklostret tilhørende Gaard i St. Pederstræde, hvor Klosterbrødre kunde »studere og forbedres«, og hvortil ogsaa de andre studerende ved Københavns Universitet skulde have Adgang. Desuden skulde Ordenen underholde en Doktor eller Baccalaureus i Theologien, som hver Dag skulde holde en theologisk Forelæsning.

I Løbet af 1518 arbejdedes der paa at omdanne Karmeliterordenens Gaard i St. Pederstræde til Kollegium[4]), og i Begyndelsen af 1519 var den rede til at tages i Brug. Søndagen den 3. April blev de nærmere Bestemmelser om Kollegiets Ordning trufne paa Karmeliterordenens Provinsialkapitel i Landskrone, hvor det ogsaa fastsattes, hvilke Ordensbrødre der skulde have Bolig paa Kollegiet. Ved Afgørelsen heraf spillede Povl Helgesen fra Karmeliterklostret i Helsingør en væsentlig Rolle, og han selv blev valgt til Kollegiets Forstander, ligesom han ogsaa skulde beklæde det Embede som Baccalaureus i Theologien, som Ordenen ved Modtagelsen af Kongens Gave havde forpligtet sig til at holde.

I Løbet af de paafølgende Maaneder flyttede de dertil udvalgte Karmelitermunke samt nogle faa Brødre af Cistercienserordenen ind paa det nye Kollegium eller Hvidekloster, som det kom til at hedde efter Karmeliternes og Ciscerciensernes hvide Kutter, og Mandagen før Pinse, den 6. Juni 1519, tog de offentlige Forelæsninger deres Begyndelse.

I et Tidsrum af godt tre Aar udfoldedes nu en livlig videnskabelig Virksomhed i Hvidebrødrenes Kollegium. Studier var Hovedsagen, Munkelivet kom i anden Række, som det blandt andet fremgaar af den Omstændighed, at Medlemmer af to saa forskel-

lige Munkeordener som Karmeliterne og Cistercienserne kunde leve i samme Bygning. Det var theologiske og humanistiske Studier, der dyrkedes i Hvidekloster. Forstanderen Povl Helgesen havde allerede i Karmeliterklostret i Helsingør gjort sig bekendt som en Hader af Vankundighed og Overtro og som en ivrig Talsmand for en Reform inden for Kirken; i sin Egenskab af Forstander for Kollegiet og Docent i Theologi stræbte han nu at fremme grundigere Studier og et dybere Kendskab til Bibelen, i hvilken han ligesom Luther saa Grundlaget og Udgangspunktet for den sande Lære, uden dog at finde nogen Modsætning mellem den og det væsentlige i den katholske Kirkes Lærdomme. Selv holdt han daglig bibelske Forelæsninger, særlig over det ny Testamente, men desuden virkede endnu fire af Karmeliterbrødrene, Frans Vormordsen, Peder Laurentsen, Anders Liung og Movrids Samsing, som Lærere ved Kollegiet; Hollænderen Frans Vormordsen udmærkede sig særlig ved Lærdom i Hebraisk. Med Studiet af dette Sprog har Græsk sikkert været forenet, og paa Latinen lagde Povl Helgesen saa megen Vægt, at han varslede Undervisningens Ruin, om den latinske Messe afskaffedes. Ikke mindre Betydning end Lærdommen tillagde Povl Helgesen den moralske Vandel; med Videnskabeligheden, indskærpede han, bør et rent Levned være uløseligt forbundet, thi »det er forgæves at kunne Bog og være udydig og skalkagtig«[5]).

Karmeliterkollegiets Virksomhed under den kraftige og ildfulde Povl Helgesen følte s som en Luftning fra de friere Rørelser mod Syd, fra den humanistiske og reformatoriske Bevægelse i Tyskland. De tre Aar, det bestod med Povl Helgesen som Leder, er Glans-

perioden i Københavns Universitets ældste Historie. Paa Baggrund af Universitetets tidligere højst beskedne Virksomhed maatte Karmeliterkollegiet gøre et imponerende Indtryk med dets Besætning af lærde Mænd og med en Forstander som Povl Helgesen, »den store Mand, der med glimrende Navn i de hellige Videnskaber forkyndte de hellige Lærdomme«[6]).

Allerede efter tre Aars Forløb forsvandt imidlertid dette »eneste Lyspunkt i vort ældste Universitets kortvarige Tilværelse«[7]). Kollegiets Oprettelse skyldtes Kongens Naade og hans Gave; da dets Forstander forspildte Kongens Gunst, og denne tilbagetog sin Gave, var dermed Grundlaget for Kollegiets Tilværelse rykket bort.

Povl Helgesen havde oprindelig været yndet af Christian II som den, der paa een Gang kunde tjene hans Planer om at fremhjælpe Universitetet og hans Forsøg paa at faa den lutherske Lære indført i Danmark. Men i Løbet af 1521 fjernede Povl Helgesen sig helt fra Luther som Følge af dennes Brud med Romerkirken, og da Kongen en Gang spurgte ham om hans Mening med Hensyn til Luther og hans Lærdomme, svarede han med sin sædvanlige Frimodighed: »Hvad Luther skriver om Sæderne er kynisk; hvad han skriver imod den kirkelige Gudsfrygt, den romerske Pave og Kirkens vedtagne Gudsdyrkelse, anser jeg for saa kættersk, at det ikke kan være det mere«[8]). Ogsaa andre Forhold bidrog til at bringe ham paa spændt Fod med Kongen; men afgørende blev en Prædiken, som Povl Helgesen i August 1522 holdt paa Slottet, i hvilken han udlagde Texten om Herodes' og hans Bolerske Herodias' Grusomhed med saa tydeligt Henblik paa Kongen selv og Dyveke,

at Christian II's Taalmodighed omsider brast. Otte Dage efter tilbagekaldte han sit Gavebrev paa St. Jørgens Hospital og Gods, som han fem Aar i Forvejen havde skænket Karmeliterne i Eje »til evig Tid«.

Fra da af tabte Karmeliterkollegiet sin Betydning. Povl Helgesen fandt det raadeligst at forlade København; endnu samme Aar forfattede han sit første Skrift mod Reformationen og indledede dermed sin siden stadig fortsatte lidenskabelige Kamp imod denne; ogsaa Christian II angreb han i de voldsomste Udtryk; »den berygtede Tyran« er den Benævnelse, han siden stedse anvender om denne Konge.

Brødrene i Hvidekloster, hvem han efter eget Sigende havde vist den største Hengivenhed og Omhu, »forvandledes efterhaanden til Ulve«[9]), idet de nemlig fortsatte ad den Bane, de med ham var slaaet ind paa, og sluttede sig til Reformationen. Flere af dem tælles blandt dens ypperste Forkæmpere, saaledes Frans Vormordsen og Peder Laurentsen. Den først nævnte arbejdede endnu i Aaret 1528 sammen med Povl Helgesen, der bistod ham med hans Oversættelse af Davids Psalter; men det følgende Aar optraadte han aabent som Lutheraner, og da han for første Gang prædikede i Frue Kirke, vakte han Kannikernes Raseri i den Grad, at de under Raab og Larm jog ham ned af Prædikestolen. Han forlod nu sin Bolig i Hvidekloster og drog til Malmø, hvor han blev Lærer ved den nyoprettede Præsteskole. Her fik han til Kollega Peder Laurentsen og optraadte i Forening med ham som Prædikant, og begge polemiserede de i drøje Ord mod deres tidligere Lærer og Kollega Povl Helgesen. Efter Reformationens Indførelse fulgtes de til Lund, hvor Frans Vormordsen blev den første

lutherske Biskop, medens Peder Laurentsen blev Lektor i Theologi ved Domkirken.

De deltog begge i Udarbejdelsen af Kirkeordinansen og har da her som Medarbejdere bl. a. endnu en tredie forhenværende Hvidebroder fra Kollegiet i St. Pederstræde, nemlig Anders Liung, der havde optraadt som Reformator i Landskrone og siden blev Provst og Sognepræst i Malmø.

Af Karmeliterkollegiets øvrige Beboere vides ogsaa Mourids Samsing og Mogens Sten at være bleven Sognepræster; om Resten vides intet nærmere; men sandsynligvis er ogsaa de gaaet over til Lutheranismen; i det mindste gælder det om alle dem, der kom ind paa Kollegiet ved dettes Oprettelse, at de, efter Povl Helgesens Sigende, »faldt fra den Lydighed, de skyldte Kirken« [10]).

Om Hvideklosters Historie efter Povl Helgesens Flugt i 1522 foreligger i det hele kun sparsomme Oplysninger. Det havde aldrig været noget egentligt Kloster og blev det med sin efterhaanden lutheraniserede Besætning stedse mindre, og i 1530 ophørte dets Tilværelse som Kloster ogsaa af Navn.

I 1529—30 var Hovedstaden bleven vundet for Reformationen, hvis Bølger nu slog op om hele Landet og rev Klostrene over Ende. Særlig gik det ud over Tiggerklostrene, deriblandt Karmeliternes. Under disse Forhold skilte Ordenen sig af med sin Gaard i St. Pederstræde; den oven omtalte Anders Liung, der paa det Tidspunkt var Prior for Karmeliterklostret i Landskrone, afsluttede en Kontrakt med Borgmester og Raad i København om Hvideklosters Overgivelse til Byen [11]). Denne Kontrakt stadfæstedes i 1530 af Povl Helgesen [12]), der nu var Karmeliterordenens Overhoved

her i Danmark. Kontrakten kom imidlertid ikke til Udførelse. Allerede i 1529 havde Frederik I skænket Hvidekloster til KNUD GYLDENSTJERNE[13]), skønt Bygningen tilhørte Karmeliterordenen og endnu husede Karmelitermunke. I 1530 indberettede Gyldenstjerne til Kongen, at Munkene nu havde forladt Hvidekloster, hvorefter Kongen udstedte et nyt Gavebrev, i hvilket han skænkede Knud Gyldenstjerne og hans Arvinger Hvidekloster »med al dens rette Ejendom, Huse, Bygning, Gaardsrum og Haverum udi sin Længde og Bredde til evig Ejendom«; dog skal Knud Gyldenstjerne, hvis der endnu er nogen Karmeliter tilbage, »stille dem tilfreds«[14]).

Saaledes gik Hvidekloster over til Knud Gyldenstjerne, den Mand, der i sin Tid var bleven fængslet og forvist af Christian II som mistænkt for Delagtighed, sammen med sin Fætter Torben Oxe, i Giftmordet paa Dyveke; som senere fik det Hverv at føre Christian II fra København til Fangenskabet paa Sønderborg Slot og ved den Lejlighed rasende rev den gyldne Vlies fra den fangne Konges Bryst, og som endelig blev Christian IIs Bevogter paa Kallundborg Slot, hvor han var Lensmand. Længe blev det dog ikke i hans Besiddelse; Rigsraaden Johan Urne til Rygaard og Engestofte, der døde 1537, har været dets Ejer og efter ham hans Enke Anne Rønnov[15]). Fra hende gik det i Arv til hendes Døtre, Anne Urne, der blev gift med Jørgen Skougaard til Skougaard, og Mette Urne, der bragte sin Mand, Alexander Durham, Højsgaard i Medgift[16]). Jørgen Skougaards og Anne Urnes Datter Anne fik sin Moders Part i Hvidekloster, og vi har set, hvorledes Christopher Valkendorf i 1588 tilkøbte sig Bygningen af hende og hendes Mand,

Morten Beck til Barløse, og af Mette Urne og hendes Mand, Alexander Durham til Højsgaard.

VALKENDORFS KOLLEGIUM

Straks efter Overtagelsen af Hvidekloster tog Christopher Valkendorf fat paa Bygningens Istandsættelse og indrettede i den gamle Karmelitergaard den Studenterbolig, der som »Valkendorfs Kollegium« i vekslende Skikkelse har holdt sig til vore Dage. Allerede i August Maaned har Arbejdet været saa vidt fremskredet, at det ny Kollegium kunde tages i Brug. I en Dedikationsskrivelse fra den medicinske Professor, Dr. Anders Lemvig, dateret den 19. Aug. 1588, lovprises nemlig Valkendorf, bl. a. fordi han »grundede det berømmelige Valkendorfske Kollegium og oprettede det med store Omkostninger og bestemte det til Studenternes bestandige Brug, at de ikke alene kunde have bekvemme Boliger der, men ogsaa rundelig forsørges der i andre Maader«[17]). Til Lemvigs Lovtale slutter den theologiske Professor, Dr. Hans Slangerup, sig og henfører ligeledes Kollegiets Oprettelse til Aaret 1588, idet han »genkalder i Erindringen den højsindede Christoffer Valkendorfs Menneskekærlighed og sjældne Godhed«: . . . . »Han berigede i 1588 i ikke ringe Grad de lærdes Samfund. Den meget ædle og saare forstandige Mand, der i høj Grad nærede Forkærlighed for de studerende, opførte nemlig en meget rummelig og prydfuld Bygning, og i Forstaaelse af, at han ikke paa nogen bedre Maade kunde forplante sit Navns Pris og Mindet om sine Fortjenester til Efterverdenen, eller paa mere berømmelig Maade gøre sig fortjent af Guds Kirke, end om han offentligt af

sine Midler understøttede Religionen og de trængende Studenter, bestemte han, drevet af en redebon Fromhed og hæderfuld Godhed, den saare prægtige og nys for egne Midler opførte meget rummelige Bygning til Brug for en Skare Studenter«[18]). Yderligere Oplysninger om Kollegiets ældste Historie ydes os af en af dets første Beboere, Peder Christensen*), i hvis endnu bevarede Dagbog[19]) læses under Aaret 1588: »1.—2. Oktober drog jeg ind paa Valkendorfs Kollegium med Niels Find Achab som Kontubernal«. Af samme Dagbog erfarer vi, at Kollegiets Indvielse fejredes af Valkendorf ved et prægtigt Gilde den 26. Februar 1589. Til dette havde Stifteren ladet Peder Christensen indbyde samtlige Professorer og alle Københavns Præster og Kapellaner. Dette ærværdige Selskab gav Festen det fornødne højtidelige Præg uden derfor at lægge en Dæmper paa Munterheden; Christopher Valkendorf selv aflagde i Dagens Anledning sin vanlige Strenghed og gav de to Kontubernaler Niels Find og Peder Christensen en Daler hver, »for vi var først lystig«.

CHRISTOPHER VALKENDORF

Oprettelsen af Valkendorfs Kollegium var et Led i en Række af Bestræbelser fra det Stifters Side for at gavne Videnskaben og dens Dyrkere. Der har været stridt meget om, hvorvidt Valkendorf, der viste saa

---

*) Peder Christensen var Alumne 1588—91, siden Huslærer paa en sjællandsk Herregaard og Hovmester for sine Elever paa Udenlandsrejser. Han døde 1610 som Sognepræst i Vejle.

megen Interesse for Lærdom, selv har været i Besiddelse af boglig Dannelse. Hans Liv formede sig just ikke paa en Maade, der maatte begunstige lærde

CHRISTOPHER VALKENDORF
Efter Maleri paa Glorup.

Sysler, som det med tilstrækkelig Klarhed vil fremgaa af et hastigt Overblik over hans Levnedsløb[20]).

Han var født paa Glorup den 1. September 1525. Efter Faderens, Henning Valkendorfs, Død 1535 blev han Ejer af Glorup, først i Forening med sine Søskende,

senere alene. I en ung Alder traadte han i Statens Tjeneste, 1551 var han en af Kongens Sekretærer, tre Aar senere fik han sit første Len, og i 1556 udnævntes han til den vigtige Post som Lensmand paa Bergenhus. Han kuede med haard Haand de tyske Købmænd, som hidtil havde udøvet et tyrannisk Herredømme over Bergen og dermed behersket den norske Handel til Skade for Landets egne Indbyggere. I 1559 kaldtes han hjem af Frederik II for to Aar senere at blive sendt til Livland og Øsel, der var bleven overdraget Kongens Broder Hertug Magnus, hvis Raadgiver Valkendorf nu skulde være. Seks bevægede Aar tilbragte han i disse fjerne Egne optaget af at hævde Hertug Magnus' Herredømme over for Russere og Svenskere, tyske Riddere og Polakker, indviklet i Stridigheder med Adelen og ofte paa spændt Fod med Hertugen selv. I 1567 kaldtes han hjem, havde i det følgende Aar forskellige vigtige Hverv i Norge, anvendtes derefter ved Forhandlinger med Lübeck, var fra 1569—71 Lensmand paa Island, 1571—73 paa Gulland. Efter paany at have virket i Norge udnævntes han i 1574 til Rentemester og ledede fra 1575 af, da Peder Oxe døde, og indtil sin Afgang som Rentemester i 1589, Rigernes Finanser med overlegen Dygtighed. I 1577 optoges han i Rigsraadet; to Aar senere blev han Statholder i København og viste sig i denne Egenskab som en sand Velgører over for Staden, ikke mindst ved de talrige Bygningsarbejder, han iværksatte og tildels understøttede af egne Midler: blandt andet udbedrede han Byens Fæstningsværker, lod opføre et nyt Vejerhus, »det skønne«, i den opfyldte Strand, »som Ingen havde tænkt eller troet, at der skulde have nogen Tid kunnet staa Hus derpaa«[21]),

forsynede Nikolaj Kirke og Helligaandskirken med Taarne, og var saa ivrig for disse Arbejders Gennemførelse, at han selv tidt gik op paa Muren til Murmestrene og »underviste dem«[22]). Samtidig med Statholderposten, som han beklædte indtil 1584 og paany fra 1595 til sin Død, overtog Valkendorf Tilsynet med Holmens og Kronens Søfolk; desuden modtog han stadig Tid efter anden nye Forleninger, saa at han efterhaanden havde haft Len i alle Dele af den danske Krones Lande undtagen Jylland. Efter Frederik IIs Død 1588 fik Valkendorf Sæde i Formynderregeringen, inden for hvilken han utvivlsomt var den betydeligste Kraft. Han skabte sig imidlertid mange Modstandere og indvikledes i forskellige Processer. Særlig Betydning fik den, der drejede sig om Valkendorfs Forhold til Fribytteren Mogens Hejnesen, mod hvem han anklagedes for at have øvet for hurtig Retspleje, idet han havde ladet ham henrette uden at give Lejlighed til, at den over ham fældede Dødsdom kunde indankes for en Herredag. Sagens Udfald gav den henrettede Sørøver fuld Oprejsning; Valkendorf maatte gaa paa Forlig og betale hans Enke en betydelig Erstatning. Efter denne opsigtsvækkende Affære udtraadte Valkendorf af Regeringsraadet, i hvilket han dog senere gentagne Gange vikarierede, naar noget af dets Medlemmer fik Forfald. I 1594 var han som Regeringskommissær paa Gulland og Bornholm i Anledning af Indbyggernes Klager over uretfærdig Behandling fra de kongelige Fogeders Side. To Aar efter, da Christian IV selv overtog Regeringen, udnævntes Valkendorf til Rigshofmester og sad inde med dette Embede tillige med Statholderposten indtil sin Død den 17. Januar 1601.

Det er let at se, at Christopher Valkendorf, hvis Liv var een rastløs Virken i Statens Tjeneste, ikke kan have haft megen Tid til lærde Studier. Den danske Historiker Slange siger da ogsaa rent ud i sit Værk om Christian IVs Historie, at Valkendorf aldrig havde studeret eller været oplært i boglige Kunster[23]), og siden hans Tid har mange gentaget den samme Paastand. Herimod hævdes[24]), og sikkert med Rette, at Valkendorf nok alligevel har fundet Stunder at dyrke Videnskaben; han levede jo paa en Tid, da danske Adelsmænd lagde megen Vægt paa Kundskab og Dannelse; det er da paa Forhaand lidet sandsynligt, at han, som var og ansaas for at være en af Landets ypperste Adelsmænd, som gennem et langt Liv i Statens Tjeneste havde naaet til at beklæde flere af Rigets vigtigste Embeder, at han skulde have været en ulærd og dermed efter hine Tiders Opfattelse en udannet Mand. Men Kendsgerningerne gør denne Antagelse endnu mindre rimelig. Anders Sørensen Vedel, der nøje kendte Valkendorf, omtaler ham som »ædel ved Byrd, ved Mandighed og *Lærdom* og kalder ham »Lærdommens og de lærdes *vellærde* Velynder«; Jon Jacobsen Venusinus, den lærde Præst ved Helligaandskirken, skrev latinske Vers til Valkendorf, hvad han vel næppe vilde have gjort, om denne ikke forstod noget deraf, saa meget mindre, som han ogsaa gav sig af med at skrive danske Digte; den Bogsamling, Valkendorf skænkede sit Kollegium, og som sikkert har udgjort en Del af hans eget Bibliothek, bestod udelukkende af latinske Skrifter.

Men ikke mindst tyder den store Interesse for Videnskaben, som han altid lagde for Dagen, paa at han selv har hørt til dens Dyrkere. Allerede mange Aar

før han grundede sit Kollegium, understøttede han fattige Studenter, dels ved daglig at lade dem spise ved sit Bord, dels ved at give dem Penge til Bøger eller til Studieophold i Udlandet[25]); saaledes havde den ovennævnte Professor Hans Slangerup Valkendorfs Gavmildhed at takke for, at han i sin Ungdom havde kunnet studere ved tyske Universiteter[26]). Det skete da ogsaa, at Studenterne henvendte sig til ham som til en Velynder og Beskytter; Nytaarsnat 1581 fandtes følgende Verslinier skrevet paa hans ligesom paa Biskop Povel Madsens og Professor Anders Lavridsens Porte[27]).

De rige Studenter æde Kongens Kost,
De fattige lide baade Hunger og Frost.

Med andre Ord, der klagedes over, at velhavende Studenter nød Kommunitetet i deres Sted, som trængte dertil. Det blev umiddelbart efter overdraget de tre Mænd, til hvem Klagen var rettet, at undersøge, hvorvidt den havde noget paa sig. Senere hen fik Valkendorf paa Embeds Vegne med Kommunitetet at gøre, idet han i sin Egenskab af Rigshofmester i Følge Kommunitetets Fundats havde Overtilsynet med denne Stiftelse[28]). I det hele taget havde Rigshofmesteren, ved Siden af Universitetets egentlige Tilsynsmand, Kansleren, med de akademiske Forhold at gøre[29]). Han viste da ogsaa en levende Interesse for den nye Universitetsbygning, som i hans sidste Leveaar var under Opførelse, og som indviedes den 26. Juni 1601, knap et halvt Aar efter Valkendorfs Død. Dette bevidner Professor Niels Krag i sin Indvielsestale med de Ord: »Velsignet være dit Minde, du højt fortjente Valkendorf, som vi har set, trods dine mange Forret-

ninger i Rigets Anliggender, næsten daglig at vandre hen for at have Øje med Værkets Fremgang og give dine Raad og Anvisninger«[30]).

Hvorledes det nu end har staaet til med Valkendorfs egen boglige Lærdom — lige til det sidste har han altsaa bevaret den levende Interesse for Videnskabens Tarv, som han i sin Tid havde lagt for Dagen ved Oprettelsen af Valkendorfs Kollegium.

FUNDATS OG STATUTER

Den nye Studenterbolig havde i 1588 faaet Hus og Grund og var bleven taget i Brug, men manglede endnu adskilligt i at være en fuldt færdig Institution. Der var ikke udstedt nogen Fundats for Kollegiet og ikke henlagt nogen særlig Kapital til dets Vedligeholdelse og til Underhold for Alumnerne, som derfor i de første Aar understøttedes direkte af Valkendorfs Midler. Herom vidner Peder Christensens Dagbog: »Den 25. November [1588] gav Valkendorf os 1 Daler, 2 Alen sort Engelst, 5 Alen Sardug, 5 Alen Lærred«. »Den 2. Februar 1589 gav Christopher Valkendorf mig en Daler«; »den 15. Februar gav Christopher Valkendorf os hver »et Hundred Stived«. »Den 16. Juli gav Chr. V. mig 3 Dalere. Gud bevare ham«. »Den 4. September 1590 gav Chr. V. mig 5 Daler«; »Chr. V. gav os 1000 Stived, til hvert Kammer 90«, osv. osv.

Denne foreløbige Tilstand blev der gjort Ende paa 1595, da Valkendorf skænkede Kollegiet en Kapital og i en *Fundats*[31]) traf Bestemmelser angaaende dennes Anvendelse samt om Kollegiets Styrelse og dets Forhold i det hele taget. Fundatsen er dateret *16. Juli 1595*. I denne erklærer Stifteren højtideligt: »Jeg,

Christopher Valkendorf til Glorup, kendes med dette mit aabne Brev, at jeg, Gud Alsommægtigste til Ære og fattige Personer, som ville lægge Vind paa dennem, lære og forbedre dennem udi boglige Kunster, haver undt og givet og nu med dette mit aabne Brev under og giver et mit Hus og Gaard med Gaardsrum og Haverum, som liggendes er her i København i St. Peders Stræde, som jeg til fattige Personers Vaaninger og Boliger købt og bygget haver. Og dertil med haver jeg givet til fornævnte mit Hus, til at holde det ved Hævd og Magt, og til samme Personers Ophold og Bedste, som derudi kunne komme at bo, Seks Tusinde, Et Hundrede Rigsdaler, som skulle udsættes paa Rente, fornævnte Studentere og Hus til Bedste«.

Kapitalens Forvaltning saa vel som Tilsynet med Kollegiet overdrages Universitetets Rektor og Professorer. For Kapitalens Anvendelse gives detaillerede Regler. Den deles i 3 Dele, paa 4000, 2000 og 100 Daler, og hver Del faar sin særlige Bestemmelse. Renten af de 4000, 200 Daler aarlig, skal deles mellem Professorerne og Kollegiet, saaledes at Professorerne faar 30 Daler aarlig »for deres Umage«, medens de 170 anvendes til Vedligeholdelse af Kollegiebygningen og til Fordeling mellem Alumnerne. De 2000 Daler skal være *Fremvækstkapital*. Den aarlige Rente, 100 Daler, maa aldrig forbruges, men skal oplægges, indtil den hvert 10de Aar beløber sig til 1000 Rigsdaler; saa skal denne Sum lægges til de 4000 Rigsdaler og udsættes paa Rente sammen med dem. Saaledes vil Kapitalen hvert 10de Aar forøges med 1000 Rigsdaler. For hver Gang dette sker, skal Professorernes Portion stige med 5 Daler og Kollegiets og

Studenternes med 45. Renterne af de 100 Daler, som aarlig oplægges, med andre Ord, Smaarenten eller Rentes Renten af Fremvækstkapitalen, tilfalder Professorerne. — Den tredie og mindste Del af Kollegiets Kapital, 100 Daler, skal være *Bibliothekskapital,* og dens Renter, 5 Rigsdaler, skal hvert Aar anvendes til Indkøb af Bøger til Kollegiet.

Som almindelig Regel fastslaar Fundatsen, at der *aldrig maa tages op af Kapitalen.* Ikke engang i Tilfælde af Kollegiebygningens Ødelæggelse ved Ildebrand eller paa anden Maade maa dette finde Sted. Denne Bestemmelse understreges stærkt, og lige saa indstændigt kræves det, at hver Del af Kapitalen skal anvendes i sit særlige Øjemed og ikke i noget andet, hvad der saa end maatte indtræffe. Og for en Sikkerheds Skyld vender Stifteren sig i Fundatsen foruden til Professorerne ogsaa til alle andre, der kunde tænke paa at gaa Fundatsens Bestemmelser for nær: »Skulle ikke heller mine Arvinger, eller nogen anden, hvem det være kunde, have nogen Magt denne min gode Vilje og Gavebrev at formindske eller forandre fornævnte Studenter og Hus til nogen Skade i nogen Maade, enten formedelst gejstlig eller verdslig Ret, Hjælp eller Bistand i nogen Maade, ved Guds Vredes Hævn og Straf«.

Alumnernes Antal fastsættes af Fundatsen til 16 Personer, som maa bo paa Kollegiet »i fem samfulde Aar og ikke længer«. Som Kvalifikationer kræves, at de skal være Studenter, »som ville vare deres Bog og Studering og ville komme i Hu, hvorfore de ere bevilgede at bo i samme Hus«. Viser nogen sig ikke at opfylde disse Betingelser, »dennem skulle de Højlærde have fuld Magt at udvise og forvise af samme

Hus og ikke jeg eller mine Arvinger have nogen Magt derimod at sige i nogen Maade. Men jeg vil herom venligen have forbemeldte Højlærde ombedet, at de flitteligen herudi ville have et kristeligt Indseende, som de ville ansvare for Gud, saa at jeg ikke tilsteder Æselet at tage Foderet fra Lammet«.

Medens saaledes det almindelige Tilsyn med Kollegiet betroes Professorerne, »skal altid en af samme 16 Personer, som dygtig og tjenlig er, forordnes til at have dagligt Tilsyn til samme Studentere, som i fornævnte Hus boendes ere, at ingen af dennem fører et uskikkeligt eller letfærdigt Levned med Drik og Slagsmaal eller i andre Maader: Og at Døren ud til Gaden bliver tillukt om Aftenen til rette Tid, eftersom Professores det efter Tidsens Lejlighed befaler. Og skal den Person, som hertil betroes, have sin Vaaning i det Kammer, som er Østen ved Gadedøren«. »Dersom nogen af de Personer findes at sætte dennem modvillig op imod hannem, med Ord eller Gerning, da skal han give det Professorerne tilkende, og hvilkens Brøst som i saa Maade findes, skulle de straks uden Undskyldning forvise af Huset«.

De Studenterne tilkommende Penge skal udbetales dem to Gange om Aaret, ved Paaske og til Mikkelsdag. Dog træffer Valkendorf den hensigtsmæssige Bestemmelse, at de ved Paasketid kun skal have en Tredjedel af Pengene, medens de to Tredjedele udbetales dem til Mikkelsdag, da Vinteren forestaar; »thi de have da mest behov til Klæder, Ild, Ved og Lys«. Ved Fordelingen af Pengene begunstiges »den Person, der skal have Tilsyn til de andre Studentere«; »han skal have halvanden Gang saa meget som en af de andre Personer for sin Umage«.

Alumnerne skal udnævnes af Stifteren og efter hans Død af hans Arvinger paa Skjoldsiden, »som boendes er paa Glorup«. De skal have Retten til »fri og ubehindret at unde og tilstede hvilken Person os lyster« Kammer og Underhold paa Kollegiet, dog med den Indskrænkning, at det kun maa gives til Personer, der »ville forbedre dennem udi deres Bog og føre et godt Levned«. Stifteren og efter ham hans Arvinger skal altsaa være Kollegiets *Patroner*; iøvrigt tillægger Fundatsen dem ingen yderligere Rettigheder udover, at de hvert Aar kan forlange Regnskab for Indkøbene til Bibliotheket; om nogen almindelig Regnskabsaflæggelse fra Professorernes Side over for Patronen er der derimod ikke Tale. De er nærmest kun bundne ved deres Samvittighed, som det fremgaar af Fundatsens Slutningsparagraf: »Og fornævnte Hæderlige og Højlærde Mænd, som nu ere og herefter kommendes vorde, skulle og i lige Maade paa fornævnte Studenters og Huses Vegne have et kristeligt og flitteligt Indseende herudi, at alting holdes fornævnte Studentere med deres Indkomst og Rente uden Skade, saa at deres Indkomst, Rente og Herlighed ikke for deres Forsømmelse eller gode Befordring formindskes dennem fore, men at den formeres og forbedres dennem for i alle Vilkaar eftersom forskrevet staar, og derhos have flittig Tilsyn til Personernes Levned og til deres Lærdoms Forbedrelse, som de ville ansvare for Gud og være bekendt for mig eller mine Arvinger, som billigt og ret er, efter deres Brevs Lydelse, de mig derpaa givet haver«.

De i Fundatsen givne Bestemmelser suppleres af en af Professorerne affattet og af Valkendorf godkendt »*Ordinatio de domo et donatione Valken-*

dorpiana« af 6. Oktober 1596[32]), ændret 24. Marts 1599[33]). Ifølge denne skal Professorernes Tilsyn med Kollegiet udøves af Universitetets Rektor i Forening med to aarlig valgte Professorer. To Gange om Aaret skal de inspicere Kollegiet og »indgaa i hvert Kammer, se hvorledes der holdes, at intet forarges for deres Forsømmelse, som der udi bor«. De skal bese Bibliotheket og sørge for, at Kollegiets Have er delt i 8 Parter, en Part for hvert Kammer, »og af dennem der i bor dyrkes med Frugttræ og Urter og tilbørligen holdes vedlige«. De skal spørge Inspektor, »om nogen af dennem skikker sig anderledes, end dennem vel lader«, forhøre sig om, hvilke Forelæsninger enhver især følger, og se deres Bøger efter, om nødvendigt befale dem at følge de og de Forelæsninger og det saaledes, at de kan gøre Rede derfor mod Straf af formindsket Pengestipendium. Er nogen saa uskikkelig i Levned eller forsømmelig i sin Lærdom, at »man ikke synderlige Haab kan have om hannem, skulle de med menige Professorum Samtykke forvise hannem af Huset«. Specielt Forbud nedlægges imod, at nogen holder Børneskole udi sit Kammer, ligeledes forbydes det at »holde nogen Drik, Gæstebud eller nogen saadanne Samkvem«, og Overtrædelse af disse Forbud straffes med Udvisning. Samme Straf rammer dem, der »fordrister sig til at blive ude af sit Kammer om Nattetide og efter en og anden Paamindelse ikke vil rette sig«.

Rektor og de to Professorer skal vælge Kollegiets Inspektor for to Aar »og ikke længere«; de vaager over, at han gør sin Pligt, og fastsætter, hvornaar han skal oplade Døren om Morgenen og tillukke den om Aftenen; de sørger for, at han fører Fortegnelse

over Bibliothekets Bøger og af egne Midler erstatter, hvilke Bøger der maatte bortkomme.

Endvidere paahviler det Rektor og de to Professorer at indkræve Renterne af Kollegiets Kapital og uddele dem til Professorerne og Studenterne i Overensstemmelse med Fundatsens Regler. Derimod skal samtlige Professorer være med til at bestemme, hos hvem Kollegiets Kapital skal udsættes paa Rente, og vaage over, at de er godt og sikkert anbragte. Ingen af Professorerne selv maa have Pengene paa Rente. Hvert Aar skal Rektor og de to Professorer, naar de nedlægger deres Hverv, aflægge Regnskab for Konsistorium for deres Styrelse af Kollegiets Anliggender i det forløbne Aar.

Til Statuterne slutter sig endelig særlige *Love for Disputereøvelser* paa Kollegiet[34]). Ifølge disse skal Inspektor og tre andre, som udses af Rektor og Dekanen ved det filosofiske Fakultet, hver især disputere een Gang aarlig, idet de øvrige Alumner optræder som Opponenter eller ogsaa andre, som de maatte indbyde dertil. Disse fire skal være baccalaurei. Emnerne for Disputereøvelserne fastsættes efter Samraad med Dekanen, og for at det kan blive »en nyttig og fredsommelig Diskussion«, skal Dekanen ved sin Nærværelse »moderere« den. Foruden disse fire aarlige Disputatser skal der hver Maaned holdes latinske Taler af de øvrige tolv Alumner, og mindst een Gang om Ugen skal Alumnerne samles til Musikøvelser.

CHRISTOPHER VALKENDORFS DØD

Med Statuterne af 24. Marts 1599 — Lovene for Disputereøvelserne er maaske allerede fra 1595 — var

Stiftelsen af Valkendorfs Kollegium fuldstændig tilendebragt. Fra dette Aar stammer vistnok ogsaa det latinske Digt[35]), som den før omtalte Jon Jacobsen Venusinus i Anledning af Kollegiets Stiftelse rettede »til den berømmelige og ophøjede Herre Christopher Valkendorf, Hofmester«, hvis Ry skal leve, saalænge som Museme dyrkes, og saalænge der findes nogen, der besjæles af en oprigtig Kærlighed til Religionen, »thi din Gavmildhed skænker nu og i Fremtiden Museme Næring og giver dem Nydelsen af alle Goder; for dem genskaber du Parnasset og den salige Kilde, i hvis liflige Bølger de unge begærligt stiller deres Tørst; og derfra, ved jeg, vil jo udgaa Mænd, der paa een Gang skal bevare, smykke og fremme Religionens Værk.

Naar du saaledes vækker Mnemosynes Døtre til Live, hvorfor skulde ikke de evigt lade dig leve?«

Knap to Aar efter Værkets Fuldendelse »begræd Musernes Fostersønner deres gavmilde Beskytter og Velynder« — som det stod at læse paa den Alabastplade, der indsattes over Valkendorfs Grav i Frue Kirkes Kor[36]). Han døde den 17. Januar 1601 i en Alder af 75 Aar. I Anledning af Ligbegængelsen udstedte Universitetets Rektor et latinsk Klageskrift til de akademiske Borgere[37]), hvori de mindedes om deres afdøde Velgører, og hans Maleri ophængtes i Konsistoriets Sal blandt dem, der havde vist Universitetet særlige Velgerninger[38]).

En senere Slægt mindes Valkendorf med samme Taknemlighed. I sit Værk om Københavns Universitets Historie omtaler Professor Rasmus Vinding ham

som Universitetets Velgører og mindes ham bl. a. som »Skolernes og Kirkernes meget gavmilde Beskytter, de fattiges Ernærer, alle godes fælles Tilflugt og Værn og som den, der i sin Godgørenhed Dag for Dag, Dag ud og Dag ind, gav adskillige fattige Studenter Livets Ophold og understøttede dem i fremmede Lande og i barmhjertig Rundhaandethed daglig mættede Tiggere, forældreløse og Enker« [39]).

Saaledes ærede det taknemlige Universitet Valkendorfs Minde; »Muserne« bragte hans Navn med Hæder til Eftertiden. Og Studenternes Velgører mindedes paa Glorup Gods som en Mand, der gerne lettede sine Fæsteres Byrder[40]). I Danmarks Historie vil han stedse blive nævnt med Berømmelse for sin hele utrættelige og gavnlige Virksomhed igennem et langt Liv i Statens Tjeneste. Ved Siden heraf vil det kun veje lidet, hvad man har fremhævet som Skyggesiderne hos ham, hans Uomgængelighed og den Haardhed, han til Tider kunde vise. Han var, som en samtidig[41]) skriver om ham, Kongen og Riget en saare nyttig Mand, »og ligesom han havde levet vel og berømmelig, saaledes svarede hans Endeligt til hans Liv«.

ANDET AFSNIT

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1588—1664

KOLLEGIETS STYRELSE

I Følge Fundatsen af 1595 og Statuterne af 1599 var *Universitetets Professorer* Valkendorfs Kollegiums Foresatte. Dem var det overdraget at forvalte Kollegiets Formue og føre Tilsyn med det og dets Beboere, og til Løn for deres Umage oppebar de aarlig en vis Part af Kollegiets Indtægter. Som alle Studenter var Alumnerne paa Valkendorfs Kollegium undergivne Professorforsamlingens, Konsistoriums, Jurisdiktion; Konsistorium stævnede Studenterne for Forseelser og idømte dem Straffe; for Valkendorfs Kollegiums Vedkommende var Konsistorium tillige specielt bemyndiget til at straffe dets Beboere i Tilfælde af Uskikkelighed, uden at Stifteren selv eller efter ham hans Arvinger kunde gøre nogen Indsigelse derimod. Det daglige Tilsyn paa Kollegiet udøvedes af dettes Inspektor, som udnævntes af Konsistorium blandt Alumnerne paa højst to Aar.

Foruden Professorerne havde imidlertid ogsaa *Patronen* Indflydelse paa Kollegiets Anliggender. Ham tilkom det at udnævne Alumner, og desuden maatte han antages at kunne øve et vist Tilsyn med Professorernes Varetagelse af Kollegiets Tarv, idet disse efter Fundatsens Ord skriftligt havde forpligtet sig til at udøve Hvervet som Kollegiets Styrere saaledes, »som de ville ansvare for Gud og være bekendt for mig

eller mine Arvinger«; men hvorledes dette Tilsyn skulde udøves var ikke nærmere fastsat i Fundatsen.

Det slog da heller ikke fejl, at der i Tidens Løb opstod Uenighed mellem disse Kollegiets tvende Myndigheder, Konsistorium og Patron. Saalænge Christopher Valkendorf levede, var Muligheden af den Art Forviklinger selvfølgelig udelukket; over for ham som Kollegiets Stifter og Universitetes Velgører var en Opposition fra Universitetets Side ikke tænkelig. Ogsaa under hans første Efterfølger i Patronatet, Brodersønnen Henning Valkendorf til Glorup og Søbogaard, kongelig Lensmand til St. Hans og Munkeliv Klostre i Norge[1]), gik alt vel i mange Aar, idet Patronen nemlig forholdt sig overvejende passiv. I Aaret 1622, da han havde været Kollegiets Patron i 21 Aar, fremkom imidlertid, ikke han selv, men hans Hustru, Fru Anne Brockenhuus, med en for Professorerne uventet Fordring om Fremlæggelse af Kollegiets Regnskab[2]). Professorerne svarede lidet imødekommende, at »Fundatsen om sligt slet intet formelder« — de var efter Bogstaven heller ikke forpligtede til at aflægge Regnskab for Patronen, endsige for hans Kone — og der fandt ingen Regnskabsaflæggelse Sted.

Muligvis har Patronen haft en bestemt Hensigt med pludselig at ville vide Besked med Kollegiets Status. I Marts 1624 forlanger han nemlig alle Kollegiets Penge[3]), der efter Fundatsens Bud var udsat paa Rente hos forskellige, opsagt hos disse og anbragt hos ham selv. Professorerne, der var ængstelige ved at anbringe hele Kapitalen paa eet Sted, men ogsaa nærede Betænkelighed ved ligefrem at afvise Patronen, kom derved i en pinlig Situation; i deres Nød henvendte de sig til Kansleren for at erfare hans Mening,

hvorvidt man kunde føje Patronen. Dennes Svar synes at være faldet ud til Gunst for hans adelige Standsfælle; idetmindste bekvemmede Professorerne sig til i det væsentlige at bøje sig for hans Forlangende og opsagde en stor Del af de paa Kollegiets Formue lydende Obligationer[4]). Ikke tilfreds med en Del af Kapitalen fordrede Patronen imidlertid paany alle Kollegiets Penge til Laans[5]). Professorerne afviste nu pure hans Krav og erklærede rent ud, at de ikke turde anbringe saa stor en Sum, for hvilken de bar Ansvaret, paa eet og samme Sted[6]). Saaledes var det til syvende og sidst kommen til Brud mellem Konsistorium og Patron; denne fik ikke sat sin Vilje igennem og omtales nu ikke mere i Forbindelse med Kollegiet. I Marts 1626 døde han.

Hans Søn og Efterfølger af samme Navn[7]) var født paa Glorup i 1595. Ved Faderens Død var han Fændrik i Corfitz Ruds Kompagni af den fynske Rostjeneste, hvor han i 1627 blev Løjtnant. Under Kejserkrigen og senere under Torstenssonskrigen valgtes han til en af de tre Generalkommissærer, der skulde have Indseende med Garnisonerne og Indkvarteringen paa Fyn og varetage Øens Forsvar. Han nød stor Anseelse og Tillid baade hos sine fynske Standsfæller og hos Kongen, der i udstrakt Grad benyttede hans Tjeneste. Ved Frederik IIIs Kroning modtog han Ridderslaget. Han var Lensmand paa Odensegaard — et af Rigets Hovedlen — fra 1628 til 1655 og fik derefter Bratsberg Len i Norge. Foruden Glorup ejede Henning Valkendorf flere andre Gaarde, som han erhvervede ved Køb, saaledes Klingstrup og Bjørnemose i Skaarup Sogn i Nærheden af Svendborg og Hessleholm i Skaane. I Skaarup oprettede

han et endnu eksisterende Hospital for fattige. Hans sædvanlige Opholdssted var Odensegaard; paa Glorup boede hans Moder, Fru Anne Brockenhuus, der overlevede ham. Han døde den 7. Januar 1658 paa Glorup og blev bisat i et af ham opført Gravkapel ved St. Knuds Kirke i Odense.

Den yngre HENNING VALKENDORF var til Professorernes Mishag en Del mere virksom i sin Egenskab af Patron, end Faderen havde været. Han ses bl. a. at have besøgt Kollegiet i 1633, ved hvilken Lejlighed han ogsaa udtalte Ønsket om at faa dets Regnskab forelagt[8]). Professorerne vedtog, at det kunde vente til næste Gang, han kom til Byen[9]) — og derved lod de det bero. Tre Aar senere skrev Valkendorf til Professorerne, at da der i hele hans Tid ikke var bleven forevist ham noget Regnskab for Kollegiet, og han heller ikke havde kunnet finde noget blandt sin Faders Papirer senere end Stifterens Død, bad han nu om rigtigt Regnskab over, hvad der var foretaget af Byggearbejder, hvor stor en Kapital der var udsat paa Rente, og hos hvem den var anbragt, hvilke Bøger der aarlig var bleven indkøbt, og hvor meget enhver af Studenterne oppebar i aarligt Stipendium[10]). Samtidig sendte han en Tjener til København, der mødte hos Universitetets Rektor med Anmodning om, at Kollegiets Inspektor maatte være til Stede paa Kollegiet den næste Dag Kl. 1; saa vilde han, Tjeneren, i Forening med denne undersøge Kollegiets Tilstand og foranstalte mulige Mangler afhjulpne. Professorerne begærede at se Tjenerens Fuldmagt og lod ham vide, at »Fundatsen intet om saadant formelder«. Men det ønskede Regnskab tilstilledes Patronen[11]).

Foruden Spørgsmaalet om Regnskabsaflæggelse var ogsaa Alumneudnævnelserne en Kilde til Uoverensstemmelse mellem Professorerne og Henning Valkendorf. Det hændte bl. a. adskillige Gange, at Patronen udnævnte Alumner, som viste sig overhovedet ikke at være Studenter[12]), og paa Professorernes Forestillinger i den Anledning svarede han, at der var saa mange ham ubekendte Personer, som anbefaledes til ham af Professorer og andet Godtfolk, og som saaledes »fik Seddel« af ham paa Kollegiet. Varigere Betydning fik det, at ogsaa selve Fremgangsmaaden ved Udnævnelserne blev Genstand for Strid. Som Regel foretoges de paa den Maade, at Ansøgeren af Patronen fik »Seddel« paa Kollegiet og forsynet med denne indfandt sig hos Universitetets Rektor, som indtegnede ham paa Expectanceliste og gav ham Plads paa Kollegiet efter Tur. Ofte fordrede imidlertid Valkendorf en Protégé optaget paa Kollegiet med det samme uden Hensyn til, at andre muligvis stod for Tur — og hertil havde han Ret efter Fundatsen; Professorerne fandt det imidlertid uretfærdigt og bøjede sig kun under Knurren og Protester[13]). I 1650 brast endelig deres Taalmodighed, og baade dette og det følgende Aar nægtede de rent ud at give Adgang til Kollegiet for Studenter, som Henning Valkendorf ønskede optaget med det samme, og paaberaabte sig dels, at de altid tidligere havde undgaaet den Slags Udnævnelser — en Paastand, der var i den skarpeste Modstrid med de virkelige Forhold — dels Fundatsens »statuta de senio« — som aldrig havde eksisteret[14]). Ud fra dette højst skrøbelige Grundlag bestred Professorerne Patronens utvivlsomme Ret til at give Plads paa Kollegiet, til hvem han lystede. Denne stejle Hold-

ning fra Professorernes Side i Modsætning til deres tidligere ganske vist uvillige Eftergivenhed bliver mere forklarlig, naar man betragter en anden Side af Patronens Forhold til dem. Som saa mange andre danske Adelsmænd kæmpede han i de Aar med haarde økonomiske Vanskeligheder; han hjalp sig igennem ved Laan og ved Afhændelse af Strøgods[15]); men desuden slog han ind paa det samme, som hans Fader i sin Tid havde forsøgt, nemlig at forlange Laan af Kollegiets Kapital — han gaar nemlig ikke saa vidt som Faderen at fordre det hele. Denne Udvej greb han i 1644, midt under den ødelæggende Torstenssonskrig. Krigens Følger havde imidlertid Kollegiet saa tydeligt faaet at føle, at der ikke kunde være Tale om i Øjeblikket at forstrække Patronen med Penge, og Professorerne erklærede, at de ikke kunde skaffe ham nogen, da de alle var udsat paa Rente, og der det Aar aldeles ingen Rente var indkommen[16]). Nogle Aar efter vedtog Konsistorium, at Henning Valkendorf kunde faa 2000 Daler, som nu var bleven ledige[17]), og kort efter ses denne at have begæret 1000 Rdlr. til sin Moder paa Glorup. Han forlangte selv at være Forlover alene, skønt Statuterne fordrer to Forlovere for hver 1000 Daler, og at der skulde udstedes to Gældsbreve paa disse 1000 Daler, hvert paa 500 — muligvis for derved at omgaa Bestemmelsen om de to Forlovere. Professorerne afviste, som billigt var, disse Krav[18]). Der er næppe nogen Tvivl om, at Henning Valkendorfs Optræden som Ansøger om Laan af Kollegiets Formue har svækket hans Autoritet som Patron og derved muliggjort Professorernes lige med eet saa udfordrende Holdning.

Efter Henning Valkendorfs Død i 1658 gik Slægtens Hovedgaard Glorup ud af Familiens Eje[19]). Arvingerne overlod Gaarden til Enken, Fru Margrethe Blome, imod at hun betalte sin afdøde Mands Gæld. I 1661 nødtes hun imidlertid til at opbyde Glorup med tilhørende Gods til Kreditorerne; Hovedkreditor, Landsdommer, Rigsraad Henning Powisch til Hollufgaard, udvistes der Vederlag i Glorup for 11644 Rdlr. — efter at hans Fordringer var bleven nedsat. Han solgte straks efter Glorup til Generalløjtnant Hans v. Ahlefeld. Margrete Blome levede fra nu af til sin Død 1679 paa Bjørnemose. Den ældste Søn, Christopher, fik Hessleholm i Skaane, de to yngre, Axel og Henning, fik henholdsvis Gaardene Tiselholt og Klingstrup paa Fyn.

Med Glorups Udgang af Familien Valkendorfs Eje var Spiren lagt til et nyt Stridsspørgsmaal mellem Patron og Konsistorium. Fundatsen bestemmer nemlig, at Patronatet tilkommer Stifteren og efter ham hans Arvinger paa Skjoldsiden, »som boendes er paa Glorup«, hvormed Stifteren rimeligvis har ment, at Patronatet skulde udøves af Familiens Overhoved, som han har tænkt sig altid boende paa Glorup. Imidlertid kunde det ogsaa udlægges, som om Patronatet uløseligt var knyttet til Besiddelsen af Glorup og altsaa nu med denne Gaards Salg var gaaet tabt for Familien Valkendorf, og netop dette Standpunkt skulde Konsistorium i en langt senere Tid indtage for ud derfra at bestride Familien Valkendorfs Ret til Patronatet. Naar Professorerne derimod nu uden Indvending anerkendte Christopher Valkendorf til Hessleholm som Patron, skyldtes det næppe en mod ham

velvillig Fortolkning af Fundatsen, men snarere det mangelfulde Kendskab til denne, som de flere Gange under deres Strid med Henning Valkendorf havde lagt for Dagen[20]), og som de senere hen skulde faa rig Anledning til at beklage.

FORVALTNINGEN AF KOLLEGIETS KAPITAL

Da Konsistorium i 1595 overtog Forvaltningen af Valkendorfs Kollegiums Kapital[21]), fik det kun 1200 Rdlr. at raade over i rede Penge. De øvrige 5000 indkom efterhaanden, idet Renteskriveren Hans Simensen, der skyldte Valkendorf 2000 Daler, afbetalte denne Gæld med 133 Daler aarlig, medens Simon v. Salen, der havde afkøbt Valkendorf hans Gaard paa Gammeltorv for 4000 Daler[22]) og deraf endnu skyldte ham de 3000,. afbetalte sin Gæld med 200 Daler om Aaret. Disse 333 Daler indbetaltes regelmæssigt hvert Aar, saaledes at hele den Kollegiet skænkede Kapital paa 6200 Rdlr.[23]) var indkommen i Regnskabsaaret 1610—11. Efterhaanden som Pengene indbetaltes, havde Professorerne sørget for at faa dem udsat paa Rente til 5 %. I Løbet af de 15 Aar var der desuden efter Fundatsens Bud aarlig bleven oplagt en bestemt Del af Renterne til Fremvækst; der skulde oplægges 100 Daler om Aaret, nemlig Renten af Fremvækstkapitalen paa 2000 Daler, saaledes at Hovedkapitalen hvert tiende Aar kunde forøges med 1000 Daler. Da Kapitalen først indkom efterhaanden, kunde der ikke straks oplægges 100 Daler aarlig, og først i Aaret 1612 havde de oplagte Renter naaet de 1000. Paa det nævnte Tidspunkt udgjorde altsaa hele Kollegiets rentebærende Kapital 7200 Rdlr.

Naar bortses fra de sidste Aar, er Forvaltningen af Kollegiets Formue i denne Periode præget af Regelmæssighed og Orden. Hver Gang en Del af Kapitalen bliver ledig, sørger Professorerne straks for at faa den udsat paa Rente igen; de viser megen Omsorg for, at Studenterne faar alt, hvad der kan tilkomme dem ved de to aarlige Pengedistributser ved Paaske og Mikkelsdag. Regnskaberne er ført med største Omhu af de aarlig skiftende Rektorer; de forskellige Dele af Kapitalen holdes skarpt ude fra hinanden og anvendes hver især nøjagtigt efter deres fundatsmæssige Bestemmelse; hvert Aar angives nøje, hvor meget af Renteindtægten der tilkommer henholdsvis Bygningen og Studenterne, Professorerne, Bibliotheket og Fremvæksten. Denne sidste, som havde ligget Stifteren saa stærkt paa Sinde, fandt Sted paa regelmæssig Maade; hvert tiende Aar »fuldendtes et Millenarium«, d. v. s. forøgedes Kapitalen med 1000 Daler.

Som Forvaltere af Kollegiets Formue arbejdede Professorerne under gunstige Vilkaar i Tiden inden Kejserkrigen; Renterne kom præcis ind Aar efter Aar; men paa Krigens Tid begynder der at optræde Restancer, og fra nu af vender de stadig og i stigende Omfang tilbage paa hvert Aars Regnskab. Samtidig tærede uophørlige og tidt meget omfattende Reparationer af Kollegiets Bygninger paa dets Indtægter, og baade i 1630—31 og i 1641—42 maatte der optages Laan for at bestride de hertil nødvendige Udgifter. I og for sig var vel den til Bygningernes Vedligeholdelse henlagte Sum tilstrækkelig; men da den var fælles for Bygningerne og Studenterne, maatte enhver større Bekostning paa Bygningerne medføre en Formindskelse af Alumnernes Portion; til en saadan be-

kvemmede Professorerne sig nødig og førtes derved til at indskrænke Reparationsudgifterne til det mindst mulige, eller om en større Reparation blev uundgaaelig, da at søge de nødvendige Pengemidler tilvejebragt ved Laan.

Torstenssonskrigen voldte Kollegiet endnu større Vanskeligheder end den foregaaende Krig. I Regnskabsaaret 1643—44 indkom af de 509 Rdlr., Kollegiet egentlig skulde have i Renteindtægt, kun 193. Restancerne beløb sig altsaa til 316 Rdlr.; det næste Aar var Restancen 321, Aaret efter 65, dernæst 186, og siden vedblev Restancerne stadig at være større end i Aarene før Krigen. Under disse Forhold undlod man flere Gange at oplægge de 100 Daler til Fremvækst, første Gang i 1643—44, og siden oftere. Men til Gengæld oplagdes i andre Aar mere end 100, saaledes 300 i 1645—46; paa den Maade holdt man sig alligevel paa Højde med Fundatsens Fordringer, og det femte Millenarium naaedes i rette Tid 1652.

I det Aar var Kollegiets Kapital altsaa steget til 11200 Rdlr., der gav 560 Rdlr. i aarlig Renteindtægt. I samme Forhold som Kapitalen var Distributsen til Professorer og Alumner bleven forøget. Den var begyndt beskedent. Alumnernes første Distributs var for Mikkelsdag 1596 og beløb sig til 27 Daler at fordele mellem 16 og for Paaske 1597, da de fik 14 Daler, medens Professorerne, der fik deres Portion udbetalt een Gang aarlig, i Reglen ved Pinse, i 1597 fik 7 Daler at fordele mellem 13. I Regnskabsaaret 1649—50 fik Alumnerne 198 Daler til Mikkelsdag 1649 og 99 til Paaske 1650, medens Professorerne til Pinse 1650 fik 85 Daler.

Den Uregelmæssighed i Oplægget til Fremvækst, der begyndte i 40'erne, bliver mere fremtrædende i Tiaaret 1652—62. I 1658 var der kun oplagt 100 Daler i Stedet for 600; der henlagdes saa 500 paa een Gang; men for Aaret 1658—59 betaltes ikke til Fremvækst og for Resten af Tiaaret kun 200; saaledes manglede der i 1662 200 Rdlr. i Millenariet; for første Gang var det ikke fuldendt i rette Tid, og den rentebærende Kapital beløb sig kun til 12000 Rdlr. i Stedet for 12200. Den da fungerende Rektor, PEDER SCAVENIUS, rettede Fejlen, og for at Fundatsen da og i Fremtiden fuldstændig kunde følges, hvilket den hidtil ikke havde kunnet »paa Grund af Tidens Vanskelighed, Renternes Udeblivelse« og »Rectorum aarlige Forandringer«, gennemførte han en dobbelt Reform[24]). Det fastsattes, at det næste Millenarium skulde fuldendes, ikke i 1672, men i 1670, derefter i 1680 og saaledes fremdeles. For at opnaa det henlagde Scavenius i Aaret 1663 paa een Gang ikke mindre end 900 Rdlr. til Fremvækst; Kapitalen blev derved bragt op paa 12900 Rdlr., medens den paa det Tidspunkt egentlig kun skulde have naaet 12300. Saaledes blev Fejlen grundig rettet; det store Oplæg muliggjordes ved, at der i Aarene 1658—61 ialt kun betaltes 162 Rdlr. i Distributs til Alumnerne, af hvilke de fleste var flygtet fra Byen paa Grund af Belejringen; da der ordinært i de Aar skulde have været distribueret 891 Rdlr. i alt, havde man saaledes sparet en Sum af 729 Daler.

Den anden Side af Reformen gennemførtes i 1664, den 28. Maj, da Konsistorium efter Scavenius' Forslag vedtog, at Kollegiets Formue for Fremtiden

skulde forvaltes, ikke af de skiftende Rektorer, men af en særlig, af Konsistoriet blandt dets egne Medlemmer valgt Inspektor[25]), eller som han snart kaldtes, *Efor*.

Til Valkendorfs Kollegiums *Bibliothek*[26]) skulde der efter Fundatsen aarlig indkøbes Bøger til et Beløb af 5 Daler. Denne Bestemmelse overholdtes i de første 30 Aar næsten fuldstændig efter Bogstaven, saaledes at der de fleste Aar anskaffedes Bøger for hverken mer eller mindre end 5 Daler. I Længden viste det sig dog uhensigtsmæssigt at indkøbe Bøger hvert Aar netop for det Beløb, og man gik over til at anskaffe Bøger sjældnere, men for større Beløb hver Gang. I Aarene 1623—46 foretoges der kun fem Gange Nyanskaffelser, men til det samlede Beløb af 106 Daler, altsaa for henved 5 Daler i Gennemsnit aarlig. De skæbnesvangre 40'er indledede ogsaa paa dette Omraade Tilbagegang i Paapasselighed fra Professorernes Side; i Aarene 1646—61 anskaffedes slet ingen Bøger. Og ogsaa paa dette Punkt var det Scavenius, der raadede Bod paa den begangne Fejl ved i Løbet af Aarene 1661—64 at anskaffe Bøger for ikke mindre end 93 Daler. Saaledes var Bibliotheket, der oprindelig udgjordes af Valkendorfs egen Gave paa 96 Numre, bleven forøget ved Indkøb for gennemsnitlig omtrent 5 Daler aarlig fra 1595—1664; endnu i det sidstnævnte Aar kan det dog ikke have omfattet stort mere end 300 Bind og var saaledes og ansaas for at være et højst ubetydeligt Bibliothek. Det omfattede dels theologiske Værker som Kirkefædre, Ligprædikener, Postiller, Commentarer over Bibelen, Loci communes theologici, m. m., dels verdslige, som Udgaver af latinske og græske Forfattere, for største Delen udkomne

i det XVI Aarhundrede, nogle Lexica, græske, latinske, samt en Del andre Værker i forskellige Grene af Videnskaben.

KOLLEGIETS BYGNINGER

Efter hidtil at have beskæftiget os med Kollegiets Styrere og deres Virksomhed vender vi os nu til selve Kollegiet og dets Alumner.

De Bygninger, som Valkendorf i 1588 skænkede til Bolig for 16 fattige og flittige Studenter, var, som vi har set, paa det Tidspunkt mindst 70 Aar gamle. Da de først kom i Valkendorfs Eje i Marts 1588 og allerede var traadt i Funktion som Studenterbolig i hvert Fald i August samme Aar, kan de ikke være undergaaet nogen gennemgribende Restauration, og det ny Kollegium har da i alt væsentligt haft samme Skikkelse som det gamle Hvidekloster. Men alt, hvad der, uden ligefrem at ombygge selve Murværket, kunde gøres for at forvandle den asketiske Munkebolig til et hyggeligt Studenterhjem, det gjorde Valkendorf, og »Hofmesters Boder«[27]), »det skønne Hus«[28]), »den meget rummelige og prydfulde Bygning«[29]), »det genskabte Parnas«[30]), var Genstand for almindelig Beundring.

Kollegiets *Beboelseshus*[31]), som laa ud til St. Pederstræde, var en toetages Bygning, ca. 36 Alen i Længden[32]). Indgangsdøren, som var af Egetræ og forsynet med en dobbelt Laas, en ydre, hvortil alle Alumner havde Nøgle, og en indre, som kun Inspektor kunde aabne og lukke, fandtes midt paa Forsiden. Oven over Gadedøren saas Stifterens Navn og Vaaben i Guld, samt følgende Inskription med gyldne Bog-

staver — alt anbragt af Professorerne kort efter Stifterens Død[33]):

D. O. M. I.
Almæ Hafn. Academiæ Domum Hanc XVI Adolescentum habitationibus distinatam, cum Area, fonte, Museo Publico, Bibliotheca et Horto, additis necessariis Reditib. perpetuum crescentib. L. M. D. D. Christophorus Walkendorf de Glorup. Anno JEsu Christi CIↃIↃXCV.[34])

Bygningens Vinduer var buede foroven[35]) og forsynede med Skodder; disse viste sig med Tiden udsat for at stjæles og fastgjordes derfor omhyggeligt med »smaa Jern«[36]). Da Skodderne kun kunde beskytte Vinduerne om Natten, og disse ogsaa om Dagen viste sig udsat for at ituslaas af spøgefulde Personer, anbragtes der Jernstænger i hvert Fald i nogle af Vinduerne; saaledes kom Vinduerne i Inspektors Værelse, som var i underste Etage til Gaden, til at nyde godt af denne yderligere Beskyttelse[37]).

Gik man ind ad Kollegiets Gadedør, befandt man sig i en stenlagt Gang, der førte igennem Bygningen ud til Gaarden. Paa tværs af denne Gang løb i begge Etager en anden; disse Gange var rummelige og tog i Forbindelse med et kompliceret System af Skorstene — til hver af Bygningens otte Kakkelovne hørte en Skorsten — uforholdsmæssig megen Plads op[38]). Fra Gangene førte Egetræsdøre, forsynede med Laase, ind til Studerekamrene, af hvilke der ialt fandtes otte. I disse Kamre genkendte man straks de forhenværende Karmeliterceller; de var »gammelfrankiske«[39]), Lofterne var murede Hvælvinger[40]), Gulvene belagt med Fliser[41]). Indtrykket af disse Stenceller mildnedes ved Paneler af Fyrretræ, der løb hele Vejen langs Væggen og foroven var forsynet med en Liste til at anbringe

Bøger paa. I hvert Studerekammer fandtes en Vindovn af Jern med Kakkelovn paa, d. v. s. med en Overbygning af Lerpotter, Kakler, til at holde paa Varmen; til hver Kakkelovn hørte en Ildpuster og en Vedøkse. Bohavet bestod iøvrigt af en lang Skive ɔ: Bord, med tvende Skufleddiker ɔ: Skuffer, tvende Kistebænke og lige saa mange Stole. Fra hvert Studerekammer førte en med Klinke forsynet Egetræsdør ind til et Sengekammer, hvis Inventar udgjordes af en Træseng og et Bækken ɔ: Vandfad.

Af andre Rum indeholdt Bygningen otte Loftskamre, hvert med en Dør og til at lukke med Hængelaas; her gemte Alumnerne deres Brænde. Trappen, der førte op igennem Huset, var af Sten[42]); Trappegangen fik Lys gennem syv smaa Vinduer.

Paa Husets Bagside løb en Svalegang med Tag over langs med den øvre Etage[43]); Værelserne paa denne Side, der vendte mod Nord, er derved yderligere bleven formørkede. En Vindeltrappe af Træ førte op til Svalegangen[44]). Ikke mindre end fire Fyrretræsdøre med Klinker førte fra Husets Bagside ud til en lille brolagt *Gaard*, der paa højre og venstre Side var indhegnet af en teglhængt Mur[45]); midt i Gaarden fandtes en Brønd; til denne hørte tvende Junger, som ved Hjælp af et Trisseværk med Jernlænke kunde hisses ned i Brønden; dette System erstattedes i 1641—42 af en Pumpe[46]). I Gaarden forefandtes desuden Kollegiets »Hemmelighed«, hvortil Adgangen skete ad en Egetræsdør med Laas, som meget praktisk kunde aabnes og lukkes med Kollegiets Gadedørsnøgle.

Bag ved Gaarden laa *Auditoriebygningen*. Da Jordsmonnet sænkede sig mod Nord, laa denne Bygning noget lavere end Beboelseshuset; den var ogsaa i sig

selv lavere end dette og bestod kun af eet Stokværk. Længden var ca. 25 Alen, Bredden ca. 10, og Højden fra Grunden til Taget en 7 à 8 Alen[47]).

Auditoriebygningen havde oprindelig kun indeholdt eet Rum[48]), der saaledes var meget anseligt; det var her, Povl Helgesen havde holdt sine Forelæsninger. Men selv efter at en mindre Del af det ved Kollegiets Oprettelse var bleven udskilt til Bibliothekslokale, havde Kollegiet i det større Rum et rigelig stort Auditorium. Dets Gulv var belagt med Mursten; hele Vejen langs Væggen løb faste Bænke; oven over disse var Væggen beklædt med Fyrretræspaneler helt op til Loftet. Foruden de faste var der to lange løse Bænke og tre Kistebænke; endvidere fire Skiver, af hvilke den ene med Skufleddike, og seks Fjælle at lægge mellem Bordene, saa at de ved festlige Lejligheder kunde udgøre eet langt Bord, endelig det fornemste, »et dobbelt Cathedra«, anbragt i den ene Ende af Salen. Auditoriet prydedes af Stifterens Billede og Vaaben, hvortil senere kom en i 1708 eller 09 af daværende Inspektor Jens Grot affattet Indskrift[49]):

Has bellatrices Aquilas, hastasque minaces,
Jactat Apellea Mars generosus ope,
Cæruleusque patet campus, juvat ipse per arma,
Miraque virtutis signa dedisse suæ.
His pandit Phoebus Musis Helicona sub alis,
Munificoque fovet, pectora grata sinu.
Tot meritis famæ se Walckendorfius olim
Sacrat, et æterno nomine fata domat.

Ita posuit Janus Grot, Inspector loci.

Fra Auditoriet førte en Egetræsdør med Laas, hvis Nøgle forvaredes af Inspektor, ind til *Bibliotheket*. Ogsaa der løb Fyrretræspaneler langs Væggene; Bø-

gerne opbevaredes i et højt Bogskab. Af Prydelser fandtes her et Billede »af Kong David og Christian IV i eet Legeme«, hvilket imidlertid i 1669 »blev bevilget Else salig Dr. Thomas Bangs at til sig tage og beholde«[50]).

Bagved Auditoriebygningen laa Kollegiets anselige *Have,* hvortil man kom gennem en Fyrretræsdør fra Auditoriet, til hvilken ogsaa kun Inspektor maatte have Nøgle. Haven var skilt fra Gaarden ved Auditoriebygningen og en med denne sammenbygget Mur og var ogsaa paa de tre andre Steder murindhegnet[51]). Den nævnes ikke uden ledsaget af Adjektivet *skøn,* og indeholdt i 1595, foruden Urter og Buske, 27 Træer, »og eet gammelt«. I 1644 betegnes alle Træerne som gamle; de omhugges og erstattes med nye[52]).

Smukt istandsat som Kollegiet var ved dets Oprettelse, fornægtede dets Ælde sig dog ikke. Inden lang Tid viste selve Bygningerne sig skrøbelige, og ganske særlig var Havemuren kronisk faldefærdig. Omfattende Forholdsregler havde været nødvendige for at standse Bygningernes Forfald, men utilbøjelige, som Professorerne var, til at indskrænke Alumnernes Pengestipendium til Fordel for Bygningernes Vedligeholdelse, foretog de kun de absolut uundværlige Reparationer og det endda under en saa nøje Iagttagelse af Sparsommelighed, at de efter faa Aars Forløb maatte gentages i større Maalestok — og alt imedens blev Kollegiet Aar for Aar mere brøstfældigt.

I 1602 foretoges talrige Smaareparationer[53]), 1612—13 ligesaa; 1618—19 istandsættes Muren og Brønden; det har ikke været gjort grundigt, thi allerede det følgende Aar styrtede en Del af Muren om; fem Aar gik, da

væltede den nordøstlige Del af Muren; den rejstes paany, og samtidig repareredes Hovedbygningens Tag; det hele kostede 44 Daler. I 1629—30 »understrøges« Huset, og Brolægningen foran det blev omlagt, ialt en Bekostning af 53 Daler. Det næste Aar bringer en ny Omstyrtning af Muren, denne Gang dens vestlige Del; Katastrofen har været omfattende, for der maatte anskaffes 13000 Mursten og 400 Tagsten til den, og Genopbygningen kostede 164 Daler. I Efteraaret 1635 anses det for nødvendigt at underkaste Hovedbygningen en gennemgribende Reparation; for Vinteren skal den »hjælpes nogenlunde«, »saa fremt muligt være kan«[54]). I Sommeren 1636 fandt Reparationen Sted; en Del af Alumnerne maatte imedens bo uden for Kollegiet indtil September Maaned[55]). Meget gennemgribende blev den ikke; den kostede ialt 45 Daler, deraf alene 29 Daler til Istandsættelse af Taget, hvortil der købtes 2000 Tagsten. Allerede 1641—42 maatte Alumnerne da igen rykke ud; i Hovedbygningen brødes alle Studerekamrenes Stengulve op og belagdes med nye Fliser; i Sovekamrene, Gangene og i Auditoriebygningen nøjedes man med at udflikke Gulvene. Desuden var det som sædvanlig galt med Havemuren; et Stykke af dens vestlige Del tæt ved Auditoriebygningen nedbrødes og sattes op igen; hele Muren, baade i Gaard og Have, forsynedes med nye Tagsten; Brønden brækkedes op og sattes i Stand. Ialt androg Reparationen 310 Daler.

Indtil 1649 nævnes nu kun ganske faa og ubetydelige Reparationer; i 1649—50 istandsættes Taget m. m. for en Sum af 112 Daler. Derefter hviles der igen. Ildevarslende længe har der været Tavshed om Havemuren, og i Juli 1658 erfarer man uden Undren, at

en Del af den er styrtet sammen[56]). Trætte »delibererer« Professorerne, om hvorvidt man ikke burde nøjes med et Plankeværk i Stedet for at genopføre det omstyrtede Stykke af Muren. De kan ikke beslutte sig, og imedens rammer nye Ulykker Kollegiet. Karl Gustav bombarderede København; Kollegiebygningerne blev stærkt beskadigede paa Murværk, Tage og navnlig Vinduer ved Kugler og Granater; særlig kraftigt virkede en Granat, som den 19. Oktober 1658 faldt ned i Auditoriebygningen og bragte Bibliotheket i Fare ved at sprænge Hul i dets Mur[57]).

En behjertet Mand, Professor Jørgen Eilersen, Rektor ved Københavns Latinskole, kom det hjemsøgte Kollegium til Hjælp og forstrakte det med Penge til de nødvendige Reparationer[58]). Han tog sig ogsaa af Kollegiets Have. Denne skulde efter Statuterne deles i otte Parter, een for hvert Kammer, »og af dennem deri bor dyrkes med Frugttræer og Urter og tilbørligen holdes vedlige«. Adskilligt tyder paa, at Overholdelsen af denne Bestemmelse har været mangelfuld; i 1624 havde Konsistorium endog gennem Decanus truet Alumnerne med Mulkt, om de ikke ryddede deres Have og holdt den smukt dyrket[59]). De hyppige Muromstyrtninger med paafølgende Reparationer skadede Haven, Bombardementet 1658 har vel ogsaa taget paa den, og i 1661 ligger den »forvusted og ilde medfared«[60]). Jørgen Eilersen indgav da i Marts 1661 skriftlig Begæring til Konsistorium[61]) om for nogen Tid at faa fri Adgang til Haven; til Gengæld vil han saa paa egen Bekostning lade opsætte et nyt Plankeværk i Stedet for den nedfaldne Del af Havemuren; endvidere vil han lade Haven »omgrave, opfylde og indrette«, med hvad Urtegaardsmanden

maatte anse den tjenlig til, »vil og Træerne udi Gangene lade opbinde, Stikkels- og Ribstræerne beskære og den saa vedligeholde, saa at Steden og Haven deraf næst Guds Hjælp skal blive forbedret og intet forværret«. Alt dette vil Jørgen Eilersen gøre uden Vederlag, ligesom han Haven »igen godvilligen vil kvittere«, naar Gud vil, at Alumnerne selv »den begærer at dyrke og efter Fundatsen vil og kan vedligeholde« — en skarp indirekte Dadel af Alumnernes hidtidige horticulturelle Virksomhed. Begæringen blev bevilget af Konsistorium, »eftersom den eragtes ikke at være Stedet til nogen Skade, men snarere, efter denne besværlige Tids Tilstand, til Gavn«. Jørgen Eilersen tog straks fat paa Arbejdet; det viste sig nødvendigt, foruden at opføre et Plankeværk i Stedet for den omstyrtede Mur, tillige at reparere den Del af Muren, som endnu stod tilbage. Ogsaa her greb Jørgen Eilersen ind og tilbød at laane Kollegiet de nødvendige Midler, et Tilbud, som Konsistorium tog imod[62]). Senere skulde Jørgen Eilersen faa rig Lejlighed til yderligere at virke til Kollegiets Gavn (S. 100 ff).

LIVET PAA KOLLEGIET

Det daglige Liv paa Kollegiet formede sig normalt som følger[63]). Om Morgenen, ved Halvfemtiden om Sommeren, ved halvseks om Vinteren, traadte Inspector collegii ud af sit Kammer Østen ved Gadedøren og oplod denne, som om Natten havde henstaaet laaset. Naar det var gjort, samlede han Alumnerne om sig i Auditoriet, hvor de under hans Ledelse ved Kerters Lys holdt Morgensang og Bøn[64]). Var nogen udeblevet, optegnede Inspektor vedkom-

mendes Navne i en Bog. Det var ofte besværligt at skulle sammenkalde Alumnerne til Lovsang; betydelig lettere blev det, da der i 1664 anskaffedes en Klokke til Kollegiet; Inspektor behøvede nu blot ringe paa den.

Efter Lovsang gik Alumnerne til deres daglige Beskæftigelse, iført deres lange sorte, mer eller mindre luvslidte Kappe; muligvis med Kaarde ved Siden — den Skik, at Studenterne gik med Kaarde, bredte sig netop i denne Periode fra Trediveaarskrigens Tyskland herop til Danmark, og navnlig efter Deltagelsen i Københavns Forsvar mod Karl Gustav gik alle Studenter med Kaarde og vedblev dermed, paa Trods af gentagne Forbud, indtil over Midten af det følgende Aarhundrede[65]).

Alumnerne tilbragte Dagen paa Studiigaarden ɔ: Universitetet, hvor de hørte Lektier (Leyser) ɔ: Forelæsninger, eller med Studeringer paa deres Kamre; hos adelige eller hos rige Borgermænd, som Pædagoger for deres Børn, eller i Københavns latinske Skole som Peblingenes Hørere. Eller de gik maaske til Begravelse for at tjene et Par Skilling som Ligbærere og lade sig beværte med Mad og Snaps ved det paafølgende Gilde[66]); eller de søgte Værtshus for at spise og ikke mindst drikke, eller Klosterets Skiver, hvis de nød Kongens Kost paa Kommunitetet — mange Alumner forenede nemlig dette Beneficium med Kollegiet.

Blandt Alumnerne havde Inspektor særlige Pligter at udføre. Foruden de allerede nævnte Hverv med at passe Gadedøren og lede Lovsangen og det almindelige Tilsyn med Alumnerne tog han Vare paa Kollegiets Bibliothek, udlaante Bøgerne, førte Forteg-

nelse over Nyanskaffelser og stod til Ansvar for, at ingen Bog bortkom. Han vaagede over Haven, og vilde Alumnerne derud, maatte de henvende sig til ham som den, der alene havde Nøgle til Havedøren. Alle Smaaudgifter, som til de mere ubetydelige Reparationer eller Anskaffelser af Husgeraad, Drikkepenge til Arbejdskarle, Løn til den gamle Kone, der redte Alumnernes Senge og fejede Gaden, alle slige Udgifter bestred Inspektor af »Fiscus«. Dennes Beholdning udgjordes af Bøder fra Alumner, der var udeblevne fra Lovsang, ikke havde holdt Disputereøvelser i rette Tid, osv.; maaske har Alumnerne ogsaa ved hver Distributs givet en vis lille Del af deres Stipendium til Fiscus; i hvert Fald er dette Tilfældet i det XVIII Aarhundrede.

Hver Dag endte paa Kollegiet, som den var begyndt, med Lovsang og Bøn i Auditoriet, om Sommeren ved ni Slet, om Vinteren naar Klokken var halvgaaen otte. Inspektor laasede Gadedøren og forvarede Nøglen, hvorefter alle havde at begive sig til Sengs.

Stadig tilbagevendende Begivenheder var de *Disputatser* og Taler, som Alumnerne var pligtige at holde, og for hvilke der gives detaillerede Regler i de ovenomtalte Love for Disputereøvelserne. Alumnerne opfyldte kun højst ugerne denne Pligt, og i mange Tilfælde forsømtes den helt. Disputatserne synes sjældent at være bleven trykt i denne Periode; i hvert Fald findes der kun to fra Tiden før 1664 blandt de talrige endnu bevarede trykte Disputatser fra Valkendorfs Kollegium[67]).

Disputereøvelserne afholdtes i Auditoriet. Dette Lokale kunde ogsaa benyttes af andre end Alumnerne selv. I 1589 havde Lægen, daværende Professor

pædagogicus Anders Krag, holdt Forelæsninger der[68]); i 1605 tillod Konsistorium en Franskmand at docere sit Modersmaal paa Valkendorfs Kollegium, »hvis han da kan faa Tilhørere«[69]); i 1609 optraadte Magister Petrafontanus[70]), i 1634 Magister Ernestus Mylius, »som kan have Forlov at docere eller holde Collegia, Arithmeticum, Geometricum, Astronomicum, udi Salig Herr Hofmesters Boder«; dog skal han først lade sig immatrikulere ved Universitetet[71]). En vis Hans Jensen faar i 1644 Lov til at læse i Boderne[72]), og den samme Tilladelse gives tre Aar efter til Student Povl Andersen, der vil holde private filosofiske Forelæsninger[73]). Efterhaanden som Kollegiet forfaldt, mistede dets Auditorium dog sin Tiltrækningskraft. I 1660 ønskede Olaus Fielchius at benytte det til Forelæsninger, men opgav det igen paa Grund af dets Vinduers Brøstfældighed[74]) — de var jo bleven stærkt medtagne i Bombardementet 1658 — en Ulempe, der var saa meget mere følelig, som man befandt sig i Februar Maaned, og Auditoriet ikke kunde opvarmes, da der i hele Bygningen ikke fandtes nogen Kakkelovn. Olaus Fielchius fik da i Stedet overladt et af Universitetets Auditorier, og siden er der ikke Tale om, at Kollegiets Auditorium benyttes af fremmede.

Aarets store Begivenheder var de to *Pengedistributser* ved Paaske og Mikkelsdag. Naar disse Terminer nærmede sig, udsendtes Universitetets Pedeller af Rektor for at tilkendegive saavel Alumnerne som de to Professorer, der i Forening med Rektor førte Tilsyn med Kollegiet, hvornaar Distributsen og den dermed følgende Eksamination skulde finde Sted — den faldt nemlig ikke altid netop Paaske- eller Mikkelsaften. For denne Ulejlighed og for deres »Opvart-

ning« paa Kollegiet ved selve Distributsen modtog Pedellerne Drikkepenge baade af Professorer og Alumner; hvad disse sidste angaar, fandt Professorerne det gentagne Gange nødvendigt at minde dem om deres Forpligtelser i saa Henseende[75]). Paa den fastsatte Dag indfandt saa Rektor sig paa Kollegiet, ledsaget af de to Professorer og af Pedellerne. De besigtigede Bygningerne og Haven, undersøgte om noget af Kamrene var i daarlig Stand som Følge af Skødesløshed fra Alumnernes Side, eftersaa Alumnernes Lektiebøger og kontrollerede derved, hvilke Lektier de hørte, og hvorledes de hørte dem, modtog de Disputatser og Taler, de havde forfattet, forhørte Inspektor om Alumnernes Opførsel, og om hvorledes han selv havde varetaget sit Embede. De modtog hans Regnskab for Fiscus og Bibliotheket; manglede nogen af Bøgerne, maatte han selv erstatte dem. Efter denne Eksamination, der dog gennemgaaende ikke har været saa streng, som den egentlig efter Reglerne skulde, foregik selve Distributsen paa Auditoriet med behørigt Fradrag af Mulkter til Fiscus for deres Vedkommende, som ikke var slupne velbeholdne gennem Eksaminationen. Inspektor fik halvanden Gang saa meget som de andre; i 1649 for Eksempel fik de 15 Alumner til Paaske hver 6 Rdlr. og Inspektor 9, til Mikkelsdag henholdsvis 12 og 18, og den indbringende Post var derfor som Regel stærkt eftertragtet.

Saaledes som ovenfor skildret skulde Kollegielivet normalt forløbe. Men Undtagelserne fra det normale var talrige, og uden Kendskab til disse vilde man kun have højst ufuldkomne Forestillinger om Alumnernes daglige Liv.

Mange Alumner var langt fra at opfylde de Kvalifikationer, der i Fundatsen fordredes af dem, nemlig Flid og et godt Levned, og gjorde stadig Brud paa de i Statuterne givne Regler for deres Liv. De blev ude om Natten, svirede, drak og sloges paa Værtshuse, forsømte deres Studier og Forelæsninger, udeblev fra Lovsang, afholdt ikke deres Disputereøvelser, var ofte i lange Tider borte fra Kollegiet, om de end var til Stede, naar Pengene uddeltes, og indlogerede paa den anden Side fattige Skoledrenge, de saakaldte Studenterdrenge, paa deres Kamre.

Under disse Forhold maatte Konsistorium hyppigt beskæftige sig med Forseelser, som studiosi udi de Hofmesters Boder havde gjort sig skyldige i. De havde ikke megen Støtte i Kollegiets Inspektor; naar denne ikke, som ofte var Tilfældet, selv førte Alumnerne an i deres Udskejelser, havde hans Indgriben til Gunst for Lov og Orden nærmest kun det Resultat at bringe ham selv Ubehageligheder, uden at Forholdene blev bedre. I 1604 klager Inspector collegii Andreas Palladini over Johannes Dionysius, fordi denne havde forhaanet og udskældt ham og tilmed stukket efter ham med en Kniv. Ved Forhørene viste det sig dog, at ingen andre end Inspektor selv havde bemærket den truende Kniv, skønt mange havde overværet Scenen, hvorfor den anklagede slap med, foruden en Bøde paa seks Mark til Rektor, i Professorernes Nærværelse at holde en Tale paa Kollegiet, i hvilken han bad sine Medalumner om Tilgivelse for sit grove Brud paa Kollegiets Love[76]). I 1607 besværer Inspektor Erasmus Stephani sig over Jesper Nyborg, der »havde slaget hannem«, var krøbet ud af Vinduet m. m.; en anden studiosus, Niels Nielsen,

klagede ligeledes over Jesper Nyborg, der i Forening med nogle andre i en Beværtningskælder havde taget hans Kaarde fra ham og brudt Skeden itu. Over for disse graverende Anklager hævdede Jesper Nyborg ganske vist, at han ogsaa var bleven slaget af Inspektor, og at Niels Nielsen, hvis Værge han havde taget, først havde injurieret ham — Professorerne dømte ham ikke destomindre til at miste sin Plads paa Kollegiet[77]). I 1615 indgiver Inspektor Klage over nogle Alumner, »som groveligen have forset sig«[78]); i 1616 sætter de sig op, ikke blot mod Inspektor, men mod Professorerne selv og danner en formelig Sammensværgelse. Alumnerne Erik Nielsen Jude og Niels Nielsen Kiuse paastod, at Professorerne ikke gav Alumnerne de Penge, der tilkom dem, og nægtede at modtage den formentlig beskaarne Sum, der tilbødes dem. Da deres Besværinger ikke førte til noget, skrev de til Konsistorium og fordrede paa egne og Kammeraters Vegne, at alle Alumnerne skulde stævnes for Konsistorium for at fremføre deres Krav, og forlangte deres Brev indført i Konsistoriets Protokol[79]). Konsistorium foretrak kun at kalde de to Brevskrivere for sig samt Inspector collegii, Bernhardus Johannis. Denne oplæste et Anklageskrift imod dem, som paaviste, at Erik Jude »havde rejst den Conspiration fornemlig«. Professorerne ønskede at vide, hvorledes han saa nøje kunde afgøre, hvor stor en Sum der tilkom dem. Erik Jude paaberaabte sig Fundatsen, maatte dog tilstaa, at han ikke kendte denne, men erklærede, at han alligevel »ikke vilde gøre sin Mund og sin Rumpe til eet«, og kaldte Inspektor en Forræder. Det viste sig, at det var Erik Nielsen Kiuse og Anastasius Svecus, der havde udregnet, hvormeget

Professorerenes Besvigelser beløb sig til. Professorerne, »alle som tilstede vare, komme overens, at baade Niels Kiuse og Erik Jude, som havde bevist saadan Modvillighed og givet forargeligt Eksempel, skulde andre til Advarsel udsættes af Boderne og miste det ganske Stipendium«. Anastasius skulde straffes senere[80]) — i Øjeblikket laa han nemlig syg af et Knivstik, han havde faaet i Slagsmaal. Han havde Mikkelsdag ved Middagstid — formodentlig lige efter modtaget Stipendium — sammen med nogle andre Studenter været i Valentin Bogbinders Hus, hvor de havde »drukken og spillet Kort tilhobe«. Da en af dem, Andreas Matthiæ Scanus, »havde fornøjet Værten 24 Mark og vilde saa gaa bort, greb Anastasius hannem hart an og sagde, at han skulde endda betale mere. Men Andreas svarede hannem hasteligen og sagde: »Jeg har intet med din Svensk at gøre«. Men da de komme bort med hinanden paa Gaden, gav Anastasius hannem et Mundslag og stødte hannem til Jorden, men blev strax stukken af Andrea med en Kniv«[81]).

Anastasius Svecus ønskede ikke at oppebie Professorernes Dom i hans Sag, saa meget mindre, som hans Synderegister forøgedes ved en Anklage imod ham for at have slaaet nogle Ruder ind. I December 1616 rømte han fra Kollegiet[82]). En anden af de sammensvorne, Erik Nielsen Jude, begik det følgende Aar et Mord, idet han slog en Kvinde ihjel, for hvilken Brøde han stod aabenbar Skrifte og betalte Bøder, hvorefter han i 1618 blev »svoren til Fred«[83]).

Blandt saadanne Alumner er det forstaaeligt, at det ellers saa eftertragtede Inspektorembede mistede en Del af sin Tiltrækning. Det synes paa denne Tid at

have været vanskeligt at faa nogen til at paatage sig Hvervet. Herpaa tyder det, naar Konsistorium i 1619 samtykker i, »at den Hører udi Skolen, som byder sig til at være Inspektor i Valkendorfs Boder, maa dertil annammes«[84]). I mange Tilfælde ses imidlertid Inspektor at være den anklagede, medens Alumnerne klager, maaske nok saa meget af Nid over for den, der paa een Gang er deres Kammerat og Overordnede, som af Iver for Dyd og gode Sæder. I 1623 havde Inspektor klaget over Petrus Bredalinus, som havde sat sig op imod ham, skældt ham for ingen ærlig Karl og truet ham, at han skulde faa Skam, desuden kaldt ham Monsieur Pickelhering. Herimod fremførte Peter Bredal vægtige Modanklager, ligesom Forhørene viste, at der »over Skiverne i Klostret« var bleven skumlet adskilligt over Inspektor. Man sagde, han var ude at drikke om Natten og kom ind ad Gadedøren længe efter Lukketid; han oplod Døren om Natten og hentede Øl ind; han havde vist sig i den Grad forsømmelig, at der i over et Aar ikke var bleven holdt Disputereøvelser; Musikøvelser havde han aldeles ikke afholdt. Inspektor hævdede, at det skyldtes Dovenskab hos Alumnerne selv, som han ikke kunde drive dertil; iøvrigt forsvarede han sig vagt og ubestemt. Professorerne mente, at da der var slemme Anklager paa begge Sider, kunde de passende gaa lige op mod hinanden; Inspektor og Peter Bredal opfordredes til at give hinanden Hænder paa godt Venskab — og videre Straf blev der dem ikke til Del[85]). — I 1633 foretages igen stygge Afsløringer af en Inspektors Færd. En Aften, da Prof. Brochmann vendte hjem fra Konsistoriemøde, forefandt han et Brev, underskrevet P. B. Det indeholdt Anklager

mod Inspektor Johannes Herslev, gaaende ud paa, at han var forsømmelig i Udøvelsen af sit Hverv, var ude om Natten, undlod at holde Lovsang og slog sig til Drik. Af Alumnerne forhørtes først Petrus Baggeri, hvis Forbogstaver passede med Brevets Underskrift, derefter de andre; de bekræftede alle, at der ofte ikke var bleven holdt Lovsang; med Hensyn til Paastanden om, at Inspektor var ude om Natten og lod Gadedøren staa aaben, bevidnede Petrus Baggeri, at han nogle Gange havde fundet den aaben og staaende paa Klem; »hans Gang vidste han ej, haver dog hørt, han tidt skulde findes udi Bertel Becks Hus«; men iøvrigt lægger Alumnerne paa dette Punkt den største Uvidenhed for Dagen — hvorledes skulde ogsaa en skikkelig og ordentlig Alumne vide Besked med, hvorledes det forholdt sig med Gadedøren om Natten — og har højst hørt Tale derom af andre. Simon Christierni ved intet om Gadedøren; Broderus Broderi ved overhovedet ikke, »hvorledes Collegii Døren bliver lukt, fordi han bor ovenpaa; vilde dog ej nægte, han jo havde hørt de andre tale om hans absentia om Natten«. Men disse andre har ogsaa deres Oplysninger paa anden Haand. Petrus Ivari: »Døren haver han hørt af andre at staa aaben; ved intet om hans Nattegang, men engang mødte han hannem om Morgenen, og havde været ude om Natten; da undskyldte sig Inspektor dermed, at han var forhindret hos en Mand af Kolding«. Johannes Nicolai »haver ej fundet Døren aaben, men hørt det af andre« osv. — Professorernes Kendelse lød: »Efter slig Lejlighed skal Inspektor priveres camera et officio«. De andre formanes til skikkeligt Levned; Petrus Ivari sættes til Inspektor. En Undersøgelse af, hvorledes

det gik til, naar den saa hyppigt forsømte Lovsang endelig afholdtes, viste, som det fremgik af Inspektors Bog, at talrige Udeblivelser havde fundet Sted. For Fremtiden skal da Inspektor, hvis nogen er borte fra Lovsang, »banke paa deres Kammer og forfare, om de ere tilstede eller ej; naar Aftenlovsangen er forbi, skal Døren laases og ingen derefter lukkes ind«[86]). Nogle Aar efter fandt Konsistorium den Bestemmelse nødvendig, at ikke blot de, der forsømte Lovsangen, men ogsaa enhver, der blev ude om Natten, eller som ikke afholdt Disputereøvelser, skulde noteres af Inspector collegii og en Liste over de saaledes skyldige hver Maaned overgives Rektor[87]).

Men selve Inspektor var fremdeles ikke standhaftig over for den Fristelse, der laa i at raade over Nøglen til Gadedøren. I 1651 klagede Borgmester og Raad samt Vagtmestrene til Kansleren over, »hvorledes Studentere om Nattetide gjorde stor Tumult paa Gaden, og særdeles nominerede Christen Randers«. Denne Christen Randers var netop Inspektor i Hofmesters Boder. Han forlangte at føres for Konsistorium for at forsvare sig; men da han kom og toges under Forhør, nægtede han at besvare noget Spørgsmaal. »Thi er saaledes for Retten afsagt, at han Christen Randers for slig sin store Forseelse imod samme Steds leges, som han Inspektor var, er optagen saaledes om Natten paa Gaden, da hannem havde burdet at være inde og huldet Dørene lukt for de andre, saa og for den store Insolens' Skyld, han her paa Consistorio brugt haver, skal strax afsættes med samme Inspektion og straffes desuden med Penge til Rectoris arbitrio«. I sin Trods frasagde Christen Randers sig sit akademiske Borgerskab. Professorerne svarede bi-

dende, at naar han først havde udstaaet sin Straf for den Forseelse, han havde begaaet som akademisk Borger, »turde han ej ved at tvile, at Professorerne jo gerne samme hans Opsigelse accepterede«[38]). Christen Randers har da fortrudt det, for endnu i 1655 ses han at være Alumne paa Kollegiet. I 1654 gjorde han sig bemærket paa lignende Maade som ovenfor omtalt; han slog og injurierede velbyrdig Hr. Krags Tjener, var noget »ufin« mod Rektor i hans Hus, og da han om Natten var bleven ført til Raadhuskælderen af Vagtmesteren, havde han trakteret denne med Ukvemsord. Professorerne tog dog mildt paa ham »efterdi de fornam, at Christen Randers, som en lærd Karl, synes at være i Hovedet ikke som han burde og alle ønskte«[89]). Christen Randers søgte endog i 1655, da hans Alumnetid var udløben, at faa Tilladelse til alligevel at blive paa Kollegiet, men mødte naturligvis Afslag[90]).

Over for Inspektorernes Bedrifter blegner de menige Alumners, som Claus Friis', der kom hjem efter Lukketid, »og da han var drukken, befol Inspector, at han skulde sove til om Morgenen. Lidet derefter kom han for Inspectoris Dør igen at ville være ude. Men som Inspector ikke vilde lade hannem ud, steg han over Muren og atter siden kom ind over Muren igen«. Men da Claus Friis hævdede, »at han havde det ikke gjort af nogen Ondskab, men i sin Drukkenskab«, og fordi han efter Inspektors Sigende ellers plejede at holde sig vel, »blev han ikkun mulkteret til Universitetet for 3 Speciedaler« — men skulde det gentages, skulde denne Sag »staa hannem ovenfor, og da skulde han excluderes«[91]). Et lignende Tilfælde forekommer i 1628, da »Petrus Christierni, Inspector

udi Valkendorfs Boder, klager over Johannes Sebastiani, at han haver været ude af Boderne om Natten og over samme Person den Aften befunden udi Drukkenskab og skandaløse Indløben udi Regensen præsente Dr. Brochmanno et Dr. Bartholino«. Den anklagede bekendte »sig at have været overilet af en Drik, som han gjorde med en Hofkarl, som han havde skrevet sine Forældre til med«. Da han ikke før havde forbrudt sig og fik et godt Skudsmaal af sin Privatpræceptor, slap han for Carcer, men skulde give fire Speciedaler i Mulkt af sin Paaskedistributs[92]). Kort efter var han dog for Professorerne igen, idet der var bleven klaget over strepitum ved den ottende Skive paa Klostret, hvor ogsaa han havde sin Plads. Men samtlige Bordfæller forsikrede Professorerne om deres Uskyld og lovede god Opførsel i Fremtiden, hvorfor der heller ikke foretoges videre i den Sag[93]). Værre gik det Rasmus Jensen Ørsted i 1641. Det skandaløse hændte, at en Værtshusholder mødte op i Konsistorium og vilde hæve Stipendium paa Ørsteds Vegne, fordi denne skyldte ham Penge. Rektor sendte Bud efter Ørsted ved sin Tjener, der imidlertid blev affejet med et »næsvist Svar«: Den oprørske Alumne fik nu Befaling til at »gaa i Kælderen« ɔ: Universitetets Fængsel i Konsistoriebygningens Kælder, saa meget mere som hans Privatpræceptor, Professor Ole Worm, oplyste, at han var »valde negligentem in audiendis lectionibus publicis«[94]). — Med endnu større Strenghed gik Professorerne frem i et Tilfælde af aabenbar Ugudelighed. I 1647 mødte Inspector collegii Nicolaus Knopfius med flere Alumner og »beklagede sig over, at Christianus Richardi levede uskikkeligen, havde brugt Herrens Nadver ikkun een

Gang i 3¼ Aar, ikke søgte Lovsangen og slog sig til Drukkenskab«. »Professorerne dømte, at Regenspræsten skulde publice af Prædikestolen i Regenskirken« bede Menigheden om Tilgivelse for Christiani Richardi »Forseelse og Forargelse«, og »han selv skulde indgaa in carcerem og siden forvente, hvis videre om hannem skulde dømmes«. Denne Dom faldt saaledes ud, at Christianus Richardi udvistes af Boderne, »eftersom befindes, at han haver levet uskikkelig, imod Valkendorfii Fundation«[95]).

Foruden disse Tilfælde af »uskikkeligt Levned«, som Konsistoriets Akter har bevaret for Efterverdenen — og hvorfra de kunde suppleres med flere — er selvfølgelig en Mangfoldighed af andre gaaet uopdaget hen. Man kan f. Eks. blot slaa op i den tidligere omtalte Alumne Peder Christensens Almanakoptegnelser; den 1. Marts 1590 meddeler han: Conflictatus cum Andrea Equo, idque invitus; ved Siden af er tegnet en Kaarde; ved den 28. og 29. December er aftegnet en Økse og et Sværd, rimeligvis ogsaa hentydende til en Affære, han har haft. Den 26. Januar 1591 har han skrevet: Incidimus ego et Christianus Kolling in contentionem cum Johanne Trapmand — og Peder Christensen var endda en hos Professorerne usædvanlig vel anskreven Alumne. Man kan uden Tvivl trygt gaa ud fra, at Alumnerne har søgt og fundet rigelig Erstatning for de Glæder, som Statuterne nægtede dem ved Forbudet mod at »holde nogen Drik, Gæstebud eller nogen saadan Samkvem paa deres Kamre«. Om Overtrædelse af selve dette Forbud høres der derimod kun sjældent. Alligevel maa Alumnerne dog til Tider have gjort Kollegiet til Skuepladsen for deres Uregelmæssigheder, siden det i 1673

anses fornødent at skærpe og udvide den nævnte Paragrafs Bestemmelser[96]); det forbydes nu at give sig af »med Kort, Brætspil eller anden Usømmelighed paa Kamrene«; »ej heller maa nogen Kvindes Person tilstedes paa nogen af Kamrene at indgaa, videre end den dertil af Ephoro samtykte og forordnede gamle Kvinde til Sengene at rede og Kamrene og Haven at renholde«, og der sættes Udvisningsstraf for at skaffe sig Nøgle til Gadedøren »og derigennem, efter at Døren af Inspectore om Aftenen er lukt, at ud- eller indgaa, eller andre til sig om Natten at indlade«. Forseelser af den Art maa altsaa være begaaet, selv om de ikke figurerer i Konsistoriets Protokoller. Et isoleret Tilfælde er det, naar i 1623 to Alumner*) forhøres angaaende »de Kvindfolk, som skal have været paa deres Kammers«; Forhøret afslørede da heller ikke noget ufordelagtigt om de to Kvinder, der havde været der, og da de tvende studiosi desuden havde gjort sig skyldige i at »ligge ude af Hofmesters Boder om Natten«, straffede Professorerne dem med en Mulkt paa »to gode Dalere« for denne Brøde, men lod dem slippe for videre Tiltale angaaende Kvindfolkene[98]).

Alumnernes Udskejelser maatte nødvendigvis medføre Forsømmelse af deres forskellige Pligter, og det er allerede omtalt, hvorledes de meget almindelig udeblev fra Lovsangen, undlod at holde de befalede

---

*) Af disse var den ene den senere saa bekendte Præst og Sprogmand Søren Poulsen Gullænder (Judichær), (1599—1668)[97]). Han var Alumne fra 1623 og rimeligvis til 1627, blev Kollegiets Inspektor i Maj 1625. I sin Alumnetid var han Hører ved Københavns Skole (1624—27); fra 1626—27 var han Kommunitetsprovst. Han døde som Præst i Slangerup.

Disputereøvelser og »negligerede« deres Studier; kan man ikke give Alumnerne det Lov, at de førte »et godt Levned«, vil det saaledes heller ikke være muligt at rose dem for Flid, den anden Betingelse, der fordredes for Optagelse paa Kollegiet. Særlig galt maa det have staaet til i Aaret 1641, da Rektor klagede over, at »de studiosi udi de Valkendorfs Boder ikke vilde tage gradum baccalaureatus«. Alle Alumnerne stævnedes for Konsistorium og lovede at bestræbe sig for at tage den; det besluttedes, at deres Kundskaber skulde prøves af deres Privatpræceptorer, og Pladsen paa Kollegiet fratages dem, der derefter ikke fandtes værdige til den. En Alumne erklærede, at han ikke for Fattigdoms Skyld kunde tage Graden, hvortil Konsistorium svarede, at »derpaa skulde remedieres enten i een eller anden Maade«[99]).

Det er ogsaa klart, at Alumnerne ikke har haft let ved at slaa sig igennem, hvis de ikke, som dog hyppigt var Tilfældet, ved Siden af det med Kollegiet forbundne Stipendium (paa det Tidspunkt 18 Rdlr. aarlig) havde Kommunitetet eller andre Beneficier. Deres Fattigdom havde da hyppigt den Følge, at de gennem lange Tider var borte fra Kollegiet og Byen for at tjene til Livets Ophold uhindret af Professorerne, der saa skævt til deres Erhverv, eller maaske leve hos deres Familie, samtidig med at de oppebar Stipendium som Alumner paa Valkendorfs Kollegium. Saadanne Udeblivelser fra Kollegiet tog Konsistorium strengere paa end Tumulter og Slagsmaal, for hvilke der jo i Reglen forelaa den formildende Omstændighed, at Synderen havde været drukken[100]). Ofte straffedes de med Udvisning af Kollegiet, selv om de fremførte, hvad der ellers maatte synes fyldestgørende Undskyldninger,

som Christiernus Stephani, der i 1611 havde været borte i 3 Maaneder, men foreviste Viborgbispens Attest for, at han i de to Maaneder havde ligget syg[101]). Til andre Tider straffedes de dog mildere, og undskyldte man sig med Modvind, toges det i Reglen for gode Varer[102]). I et enkelt Tilfælde overlades det til Patronen at afgøre, hvorvidt en Alumne, der saaledes har forbrudt sig, kan beholde sin Plads[103]). — Adskillige Alumner praktiserede den Fremgangsmaade, naar de havde opnaaet en eller anden Ansættelse og altsaa skulde forlade Kollegiet, da at afvente Distributsen og modtage Stipendium inden Bortrejsen, skønt det betaltes forud, og de saaledes ingen Ret havde dertil. Denne Fremgangsmaade anvendtes bl. a. af en vis Hans Mortensen, der forøvrigt tidligere havde gjort sig bemærket ved at tilliste sig Seddel paa Kollegiet uden at være Student[104]). Han modtog Paaskedistributs i 1628 og rejste umiddelbart efter til Sorø, hvor han havde faaet Plads som Hører. Da Professorerne fik Nys herom, beslaglagde de hans Gods, »hvilket han dog hemmelig under Prækentid bekommet haver«, og Konsistorium maatte nu gentagne Gange henvende sig til Rektoren ved Sorø Skole for at faa det med Urette oppebaarne Stipendium tilbage[105]).

Trods alle Bestræbelser fra Professorernes Side lykkedes det dem ikke at udrydde Alumnernes Tilbøjelighed til at nyde de med Kollegiet forbundne Indtægter og ellers residere andensteds. Tværtimod blev Forseelser af denne Art stadig almindeligere; i 1650 mister Anders Nakskov sin Plads i Boderne, »eftersom han, uden naar Pengene skiftes, *altider* borte er«[106]); i 1662—63 betales Alumnernes Stipendium i Smaaportioner til forskellige Tidspunkter, »for at fore-

bygge den store Misbrug, som en Del af studiosis havde«, strax efter Distributsen at drage bort, saa at Professorerne med største Besvær ad Rettens Vej maatte skaffe sig Pengene tilbage. Hverken denne Fremgangsmaade eller en anden, som i 1663 med Patronens, Christopher Valkendorfs, Samtykke blev vedtaget, nemlig at Alumnerne skulde have deres Stipendium bagud[107]), blev dog af nogen Varighed.

Selv om Alumnerne ofte var fraværende, var det ikke dermed givet, at deres Værelser stod tomme. Det var meget almindeligt, at Alumnerne indlogerede Latinskoledrenge hos eller i Stedet for sig paa deres Kamre. I 1628 »delibererede« Professorerne, »hvorledes de Studenterdrenge bedst kunde afskaffes, som Studenterne udi stor Mangfoldighed opholder«[108]); i 1642 vedtager Konsistorium kort og godt: »Studenterdrengene i Valkendorfs Boder skal afskaffes«[109]) — men dets Beslutninger var lige afmægtige, hvad enten det gjaldt at fastholde Alumnerne paa Kollegiet eller at fordrive Drengene derfra.

Begivenheder af mere almindelig Interesse kunde til Tider gribe ind i Alumnernes daglige Liv. Universitetets store Reformationsfest i 1617 fejredes ogsaa paa Valkendorfs Kollegium; der og i Kommunitetets Sal holdt Studenterne Taler og fremsagde Digte, ligesom Professorerne gjorde det paa Universitetet[110]). Men den største Begivenhed i denne Periode, som kom til at indvirke ogsaa paa Alumnernes Tilværelse, var dog Københavns Belejring i 1658 og Stormen 1659[111]). Straks efter Karl Gustavs Landgang i Korsør den 6. August 1658 dannedes et Studenterregiment i København, i hvilket alle Studenter skulde lade sig

indrullere. Mange unddrog sig dog denne Pligt, og kun for een Alumnes Vedkommende er det muligt med Bestemthed at sige, at han var med; hans Navn var Laurits Hanssen Buxen[112]). Svenskerne belejrede København indtil Slutningen af Oktober; derefter trak de sig paa Grund af Hollændernes Ankomst noget tilbage fra Byen, og Krigsforetagenderne indskrænkedes. Københavns Forsvarere fik dermed et Pusterum; Studenterregimentet opløstes, og i stor Mængde forlod Studenterne Byen. Valkendorfs Kollegiums Alumner var ulykkeligt stillede; de vilde gerne bort fra den truede Hovedstad og det i Bombardementet ilde medtagne Kollegium, men havde ingen Stipendium faaet til Mikkelsdag 1658 og nødtes derved til at blive. Universitetets Rektor var nemlig ved Karl Gustavs Landgang fraværende paa Forretningsrejse, og da Byen kort efter blev indesluttet af Svenskerne, havde han ikke kunnet komme tilbage. Nu var han imidlertid den eneste, der vidste, om Kollegiets Rentepenge det Aar var indkomne, og de andre Professorer turde derfor ikke give Alumnerne noget. Nogle af disse drog da bort uden Stipendium; andre viste sig mere standhaftige og begærede vedholdende deres Penge. Tilsidst ynkedes Professorerne over dem; den 20. November beretter Vice-Rektor, Professor Ostenfeld, i Konsistorium, at »der findes syv fattige Alumni, som hannem dagligen molesterer om mulig Hjælp af deres stipendio«; da der findes en lille Kassebeholdning tilovers af Kollegiets Penge, giver han dem med de andre Professorers Samtykke hver fire Rigsdaler, uden at de derfor undlod at forlange Resten af det, der tilkom dem. Endnu den 23. December 1658 »molesterer« de Rektor[113]).

Nytaarsdag 1659 opfordrer Kongen Studenterne til atter at gaa under Vaaben; da var der kun »saare faa Studenter i Staden«; ialt meldte 156 sig til Tjeneste. Laurits Buxen findes ikke paa Listen over dem, der meldte sig ved denne Lejlighed; men i Februar 1659 nævnes han i en Fortegnelse over dem, »der ikke have Kommunitetet og heller ikke Livsophold ved andet Middel, men ere fattige og søge flittigen deres Reserva og Post«, og han har saaledes efter al Sandsynlighed været med til at afslaa Svenskernes Storm paa København i Natten mellem den 10. og 11. Februar. Hans Medalumner har derimod efter al Sandsynlighed *ikke* været med. Studenterne fik Orlov den 21. Marts; ved den kort efter paafølgende Paaskedistributs var imidlertid Laurits Buxen den eneste Alumne, der modtog Stipendium[114]). Hvis nogen af Alumnerne havde deltaget i Forsvaret, vilde de næppe have forladt Byen lige efter Orloven uden at afvente den nær forestaaende Distributs; det er saa lidet sandsynligt, at man næsten med Sikkerhed kan fastslaa, at ingen andre Alumner end Laurits Buxen har været med, med mindre de skulde være faldne under Stormen — der faldt paa dansk Side ialt kun 20 Mand[115]) — eller være døde i Tiden mellem denne og Distributsen. Alt taler for, at de sidst tilbageblevne Alumner efter saa mange andre Studenters Eksempel har forladt Byen lige før Nytaar 1659. — Ligesom ved Paaske 1659 var Laurits Buxen ogsaa ved Mikkelsdag det Aar den eneste Alumne, der fik Stipendium, og endnu i April 1660 boede han alene paa Kollegiet. Først paa det Tidspunkt begyndte Professorerne at besætte de ledige Værelser[116]).

Af bekendte Mænd, som i Tiden 1588—1664 har været Alumner paa Valkendorfs Kollegium, kunde foruden den allerede omtalte Søren Poulsen Gullænder (Judichær) (S. 74) endnu nævnes:

Søren Pedersen Calundianus, der var Inspektor paa Kollegiet 1630[117]). Han var født i Kalundborg 1607, blev Student 1626, Konrektor ved Københavns Skole 1635, Rektor 1638, Professor ethices 1646, i denne Egenskab Forfatter af en Række ethiske Afhandlinger, døde 1657.

Jacob Clausen, Inspektor paa Valkendorfs Kollegium 1637[118]), født i Vestenskov Sogn paa Laaland 1619, Student 1637, Sognepræst til Ærindslev og Olstrup paa Laaland 1642, død 1669, var dygtig som Præst, livligt interesseret for Historie og Poesi, forfattede »Ærindslevs og Olstrups Præstekrønike«.

Arnoldus de Fine, gjorde sig som Alumne paa Valkendorfs Kollegium skyldig i den forøvrigt meget almindelige Forseelse at absentere sig fra Kollegiet hele Vinteren (1643—44) efter først at have modtaget Vinterdistributs, blev i den Anledning dømt til at miste Halvdelen af denne og fik forøvrigt ved samme Lejlighed Tilhold om at udlevere $2^1/_2$ Mark, som hans Medalumner havde betroet ham at give Pedellerne i Drikkepenge[119]). — Han var født i Helsingborg 1614, blev Student fra Herlufsholm 1634, Rektor i Bergen 1647, fik af Regeringen Løfte om den første ledige Bispestol i Norge mod at forpligte sig til at skrive en Norges Krønike, blev Biskop i Trondhjem Maj 1672, døde November samme Aar. — Han skal efter en samtidigs Sigende have haft »et fortrædeligt Sindelag«, som formodedes at hidrøre fra, at han »for meget havde pint sit Legeme« — nemlig med Studeringer.

I mange Aar samlede han til sit store Værk om Norges Historie, men fik det aldrig fuldendt. »Arnoldus de Fine«, sagde Griffenfeld, »scripsit librum sine fine«.

Hans Rhuman, udmærkede sig som Alumne 1647 ved i Forening med to Medalumner at anklage en tredje, Christianus Richardi, for uskikkeligt Levned, der ytrede sig i Forsømmelse af Altergang, Udebliven fra Lovsang og Tilbøjelighed til Drik, med det Resultat, at Synderen blev udvist af Kollegiet[120]). — Han var født 1622 i København som Søn af Professor i Rhetorik Wolfgang Rhuman, blev Student 1642, Præst ved Aarhus Domkirke 1653, deltog som Repræsentant for Domkapitlet i Rigsdagen 1660, til hvis Historie hans Dagbogsoptegnelser er en vigtig Kilde. Han døde 1676.

TREDIE AFSNIT

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1664—1728

KOLLEGIETS STYRELSE

Styrelsen af Valkendorfs Kollegiums Anliggender i Tiden 1595—1664 havde gennemgaaende været præget af Regelmæssighed og Orden; i Tiden 1664—1728 er den paa alle Omraader løs og forvirret. De Mangler ved Forvaltningen af Kollegiets Kapital, der havde gjort sig gældende i 50'erne og først i 60'erne, havde haft til Følge, at Regnskabsførelsen fra 1664 af overtoges af en særlig *Efor* i Stedet for de aarlig skiftende Rektorer, og denne Forandring hidførte til at begynde med gavnlige Følger. Snart indtraadte imidlertid en Ændring til det værre, og dels under Indvirkning heraf, dels paa Grund af indtræffende Ulykker, gennemlevede Kollegiet en langvarig Nedgangsperiode, under hvis Følger det lider den Dag i Dag.

Forholdet mellem *Konsistorium* og *Patron*, der ikke havde været godt før 1664, forværredes i den følgende Tid yderligere. Det er ovenfor omtalt (S. 47), hvorledes Professorerne, der saa ugerne havde taalt Henning Valkendorfs Patronat, ikke desto mindre efter hans Død 1658 havde anerkendt hans ældste Søn, Christopher Valkendorf til Hessleholm og Ellinge i Skaane som Kollegiets Patron, uagtet han som ikke bosat paa Glorup kun havde tvivlsom Adkomst til Patronatet. Dette Forhold blev saa meget urimeligere,

som Valkendorfs Kollegium derved fik en Udlænding til Patron. Ved Skaanes Afstaaelse 1658—60 blev Christopher Valkendorf nemlig svensk Undersaat, og i 1664 lod han sig optage i den svenske Adel. To Aar senere blev han Kurator for det det nyoprettede Universitet i Lund, hvilket Embede han nedlagde i 1671 for derefter at blive Vicelandsdommer i Skaane. Efter den skaanske Krig blev han dømt for Overgang til Danskerne; den samme Skæbne havde Aaret i Forvejen ramt hans Søn Hans Valkendorf, der tilmed var bleven henrettet in effigie. Christopher Valkendorf døde 1690 under et Ophold i København[1]).

Professorerne fortrød snart, at de havde godkendt Christopher Valkendorfs Patronat, men havde ikke tilstrækkelig Kraft til at afryste hans Aag. De sled stadig i Lænken, men brød den ikke. — I 1667 forlangte Valkendorf Regnskab for Tiden fra 1636 til Dato. Professorerne reagerede ikke; men da han i 1670 gentog sin Fordring, kom de ham uvilligt i Møde og besluttede, »at Valkendorf skulde meddeles en Extrakt af Valkendorfianorum Regnskab, og dersom han ej dermed er tilfreds, der kan Bogen hannem forevises paa Consistorio heller og i Ephori Hus«[2]). Med Hensyn til det gamle Stridsspørgsmaal, Alumneudnævnelser uden Hensyn til Expectancelisten, vedtog Professorerne Gang paa Gang, at de ikke vilde anerkende disse — for derefter ved første paakommende Lejlighed igen at lystre Patronens Bud[3]) Denne Svaghed var saa meget uheldigere, som Patronens Udnævnelser hyppigt var i direkte Strid med Fundatsen. Han indførte nemlig den Sædvane at give Alumner, som han særlig favoriserede, ny

Udnævnelse, naar deres Tid var forløben; de kunde saaledes, efter at have været Alumner i 5 Aar, nyde Kollegiet i andre 5 for derefter atter at udnævnes til Alumner! Denne Fremgangsmaade anvendtes i endnu større Udstrækning af Christopher Valkendorfs ovennævnte Søn, den i sin Tid in effigie henrettede Hans Valkendorf til Ellinge, der optraadte som Patron fra 1690 til 1707. Kollegiets Fysiognomi ændredes derved i høj Grad; alumni perpetui ældedes paa Kollegiet, bedagede Mænd vandrede om mellem unge Studenter. I 1680 fik f. Eks. den fyrretyveaarige Peder Kylling efter Patronens Forlangende den første ledige Plads paa Kollegiet; da hans fem Aar var gaaet, udnævnte Patronen ham ved en Skrivelse til Konsistorium paany til Alumne, »med vanlige Aares Tid og Privilegiers Gode, levende *i det øvrige* efter Fundatsen«. Senere fornyedes hans Alumneplads flere Gange[4]), og han døde paa Kollegiet efter seksten Aars Alumnetid 1696. Hans Busch, som blev Alumne senest 1681[5]), boede paa Kollegiet til 1708, altsaa i mindst 27 Aar. Kort Sass fik i Aaret 1693 eet Aars Forlængelse efter Patronens Forlangende og boede derefter i Kraft af stadige Forlængelser paa Kollegiet indtil 1708. Hans Been, der fik Forlængelse første Gang i 1697 og ved samme Lejlighed opnaaede Magistergraden »gratis«, boede ligeledes paa Kollegiet til 1708, da han døde. Andres Indgriben gjorde Forvirringen fuldkommen; Universitetets Patron blandede sig ogsaa i Alumneudnævnelsen og skaffede i 1698 den før omtalte Kort Sass to Aars Forlængelse[6]). Om det saa var Professorerne, vænnede de sig efterhaanden i saa høj Grad til den ny Metode, at de selv, uden Patronens Opfordring, i 1699 bevilgede Anton

Muus to Aars Forlængelse paa den Betingelse, at han bistod ved Anlæget af den ny botaniske Have ved Universitetet! De følte dog det mislige heri og vedtog ved samme Lejlighed, at aldrig herefter vilde de selv recommendere nogen til forlænget Kollegietid og heller ikke antage nogen saadan Recommendation af andre[7]) — hvorefter de det følgende Aar besluttede, at Otto Hebbe, »efter Patroni Recommendation maatte forblive, over sin Tid, endnu eet Aar«, »om det Ephoro Collegii Valkendorphiani ej var imod«[8]). Til Eforens, Professor Hans Mules, Ære maa det siges, at det *var* ham imod. Han refererede i næste Konsistoriemøde Fundatsens Ord, »som stricte skulde holdes«, og mindede desuden Konsistoriet om dets sidste højtidelige Resolution. Følgen blev, at Otto Hebbe alligevel ikke fik Forlængelse[9]).

Dermed var det første Skridt gjort til at løsrive sig fra den ydmygende Afhængighed af den saakaldte Patron og fra den Korruption, han havde bragt ind i Kollegiets Styrelse. Det var en lys Idé, Eforen havde haft ved at fremdrage Fundatsen, noget som det ikke var faldet de andre Professorer ind at tænke paa. Deres Studium af Fundatsen bringer dem til det Resultat, at de Mænd, de siden 1658 har anerkendt som Patroner og ydmyget sig for indtil Fornedrelse, i Virkeligheden har været ganske uberettigede til Patronatet. De tog da under Overvejelse at spørge Universitetets Patron, om Hans Valkendorf, der boede i Skaane, overhovedet havde Ret til at foretage Alumneudnævnelser, eftersom der stod i Fundatsen, at Indehaveren af denne Ret skulde være bosat paa Glorup. Det var imidlertid en vanskelig Sag; thi Universitetspatronen maatte jo naturligvis

straks spørge, hvorfor de først nu fremførte denne Betænkelighed, da Glorup i mere end 40 Aar havde været ude af Valkendorfernes Eje! I Forstaaelse af Stillingens Svaghed besluttede Professorerne: »Dette skal tages videre udi Betænkning[10])« — og saa længe betænkte de sig, at Sagen aldeles ikke kom til Udførelse. De opgav at bestride Patronens Ret og stræbte nu blot at trænge ham tilbage og rense op i de efterhaanden saa indgroede Misbrug. Opgaven var imidlertid vanskelig; Arbejdet gik langsomt fra Haanden, og Professorerne maatte lide den Tort, at de skandaløse Forhold paa Kollegiet, der selvfølgelig ikke i Længden kunde skjules for Offentligheden, gennem en anonym Klage[11]) bragtes til Regeringens Kundskab. Klagen, der den 14. Dec. 1707 drøftedes i Geheimekonseillet, og som menes at være forfattet af den senere for sin Missionsvirksomhed blandt Lapperne saa bekendte Thomas von Westen, »Nordlands Apostel«, var rettet mod Styrelsen af de under Universitetet hørende Stipendier i det hele taget, deriblandt ogsaa Valkendorfs Kollegium. »Aldrig — hedder det — har den danske studerende Ungdom vaaren udi slettere Tilstand end nu, da den dog ved adskillige højlovlige Kongers og andre gode Mænds Gavmildhed befindes saa understøttet, at den med alle europæiske Akademier om Fortrinet med al Rette kan disputere. Skolerne er vel indrettede, Professores rigeligen belønnede, Studiosis herlige Stipendier tillagte, alting vel indstiftet, kortelig, Intet fattes uden dette Ønskes Fuldbyrdelse, at alting saa vel blev dispenseret, som det af vore Forfædre viseligen er disponeret«.

Efter denne Indledning kritiseres i det enkelte Professorernes Administration af de forskellige Stipendier,

hvorunder det særlig gaar ud over Professorfamilien Bartholin; for Valkendorfs Kollegiums Vedkommende fremstilles først Patronen (Hans Valkendorf) i mørke Farver: »Hans Busch, som er perpetuus alumnus, og over ti Aar gammel Inspektor i samme Collegio, gør aarlig en Rejse til Skaane, hvor den Valkendorf bor, som usurperer og tilegner sig Herligheden at beskikke dette Stipendium Alumnis. Her bekommer bemeldte Hans Busch henad et Dusin Sedler, med Valkendorfs Haand under, hvilke han ved sin Hjemkomst sælger til de højstbydende. Og som disse Sedler er in blanco, sætter han hvert Navn derpaa, som begæres, »uanset Personen er ikkun et Barn«. Om Berettigelsen af denne Paastand, at Valkendorf skulde have forsøgt at udbytte sin Denominationsret pekuniært, er det vanskeligt at dømme. Aabenbart har han dog udstedt Sedler i store Mængder; endnu i 1723, da han forlængst var død, mødte Studenter op og fremviste Sedler paa Kollegiet med Hans Valkendorfs Underskrift og Segl. Ganske vist erklærede Kommandør Laurits Valkendorf, der paa den Tid selv bejlede til Patronatsværdigheden, at de var falske, og ogsaa Professorerne mente, at der »er billig Aarsag til at tvile paa, at de ere rigtige[12])«; men det udelukker ikke, at de alligevel kan have været ægte, og at der her foreligger nogle af de i Klagen omtalte Sedler.

Fra Patronen vender Klageren sig mod Professorerne. Studenterne trænger ikke til Friboligen, thi »enten ere de Pædagogi her i Byen, ja endog hos Professorerne selv, eller opholde sig paa Landet uden at frequentere Academiet og logere imidlertid andre i deres Værelser, men selv indfinder de sig ikkun i Collegio til den Tid, Pengene oppebæres.« Professo-

rerne har endvidere »ikke i Mandsminde lagt en Skilling til Fremvækst«, og til Bibliotheket er i 100 Aar ikke 10 Bøger blevet anskaffet — Beskyldninger, som vel er overdrevne, men som dog rammer væsentlige Mangler ved Professorernes Forvaltning af Kollegiets Kapital, ligesom de øvrige Anker mod deres Styrelse af Kollegiet i det store og hele er fuldt berettigede.

Paa det Tidspunkt, da denne for Professorerne saa ubehagelige Klage — som Regeringen dog ikke tog noget Hensyn til — forelaa, var Konsistoriums spændte Forhold til Patronen forlængst udartet til en aabenlys Kamp, i hvilken Hans Valkendorf og hans aldrende Favoriter paa Kollegiet, der saa sig truede af Professorernes vaagnende Reformtendenser, havde staaet tæt fylket mod Professorerne. Kampen indledes, da Professorerne i 1706 lod den gamle Hans Busch vide, at han skulde forlade Kollegiet inden førstkommende Mikkelsdag[13]); Rektor opfordrede ham derfor til at udlevere Distributsprotokollen, som han i sin Egenskab af Inspektor opbevarede. Dette nægtede han og vægrede sig senere igen ved at give den fra sig, da Rektor sendte Pedellerne efter den. Han fik Valkendorf til at antage sig hans Sag. I et Brev til denne sin Velynder klager han over, at Alumnerne ved sidste Paaskedistributs havde faaet mindre, end de plejede (efter Regnskabet har de dog faaet nøjagtig det samme som i de nærmest foregaaende Aar), endvidere, tilføjer han med snild Beregning, »blev Patronen afsat og Kollegiets Love ophævede«(!)[14]). Dette Brev hensatte Hans Valkendorf i stor Ophidselse; omgaaende skrev han til Konsistoriet og udbad sig Forklaring[15]). Professorerne tilfredsstillede ikke hans Fordring, og det følgende Aar skrev han da igen og for-

langte nøje Opgivelse af, hvor stor Kollegiets Kapital i Øjeblikket var, hvor meget Studenterne fik i Distributs, om Bibliotheket fik de det tilkommende Renter, og hvilke Bøger der var købt. Han venter snarest Svar i Haab om, at han ikke skal se sig nødsaget til at henvende sig til Kongen af Sverrig om at overdrage den svenske Gesandt i Københavnen at antage sig hans Sag[16]). Denne Skrivelse gjorde Professorerne betænkelige, og de drøftede indgaaende, hvilken Holdning de skulde indtage. Meningerne var stærkt delte[17]). Professor Worm frakendte Hans Valkendorf al Ret til Patronatet, og i hvert Fald skulde man ikke finde sig i, at Alumner, der havde opholdt sig paa Kollegiet i 20 Aar, anbefaledes til fornyet Bevilling paa Kollegiet. Andre var mere forsigtige; Vinding og Bornemann mente, at Hans Valkendorfs »høflige Begæring« om Regnskab ikke vel kunde afvises; han var jo dog af Stifterens Familie; »man bør vel overveje, før man erklærer, at Hans Valkendorf ikke kan være Legati Patronus, da dette kan have større Konsekvens, end man tænker« — Truslen med Kongen af Sverrig havde ikke været uden Virkning. — Det blev de forsigtige, hvis Mening gik igennem; Konsistoriet besluttede at tilsende Valkendorf Kopi af sidste Aars Regnskab[18]).

Imidlertid havde Patronen med stigende Utaalmodighed afventet Professorernes Svar og omsider tilsendt Hans Busch en forbitret Skrivelse, i hvilken han paalægger denne at skaffe ham Svar paa hans Brev. Han vil nu ikke længere taale Opsættelse, og skulde man dog søge at holde ham hen, skal han »nok finde paa andre Raad[19])«. Han havde da ogsaa henvendt sig, vel ikke til Kongen af Sverrig, men dog

til Viceguvernøren i Malmø og af denne faaet Anbefaling af sit Ærinde til Vice-Employéen Lejonclou i København[20]). Da han saa fik Regnskabet fra Professorerne, tilfredsstillede det ham ikke; han skrev og besværede sig over, »at ikke samtlige Professores havde deres egne Hænder underskrevet[21])«. »Hvorpaa blev resolveret, at Secretarius med faa Ord skulde lade hannem vide, at Universitetet plejer ikke anderledes at svare[22])«.

Paa dette Tidspunkt tog Sagen en heldig Vending for Professorerne. De befriedes for den besværlige Patron, der gik i Krig og døde i Felten[23]), og belært af Erfaringen mandede de sig nu op og afviste bestemt hans Søn, CHRISTIAN CHRISTOPHER VALKENDORFS, Forsøg paa at optræde som Patron. Da han i et Brev af 16. Nov. 1707 erklærede sig misfornøjet med det tilsendte Regnskab og forlangte ogsaa at faa Kopi af Obligationerne, vedtog Professorerne den 14. Jan. 1708, at der paa hans Brev »ej videre skulde svares, saasom forhen allerede var efter Valkendorfs Begæring hannem tilskrevet saa meget, som i denne Occasion behøvedes[24]«.

Denne Erklæring blev afgørende. Efter 50 Aars Forløb løsrev Professorerne sig fra Trældom under tvivlsomt berettigede og utvivlsomt skadelige »Patroner«. Til Held for Professorerne gik nemlig ogsaa Christian Christopher Valkendorf i Krigstjeneste[25]) og forhindredes derved i at forfølge sine Krav. Ellers var det ogsaa tvivlsomt, om Professorernes øjeblikkelige Fasthed i Længden vilde have holdt Stand overfor Valkendorferens seje Vilje. Under en mangeaarig Tjeneste i Felten glemte Christian Christopher Valkendorf ikke sin formentlige Ret til Patronatet over

Studenterboligen i det fjendtlige Lands Hovedstad og skulde senere forfægte den paany. Inden dette skete, havde et andet Medlem af den valkendorfske Slægt meldt sig som Prætendent til Patronatet, nemlig den i Danmark bosatte Kommandør Laurits Valkendorf, Søn af Axel Valkendorf til Tiselholt, der atter var en yngre Søn af Kollegiets i 1658 afdøde Patron Henning Valkendorf til Glorup. Professorerne afviste hans Fordring med den Begrundelse, at Patronatsretten var knyttet til Besiddelse af Glorup[26]). — I 1727 hørte Professorerne saa igen fra Christian Christopher Valkendorf, der nu efter 20 Aars Forløb vilde genindtræde i sine Rettigheder, som om intet var hændet. Han fordrede Eneret til at udstede Sedler til dem, der for Fremtiden skulde have Plads paa Kollegiet; de Alumner, der var kommen ind uden Seddel fra Hans Valkendorf, skulde søge Bekræftelse paa deres Udnævnelse ved Sedler fra ham selv. Hvert Aar skulde der sendes ham Regnskab over, hos hvem Kollegiets Penge var anbragt, og over Indkøb af Bøger[27]). — Den lange Tid, der var hengaaet, uden at der havde været nogen anerkendt Patron for Kollegiet, havde i høj Grad svækket Christian Christopher Valkendorfs Stilling og styrket Professorernes. De mødte hans vidtgaaende Fordringer med at opkaste Tvivl om, hvorvidt han overhovedet var den, han udgav sig for — en ret ejendommelig Fremgangsmaade i Stedet for strax at forkaste ham ud fra samme Begrundelse, som de faa Aar i Forvejen havde anvendt over for hans danske Frænde. Indigneret over Professorernes Holdning skaffede Valkendorf sig Tingsvidne paa Skaanes Landsting for, at han var Christian Christopher Valkendorf, født 1675 som æld-

ste og førstefødte Søn af Hans Christophersøn Valkendorf til Ellinge, hvilket attesteredes af hans Moder, Margareta Elisabet Barnekow[28]). Men alle hans Bestræbelser nyttede ham intet; han var ikke Ejer af Glorup og opnaaede ikke Anerkendelse som Patron[29]), og fra nu af gaar Patronatet uigenkaldeligt ud af Sagaen.

Professorernes senere Berøring med Slægten Valkendorf blev kun som en Bekræftelse paa deres fuldstændige Sejr. Medens Christopher Valkendorf til Ellinge og Hessleholm var en velhavende Mand, skal Hans Valkendorf til Ellinge have siddet i trange Kaar[30]) — muligvis skriver Tilbagegangen sig allerede fra Dommen over Christopher Valkendorf i 1679 — og Christian Christopher Valkendorfs Kaar var ikke bedre. Siden gik det yderligere ned ad Bakke. I 1750 henvender Ingeborg Valkendorf — efter al Sandsynlighed Christian Christopher Valkendorfs Datter af dette Navn[31] — sig ydmygt til Professorerne og beder dem anbefale hendes Supplik til Direktionen for Fattigvæsenet om en Plads i Vartou, en Bøn, som Professorerne opfyldte[32]). En Sønnesønssøn af Hans Valkendorf kom ligeledes i Forbindelse med Professorerne, nemlig Carl Frederik Valkendorf, forhenværende Kornet ved det skaanske Kavalleri. Han var efter mange Aars Tjeneste i Hæren bleven afskediget og havde siden som Overhoved for Slægten Valkendorf ernæret sig ved at sælge sin Stemme paa Rigsdagen afvekslende til det russiske og det franske Hof. Men Gustav III indskrænkede Rigsdagens Magt, Stemmerne sank derved svimlende i Værdi, og da Valkendorf i 1778 havde begivet sig til Rigsdagen i Stokholm

i Forventning om sin sædvanlige Indtægt, saa han sig tillige med en hel Del andre fattige Adelsmænd, der opholdt Livet paa samme Maade, nødsaget til at gaa omkring til de fremmede Ministre for blot at faa Penge til Hjemrejsen. Ved den Lejlighed udtalte den danske Gesandt Gyldencrone sin Forbavselse over at se ham i denne Situation, da der dog i Danmark fandtes et Familien Valkendorf tilkommende Stamgods, Klingstrup, der ganske med Urette indehavdes af en Frøken von Halem. — Klingstrup, der ligger i Skaarup Sogn paa Fyn, havde som omtalt Henning Valkendorf den yngre erhvervet ved Køb; fra ham var det gaaet i Arv til hans yngste Søn Henning, hvis Sønnesøn Børge døde 1747 som den sidste Valkendorf i Danmark. Efter hans Død ejedes Klingstrup af hans Broders Enke og dernæst af dennes Søster, den omtalte Frøken v. Halem[34]). — Opfyldt af Forhaabninger begav Kornet Valkendorf sig til Klingstrup, hvor han blev venligt modtaget af Frøken v. Halem, uden at denne gamle Dame dog viste sig tilbøjelig til at anerkende hans Krav paa Gaarden Klingstrup, og med uforrettet Sag maatte han vende hjem til Sverrig. I 1786 kom han igen, ledsaget af afskediget Underofficer Christian Valkendorf, — muligvis identisk med hans Broder af dette Navn — der havde opfordret ham til at gøre et nyt Forsøg paa at hævde sin Ret til Klingstrup. De indfandt sig paa Valkendorfs Kollegium for at bede om Rejsepenge til Fyn, og de skikkelige Alumner henvendte sig til Eforen, Professor Abraham Kall, der efter deres Forbøn og med Konsistoriets Samtykke gav dem 20 Rdlr. Forehavendet kronedes imidlertid ikke med mere Held end forrige Gang, og Kornet Valkendorf drog nu for

bestandig tilbage til Skaane, medens Christian Valkendorf blev i København. Han indgav i 1787 Ansøgning til Kongen om at maatte nyde Understøttelse af Valkendorfs Kollegiums Midler; Abraham Kall, hvis Erklæring[35]) herom indhentedes, betegnede en saadan Ansøgning som en Frækhed, og den blev pure afvist. Endnu flere Aar senere maa Konsistoriet beskæftige sig med Christian Valkendorf, der i 1791 bad Professorerne om selv at skyde sammen til en Understøttelse for ham, hvilket afsloges ligesaavel som et samtidig til Kongen indsendt Andragende om en Pengesum af Valkendorfs Kollegiums Midler, enten een Gang for alle eller aarlig[36]).

Dette ynkelige Tiggeri er den sidste Fase i Familien Valkendorfs Forhold til Kollegiet. Den danske Gren var uddød, den svenske lever endnu den Dag i Dag under beskedne Kaar, men har ikke siden ladet høre fra sig.

Patronatets Ophør kan regnes fra den 14. Januar 1708, den Dag da Konsistorium vedtog ikke at besvare Christian Christopher Valkendorfs Brev. Umiddelbart efter skred Professorerne til den saa længe og saa haardt tiltrængte Reform af Kollegiet; de tilsendte Eforen, Professor Hans Bircherod, Kollegiets Fundats og Statuter og overdrog ham at udarbejde Forslag til Afhjælp af de fremkomne Misbrug. Den 17. Marts forelaa Eforens Udkast[37]), paa Grundlag af hvilket Konsistorium den 31. Marts 1708 udstedte fem Artikler[38]). Den vigtigste af disse var den første: »Ingen Studioso tillades herefter, efter hvis Recommendation det være kan, eller og hvad Prætext kunde foreven-

des, at nyde Stipendio og Kammer i Collegio Valkendorphiano længere, end Fundatsen det tilholder, som er fem Aar, hvorfor er sluttet, at de, som er derinde endnu og haver nydt begge Dele over fornævnte Tid, skal strax advares af Domino Ephoro, at de ere betænkte paa uden Exception at forlade og kvittere Collegium til næstkommende Michaëlis Anno 1708.« — Dermed var den endelige Dom fældet over Alumni perpetui Busch, Been og Sass. Bircherod havde dog i sit Forslag lagt et godt Ord ind for dem og henstillet til Professorerne at dispensere fra Fundatsens Bud »for de gamle Mænd, som saa længe har været i Collegio og endnu er der,« og beder, om de »vil gunstigst behage at vigilere for samme deres Tarv og Nødtørft i Regard til deres Alderdom og slette Tilstand«. Men Professorerne var ubøjelige; de mente øjensynlig, at de allerede havde dispenseret tilstrækkeligt fra Fundatsens Bud for disse tre Alumners Vedkommende. I de øvrige fire Artikler bestemtes, at ingen maatte være Inspektor længere end to Aar — den af Fundatsen fastsatte Tid — og straks til Paaske skulde en ny Inspektor udnævnes. »Samme nye Inspektor skal den afgaaende Inspektor i Domini Ephori Overværelse overlevere Bibliotheket stykkevis efter Katalogen med samme Editioner og Konditioner, som han af sin Formand annammet haver«. Denne Bestemmelse har yderligere forøget den Bitterhed, Hans Busch maa have følt ved nu endelig at blive fordrevet fra sit mangeaarige Hjem. Det viste sig nemlig, at adskillige Bøger var forsvundne fra Bibliotheket under hans 23-aarige Inspektorat; en Fortegnelse over disse indleveredes til Konsistorium, som vedtog, at man først skulde forsøge at kræve de udlaante

Bøger tilbage, og dernæst skulde de, der maatte vise sig at være tabte, erstattes af den afgaaende Inspektor, Hans Busch, »efter billig Vurdering«[39]).

Med Patronatets Ophør havde Professorerne ogsaa faaet frie Hænder hvad Alumneudnævnelserne angaar. Disse kom nu til at foregaa paa den Maade, at Ansøgerne indskreves af Eforen, der forelagde Listen for Konsistorium, som saa atter udnævnte dem, de fandt værdigst, og i 1723 fastsloges denne Fremgangsmaade paa daværende Efor, Professor Frølunds, Forslag, som den, der for Eftertiden skulde følges[40]). I Stedet for Patronens Vilje blev altsaa nu Ansøgerens Kvalifikationer — eller Professorernes Yndest — afgørende for Optagelse paa Kollegiet. Den ny Fremgangsmaade betød ogsaa forøget Indflydelse for Eforen, hvis særlige Anbefaling af visse Ansøgere hyppigt toges til Følge af Konsistorium, ligesom det ved Valget af Inspektor saa godt som altid var Eforens Indstilling, der blev afgørende.

FORVALTNINGEN AF KOLLEGIETS KAPITAL

Forvaltningen af Valkendorfs Kollegiums Kapital i Tiden 1664—1728 frembyder, bortset fra de første Aar, et lige saa trist Skue som de øvrige Sider af Professorernes Administration i denne Periode.

Som Universitetets Rektor havde Professor Scavenius i 1663 rettet den Fejl, der var fremkommet ved de sidste Aars Forsømmelse af Oplæget til Fremvækst, og havde desuden taget fat paa Arbejdet med at komme det stadige Onde, Restancerne, til Livs, ved energisk Indskriden imod Skyldnerne[41]).

Hans Afløser som Forvalter af Kollegiets Kapital

blev Peder Resen, Kollegiets første Efor (1664—66), hvis kortvarige Regimente dog ikke kunde faa megen Betydning. Den ansete Retslærde og Historiker, der foruden at være Professor i Jura ved Universitetet tillige var Borgmester i København, har næppe heller haft megen Tid tilovers for Valkendorfs Kollegiums Anliggender.

Anderledes med hans Efterfølger, den før som Kollegiets Velgører omtalte Jørgen Eilersen, Rektor ved Københavns Latinskole indtil 1672, efter dette Aar Professor i Mathematik ved Universitetet. Han blev valgt til Efor den 26. Juni 1666[42]) og fortsatte straks i stor Maalestok det af Scavenius paabegyndte Arbejde med at udrydde Restancerne. Allerede i Juli Maaned vedtager Konsistorium paa hans Foranledning at true Henrik Thott, Henrik Lindenov og Jørgen Kruse med Eksekution, hvis de ikke betalte deres Renter, som de saa ofte var blevet krævet for[43]); et Par Maaneder senere opsagdes de hos Henrik Thott, Sten Bille og Axel Urup anbragte Kapitaler[44]), og snart efter fulgte Opsigelser til Hans Oldeland og Ditlev Holk[45]). Den 25. April 1667 foretoges i samtlige Professorers Nærværelse en Revision af de paa Kollegiets Kapitaler lydende Obligationer; af alle disse var der det Aar paa en eneste nær aldeles ingen Rente indkommen; ialt resterede af de 686 Rdlr., Kollegiet skulde have i Renteindtægt for Aaret 1666—67, de 591. En Del af Restancerne lykkedes det at faa inddrevet i Tiden efter Paaske 1667, men flere af Skyldnerne undlod fremdeles at betale og tog intet Hensyn til Opsigelsen, hvorfor Konsistorium vedtog at lade foretage Stævning over Henrik Thott, Hans Oldeland, Henrik Lindenov[46]), m. fl.

Med samme Energi gik Jørgen Eilersen frem i Resten af sin Efortid, og ogsaa hans nærmeste Efterfølgere fortsatte om end med mindre Ihærdighed hans Virken for at bringe Kollegiet det fulde Udbytte af dets Kapital; upaalidelige Laanere opsagdes, efterladne Skyldnere sagsøgtes; Kapitalen søgtes saa vidt muligt anbragt paa faa, men sikre Hænder, og Restancerne reduceredes derved stærkt. — I andre Henseender lod derimod Eforerne efter Jørgen Eilersens Tid meget tilbage at ønske i deres Forvaltning af Kollegiets Formue. Netop paa denne Tid lægges Grunden til lange Tiders Forsømmelse af Fundatsens Bud paa et meget væsentligt Punkt, hvis Overholdelse Stifteren selv endda ganske særlig havde indskærpet, nemlig *Fremvæksten*.

— I Aarene 1663—70 var der trods alle Vanskeligheder bleven oplagt ikke mindre end 1100 Rdlr. til Fremvækst, saa at Kapitalen i 1670 var steget til 14000 Rdlr., 1000 Rdlr. mere end Fundatsens Regler krævede. Men dette syvende »Millenarium« skulde ogsaa blive det sidste for lange Tider. Da Jørgen Eilersen gik af som Efor i 1676, havde han kun faaet oplagt 300 Rdlr., en Mangel, han utvivlsomt vilde have raadet Bod paa, om han havde fortsat i Embedet; i det foregaaende Tiaar havde han flere Aar i Træk intet oplagt, men naaede dog rigeligt Millenariet i 1670. Hans Efterfølger Schletter (1676—78) oplagde 200, men i de to sidste Aar, under Professor Worms Efori, oplagdes intet, og i 1680 var der saaledes ikke lagt 1000, men kun 500 Rdlr. til Fremvækst. I 1680—90 oplagdes igen kun 500, i 1690—1700 slet intet, men i 1703 betaltes paa een Gang 500 Rdlr. til Fremvækst — Kapitalen beløb sig da til 15400 Rdlr. — og der-

efter *ophørte Fremvæksten næsten fuldstændig indtil 1760*. Grunden til denne Tilsidesættelse af Fundatsens udtrykkelige Bud maa søges i et Uheld, der havde ramt Kollegiet, og hvis Følger det i disse Aar stadig led under. I 1662—63 havde Kollegiet faaet tre Gaarde i Lydinge paa Fyn til Erstatning for 1978 Daler, som en Adelsmand, Christian Friis, ikke havde kunnet betale. Kollegiet var saaledes bleven Godsejer, men fik ikke megen Glæde af sine Ejendomme. Jørgen Eilersen besøgte dem flere Gange for at undersøge Gaardenes Tilstand, men ellers besørgedes Tilsynet af en Fuldmægtig, som af Konsistoriet instrueredes om at accordere med Bønderne »det højeste muligt er, saa og se til, at Bønderne ikke blev for meget med Skatterne besværet« — hvorved nemlig deres Evne til at yde Landgilde vilde forringes[47]). Det fastsattes, at de tilsammen skulde betale 98 Speciedaler i aarlig Landgilde, hvorved Kollegiet vilde faa 5 Procents Udbytte af de 1978 Daler, Gaardene repræsenterede, ligesom af sine øvrige Kapitaler. Men disse 98 Daler indkom aldrig; der manglede regelmæssig mellem 30 og 40. I 1675 brændte tilmed de to bedste af Gaardene; Jørgen Eilersen var atter selv derovre for at konstatere Skadens Omfang og træffe de nødvendige Foranstaltninger; Kongen fritog de brandlidte for Skatter indtil videre og tillod, at der samledes ind til dem i Kirken; Kollegiet ydede Bønderne Hjælp til Genopbygning af deres Gaarde, og foruden at det herved paadrog sig øjeblikkelige Udgifter, led det i de følgende Aar varigt Tab; de to Bønder, hvis Gaarde var brændt, fritoges nemlig for Landgilde i tre Aar; den tredie, hvis Gaard ogsaa var bleven noget medtaget i Branden, og hvis Ejendele man havde benyttet sig af For-

virringen til at bortstjæle, fik Fritagelse for Landgilde i to Aar[48]. Men i Virkeligheden betalte ingen af dem nogetsomhelst før 1681, og fra da af erlagde de for Resten af den Tid, Kollegiet havde dem inde, gennemsnitlig kun 42 Daler om Aaret, altsaa et aarligt Tab for Kollegiet paa 56 Daler. Følgen var, som vi har set, at Eforerne fra 1671—1703 kun oplagde halvt saa meget til Fremvækst, som de egentlig skulde, og efter 1703 slet intet. — Havde Kollegiet ikke haft dette Uheld med de Lydinge Gaarde, tyder alt paa, at dets Finanser vilde være kommen i udmærket Gænge; fra 1690—1711 er der, bortset fra Lydingegaardene, saa godt som ingen Restancer; Kapitalen var udsat paa ganske faa, men paalidelige Steder; saaledes havde i 1693 »Kgl. Majestæt« 11200 Rdlr., Geheimeraad Brandt 1700, medens Gaardene i Lydinge altsaa skulde repræsentere 1978; i Aaret 1700 havde Kongen alle Kollegiets Penge undtagen de i Lydinge staaende. — I 1706 besluttede Konsistorium endelig at forsøge Gaardene solgt[49], men først i 1711 lykkedes det, endda under højst ufordelagtige Vilkaar, at faa dem afhændet til Generalmajor Ditlev von Trampe til Fjellebroen paa Fyn. Gaardene, som Kollegiet jo havde faaet i Erstatning for 1978 Rdlr. Specie = 2200 Rdlr. Kroner, solgtes for 1500 Rdlr. Kroner, og Kollegiets Kapital gik derved ned fra 15400 Rdlr. Specie til 14900 Rdlr., af hvilke endda de 1500 var Kroner[50]. I 1720—21 omsattes hele Kapitalen i Kroner og blev saaledes paa 15900 Rdlr. Kroner. Af den Sum, Kollegiet fik for Gaardene, lod Konsistorium de 500 henstaa ufrugtbringende i flere Aar, hvilket det undskylder med »de besværlige Tider«; først 1715—16 blev de udsat paa Rente. — Trods Tabet ved Salget af Gaardene var det dog en stor

Fordel at blive af med dem; men netop samme Aar begynder Restancerne, som Kollegiet nu ellers i 20 Aar havde været fri for, paany at optræde: i 1711—12 resterede 310 Rdlr., lige saa meget de to næste Aar, 317 i 1715—16, 312 i 1716—17 osv.; fra 1720 af forsvinder de dog atter omtrent fuldstændig.

Disse forskellige Uheld kan forklare, at Eforerne først indskrænkede og siden helt standsede Fremvæksten, men kan ikke undskylde det, saa meget mindre som de faktisk næsten til Stadighed laa inde med betydelige Kassebeholdninger, som de altsaa undlod at gøre frugtbringende. Fundatsen paabyder paa den mest indtrængende Maade, at Fremvæksten *aldrig* maa ophøre, og om nødvendigt skal Distributsen til Alumnerne inddrages til Fordel for den. Men dette gjorde Professorerne ikke; Alumnerne vedblev hele Perioden igennem at faa Distributs, og den blev endda forhøjet betydeligt. I Aarene 1664—71 fik Alumnerne til Paaske 198 Rdlr. (12 til hver af de menige Alumner og 18 til Inspektor) og til Mikkelsdag 214 (13 til hver og 19 til Inspektor), ialt 412 Rdlr. om Aaret. I 1681 naaede den 495 Rdlr. aarlig, 165 til Paaske og 330 til Mikkelsdag, men holdt sig siden paa dette Punkt til 1728; fra 1720—21 fik Alumnerne deres Stipendium udbetalt i Kroner, 178 til Paaske og 357 til Mikkelsdag, ialt 535 Rdlr. Kroner om Aaret. — Uvillige som Professorerne var til at inddrage Alumnernes Distributs, som de skulde efter Fundatsen, ofrede de derimod en Del af deres egen, hvad de ikke var forpligtede til. Foruden 72 Daler, som de oppebar aarlig af Hovedkapitalens Renter, nød de jo Smaarenten af Fremvækstkapitalen ɔ: 25 Daler aarlig i Gennemsnit. Denne sidstnævnte Indtægt gav de i 1681 Afkald paa

af Hensyn til de Tab, Lydinge Gaarde voldte[51]. Det var smukt; men Ofret blev ikke saa stort, som de havde tænkt sig. Fremvæksten blev jo nemlig i de samme Aar reduceret til det halve og dermed ogsaa den Indtægt, de opofrede til Fordel for Kollegiet. I 1704—05 begyndte de tilmed paany at oppebære Smaarente, hvilket var saa meget mere umotiveret, som netop fra det Aar af Fremvæksten fuldstændig stand sede. Professorerne oppebar saaledes Renten af Fremvækstkapitalens Renter, skønt en Fremvækstkapital som saadan slet ikke mere eksisterede! Fra 1705 af var Professorernes Distributs altsaa 99 Rdlr. Specie (103 Rdlr. Kroner) og holdt sig uforandret paa dette Punkt indtil 1752.

I denne for Kollegiets Formuesomstændigheder saa uheldige Periode var det begyndt at betale Skatter, som ganske vist foreløbig ikke var betydelige. Det begyndte 1687—88 med Sprøjteskat, fra 1696—97 Lygte- og Sprøjteskat; ialt 2 Rdlr. om Aaret. Dertil kom fra 1702—03 Renovationsskat ɔ: for Renholdelse af Gaden, ligeledes 2 Rdlr. aarlig; i et enkelt Aar, 1710—11, erlagde Kollegiet paa Grund af Krigen tillige Grundskat (9 Rdlr. 2 Sk.).

Det samme Billede, som møder os ved Betragtningen af hele Formuens Forvaltning, gaar igen for den lille Sums Vedkommende, som var bestemt til *Bibliotheket*: I Begyndelsen overholdes Fundatsen, senerehen tilsidesættes den. Resen (1664—66), Eilersen (1666—76) og Schletter (1676—78) anskaffede regelmæssig Bøger til Bibliotheket, endda for mere, end de egentlig skulde, idet de hertil anvendte henholdsvis 12, 90 og 23 Daler, tilsammen 125, hvilket var ad-

skilligt mere end for 5 Daler om Aaret. Blandt Eilersens Nyanskaffelser var adskillige store Landkort og to Glober, som Alumnerne havde ønsket at faa; desuden lod han Valkendorfs Navn anbringe i Bibliothekets Bøger i Haab om derved at forebygge deres Forsvinden, et Haab, som dog ikke gik i Opfyldelse. — Havde disse tre Eforer anskaffet for meget, raadede deres Efterfølgere tilfulde Bod derpaa; Worm (1678—87) anskaffede for 22 Daler, Jacobæus (1687—97) slet intet, Mule (1697—1707) for 10 Daler, Bircherod (1707—20) intet, Frølund (1720—31) derimod for 87 Daler; ialt var der saaledes fra 1664—1728 anskaffet for 244 Daler Bøger, d. v. s. for knap 4 Daler om Aaret i Gennemsnit.

Alligevel fik Bibliotheket i denne Periode en meget betydelig Tilvækst, nemlig gennem *Gaver*. Den største og værdifuldeste var fra Jørgen Eilersen, der ved sin Død 1686 testamenterede Kollegiet en Bogsamling paa 1409 Bind, for Størstedelen mathematiske og filologiske Værker; blandt disse sidste fandtes fortrinlige Udgaver af græske og latinske Forfattere, der uheldigvis for en stor Del forsvandt fra Bibliotheket i Tidens Løb.

En ny Donation modtog Bibliotheket i 1709, da Sognepræsten ved Helligaandskirken Frants Thestrup, forhen Alumne paa Valkendorfs Kollegium (1672—75) blev udnævnt til Biskop i Aalborg og ved sin Bortrejse fra København skænkede Kollegiet 70 Bøger, næsten alle theologiske. — Faa Aar efter testamenterede Magister Povel Christensen Hersleb, Medhjælper hos Præsten i Snoldelev og Tune, Alumne 1705—08, ved sin Død 1714 Kollegiet sin Bogsamling, der væsentlig bestod af Concordantser, Ligprædikener,

Postiller, Andagtsbøger, theologiske og filosofiske Afhandlinger og nogle faa historiske og filologiske Værker, ialt 210 Bind. — Ved disse Gaver og ved Eforernes Nyanskaffelser var Kollegiets Bibliothek, der i 1664 rimeligvis ikke har talt mere end ca. 300 Bind, i 1728 steget til ca. 2500. Samtlige Givere mindedes ved Inskriptioner over de Skabe, hvori deres Bøger var anbragte[52]).

KOLLEGIETS BYGNINGER

Kollegiets Bygninger lider i denne som i den foregaaende Periode af stadig fremadskridende Brøstfældighed, og de fra tidligere Tid saa vel kendte Omstyrtninger af Havemuren gentager sig fremdeles. Nu som før kostedes der betydelige Summer paa Bygningernes Vedligeholdelse, men stadig ikke nok til at redde dem fra Forfald. — Den første Efor, Peder Resen (1664—66), anvendte 100 Rdlr. paa Bygningerne, istandsatte bl. a. Kollegiets Trapper og udbedrede Gangenes Murstensgulve. Særlig virksom var selvfølgelig Jørgen Eilersen (1666—76), der jo allerede før sin Efortid havde foranlediget Kollegiet istandsat efter Bombardementet 1658 (S. 59). Paa hans Forslag bevilger Konsistorium 1668, at der, »efterdi Vindueskarmene og Vinduerne ere ganske brøstfældige, da maa gøres nye Vinduer og Vindueskarme«, men vel at mærke — kun »ad Gaden«; »med de gamle repareres Vinduerne ad Gaarden[53])«. I Hovedbygningen lod Jørgen Eilersen endvidere Trapper og Skorstene udbedre, indrettede 8 nye Brændekamre paa Loftet, adskilte med Bræddevægge, og anskaffede et Hejseapparat til at hisse Brændet op paa Loftet med; til

hvert af Studerekamrene indkøbtes to nye Stole. Særlig tog han sig dog af Bibliothekslokalet. »Eftersom Bibliotheca Collegii Valkendorphiani var saa meget engt og næppe Rum til de faa Bøger, der var, han (J. E.) og var i Forhaabning ved en god Vens Liberalitet nogle flere Bøger med Tiden Steden at procurere« — hermed hentyder han sikkert til den store Boggave, han selv senere skænkede Kollegiet — fik han Konsistoriums Samtykke til at udvide Bibliotheksrummet[54]); Skillevæggen mellem dette og Auditoriet nedreves og opførtes paany, saaledes at Auditoriebygningens Rum blev mere ligelig fordelt mellem Auditoriet og Bibliotheket, og dette sidste fik et Vindue mere. De gamle Bogskabe repareredes, og et nyt anskaffedes. I Auditoriet istandsattes de fire Borde, »som vare ganske isønder«; en Del gamle Bænke og Stole, som henstod paa Anatomiloftet paa Universitetet, fik Eilersen Konsistorium til at overlade Kollegiet, »til Stedens større Nytte, Bekvemhed og et ret Auditorii Skikkelse«; de maatte transporteres til Kollegiet i to Vognlæs.

Jørgen Eilersens Efterfølger Schletter (1676—78) anvendte 101 Rdlr. alene paa Havemuren; de følgende Eforer lod den skøtte sig selv; i 1689 styrtede en mindre Del af den om, i 1702 en større; 3000 Mursten anskaffedes til dens Genrejsning, som kostede 85 Rdlr. Tre Aar efter væltede hele den ene Side af Muren, hvis Reparation denne Gang androg 205 Rdlr. I 1708 anbringes seks Jernankre i den »brøstfældige Mur«, tre Aar efter foretages lignende Afstivningsforsøg, og samme Aar anvendes 254 Rdlr. til »Collegii mest brøstfældige og ganske forfaldne Mur at opbygge paany«.

For selve Bygningernes Vedkommende foretages stadig de nødtørftige Reparationer, men deres Forfald skred uimodstaaeligt frem; i 1712 erfarer vi, at »Collegii Valkendorphiani Bygning var paa Tag, Mure og i Logementerne brøstfældig«; stadig større Summer østes aarlig i dette Gab, indtil Katastrofen 1728 ryddede op i det gamle forraadnede Materiale og gjorde en gennemgribende Restauration uomgængeligt nødvendig.

Kollegiets *Have* havde Jørgen Eilersen inden sin Efortid paa egen Bekostning ladet istandsætte og derefter overgivet den til Alumnernes egen Omsorg, i Haab om at de for Fremtiden vilde ofre mere Tid og Møje paa dens Vedligeholdelse (S. 59). Som Efor stræbte han vedblivende at faa dem til at interessere sig for Haven, fik indført nye Regler for dens Dyrkning og anskaffede forskellige Haveredskaber saasom Hjulbør, Hakke, Skovl, Spade, Vandkande o. l. Hans Forhaabninger gik ikke i Opfyldelse. I sit Eforis sidste Aar (1676) maa han leje en Urtegaardsmand til »at beskære Ribstræerne og accommodere Haven[55])«, og i 1680 er Haven »udi en meget slet Tilstand[56])«. Da kommer Redningen gennem den førnævnte Botaniker, Alumnus perpetuus Peder Kylling, som efter Patronens, Christopher Valkendorfs, Specialseddel (1680) fik den første ledige Plads paa Kollegiet, netop paa den Betingelse, at han skulde paatage sig Haven smuk at indrette og paa bedste Maade udi Skik at bringe, saa og at informere andre der udi Boderne, som efter hannem samme Tjeneste kunde gøre[57])«. Peder Kylling tog da ogsaa straks fat paa Værket; endnu samme Aar fik han indrettet »et lidet Kammer

paa det øverste Loft in collegio Valkendorphiano, med Deler adskilt, hvorudi Urterne, semina, radices, og andet Haven vedkommende kunde være udi Forvaring«. I 1685 bøjede Konsistorium sig for Patronens Krav om ny Bevilling paa Kollegiet for Peder Kylling, med den Begrundelse, at han »in Botanicis haver ladet se stor Flid saa og derudi kan gøre baade Haven udi Boderne saavelsom Universitetets Have god Tjeneste[58])«, og i 1691 udnævntes han til Alumne for tredje Gang efter Hans Valkendorfs Fordring, »udi Henseende, at han skal gøre excursiones botanicas om Sommeren med studiosis[59])«; til saadanne Botaniseringsudflugter er det muligvis der hentydes i et Gravrim over Kylling:

— — — — — — —
— — — — — — —
Hun [»Danners Flora«] ej mere venter sig
Herbatum at skal komme
en sort lyndet Klerke-Flok,
naar Vinteren er omme;
thi borte er Borrichius,
Kyllingius er Muld,
derfor lar hun sin Græsrod
opløse udi Smuld[60]).
— — — — — — —
— — — — — — —

Nogen opdragende Indflydelse paa Alumnerne synes Kyllings Virksomhed at have haft; i det mindste var ved hans Død 1696 straks en anden Alumne, Anton Muus, rede til at fortsætte hans Værk, foruden at han assisterede ved Anlæget af den ny botaniske Have ved Universitetet. Under hans Auspicier paabegyndtes et Nyanlæg af Kollegiehaven à la Versailles med stive Buksbomhække som Hegn om de otte

»Kvarterer«, Haven var delt i. Selve Kvartererne beplantedes med Blomster[61]). Arbejdet hermed fortsattes efter Muus' Afgang fra Kollegiet 1701, dog betydelig generet af Muromstyrtningerne, som anrettede slem Ravage i de sirlige Kvarterer. Fra 1701 af besørgedes Havearbejdet imidlertid af en lejet Urtegaardsmand[62]) med fast aarlig Løn af 4 Rdlr.; dermed var Tanken om Alumnernes egen Pasning af Haven indtil videre opgivet.

LIVET PAA KOLLEGIET

Tilsynet med Alumnerne voldte Professorerne adskilligt Bryderi i denne Periode, om end betydelig mindre end i den forrige. Ogsaa paa dette Omraade udrettes det største Arbejde i Begyndelsen af Perioden, og atter her møder vi først og fremmest Jørgen Eilersens Virksomhed. Han har aabenbart betragtet Haandhævelsen af Disciplinen som den mest byrdefulde af Eforens Opgaver; da han i 1673 vilde nedlægge Eforiet, gav han vel efter for sine Kollegers Overtalelser og beholdt Hvervet, men kun paa »de Vilkaar, at Professorerne vilde assistere hannem med at disciplinere Alumnos[63])«. — Hans og Professorernes Samarbejde gav sig Udslag i nogle *Artikler*, vedtagne af Konsistorium den 18. Oktober 1673, som for Fremtiden skulde tjene Alumnerne til Rettesnor og oplæses for dem, hvergang Distributsen fandt Sted[64]). Disse Artikler genopfriskede Statuterne af 1599 og tilføjede nye Bestemmelser, som de ændrede Forhold og de vundne Erfaringer havde gjort tilraadelige.

Der sættes faste Bøder for Forsømmelse af Lovsang og Disputereøvelser, 8 Skilling hver Gang; de i 1642

givne Bestemmelser om, at Inspektor hver Maaned skal overgive Rektor — nu Eforen — en Fortegnelse over dem, der forsømmer Lovsang eller Disputere-øvelser eller udebliver om Natten, optages nu i disse Artikler; forsømmer Inspektor denne Pligt, skal han advares, og hvis dette ikke frugter, afsættes fra sin Bestilling; ved Siden af de regelmæssige Rapporter skal Inspektor idetheletaget »somme Tider give til Kende, om nogen af dennem skikker sig anderledes, end dennem vel lader«. Respekten for Inspektor søges højnet; hvis derfor nogen »sig imod Inspectorem, naar han af hannem paamindes, opsætter eller med ufinlige eller ubekvemme Ord hannem begegner, da skal Inspector det strax Ephoro Stipendii tilkendegive, og skal da den, hvis Skyld befindes forargelig, efter at Sagen til Consistorium er paakendt, af Collegio strax udvises«. Den samme Straf ifalder de, »som imod Kongelig alvorlig Befaling og Leges Academicas understaa sig at gaa med Kaarde, hvilke, om de ikke vil efter en og anden Paamindelse lægge Kaarderne, skal aldeles af Collegio excluderes«. — De gamle Statuters Forbud mod at holde nogen Drik, Gæstebud eller nogen saadan Samkvem paa Kamrene udføres mere i Detailler ved Forbud mod »Dobbel, være sig med Kort, Brætspil eller anden Usømmelighed«; »ej heller maa nogen Kvindes Person tilstedes paa nogen af Kammerne at indgaa, videre end den dertil af Ephoro samtykte og forordnede gamle Kvinde til Sengene at rede og Kammerne med Haven at renholde«. Ny er ogsaa Bestemmelsen om, at ingen maa have Nøgle til Gadedøren uden Inspektor, »og derigennem, efter at Døren af Inspectore om Aftenen er lukt, ud eller indgaa eller andre til sig om Natten indlade« —

og Overtrædelse af disse Forbud straffes ligeledes med Udvisning. — For Bibliothekets Vedkommende søges Bøgernes Forsvinden hindret gennem Forbud mod, at andre end Inspektor har Nøgle til Bibliotheket, og ved en Bestemmelse om, at alle udlaante Bøger skal være leveret tilbage, naar Professorerne ved Distributsen visiterer Kollegiet. Jørgen Eilersens Interesse for Haven spores i nye udførlige Regler om, »at derudi, saasnart Aarsens Tid det bevilger, bliver, hvor fornøden er, angravet, ryddelig gjort og i Beder skikkeligen afdelt, og siden fra den 1. Maj indtil Mikkelsdag een Gang til den første Dag i hver Maaned luget og rengjort; og hvis det forsømmes, skal Inspektor udi Boderne leje en, som det straks kan forrette, og derfore ex Fisco betale; hvilket igen, naar Distributio sker, tages af deres Penge, som det forsømmet have«. Det har ogsaa været nødvendigt af bestemme, at »hvis heller nogen kan overbevises, at han enten selv eller nogen med hans Videnskab haver nogen af Træerne med Grenene afbrudt eller i andre Maader skamferet, eller andres Kvartere ruineret, skal den miste det halve Aars Stipendium.« Statuternes Forskrift om, at Alumnerne selv skal holde Gaden ren, præciseres nærmere: »Skal de i hvert Kammer skiftes til om Løverdagen hver i sin Uge at lade Skarnet bortføre fra Gaden, og, om nogen det forsømmer, skal Inspektor af Mulkten i Fisco betale den, som det bortfører, og siden kvite dem det, som forsømmet have, naar Distributio sker«. Alumnernes Pligt til at høre Lektier bestemmes nøjere, saaledes at de alle »skal foruden Theologorum og deres privati præceptoris Lektier altid høre den Professoris Lectiones, som er Stipendii Ephorus, og hans Lektie-

bøger tilligemed Theologorum og privati præceptoris at fremvise, naar Distributio sker«. »Dog saa mange, som Baccalaurei ere, og deres egne Studeringer ellers flitteligen selv opvarte, maa for denne Ephori Lektie til videre Anordning være forskaanet«. — Man paalagde den yngste Alumne det lidet behagelige Hverv at kontrollere disse Bestemmelsers Overholdelse og »optegne dem, som Ephori Lectiones forsømme, og derpaa maanedlig Fortegnelse til hannem levere, paa det de forsømmelige paa deres Part af Pengene, nemlig 8 Skilling for hver Gang de hans Lektie forsømmer, tilbørligen kan straffes«. Der er Grund til at tro, at særlig denne Bestemmelse aldrig er bleven overholdt.

Artiklerne tilsigter endelig at forebygge Alumnernes Tilbøjelighed til at forsvinde fra Kollegiet og kun indfinde sig, naar Distributsen finder Sted. De gamle Statuter tillod Alumnerne at være 12 Uger borte; længere Fraværelse skulde straffes med Udvisning; hertil føjes nu: »De som ellers over 6 Uger borteblive eller og alt for tidt rejse bort af Byen og ikke enten af Sygdom eller anden højanliggende Aarsag have lovligen og bevisligen været forhindrede, de skal ikke bekomme videre af den Termini Stipendio, end som de have været tilstede« — en nøjere Udførelse af den 1663 i samme Øjemed vedtagne Bestemmelse om at Alumnerne for Fremtiden skulde have deres Stipendium bagud.

Disse Artikler af 1673 suppleredes atter af nogle faa andre mere specielle, som vedtoges af Konsistorium den 25. Oktober 1682, under Professor Worms Efori[65]. Heri indskærpes, formodentlig for at hindre, at forsinkede Alumner forstyrrede Lovsangen ved at

bryde ind i Auditoriet midt under denne, »at Døren for Auditorium altid lukkes, førend Lovsang Aften og Morgen begyndes, og staar lukt, indtil den af Inspectore igen selv oplukkes efter Lovsang«. Den næste Paragraf tilsigter at holde Alumnerne til at søge Gudstjenesten, idet den fastsætter, »at Gadedøren for Collegio lukkes, imellem det har ringet anden Gang til Prædiken og ringer sammen, baade om Fredagen og Søndagen, saa og paa andre hellige Dage, og staar lukt, indtil Tjenesten er ude i Trinitatis Kirke«. Derimod: »Ingen af Alumnis Stipendii maa søge enten de Krohuse, som ere strax ved Collegium eller og andre, under hvad Prætext det ske kan, men skal tage Vare paa deres Bog og ikke drive Tiden unyttig bort paa saadanne Steder«. — Derefter følger nogle Bestemmelser angaaende Disputereøvelserne, gaaende ud paa, at enhver Alumne strax efter at have overstaaet sin Disputats eller Oration har at aflevere sit Manuskript (eventuelt trykte Eksemplar) til Inspektor, og at alle Alumnerne skal overvære Disputereøvelserne og i modsat Fald erlægge Mulkt, hvis Størrelse fastsættes af Eforen. — Alumnernes utaalmodige Higen efter at nyde Havens Goder har fremkaldt den Bestemmelse, at Havedøren skal laases i Frugttiden, »at Frugten kan modnes«, og først igen aabnes med Inspektors Tilladelse.

Hvad enten det nu skyldes denne Lovgivervirksomhed fra Professorernes Side eller større Adstadighed hos den Tids Alumner, nok er det, at Livet paa Kollegiet i Tiden fra 1664—1728 gør Indtryk af Regelmæssighed og Ro sammenlignet med den evige Uro og Oprørskhed, der karakteriserer det i Tiden før

1664. Et ejendommeligt Præg har det haft i en stor Del af Tiden gennem de aldrende Alumner, der takket været Patronernes Gunst og Professorernes Svaghed henlevede Aar efter Aar paa Kollegiet; muligvis har disse satte Personer bidraget til det mere afdæmpede, der er over Livet paa Kollegiet i denne Periode. Sammenlignet med Nutidens Kollegieliv vilde det dog langtfra fremtræde i saa flatterende Lys, og selv om der ikke forlyder noget om de før 1664 saa hyppigt forekommende Tumulter og Optøjer, mangler det dog ikke paa Anstød mod Kollegiets nys reviderede og udvidede Love.

Forbudet mod at gaa med Kaarde viste sig ganske forgæves; alle Studenter gik med Kaarde, og baade Regering og Professorer opgav efterhaanden deres Modstand mod denne omsiggribende Sædvane[66]). Det viste sig ogsaa vanskeligt at udrydde den fra gammel Tid hidrørende Uskik, at Alumnerne levede uden for Kollegiet og anden Steds tjente til Livets Ophold foruden at oppebære det med Kollegiet forbundne Stipendium. Den anonyme Klages Paastand om, at Alumnerne »enten ere Pædagogi her i Byen eller opholde sig paa Landet uden at frekventere Akademiet«, vidner om dens fortsatte Bestaaen paa den Tid (1707), og baade før og efter dette Aar ser vi gentagne Gange Professorerne straffe Alumner med Udvisning paa Grund af langvarig Fraværelse fra Kollegiet. Ligeledes vedblev Alumnerne fremdeles — som ogsaa paaklaget i 1707 — at »logere andre i deres Værelser«; disse »Studenterdrenge« havde Professorerne i den foregaaende Periode gentagne Gange stræbt at »afskaffe«; i denne Tid synes de imidlertid ganske at have opgivet alle Forsøg i den Retning; »Gratistuvæsenet« florerede stadig, og

endnu langt ned i det XIX Aarhundrede udfoldede Kollegiet en storartet Gæstfrihed[67]).

Mangelfuldt overholdt blev Kollegiets Love ogsaa paa andre Punkter; de nye Regler angaaende Udlaan fra Bibliotheket formaaede ikke at bevare Bøgerne for Kollegiet; med Hensyn til Haven opgav man, som det senere skal ses, helt at lade den dyrke af Alumnerne alene; Gadefejningen gik over, dels til det offentlige, dels til Kollegiets Gangkone. Alumnernes Flid lod vedblivende adskilligt tilbage at ønske. I flere Tilfælde ses Konsistorium at skride ind over for Alumner, som har forsømt deres Forelæsninger eller Disputereøvelser, skønt der jo ellers var rig Lejlighed til at straffe den Slags Forseelser, naar Distributsen foregik; den i forrige Periode lejlighedsvis opdukkende Utilbøjelighed hos Alumnerne til at absolvere deres Eksaminer vender ogsaa nu flere Gange tilbage. I 1686 var der kun to Alumner, der havde Baccalaurgraden, nemlig Hans Busch og Peter Kapel, og efter Lovene skulde der holdes fire Disputatser om Aaret af Kollegiets Baccalaurei, hvorfor Konsistorium bestemte, at de hver skulde holde to Disputatser aarlig, indtil der blev flere Baccalaurei. — Da Hans Busch i 1692, efter mindst 11 Aars Ophold paa Kollegiet, fik 3 Aars Forlængelse, skete det »med den Condition, at han imidlertid tager sin Attestats og Demis«; i 1694 fik han atter 3 Aars Forlængelse, »dog at han straxen subjicerer sig Examini theologico, saasom baade Fundatsen det tilholder, og det alt længe tilforn paa Consistorio er bleven sluttet«. Med Hensyn til Disputereøvelserne har Alumnerne aabenbart paa Trods af Artiklerne nødig villet

nedskrive deres Taler eller Afhandlinger eller lade dem trykke, siden Professorerne i Oktober 1701 under Trusel af Udvisning paalægger dem at »gøre specimina disputando paa samme Maade som de i Collegio Mediceo[68])« (Borchs Kollegium, oprettet 1689), hvor Sædvanen var, at Disputatserne tryktes, medens Orationerne og Deklamationerne blot nedskreves[69]). Da denne Befaling ikke toges til Følge, besluttede de i Februar 1702, »at Alumni Valkendorphiani skulde stævnes til at møde paa Consistorio for deres Modvillighed imod Ephori Paamindelse angaaende deres Exercitia[70])«; dette skete, og Eforen, Professor Hans Mule, fik Paalæg om at holde Alumnerne til Lydighed mod Konsistoriets Beslutning og om for Fremtiden at »udvælge af de, som Patronus præsenterede, de som kunde gøre gode specimina disputatoria[71])«.

Den af Konsistorium ved denne Lejlighed udviste Energi, der dog havde været en bedre Sag værdig, blev ikke uden Frugter. Tidligere havde det ikke været almindeligt, at Alumnerne lod deres Disputatser trykke, bortset fra en saa ihærdig Disputator som Alumnus perpetuus Hans Been, der i Aarene fra 1693—1701 affattede ikke mindre end 41 Disputatser og Taler, af hvilke de 26 var trykte; hvor mange Gange han siden har optraadt, kan ikke angives, da Inspektor, alumnus perpetuus Hans Busch, der allerede i 1698 kun opfører 7 Disputatser og Taler i sin Fortegnelse og angiver Resten med »og saa videre«, fra 1702 af helt undlader at føre Fortegnelsen; denne har altsaa en Lakune indtil 1708, da Busch maatte forlade Kollegiet; men blandt de trykte Disputatser findes 12 af Hans Been fra Aarene 1702—07[72]). Ellers er der, foruden de to fra før 1664 og Hans

Beens 38, endnu kun opbevaret 11 trykte Disputatser fra Tiden før 1702. Men efter Konsistoriets kraftige Indskriden i dette Aar, der var fremkaldt af dets Ønske om, at Valkendorfs Kollegium ikke maatte give det nyoprettede Borchs Kollegium noget efter i Retning af Disputereøvelser, myldrer det frem med trykte Disputatser, endog i saadant Omfang, at Konsistorium i Juli 1706 saa sig foranlediget til paany at skride ind, men denne Gang for at holde igen. Siden Alumnerne i Febr. 1702 blev stævnet for Konsistorium, havde de ladet trykke ikke mindre end 31 Disputatser — deraf de 10 dog af Been — skønt de efter Resolutionen kun havde været pligtige at trykke 10. Eforerne for Valkendorfs og Borchs Kollegier, Professorerne Mule og Vinding, erindrede Konsistorium »om den store Bekostning, som studiosi i Collegiis gjorde ved deres Disputatser, hvorved de selv i ufornøden Gæld satte sig«, og Professorerne besluttede da, at ingen Alumne i noget af Kollegierne maatte lade trykke nogen Disputats paa mere end halvandet Ark[73]).

Saaledes reguleret vedblev Disputatserne fremdeles at trykkes indtil 1775; efter den Tid nøjedes man med at nedskrive dem, og med Aaret 1836 ophører Disputereøvelserne fuldstændig. Saavel Disputatser som Taler var selvfølgelig paa Latin; først i Begyndelsen af det XIX Aarhundrede dukker danske Disputatser op. En Del af de trykte Disputatser var i Oktav, men de fleste i Kvart; alle bar de paa Titelbladet Valkendorfs Vaaben (se S. 187).

Ikke alene med Hensyn til Disputatsernes og Talernes ydre Udstyr danner Konsistoriets Indskriden 1702 Epoke, ogsaa Indholdets Kvalitet undergik fra

det Aar af en betydelig Forandring til det bedre. Bevidstheden om, at deres Produkter forevigedes gennem Trykken, og om at Professorerne derigennem til Stadighed vilde kunne kontrollere, hvad det var, de under en klingende Titel havde givet til Bedste, har virket mægtigt til at stramme Alumnerne op. Før 1702 spillede Talerne (Orationerne) en overvældende Rolle i Forhold til Disputatserne — forøvrigt i Overensstemmelse med Reglerne, der foreskrev 12 Orationer og 4 Disputatser om Aaret. Og disse Orationer drejede sig om Emner, der nu forekommer højst barnagtige; de fleste af dem var moraliserende Betragtninger; for Eksempel talte Petrus Georgii den 28. Februar 1678, om hvorledes »Det er nødvendigt for den unge at taale Fattigdom og vænne sig til Arbejde og Møje«; Christianus Branderup talte (1690) »Om Lykkens Ubestandighed«; Clemens Wellejus (1700) »Om Dydens Belønning«, etc. etc. Alumnus perpetuus Kort Sass holdt flere saadanne Taler: »Hvis du lever efter den almindelige Vedtægt, vil du være fattig, hvis du lever i Overensstemmelse med Naturen, vil du være rig« (1691); »Om Besindighed, Ædruelighed og Maadehold« (1694); »Man bør undgaa Drukkenskab« (1699); — denne Last udgør i det hele taget Emnet for adskillige Orationer, som for Eksempel Jonas Krucquius' (1677); »Den studerende Ungdom bør afsky Drukkenskaben«; Stephanius Buxenius (1681): »Alexander den Store har ved sit Eksempel bevist, at Drukkenskaben er maaske den allerværste Last«; Johannes Achilles Tausanus (1682): »Om Maadehold i Drik«, m. m. fl. — De moraliserende Foredrag slaar saaledes let over i almindelige Leveregler, for Eksempel Johannes Frisius (1679): »Intet er nyttigere for den forstandige

end Mistro«; Nicolaus Spydstrup (1682): »En forstandig Fader efterlader ikke sine Børn andet end en hæderlig Opdragelse«, hvilken Paastand Alumnus perpetuus Peder Kylling imødegik (1682): »En uforstandig Fader efterlader ikke sine Børn andet end en hæderlig Opdragelse«. Undertiden bliver Levereglerne af endog meget praktisk Art, som hos Petrus Greve (1678): »Ved at takke for modtagne Velgerninger opfordrer vi til at give mere«. Sjældent behandler Orationerne aktuelle Emner, dog taler i 1677, under den skaanske Krig, Ericus Laurentius om Emnet: »Cedant arma togae«; Johannes Fiskerus (1678): »Om den nulevende Ungdoms beklagelige Ladhed og Forsømmelighed i Udøvelsen af de frie Kunster«; Petrus Hammerus havde den udmærkede Ide at holde en versificeret »Lovtale over den salige Helt Christopher Valkendorf« (1693). Yderst almindelige er Emner som disse: Peder Kylling (1683): »Hvad Joseph passende kunde have sagt, da han flygtede med Jesusbarnet«; Nicolaus Spydstrup (1683): »Hvad de tre hellige Mænd i den babyloniske Ovn passende kunde have sagt«; Kort Sass (1693): »Hvad den fortabte Søn passende kunde have sagt, da han angrede sit syndige Liv«, osv. osv. I det hele taget fremtages hyppigt Emner fra Bibelhistorien, den almindelige Historie eller Sagnhistorien til Drøftelse, men ganske vist paa en meget lidt videnskabelig Maade, som Johannes Frisius (1681): »Coriolanus gjorde Uret i ikke at belejre Rom«, hvorefter Daniel Schrøder den næste Maaned hævdede, at »Coriolanus gjorde Ret i ikke at belejre Rom«; samme Daniel Schrøder havde Aaret i Forvejen drøftet, hvorvidt Alexanders Storhed mest skyldtes Skæbnens Luner eller sand Dygtighed, og beviste i 1681,

at det ikke var rigtigt, at Hannibal havde sprængt Alperne med Syre; Andreas Montoppidanus stemplede i en Tale 1686 Penelopes Kyskhed som tvivlsom. — En Gang imellem tages theologiske Spørgsmaal op til Behandling; i 1681 hævdede Severinus Wegerslebius, at Jephta i Følge sit Løfte var forpligtet til at ofre sin Datter, hvorefter Peder Kylling den følgende Maaned forsvarede den modsatte Paastand.

Disputatserne staar paa et noget højere Trin. Den stærkt produktive Hans Been hentede mest sine Emner fra Filosofien, Logiken og Fysiken; i 1695 gjorde han f. Eks. det stoiske Begreb Apatheia til Genstand for Undersøgelse; 1694 talte han om Slutninger i første Figur ud fra rent negative Præmisser, samme Aar foredrog han to Afhandlinger om Umuligheden af Atomernes Eksistens. Hans Busch holdt en Række Foredrag om Filosofiens harmoniske Samstemmen med Theologien, 1685 talte han om Fysikens Nytte i Theologien, 1687 om Brugen af Logiken i Theologien og samme Aar om Retorikens Brug i Theologien. Theologiske Emner behandledes ogsaa bl. a. af Anton Muus, der forfattede en Afhandling »Om vor Frelsers Lidelse, Død, Begravelse, Nedstigning i Helvede og Opstandelse fra de Døde« (1697); i 1695 holdt han et saakaldt »filologisk-theologisk-filosofisk Foredrag om Israliternes Manna«; Kort Sass talte i 1698 »Om Paaskelammet«. Dogmatik og Etik maatte ikke behandles; dog talte Otto Hebbe i 1695 »Om den fri Vilje«, og Petrus Neoburgensis i 1692 »Om den kristelige Etik«. Meget almindeligt er det derimod at behandle en eller anden moralsk Egenskab, for Eksempel talte Johannes Achilles Tausanus (1682) »Om Afholdenhed«, Nicolaus Munch (1695) »Om Vreden« o. l. — Kirke-

historiske Emner forekommer; Sass talte i 1695 »Om Martyrernes Pinsler«, Henricus Roth i 1697 om »Vidundermanden |Martin Luthers Liv«; ligeledes religionshistoriske: Nicolaus Spydstrup (1680): »Om Hedningers Stjernedyrkelse«, Janus Marstrand (1688): »Om Hedningenes Afguderi«. — Filologiske Emner er sjældne; i 1683 fremlægger dog Johannes Achilles Tausanus nogle Kommentarer til de to første Bøger af Virgils Georgica. Fysiologien afgiver af og til Stof til Disputatser, som Janus Wandalinus (1681): »Om Hørelsen«, og samme Aar Georgius Krucquius: »Om Lugten«.

Efter 1702 er det Disputatserne, der langt er i Overtal, medens Orationerne træder i Baggrunden, og baade Orationer og Disputatser bliver i sig selv værdifuldere. Baade de moraliserende Taler, Udviklinger om, hvad den og den passende kunde have sagt under de og de Omstændigheder, forsvinder, nye Felter inddrages til Dyrkning, og de gamle behandles med større Skønsomhed og paa en modnere Maade. — Der behandles kirkehistoriske Emner, som Haandspaalæggelsens Brug i den ældste Kirke (Christianus Bartholi, 1704), det konstantinske Gavebrev (Janus Grot, 1706), de første Eremiter (Jacobus Herfordt, 1719), Arius (Georgius Hatting, 1723); religionshistoriske, for Eksempel: Oraklerne hos de gamle hedenske Folkeslag (Christianus Bartholi, 1702); Vestadyrkelsen (Petrus Humble, 1716). Talmud og den jødiske Filosof Moses Maimonides behandles i en Række Afhandlinger af Jørgen og Marcus Wøldike (1722—26). Kulturhistoriske: »Om Værdigheden og Brugen af Purpur hos de gamle« (Arnoldus Crusius, 1703), »Om Togaen« (Erasmus Samogius, 1707), »Om Romernes og Græ-

kernes Bacchanalier og Overdaadighed (Erasmus Due, 1713). Almindelig Historie: »De gamle Romeres borgerlige Øvrigheder (Petrus Lange, 1705), Ostrakismen (Matthias Drachard, 1706), den romerske Ridderstand (Andreas Vindingius, 1710); undertiden endog Emner fra Danmarks Historie, men ganske vist i den graaest mulige Oldtid: »Danernes Konger før Kristus« (Severinus Liunge, 1706); »Om Regnar Lodbrog, Konge af Danmarks, Kamp for Jomfruen Thora Borgarhiortur (Fridericus Lysholm, 1711); »Om Danmarks gamle Kongeborg Lejre« (Bartholus Hesseldahl, 1720). Filologiske og filosofiske Emner behandledes ofte, men for det meste angives ikke Titlerne paa de herhen hørende Disputatser; dog nævnes bl. a.: »Om Onomatologi, eller Oprindelsen til Navnet Italien« (Severinus Liunge); »Om Menneskesjælens Forplantning« (Olaus Resen, 1703); »Om Epicurs Lære« (Johannes Svaningius, 1723); desuden Afhandlinger fra Logiken, Mathematiken, Fysiken, Zoologien, m. m. m.

Den Fremgang, der saaledes gør sig gældende i Disputereøvelserne ved det XVIII Aarhundredes Begyndelse, kan dog næppe betragtes som et Tegn paa øget Lyst hos Alumnerne til at opfylde deres Disputerepligt. Tværtimod har den rimeligvis været mindre end i det XVII; af Fortegnelsen kan man se, at Disputereøvelserne i det XVII Aarhundrede har været jævnt fordelt over hele Aaret lige fra Januar til December; i det XVIII derimod viser der sig en stadig tydeligere Tendens til at holde dem Slag i Slag lige inden de to Distributser ved Paaske og Mikkelsdag, da de *skulde* være holdt, om man ikke vilde straffes med formindsket Pengestipendium. I Maj 1716 maa Konsistorium beslutte, »at de skal advares i Collegio

Mediceo og Valkendorphiano, at de, som efter deres Orden ikke derudi disputerer inden den 11. Juni, skal have deres Plads forbrudt[74])«, og af den Slags Advarsler paafulgte flere andre senere i Aarhundredet.

Et disciplinært Tilfælde af ejendommelig Art havde Professorerne til Behandling i Aaret 1723. Den danske Skueplads var bleven aabnet Aaret i Forvejen og havde ikke mindst blandt Studenterne vakt en levende Interesse. En stor Del af Theatrets Skuespillere i den første Tid var Studenter eller studerede Folk, deriblandt ogsaa Alumnus paa Valkendorfs Kollegium, Jens Høberg[75]). Han var dimitteret fra Aalborg Skole 1716, tog 1720 theologisk Eksamen og holdt Dimisprædiken to Aar senere. Samme Aar var det, han fik Plads paa Kollegiet og begyndte sin Virksomhed som Skuespiller. Han optraadte særlig i Dialektroller, saasom Arv'ernes, spillede bl. a. ogsaa Jacob Skomager i »Jeppe paa Bjerget«, Værten i »Gert Westphaler«, Studenstrup i »Den 11. Juni«. — Professorerne forargedes højligen, og ved Efteraarsdistributsen 1722 foreholdt Rector magnificus, Hans Bartholin, ham, »hvorledes det i ingen Maade kunde forsvares eller tillades hannem at være en Comediant og dagligen at lade sig se paa et Theatro, saafremt han ellers agtede at nyde stipendio Valkendorphiano«. Saaledes truet søgte Høberg Beskyttelse hos den for den danske Skueplads og for dansk Sprog og Litteratur interesserede Oversekretær Frederik Rostgaard, som da ogsaa »intercederede i kraftigste Maade« for ham, opfordrede Professorerne til ikke at »fortfare imod Høberg efter rigueur«, og antydede, at de i saa Fald vilde vække Mishag hos Universitetspatronen, Storkansleren Reventlow.

Professorerne lod derefter Sagen hvile, indtil Paaske-distributsen 1723 nærmede sig. I Konsistoriemødet den 13. Marts, hvor bl. a. Holberg var til Stede, bragte Rektor Sagen paa Bane og meddelte, at Jens Høberg ikke havde »forladt det af ham usømmeligen førte Levned« og tilmed understod sig publice at disputere — Høberg havde nemlig samme Dag i Kollegiets Auditorium forsvaret en »Dissertatio de tutela et parasemo navium apud veteres«. Professorerne vedtog at tilstille Universitetspatronen en Kopi af Kollegiets Fundats med samt »underdanig Forespørgsel, hvorledes med tidt bemeldte Høberg skal omgaas til denne nu forestaaende Distributs«, og den 3. April fradømte de ham hans Plads paa Kollegiet. I Haab om sine mægtige Velynderes Hjælp trodsede Høberg imidlertid Konsistoriums Beslutning og blev boende paa Kollegiet, hvorfor det i Konsistoriemødet den 24. April 1723 »blev sluttet, at i Fald forrige Alumnus collegii Valkendorphiani Jens Høberg efter en Advarsel, som Pedellerne nomine consistorii skal gøre ham, endnu ikke i Mindelighed vil udflytte af Collegio, han da skal tiltales under Straf som vedbør«, og 8. Maj: »Ifald Jens Høberg endnu ikke inden førstkommende Onsdag skulde være udflyttet af Valkendorfs Kollegium, skal han efter Consistorii conclusum tiltales«. Omtrent en Maaned efter (5. Juni) indlader Konsistorium sig dog paa at drøfte en af Høberg indsendt Skrivelse og beslutter at foredrage Sagen for Patronen og afvente dennes videre Ordre, »til hvilken Tid det med denne Sag skulde bero«. Omsider opgav Høberg imidlertid Ævred og skrev (11. Juni) til Konsistorium, »at han den Dag af Ærbødighed for hans Øvrigheds Sentiment var udflyttet af Collegio Valkendorphiano,

takkende for ham hidindtil beviste Faveur«(!) Denne indsmigrende Begyndelse forbereder det følgende: Han »anmoder derhos paa det ydmygste, at Hr. Assessor Frølund (Kollegiets Efor) ved sin Intercession vilde formaa Konsistorium til at forunde ham det fra sidste Michaëlis forfaldne Stipendium« (som de andre Alumner havde faaet ved Paaskedistributsen 1723). — Blødgjort ved denne Tone og formodentlig ogsaa paa Grund af højtstaaende Personers Høberg-venlige Indflydelse resolverede Konsistorium, at »eftersom Høberg nu allerede (!) er udflyttet af Collegio Valkendorphiano, og han i saa Maade har efterlevet Consistorii Vilje og Advarsel, hannem da maa forundes det fra Michaëlis 1722 til Paaske 23 forfaldne Stipendium.« — Efter sin Fordrivelse fra Kollegiet søgte Høberg at faa Præsteembede og indgav et rimet Bønskrift til Rostgaard, ved hvis Hjælp han haabede at opnaa et ledigt Kald i Børglum Stift; men en anden fik det. Høberg optraadte endnu i 1724 som Skuespiller; siden høres der ikke mere om ham.

Ved Affæren Høberg havde en Valkendorfianer indskrevet sit Navn i Theaterhistorien; flere Gange havde det set ud til, at Alumner ogsaa skulde komme til at udføre krigerske Bedrifter. To Gange var Studenterne ligesom i 1658—59 bleven kaldt under Vaaben til Hovedstadens Forsvar; men ingen af Gangene kom det til Kamp. Første Gang var i August 1700, da Karl XII var gaaet i Land i Humlebæk og beredte sig til at marchere mod København, medens den forenede svenske og engelsk-hollandske Flaade beherskede Sundet. Paa Kongens Kaldelse mødte Studenterne, om end lidt nølende, under Fanerne; ogsaa Valkendorfianerne var med og dannede i Begyndelsen

et særligt Kompagni, Kollegianternes, i Forening med Beboerne af Regensen og Borchs Kollegium; senere fordeltes de paa fem Kompagnier, hvert paa 200 Mand, efter de Provinser, Sjælland, Fyn, Jylland, Holsten og Norge, de stammede fra, og fik til Overanførere en Oberst Skov[76]). — Danmarks ilfærdige Fredsslutning i Traventhal (18. August) hævede imidlertid den truende Fare, og Valkendorfianerne kunde, som det staar antegnet i Disputatsprotokollen, »nedlægge Vaabnene og forlade Soldaterlivet«.

I Januar—Februar 1716 samlede Karl XII Tropper i Skaane for at gaa over Sundets Is og angribe København. En første Opfordring fra Kongen til Studenterne om at melde sig paany viste sig resultatløs, men gentagen i eftertrykkeligere Form virkede den efter Ønske. Studenternes Korps kom til at udgøre 600 Mand; til Overanfører valgte de selv den berømte Povl Løvenørn, der ti Aar i Forvejen havde været den fattige Student Povl Vendelbo, men siden i russisk Tjeneste havde udmærket sig mod Svenskerne og var bleven adlet af Frederik IV[77]). — Heller ikke denne Gang blev det til noget med Kong Karls Angreb paa København; den 5. Februar blev det Tøvejr, og enhver Tanke om Overgang over Sundet maatte opgives. — Der foreligger ikke som i 1700 bestemte Oplysninger om, at Valkendorfianere har været med i Studenterkorpset ogsaa ved denne Lejlighed, men al Sandsynlighed taler derfor.

Medens disse Farer drev over, undgik København ikke, trods alle Sikkerhedsforanstaltninger, den frygtelige Byldepest, der med Udgangspunkt i Konstantinopel langsomt havde bredt sig op ad Østersøen til og i Slutningen af 1710 naaede Helsingør, hvorfra

den i Sommeren 1711 bredte sig til København. Ogsaa under denne Ulykke meldte Studenter sig som Hjælpere[78]). Da Københavns Ligbærerlav nægtede at opfylde sine Forpligtelser, indledede den i Anledning af Pesten nedsatte Sundhedskommission paa Forslag af Biskop Kristen Worm Underhandlinger med Studenterne, der jo fra gammel Tid havde givet sig af med at bære Lig. Kommissionen behøvede tolv Ligbærere, som Studenterne valgte af deres Midte; i hvert Fald to af disse tolv, Jens Strøyer og Laurids Diderichsen, var Valkendorfianere. Som Betingelse for deres Tjeneste fordrede de tolv Studenter et ordentligt Kvarter, et Værelse til hver to Mand, med saa stort Gaardsrum, at de kunde bevæge sig for at trække frisk Luft, 12 Rdlr. i maanedlig Løn, det fornødne Antal sorte Kjoler, Bukser af Danziger Lærred og Strømper samt fri Vadsk, Lys og Brændsel; en Vaagekone, Midler til Forebyggelse af Pestsmitte, fri Kost og Pleje paa et skikkeligt Sted i Byen, om nogen af dem blev syge, og en hæderlig Begravelse paa en af Kirkegaardene, hvis de døde. De vilde begraves af deres Kammerater, men en anden skulde klæde dem og lægge dem i Kiste — for at Kammeraterne ikke skulde udsættes for den dermed forbundne Smittefare. Fire Kister skulde bringes hen til deres Kvarter for — som et uhyggeligt memento mori — stedse at være parat. At de ikke handlede af lutter Uegennytte, ses af følgende yderligere Betingelse: De vilde kun bortbære formuende Folks Lig (à mindst een Rdlr. til hver Bærer), og desuden skulde der for al Eftertid gives dem og Studenterne i det hele kongeligt Privilegium paa at bære saadanne formuende Folks Lig; selv skulde de tolv Studenter have Ret til

at udvælge de andre Studenter, der maatte behøves til at besørge Ligbæringen. — Deres Betingelser antoges alle, men opfyldtes daarligt. Deres Kvarter ved Nørrevold viste sig ubeboeligt, uden Senge, Sengklæder eller andet Bohave; først efter nogle Dages Forløb fik de noget Halm at ligge paa. Fem af de tolv absenterede sig derfor, men paagrebes og hensattes i Karantænehuset. De andre Studenters Hjælp blev kun ringe, da Pesten mest rasede blandt de fattige, hvis Lig de ikke vilde bære, medens de rige for Størstedelen var flygtet fra Byen. Da Pesten midt i September var paa sit Højdepunkt, brugtes de kun til at forsegle pestsmittede og mistænkte Huse, og en Uge senere befalede Kongen, for at de dog kunde gøre nogen Nytte, at de skulde »lære Fyrværkeri«. Af de tolv Ligbærere døde Valkendorfianeren Jens Strøyer, ogsaa andre af Kollegiets Alumner bukkede under for Sygdommen, der først helt var forsvunden i Marts 1712 efter at have bortrevet 23000 Mennesker i København, over en Trediedel af Byens Befolkning. — En varig Følge fik Studenternes Optræden som Ligbærere under Pesten, idet deres Ønske om Privilegium paa Ligbæring opfyldtes ved kongeligt Reskript af 4. Maj 1712, gældende de daværende og fremtidige Studenter ved Københavns Universitet. Den 21. December 1714 udstedtes imidlertid nærmere Bestemmelser, der knyttede Privilegiet til Regensen og til den alene. For Valkendorfianerne var dermed en gammel Indtægtskilde stoppet.

Blandt Valkendorfs Kollegiums Alumner i Tiden 1664—1728 kan nævnes adskillige kendte Mænd, saaledes Mogens Wingaard, der fødtes 1639 i Nørholm,

Aalborg Amt, blev Student fra Aalborg 1660, var Alumne ca. 1665, i hvilket Aar han fik trykt en Disputats: »Præparatio ad studia philosophica potissimum ontosophica«, blev Konrektor i Aalborg 1666, Rektor 1668. I denne Stilling viste han sig egenraadig, stridbar og drilagtig, chikaneredes selv af ubehagelige Lærere og var i en Aarrække til Stadighed indviklet i Processer, bl. a. med Biskop Matthias Foss. Denne sidste Sag afgjordes ved Højesteretsdom 1682 til hans Ugunst og førte til hans Afskedigelse som Rektor 1684. Han beskæftigede sig siden med litterære Sysler, levede fra 1689 af i København og modtog i Aaret 1710, gammel og syg, et Legat for fattige Studenter. Kort efter menes han at være død. — Han skrev danske og latinske Digte og udarbejdede omhyggelige Oversættelser af latinske Forfattere, bl. a. af Curtius' Alexander den Store. Det er om dette Værk, Holberg lader sin Jacob von Thyboe udtale sig over for Jesper: »Den Bog haver jeg læst seksten Gange, ja seksten Gange til, og ført mig den til Nytte udi adskillige Kriger. Samme Mester Mons maa have været en stor General og Statsmand selv, ellers kunde han umuligt have have skrevet saa udførligt om saadant«.

Franz Thestrup, født 1653 i Dalby paa Hindsholm, Student 1670, studerede østerlandske Sprog i Kiel, kom til København 1672, blev Alumne (1672—75) og Dekan paa Klosteret, 1675 Magister, studerede Medicin, bl. a. under Niels Steensens Vejledning, blev 1675 Rektor i Nyborg, 1681 Hjælpepræst sammesteds, 1684 Præst i Nakskov, 1685 Provst for Laalands Nørre Herred, 1698 Præst ved Helligaandskirken og Direktør for de fattiges Væsen, 1709 Biskop i Aalborg, døde 1735. — Thestrup vakte stærkt aandeligt Røre de

Steder, hvor han var Præst, særlig ved sine Katekisationer. I Helligaandskirkens Sogn fik han ved frivillige Bidrag oprettet en Friskole, hvor Børnene foruden Undervisning tillige fik Klæder og Mad; andre Sogne fulgte hans Eksempel, og Grunden var dermed lagt til Københavns Almueskolevæsen. — I 1709 skænkede Thestrup sit gamle Kollegium en Boggave (S. 106).

Jesper Henriksen Als, Student 1672, Alumne 1675—76, Inspector collegii 1676, Rektor i Køge 1677, Sognepræst i Vordingborg 1679, afskediget 1682, død 1683, kendt som Udgiver af den rimede Maanedsavis »Den danske Mercurius« efter Anders Bordings Død.

Peder Kylling, som der ofte har været Lejlighed til at omtale, fødtes 1640 i Assens, blev Student 1660 og fik 6 Aar efter theologisk Eksamen. I 1670 blev han kaldet til Præst; men Kaldsbrevet kasseredes straks efter, uvist hvorfor. I Stedet kastede han sig med al sin Iver over Botaniken, blev i 1680, som ovenfor omtalt, Alumne paa Valkendorfs Kollegium og modtog i 1682, ved Geheimeraad Moths Protektion, Bestalling som kongelig Botanicus med en aarlig Gage paa 300 Rdlr. I denne Egenskab skulde han katalogisere Danmarks og Norges Urter og Træer og sørge for, at Planter, som ikke fandtes i Kongens Have i København, omplantedes dertil. I 1684 udkom hans Skrift »Gyldenlund«, en Fortegnelse over 404 af ham i Gyldenlund (Charlottenlund) iagttagne Planter. Denne første danske Specialflora roses for sin Nøjagtighed og Fuldstændighed. I 1688 udkom hans Hovedværk, »Viridarium Danicum«, en alfabetisk ordnet Fortegnelse over alle da kendte Planter i Danmark med Angivelse af deres Voksested og Blomstringstid. Ogsaa dette Arbejde roses for sin Grundig-

hed og sine paalidelige Angivelser; efter Botanikeren Hornemanns Udtalelse om Peter Kylling var »denne udmærkede Mand uden Tvivl den grundigste, den ivrigste og den mest erfarne af Botanikerne i Danmark indtil Rottbølls Tidsalder; ogsaa denne skattede ham højt, medens derimod den berømte Læge Ole Borch, Stifter af Borchs Kollegium, kun yder ham den betingede Anerkendelse, at hans Arbejde vilde være rosværdigt, om han ogsaa fik samlet Navnene paa de Planter, der manglede. Peder Kylling havde i det hele adskillige Avindsmænd; i et Indledningsdigt til hans Ære i »Gyldenlund« havde, som han beklagede sig over, en fjendtlig Haand bortfjernet et Bogstav, saa at han stod lovprist, ikke som Urtekonstens, men som Urtekostens Mester. Dette Digt var forøvrigt skrevet af Præsten, senere Biskop, Henrik Gerner, der særlig er bekendt for den Rolle, han spillede ved Forsøget paa Kronborgs Befrielse fra Svenskerne i 1659. Gerner saa vel som Digteren og Sprogmanden Peder Syv var ogsaa blandt dem, der leverede Kylling Planter under Udarbejdelsen af hans Værk. — Personlig ansaas Peder Kylling for en Original paa Grund af sit vedvarende Studenterlevned, sin enlige Stand, stille Levemaade og Lyst til at sysle i Haven og strejfe om paa Marken. Om denne Opfattelse af hans Person vidner forskellige Gravskrifter, som vittige Hoveder affattede, da han efter 16 Aars Ophold paa Valkendorfs Kollegium døde i en Alder af 56 Aar (Okt. 1696). Af disse Poesier anføres nedenstaaende[79]):

En morsom Knart
her sover hart
fra Kyllingsorg og Møde,
som voxte snart,

men uden Art,
en gammel Kylling døde. —
Han bar ej Dun,
men hans Fasun
var baldet, lang og maver,
hos Han og Hun
som en Kapun
han stamped om i Haver
og Marken med;
han var ej ræd
for Hønsetyv og Falke,
slog Ørnen ned,
og Mikkel bed,
han skogred ad de Skalke.
Gik for sin Flok
som modig Kok,
den han og kunde vende,
hvor Ærteskok
og Padderok
og Urter var at kende.
Thi han var klog
i Urtebog
som Mester Fix at sige,
men døde dog,
O, Graven tog
hans Kunst og ham tillige. —
Det skrev jeg kort
paa hvidt og sort,
lad, Læser, dig det tækkes,
trods nogen Ort
et Æg er gjort,
hvoraf slig Kylling klækkes.

Søren Pedersen Glud, født 1662 i Dalby ved Køge, Baccalaureus 1682, Alumne 1682—86, disputerede paa Kollegiet 1686; »De quinque sensibus exterioribus et eorum organis«, blev Konrektor ved Frue Skole 1686, samme Aar Magister, 1698 Rektor, 1704 Professor designatus philosophiæ, døde 1705. — Om Glud

skriver Professor Jens Bircherod i sin Dagbog: »Vel var han en brav lærd Mand, men hans liderlige Levned og Débauche forkortede hans Levned og satte Skolen i slet Tilstand«.

Iver Dideriksen Brinck, født 1665 paa Valdershaug i Bergens Stift, blev Student fra Upsala 1681, kom Aaret efter til København, vendte 1683 tilbage til Norge, beskæftigede sig der som Huslærer, kom 1686 igen til København, blev Alumne og Dekan paa Klostret; opfyldte som Alumne sin Disputerepligt ved 1686 at fremføre »Themata miscellanea ventilanda« og 1688 »Assertiones philologicae ventilandae« og samme Aar atter: »Themata miscellanea«. En Tid var han i Huset hos sin Velynder Ulrik Christian Gyldenløve, Kristian V's Søn, blev 1689 Feltpræst ved de Tropper, der sendtes Vilhelm III til Hjælp mod Jakob II og Ludvig XIV, blev 1691 Præst ved den danske Menighed i London, 1702 Sognepræst ved Holmens Kirke, ledsagede Frederik IV som Rejsepræst til Italien 1708, blev Sognepræst ved Nicolai Kirke 1711, døde 1728. — Under sit Ophold i London leverede Brinck Materialet til en Gendrivelse af den forhenværende engelske Gesandt i København Robert Molesworth's meget lidt flatterende Skildring af danske Forhold (An account of Denmark as it was in the year 1692). Han nærede en levende Interesse for det danske Sprog, over hvis Tilsidesættelse han ytrede sin Harme, var Fr. Rostgaards Medarbejder ved den danske Ordbog og optraadte selv som en, ikke særlig betydelig, Forfatter, bl. a. af en stærkt udbredt Opbyggelsesbog, Salmesamlingen »En Kristens Tanketøjle«.

Den tidligere omtalte utrættelige Disputator Hans Been var født i Christianssand 1646, blev Student

fra Helsingør 1667, fik theologisk Attestats 1669, filosofisk Baccalaurgrad 1670, Magistergradeu (»gratis«) 1697. I en Aarrække laa han paa Regensen, senere, vistnok fra 1692, paa Valkendorfs Kollegium, og var mange Aar igennem Dekan paa Klosteret (Kommunitetet). Da han i 1708 tilligemed Hans Busch og Kort Sass fik Tilhold om at forlade Kollegiet, overlevede han ikke dette Slag: den 9. Maj 1708 døde han paa Kollegiet, 62 Aar gammel. Ligesom Peder Kyllings satte ogsaa dette Dødsfald vittige Penne i Bevægelse; saaledes produceredes nedenstaaende Gravskrift[80]), der ret levende karakteriserer den afdødes Person.

Ligtekst:

Josv. 24, v. 32: »Og de begrove Hans Been udi Sichem, efter at de havde ført hannem fra Ægypten«.

Her ligger Hans Been,
saa død som en Sten
og piller ej længer
philosophische Been;
Gudindernes Ten
forvoldte den Men.
Han hastede langsom
og var dog ej sen;
hvor finder man een,
som levde saa ren
fra Cypridis Lue
og Abraham Lehn*)!
Derfore skal tegnes
paa Træ og paa Gren
til Evigheds Minde
med Pen og med Pren:
Her ligger den gamle
Magister Hans Been.

*) Kendt Værtshusholder.

Apologi.

Psal. 34, v. 21:
»Herren bevare Hans Been«.

Nu hviler Hans Been,
dog kaster du Sten
med Spot paa den Dødes
udmattede Been.
Du spandt paa din Ten
Ulykke og Men,
der bier ej langsom
og kommer ej sen.
Du er og vel een,
der gaar ej saa ren
fra Veneris Kipper
og Abraham Lehn.
Derfore skal tegnes
paa Galge og Gren
til Spot og Vanære
med Bøddelens Pren:
Her ligger den Skumler,
som spotted Hans Been.

Den Sørgendes Ord og Klage:

Ak! Jammer og Nød,
Hans Been er nu død,
som lagde sin Hjerne
saa trolig i Blød.
Paa Kloster han nød
sit daglige Brød
og dertil hver Aftens
velsmagende Grød.
Philosophus fød,
Theologus død,
med *παντοσοφεία*
sin Hjerne han brød.
Hos Abraham Lehn
kun lidet han nød,
men lædskes nu stedse
i Abrahams Skød.

Apologi.

2 Reg., 23. v. 18:
»Lad ham ligge, rører ikke Hans Been«.

Holdt stille med din Skumletand
at slide i de Døde,
Hans Been han var en ærlig Mand
ved gammel Klosterføde.

Hans Nordrup, født 1681, blev Student fra Ringsted 1700, theologisk Kandidat 1705, var Alumne paa Valkendorfs Kollegium i 1706. — Nordrup var et kvikt Hoved, men havde ikke noget godt Ry paa sig; af en samtidig omtales han »som en liderlig Person, en Spiller og Drikkebroder«. I Aaret 1706 vilde han hemmeligt begive sig til Jesuiterne i Strassburg, der af en til Katholicismen omvendt Student var bleven skildret for ham som et sandt Eldorado; men Politimesteren, den berømte Ole Rømer, lod ham arrestere, just som han stod i Begreb med at afsejle. Han slap dog snart igen ud af Slutteriet; men denne Affære i Forbindelse med hans Levned i det hele taget vanskeliggjorde hans Befordring til Præstekald, og først i 1725 opnaaede han at faa sin afdøde Faders Kald i sin Fødeby Nordrup; 1747 blev han forflyttet til Thoreby paa Laaland, hvor han døde 1750. — Nordrup havde en betydelig poetisk Aare og skrev mange Digte, mest af satirisk — ofte tillige ret smudsigt — Indhold. I sin Alumnetid skildrede han bl. a. i meget drastiske Udtryk Kollegiets kvindelige Tyende, der paa den Tid *skulde* være højt til Aars, »samtykt og forordnet af Ephoro«, (trykt i C. P. Rothe: Christopher Walkendorffs Levnet). Som Præst paadrog han sig skarpe Reprimander ved at spotte over Adelen, Pietismen, fremmede Magters Politik, m. m. m.

Peder Benzon Mylius, født i Slagelse 1688 eller 89, dimitteret fra sin Fødeby 1706, Alumne ca. 1708, i hvilket Aar han disputerede paa Kollegiet: »Meditatio Physica in questionem: An nulla in naturalibus detur subtilitas«. 1710 fik han theologisk Eksamen, blev 1723 Sekretær i danske Kancelli, det følgende Aar Assessor i Hofretten, 1728 i Højesteret, 1732 Landsdommer paa Sjælland, døde i Sorø 1745. — Mylius udarbejdede historiske Skrifter, af hvilke kun hans Levnedsbeskrivelse af Kort Adeler udkom (1740). Den omtales som ukritisk og upaalidelig.

Christian Ramus, født i Trondhjem 1688, dimitteret fra denne Bys Skole 1707, Alumne ca. 1709, forsvarede paa Kollegiet en »Dissertatio historico-politica de Forma Civitatis, sive de Republica«. 1710 tog han Attestats, blev under Pesten 1711 Hjælpepræst ved Garnisonskirken, hvis Præst var flygtet, og derefter Kapellan ved Holmens Kirke, hvor begge Kapellanerne var døde af Pesten. 1720 blev han Meddirektør ved de fattiges Væsen, 1728 Præst i Vordingborg og Provst for Baarse Herred, 1730 Præst ved Helligaandskirken. Han afhjalp megen af den ved Branden 1728 i København opstaaede Nød og fremmede Almueundervisningen ved udvidet Katekisation, paa samme Maade som en af hans Forgængere i Embedet, den alt omtalte Valkendorfianer Frants Thestrup, i sin Tid havde giort. 1732 blev han Biskop over Fyns Stift. Skønt ikke selv Pietist støttede han de pietistiske filantropiske Foretagender; i Odense tog han sig særlig af Skole- og Hospitalsvæsenet. Han døde 1762.

Jørgen Friis, født 1684, dimitteret fra sin Fødeby Thisted, Alumne 1711—14, Insp. coll. 1712—14, disputerede 1713: »Dissertatio de Vulgo Superstitioso«,

og 1714: »Dissertatio Physica de motu violento excitato«. Efter at have været Dekan paa Klosteret i nogle Aar blev han i 1718 kaldet til Præst i Helsinge og Valby og døde i dette Embede 1740. — Jørgen Friis betraadte tidlig Digterbanen og skrev allerede som Alumne talrige Lejlighedsdigte, saasom Ligvers med Lovprisning af den afdøde, gemytlige Bryllupsvers, Æres- og Lykønskningsdigte, smaa Impromptuer i Smag med de senere Wesselske, etc. Ligesom forskellige andre samtidige Digtere betegner han Bruddet med den fra Tyskland importerede svulstigt pathetiske Stil og Genoptagelsen af den nationale humoristiske Tone og er derved en af Forløberne for Holberg. Selv var han som Person munter og elskværdig. Sin Ansøgning til Kongen om Helsinge Præstekald, som var bleven ledigt ved Indehaveren, Pastor Griis's Død, affattede han som følger:

Hjælp, naadigste Monark, nu gælder det at rime,
Lad Lykken træffe mig, thi nu i denne Time
er død i Helsinge en Præst, som kaldtes Griis;
gør Verset rimeligt, saa hjælpes Jørgen Friis.

Og Taksigelsen for Kaldet var i samme Stil:

Tak, naadigste Monark, for den lyksalig Time,
paa hvilken Friis og Griis sig maatte sammen rime;
jeg haver rimet tidt, men Kongen rimte bedst,
da Friis ved Griis'es Død fik Kald og blev til Præst.

Ved disse og lignende Rimerier gjorde Jørgen Friis stor Lykke i sin Samtid, ligesom han besad en høj Stjerne ved Hove baade i Frederik IV's og Christian VI's Tid, og ingen for Danmark eller dets Kongehus betydningsfuld Begivenhed forblev ubesunget af Friis. Bl. a. skrev han større Digte i Anledning af Sehesteds

Søsejr ved Rügen (»Danmarks store Sejeraar 1715«), og om det afviste svenske Angreb paa Norge (»De Svenskes Indgang, Fremgang og Udgang af Norrig Aar 1716«).

Anders Brunchman, født ca. 1686, dimitteret fra Københavns Skole 1710, Alumne 1715—20, Insp. coll. 1719—20, disputerede flittigt: 1715: »Theses miscellaneæ«, 1716: »Dissertatio de Fortuna«, 1717: »Diss. de Regula: Literæ unius Organi facile inter se permutantur«, i hvilken Afhandling han forudsætter Hebraisk som det fælles Ursprog; 1718: Dissertatio de Intellectu Hominis, 1719: »Syntaxis Linguæ Latinæ in Analysi perspecta«. Under Branden 1728 reddede han ved sin Aandsnærværelse den gamle Konsistoriebygning, medens ellers alle Universitetets Bygninger gik op i Luer. Da han siden kom til at leve i stor Fattigdom, besluttede Konsistorium derfor i 1751, »at den gamle Brunchman, som i Brandens Tid reddede Konsistorium, aarlig noget tilstrækkeligt af Trinitatis fattiges Penge maa tillægges«. Han døde 1762. — Brunchman var i Besiddelse af omfattende Lærdom og udgav bl. a. grammatiske Arbejder og en Aritmetik.

Frederik Nannestad, født 1693 i Ejdsberg i Norge, Student 1712, theologisk Kandidat 1715, Alumne 1715—20, Insp. coll. 1719—20, Magister 1718, Regensprovst 1722, Stiftsprovst i Aarhus 1732, Biskop i Trondhjem 1748, i Christiania 1758, død 1774. — Nannestad var en stærkt udpræget Personlighed, skarp i sin Færd over for Modstandere, og omtales af nogle samtidige meget godt, af andre meget slet. I sin Alumnetid klagede han til Konsistorium over det med Kollegiet forbundne Stipendiums Utilstrækkelighed og

ønskede derfor at ombytte Valkendorfs Kollegium med det bedre aflagte Borchs; kort efter ansøgte han om, som et andet Middel til at øge sine Indtægter, at blive Kollegiets Inspektor, hvad der ogsaa bevilgedes ham; senere gentog han sin Begæring om Plads paa Borchs Kollegium uden dog at opnaa sit Ønske. Han omtales i sin Ungdom som en »overmaade gerrig Mand«, der som Regensprovst »ret lærte at klippe Studenterne fremfor hans Formænd«; denne Last maa han dog med Tiden have frigjort sig for; som Stiftsprovst i Aarhus underholdt han fattige Disciple med Bøger og Klæder og skænkede, da han forlod Byen, sin Bolig til Embedsbolig for sine Efterfølgere; medens han var Biskop, »var hans Haand altid udrakt til de fattige«, og han bortskænkede flere større Legater og Pengegaver, bl. a. til Valkendorfs Kollegium (S. 162). I alle sine Embeder nød han høj Anseelse; han var en ualmindelig virksom Mand, i Aktivitet fra den aarle Morgen baade Sommer og Vinter; i de ti Aar, han var Biskop i Trondhjem, visiterede han for Eksempel hele sit vidtløftige Stift tre Gange. Han var tillige en lærd Mand, særlig paa Kirkehistoriens Omraade. Som »blind Orthodox« gjorde han voldsomme Udfald mod Pietisterne og var i det hele stadig indviklet i Polemik. I det daglige Liv kunde han dog være omgængelig og jovial.

Christian Peter Getreuer, født 1695 i Odense, Student derfra 1714, theologisk Kandidat 1715, Alumne 1716—21, Sognepræst i Ønslev paa Falster 1723, død 1730, rimede til Kongehusets Ære, omskrev de gamle Kirkesalmer paa »bekvemmere Toner« og »bedre Vers«, mod sin Biskops Raad, der lød: »Lad Eders Bønder blive ved den aleneste Gud«.

Søren Bloch, født 1696, Student fra Viborg 1712, theologisk Kandidat 1715, Alumne 1716—20, Sognepræst i Barrit og Vrigsted 1730, Stiftsprovst i Aalborg 1745, i København 1747, død 1753, skildres som en livlig, begavet og kundskabsrig Mand, er Forfatter af »Søren Knudsens Heldengeschichte«, i hvilken han satiriserer over Duelsyge«.

Søren Anchersen, født 1698, Student 1713, Alumne 1717—21, Inspector collegii 1720—21, holdt følgende Disputatser: 1717: »Dissertatio de oraculorum conticinio«, 1720: »Vindiciæ loci Corneliani de usu cenæ apud Lacones« og 1721: »Schediasmata de epistola ad Laodicenses«, blev theologisk Kandidat 1718, Dekan 1719—22, Prorektor i Odense 1722, Rektor 1748, døde 1781. Søren Anchersens litterære Hovedværk er »Grammaticæ Latinæ præcepta in compendio«, den første latinske Grammatik paa Dansk og i Kraft af kongeligt Privilegium eneraadende i Danmarks og Norges Skoler tredive Aar igennem (1751—82).

Hans Peter Anchersen, Broder til ovennævnte, født 1700, dimitteret 1716, Alumne 1717—22, forsvarede paa Kollegiet to »Dissertationes critico-philologicæ Apologismi Terentiani« (1717—20) og »Inter philologi virtutes præcipua est, pleraque nescire« (1721), samt »Diss. historico-critica de Brimo« (1722). Han blev Professor 1736, først i Filologi, senere i Veltalenhed, døde 1765.

Marcus Wøldike, f. 1699 i Sommersted, Haderslev Amt, dimitteret sammen med sin Tvillingbroder Jørgen Wøldike, fik theologisk Eksamen, kom sammen med Broderen ind paa Kollegiet 1722, boede der til 1725, blev 1728 Præst i Varde, medens Broderen, der var Alumne endnu i 1726, blev Rek-

tor i Frederiksborg, hvor han døde allerede 1730. Marcus Wøldike blev theologisk Professor 1731, Medlem af Missionskollegiet og af Direktionen for Vaisenhuset 1734, døde 1750. — Om Marcus Wøldike, en af Danmarks lærdeste Theologer, fortælles det, at »han alt i hans Alders femte Aar maatte anses for et Vunderværk, der næppe findes Mage til, saasom han i sin spæde Alder, da mange Børn næppe begynde at stave, foruden en god Grund i Latinen, havde allerede en ypperlig Kundskab udi Geografi, Historie og andre Videnskaber«. »Medens han laa paa Kollegium, læste han flittigen de grækiske Autores og Patres, som der var, og iblandt andre Hippocrates, saa han kunde ham saa at sige ordret udenad, og var han over alt meget kyndig i Medicinen«; han lagde sig desuden efter Hebraisk og studerede Rabbinerne; som Alumne paabegyndte han sin Oversættelse af den middelalderlige jødiske Filosof Moses Maimonides' Skrift om de forbudne Spiser. Paa disse Omraader skal hans Lærdom dog have staaet tilbage for hans Broders, der i sin Alumnetid disputerede over Emner fra Talmud. Som theologisk Professor var Marcus Wøldike den første, der holdt egentlige kirkehistoriske Forelæsninger; særlig interesserede han sig for Reformationstiden i Danmark og erhvervede den theologiske Doktorgrad (1736) for en Afhandling om »Confessio Hafniensis 1530«, gjorde Studier over den ældste danske Bibeloversættelse, forfattede en Række Disputatser over Forhandlingerne mellem de evangelske og Romerkirken og arbejdede paa en samlet Udgave af Tausens Skrifter. Ved den reviderede Bibeludgave af 1737 havde han udført et stort Arbejde, samtidig med at han foruden sine

theologiske Forelæsninger docerede østerlandske Sprog og holdt private Forelæsninger over Hebraisk og det gamle Testamente for unge Adelsmænd, der under den fromme Christian VI mente saadanne Kundskaber nødvendige for dem i deres Embedsvirksomhed. I kirkelig Henseende var Wøldike selv Orthodoksiens Repræsentant og hævdede dette Standpunkt med en Frimodighed, der paadrog ham Christian VI's Mishag, særlig paa Grund af den strenge Censur, han udøvede over for pietistiske Skrifter. — En Anekdote, der fortælles om Holberg og Wøldike, stiller dennes lærde Grundighed i en morsom Kontrast til Holbergs Arbejdsmetode. Da Holberg vilde skrive sin jødiske Historie og kun ejede faa kirkehistoriske som overhovedet theologiske Bøger, bad han Wøldike laane ham de nødvendige. Wøldike samlede i Løbet af nogle Uger et fuldstændigt lærd Apparat og sendte Holberg det, en Klædekurv fuld. Holberg sagde da til Karlene, der bragte den: »Hils min gode Kollega, at det var ikke saaledes ment; jeg vilde kun have en Josephus og Basnage. Dem har jeg nu faaet et andet Sted. Tag al den Lærdom tilbage med Jer!« — Karakteristisk for Wøldikes Flid som Professor er det, at han holdt Forelæsninger Dagen før sin Død, skønt han var saa svag, at han maatte bæres op paa Universitetet. Suhm siger om ham: »Wøldike besad et lige saa ypperligt Hjerte som Lærdom; han var beskeden, ydmyg og godgørende«.

En samtidig af Wøldike paa Kollegiet var Andreas Lowson, født 1704 paa Dallund, Fyn, Student fra Aalborg 1718, studerede Theologi og Filosofi, senere Jura, blev 1723 Alumne i den excluderede Jens Høbergs Sted, er opført paa Disputatsfortegnelsen for

1724: »Andreas Lowson declamatione vindicavit studium linguarum orientalium a pedantismo«, og 1725 forsvarede han »posita quædam ex jure naturæ«. Han ses at have ligget i Strid med en af sine Medalumner, Jørgen Hatting, der indgav Klage over ham til Konsistorium (1724), og han kritiserede vedholdende Kollegiets Efor, Professor Frølund, hvorfor han led samme Skæbne som sin Forgænger i Alumnepladsen, Jens Høberg. Efter sin bratte Bortgang fra Kollegiet blev han Fuldmægtig hos Højesteretsadvokat Hans Ursin, blev selv Højesteretsadvokat 1726, Højesteretsassessor 1758, død samme Aar. — Lowson prises almindelig som en glimrende, om end overfladisk Begavelse og for sin store Veltalenhed. Hans satiriske Tilbøjeligheder, der havde voldt hans Ulykke paa Kollegiet, gav sig senere Udslag bl. a. i skarpe Angreb for Retten paa højtstaaende Personer, hvad der indbragte ham gentagne strenge Reprimander.

Jørgen Westerholt; født i Odense 1705, Student derfra 1722, Alumne 1725—27, skildres som en udmærket Begavelse med store Kundskaber i klassiske Sprog og i de mathematiske Fag, blev 1728 Rektor i Svendborg, maatte fratræde 1730 paa Grund af uordentligt Levned, var en Tid Redaktør af »Nye lærde Tidender«, Danmarks ældste kritiske Tidsskrift, maatte opgive denne Stilling 1738, forfaldt stedse mere til Drik og levede i yderste Fattigdom, understøttet af Almisser fra Professorer og Studenter, døde 1766.

Poul Matthias Bildsøe, født 1710, Student 1726, Alumne 1727—28, theologisk Kandidat 1730, samme Aar Rektor i Svendborg efter Westerholt, Præst i Thorkildstrup 1736, ved Garnisonskirken 1738, ved Hellig-

aandskirken 1754, ved Nicolai Kirke 1757, ved Holmens 1759, Biskop i Aarhus 1764, død 1777.

Peter Holm, den senere Professor theologiæ, der blev Alumne 1728, vil blive omtalt under den følgende Periode, idet Størstedelen af hans Alumnetid saa vel som hans senere Indgriben i Kollegiets Anliggender falder paa den anden Side af den store Brand 1728, der for flere Aar bragte Valkendorfs Kollegium ud af Funktion.

BRANDEN 1728.

Den store Ildebrand i Aaret 1728, som i Løbet af 60 Timer lagde $^2/_5$ af Danmarks Hovedstad i Aske[81]), skyldte en mærkværdig Sammenhobning af ulykkelige Tilfældigheder sine uhyre Dimensioner. Den udbrød hos en Lysestøber i Lille Clemensgade (beliggende omtrent som nu Frederiksberggade), Onsdag den 20. Okt. mellem 7 og 8 Aften. Et Barn var gaaet op paa Loftet med et tændt Lys for at lede efter noget Legetøj. Der var fuldt af Hø og Høvlspaaner, og i disse tabte Barnet sit Lys. Ikke længe efter slog Luerne ud af Taget og stod snart ind over Byen, jaget fremad af en voldsom Sydveststorm. Ved Synet af Ilden raabte Vægterne: Brand! Brand! Stormklokken lød, Brandfolk med Sprøjter, Folk med Vandtønder ilede til, men de smalle Gader gjorde det næsten umuligt at manøvrere med Sprøjterne paa rette Maade, og, hvad der var endnu værre, man manglede Vand. Ulykken vilde, at Byens Kommandant, Sponneck, paa Grund af Reparation af Vandrender havde ledet Vandet bort netop fra de Kvarterer, hvor Branden opstod, og han vovede ikke uden Kongens Til-

ladelse at aabne Vesterport ved Nat og hente Vand fra Stadsgraven. Man greb da til at tage Vand fra Rendestenene; Slangerne tilstoppedes af Snavs, revnede og var ubrugbare. Endelig aabnedes saa Vesterport, men da var det for sent. Flammerne bredte sig til Vestergade, »Luften foroven syntes saa rød, som om det var en flammende Sky, der voksede i samme Grad som Baalet. Stormen førte denne Flammesky foran Ilden, saa Klokken mellem 8 og 9 havde den næsten naaet Vor Frue Spir; men Gnisterne, mere end fingerlange, fløj som i det tætteste Snefog lige indtil Rundekirke«. Ledelsen af Slukningsarbejdet var en Parodi; fra den forfjamskede Kommandant bredte almindelig Panik sig til Brandfolkene; Politimester Himmerich havde for stor en Rus paa til at kunne udrette noget. Imidlertid angreb Luerne Larsbjørnstræde og naaede Kl. 4 om Morgenen Studiestræde. Her boede bl. a. Professor Peder Horrebow, som med sine fem Børn søgte Tilflugt paa Valkendorfs Kollegium. Men fra Studiestræde »løb Ilden med forbavsende Hurtighed over i St. Pederstræde« og omspændte snart Valkendorfs Kollegium og hele Gaden undtagen nogle Huse nærmest ved Volden. Flammerne nærmede sig nu Byens Udkant og tegnede saaledes til at ville bortskære dens nordvestlige Hjørne og dermed lade sig nøje; men netop som den var naaet saa vidt, sprang Vinden om i Vest og bar Flammerne ind over nye Dele af Byen. Ikke nok hermed var der endnu om Aftenen den 20. Oktober mellem 10 og 11 opstaaet Ildløs ogsaa paa Nørregade; herfra angrebes Petri Kirke, der laa i det brændende St. Pederstræde, men hidtil havde været urørt af Flammerne, og nedbrændte ved Ottetiden om Morgenen den 21. Ilden for videre ned

ad Nørregade, Vinkældrene Blasen (paa Hjørnet af Gammeltorv) og Dyrkøb sprængtes i Luften for at redde Frue Kirke, men netop herved og ved Gnister fra den brændende Bispegaard antændtes Frue Spir. Længe var ingen Ild synlig, men pludselig slog Røg ud gennem Lydhullerne og blev suget ind igen, og »dette gentog sig tre Gange, ligesom naar en Mand drager Aande«; derefter begyndte Gnister at flyve ud fra Spiret, og endelig stod det i Flammer; henimod Kl. 9½ faldt det ned paa Nørregade. Samtidig med selve Kirken brændte ogsaa Universitetets Bygninger undtagen Konsistoriebygningen, der reddedes af den forhenværende Valkendorfianer Andreas Brunchmann, dengang Dekan ved Kommunitetet (S. 141); derefter kom Turen til Kannikestræde med dets Kollegier og Professorboliger; af Regensen blev dog Kirken staaende, og Regensprovsten, den gamle Alumne Frederik Nannestad (S. 141), reddede sine Ejendele, som han havde baaret ned i Kælderen og tildækket med Muld. Kl. 4 naaede Ilden Købmagergade og ødelagde Trinitatis Kirke med Universitetetsbibliotheket. Igen nærmede Ilden sig en Udkant af Byen, men igen slog Vinden om og drev Flammerne ned mod Stranden, ødelæggende Byens østlige Del, medens Ilden fra det første Brandsted hærgede den vestlige, hvor Raadhuset gik op i Luer. Helligaandskirken brændte Kl. 8 Aften, medens dens Klokker midt i Flammehavet for sidste Gang spillede Melodien »Vreden din afvend, Herre Gud af Naade«. Endnu i halvandet Døgn vedvarede Branden; paa Amagertorv forenede de to mægtige Baal deres Flammer for samlede at rulle ned mod Christiansborg; da lykkedes det omsider at

blive Herre over Ilden, efter at den havde ødelagt 16—1700 Huse og gjort 3700 Familier husvilde.

Digterpræsten, den gamle Alumne Jørgen Friis, (S. 139), slog Harpen ved Budskabet om Branden; i »Københavns Taare[82])« skildrer han i malende, men kun tildels smagfulde, Billeder Ildens Hærgen:

— — — — — — — — — —

Forskrækkeligt at se de gnistefulde Vinger,
Hvormed han sig omkring paa alle Kanter svinger;
han fløj omsider op paa kobbertakte Spir,
saa Byen haver mist sin Herlighed og Zir.

Gud bedre det saa sandt: de mange skønne Steder
Ser nu bedrøvet ud og græder med St. Peder;
Han maatte sætte sig med Job i Asken ned,
Han græd, og hver en Taar' var brændende og hed.

Vor Frue midlertid i denne Kvalm og Varme
Faldt ned paa sine Knæ, Gud maatte sig forbarme;
Hun gav det sidste Suk og saa besvimed hen,
Det bliver længe til, hun kommer sig igen.

Hun faldt, og hvor man ser, alt flere staar og rokker,
Nu høres Sørgelyd af Helliggejstes Klokker;
Hjælp, Gud! er alles Ord med Skrig og Jammersang,
Og hver er bange for en større Undergang.

Man kan paa Rundetaarn ej Sol og Maane skue,
Og Stjernens Vej er skjult i taageblandet Lue;
Ild-Stjernen blusser op i hver en Kant og Vraa,
Og det er fælt at se omkring i Aabenraa.

Med »de mange skønne Steder« hentyder Digteren bl. a. til sit gamle Kollegium. Da Flammerne havde udraset, var saa godt som alle St. Pederstrædes Huse nedbrændt til Grunden; saa let var det imidlertid ikke at faa Bugt med Valkendorfs Kollegiums ærvær-

dige Bygninger, der med deres tykke Klostermure var vel beskyttede mod Branden. Af Hovedbygningen blev hele det nederste Stokværk staaende, og Auditoriebygningen med Bibliotheket stod endog aldeles uskadt tilbage midt i al Ødelæggelsen, takket være sin isolerede Beliggenhed imellem Kollegiets Gaard og Have. Men havde end Kollegiet redet Stormen af forholdsvis heldigt, var det dog indtil videre ubrugeligt som Bolig. Først efter flere Aars Forløb kunde Alumnerne igen rykke ind i det gamle Studenterhus.

FJERDE AFSNIT

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1728—1795

KOLLEGIETS BYGNINGER

Ved Branden 1728 aabnedes der Mulighed for, at den nu uundgaaelige Restauration vilde indlede en ny og lykkeligere Ærа i Kollegiebygningens Historie. Desværre blev dette ikke Tilfældet. Den restaurerede Kollegiebygning blev mindst lige saa slet som den gamle.

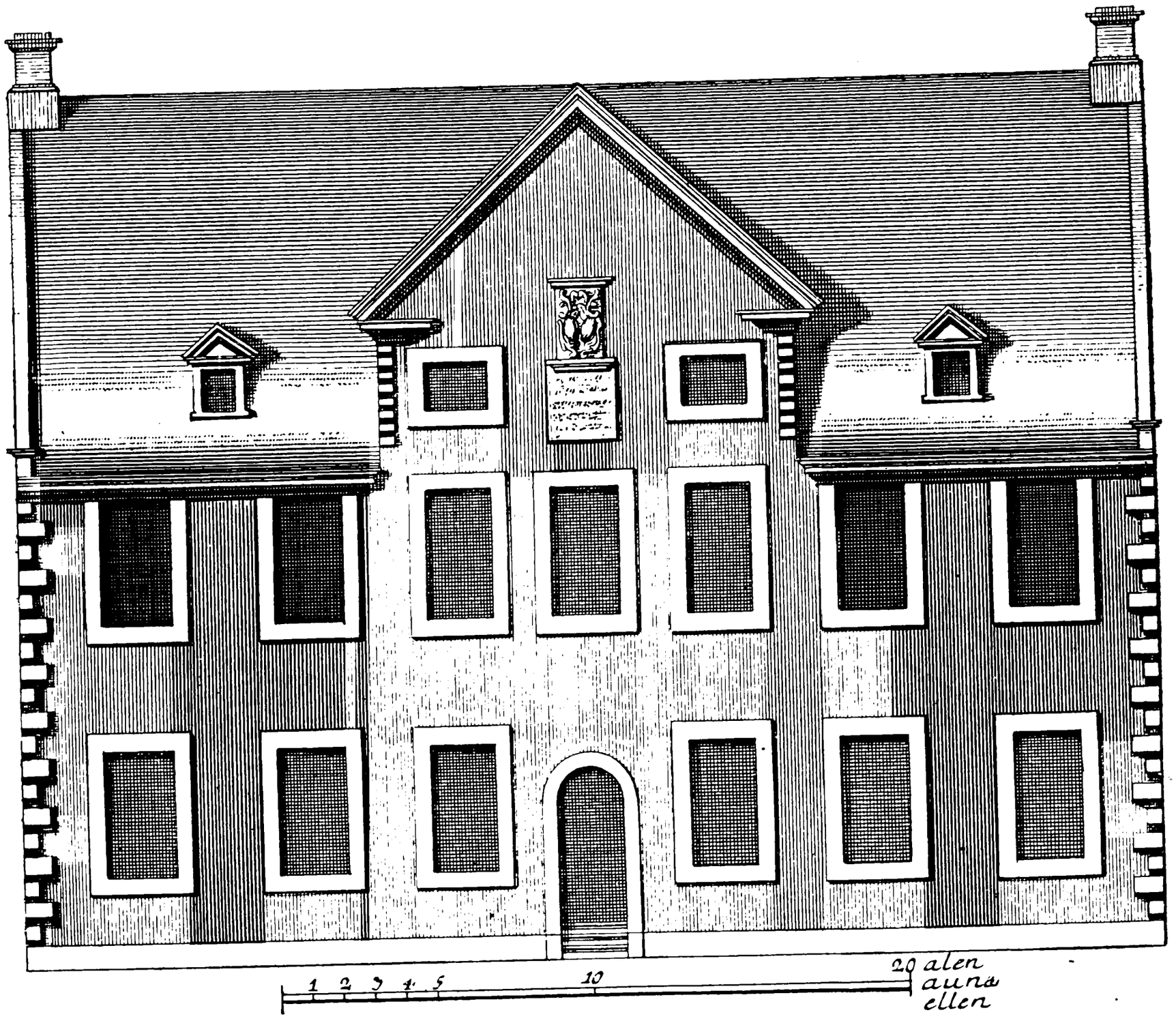
I Begyndelsen synes det at være gaaet langsomt med Byggearbejdet; 1728—29 medførte det kun en Udgift af 55 Rdlr. Det meste Arbejde besørgedes 1729—30 og androg en Sum af 1552 Rdlr.; meget uheldigt er netop dette Aars Regnskab udrevet af Protokollen, saa at det ikke er muligt i Detailler at følge Kollegiets Genopbygning. 1730—31 medgik 408 Rdlr. til Byggeudgifter. Ved Paasketid 1731 holdt Alumnerne deres Indtog paa det restaurerede Kollegium; de af dem, der havde mistet Stipendium paa Grund af Branden, fik Lov til at blive paa Kollegiet den tilsvarende Tid udover deres fem Aar[1]). — Endnu manglede der adskilligt Inventar m. m., og først i Begyndelsen af 1732 kunde Værket siges at være helt fuldendt[2]). Havemurens Reparation fandt endda først Sted endnu et Aar senere.

Som sædvanlig formaaede Havemuren ikke længe at holde sig oprejst; inden 1742 var den sunket sammen — saa haabløst, at der denne Gang — til alt

Held — ikke kunde være Tale om en Reparation, men kun om Opførelsen af en ny Mur. Selve Kollegiebygningernes Tilstand i Aaret 1742 skildres paa følgende triste Maade af daværende Ephorus, Prof. Peder Horrebow[3]): »Naar stor Regn faldt, løb Vandet fra Gaden ind igennem Forhusets Gang ind i Logementerne, igennem Gaarden ind i Haven. Auditorium med Bibliotheket stod i Morads; Ringmuren omkring Haven var nedfalden og næsten diriperet. Forhuset laa lige saa nedrigt, vaadt og sumpigt (nl. som Baghuset), og bestod i nogle lave Karmelitermunkeceller, unyttige Gange og Skorstene, som betoge Rummet for Alumnorum Logementer; et unyttigt Trappehus og Svale med Tag over, som altid kostede at underholde, betog det lidet Gaardsrum og Lyset for Kamrene til Gaarden, hvoraf det blev kaldet Collegium obscurum«.

Omfattende Forholdsregler planlagdes til Bygningernes Bevaring. Først skulde Havens og Gaardens Niveau hæves, saa at de kunde faa Afløb til Gaden og de omtalte Moradser og Oversvømmelser undgaas. Arbejdet hermed paabegyndtes i 1742[4]) og foregik med en overordentlig Langsomhed. De til Opfyldningen af Haven bestemte Jordmasser, som Kollegiet i Mangel af egen Indkørsel havde faaet Tilladelse til at transportere over sin østlige Nabos Grund, aflæssedes paa denne og kom — til Naboens ikke ubeføjede Harme — gennem lange Tider ikke videre[5]). Omsider kom der dog Gang i Arbejdet, og Havens Niveau hævedes halvtredje Alen, ligesom ogsaa Gaarden hævedes og omlagdes. Denne i een Henseende gavnlige Forandring medførte imidlertid den Ulempe, at Auditoriebygningen blev ligesaa meget lavere, som

Haven og Gaarden var bleven højere, og at dens ældgamle Mure truede med at styrte sammen under de paafyldte Jordmassers Tryk. Det blev da nødvendigt at styrke dens Mure og bygge dem tre Alen høj-

VALKENDORFS KOLLEGIUM I AARET 1748.
Efter Thurah: Hafnia Hodierna.

ere, samt forsyne Bygningen med nyt Gulv, Loft og Tag. Det ny Gulv kom til at bestaa af Brædder, dækket af et Lag af Mursten, og anbragtes i en Højde af tre Alen over det gamle Murstensgulv; der fremkom derved en Kælder, som for Eftertiden anvendtes af Alumnerne til Opbevaring af deres Brændsel. Efter »det jammerlige Auditoriums« Ombygning, der fore-

gik April—September 1743, kom Turen til Forhuset, der restaureredes i Løbet af Foraaret og Sommeren 1744. De »unyttige Gange« reduceredes til en Trappegang midt i Bygningen; Munkecellerne afløstes af 8 rummelige Studerekamre, der laa ud til Trappegangen, og 8 Sovekamre, hvert især bag ved sit respektive Stnderekammer og kun gennem dette i Forbindelse med Omverdenen. Gulvene belagdes som før med Stenfliser. Den overdækkede Svalegang paa Gaardsiden bortfjernedes. Under Bygningen anlagdes en Rende, for at Vandet fra Have og Gaard kunde løbe ud paa Gaden[6]).

Samtidig med Bygningens Restauration opførtes en fuldstændig ny Mur omkring Haven. Bekostningen ved samtlige Byggearbejder var ved Kontrakt med Entreprenøren fastsat til 2300 Rdlr., 1450 for Auditoriebygningen og Havemuren, 850 for Hovedbygningen. »Alting var nu færdigt, naar Entreprenøren tvende Gange in Septembri, den 5. Octobris og endeligen den 25. Novembris 1744 indkom med jammerlige Klagemaale og Besværgen, at han var brøstholden med Kontrakten, at han havde lidt Skade for 700 Rdlr.« — Foranlediget af disse Klager besaa Konsistorium det udførte Arbejde og bevilgede Entreprenøren et Gratiale paa 200 Rdlr. Alt i alt beløb Omkostningerne sig altsaa til 2500 Rdlr.

Ved Restaurationen 1743—44 var endelig den gennemgribende Ombygning udført, som Kollegiet trængte til; og i de 50 Aar, det kom til at bestaa i sin ny Skikkelse, høres ikke saa mange Klager over Brøstfældighed og Faldefærdighed som før Ombygningen. Det er dog kun paa Baggrund af de sørgelige Tilstande før 1743—44, at Bygningernes Forfatning frem-

træder fordelagtigt; i og for sig lod de meget tilbage at ønske. Afløbsforholdene fra Have og Gaard ud til Gaden var stadig ikke tilfredsstillende; deres Niveau var fremdeles ikke højt nok til at skaffe dem af med deres overflødige Vandrigdom, og selve den Rende under Hovedbygningen, som skulde besørge Afløbet, tilstoppedes idelig; en stadig tilbagevendende Udgift om Vinteren er til Opbrækning af Is i Gaarden. Under disse Forhold maatte Bygningerne nødvendigvis vedblivende være meget fugtige; allerede 1747—48 klages der over, for flere Værelsers Vedkommende, at Vandet ligefrem flød ned ad Væggene[7]). Plagen søgtes mildnet ved at hvidte Væggene og først derefter overstryge dem med Vandfarve, som tidligere var bleven anvendt alene. Og midt i al denne Rigdom paa Væde havde Alumnerne ofte Møje med at skaffe sig Vand, idet Pumpen i Gaarden, som det fremgaar af Regnskaberne, havde en ulykkelig Tilbøjelighed til at »slippe Vandet« og i denne Retning viste sig uforbederlig trods idelige Reparationer. — Der foretages efter Ombygningen hyppigt Istandsættelser af begge Bygningerne og af Havemuren; men selve deres Regelmæssighed tyder paa et bedre Tilsyn med dem og større Omhu for deres Vedligeholdelse. Særlig store Reparationer fandt Sted 1758—59, 1777—78, da Konsistorium ydede et Bidrag af 236 Rdlr. til Bestridelse af Udgifterne, og 1787—88[8]). I 1793—94 indrettedes efter Alumnernes Begæring en Lejlighed til en Opvarterske i Kollegiets Kvistetage[9]). — I 1767 var Bygningerne bleven forsikret i Brandkassen for 5000 Rdlr.[10]).

Paa Kollegiets *Have* virkede Branden 1728 selvfølgelig ødelæggende. Dertil kom snart efter hele

Havemurens Omstyrtning og endelig 1742—43 Havens Opfyldning med Jord og Arbejdet med Murens Genrejsning. Først 1747—49 istandsættes »den øde Haveplads«[11]); en fast Gartner antages som før Branden, med en aarlig Løn af 16 Rdlr. — Haven gik derefter en ret god Tid i Møde. Den ses bl. a. at have indeholdt Valnøddetræer; Vinranker slyngede sig op om Muren, og Lavendler smykkede dens Fod. Der fandtes endvidere Lysthus og Bænke, endog en Statue tjente Haven til Pryd[12]). Fra 1780 af fungerede til Stadighed en af Alumnerne som Haveinspektor[13]), og fra 1788—89 forsvinder Gartnerlønnen af Regnskabet; Havens Dyrkning er saaledes atter efter næsten et Aarhundredes Forløb gaaet over til Alumnerne selv.

KOLLEGIETS STYRELSE

Straks efter Branden 1728 overtrædes Fundatsens Bud paa det groveste, idet en Del af Kapitalen — 1000 Rdlr. — optages til Bestridelse af de store Bygningsudgifter, foruden at Alumnernes Distributs — som Fundatsen bød — inddroges for Aarene 1729 og 1730. Prof. Peder Horrebow, der i 1731 efterfulgte Prof. Frølund som Efor, begyndte sit Efori meget lovende. Paa sit første Regnskab opfører han ganske fundatsmæssig hver for sig Hovedkapital, Fremvækstkapital og Bibliothekskapital, og man venter da, at han, som altsaa maa være klar over Fundatsens Bestemmelser om disse forskellige Kapitalers Anvendelse, ogsaa vil holde sig dem efterrettelig. Men dette viser sig langtfra at blive Tilfældet; kun i fire af sit Eforis seksten Aar lægger han til Fremvækst (1735, 1738,

1739, 1742), men ganske vist flere Gange ret betydelige Summer, ialt 1100 Rdlr. Hans finansielle Operationer i Anledning af Ombygningen 1743—44 gentager i større Maalestok den efter Branden 1728 begaaede Forsyndelse mod Fundatsen, idet han optog ikke mindre end 1500 Rdlr. Kurant af Kapitalen til Afholdelse af Bygningsudgifter. Fejlen fremtræder saa meget grellere, som han ikke engang, hvad Frølund dog havde gjort efter Branden, inddrog Alumnernes Distributs, men i Stedet dækkede Resten af Udgifterne ved Hjælp af Laan — og for at afbetale dette Laan maatte han saa endda til syvende og sidst alligevel ty til Distributsen. I Slutningen af 1744 udvirker han nemlig en Konsistoriebeslutning om, at de i Øjeblikket ledige Pladser skal forblive vakante endnu i tre Maaneder, for at den derved indvundne Distributs kan anvendes til Betaling af Byggegæld, og siden var de paagældende Pladser indtil 1. Januar 1751 stipendieløse i tre Maaneder, saaledes at de Alumner, der fik dem, ikke modtog Distributs for de tre første Maaneder af deres Kollegietid[14]). Denne forøvrigt meget skaansomme Maade at indeholde Alumnernes Distributs paa, der lod de gamle Alumner, som var vant til at oppebære Stipendium, faa deres sædvanlige Portion, men for de nyes Vedkommende lod dem nøjes med Fribolig i Begyndelsen, anvendtes i Resten af Perioden i stor Maalestok, hver Gang, som meget hyppigt var Tilfældet, Reparationsudgifter tyngede Budgettet.

I 1747 afløstes Horrebow som Efor af Prof. Ramus (1747—54), der forsømte Fremvæksten omtrent fuldstændig, og i saa Henseende toges til Mønster af sin Efterfølger, Prof. J. C. Kall (1754—75). Men under

dennes Efori blev der endelig sat en Stopper for lange Tiders Vanrøgt af Kollegiets Anliggender. Ophavsmanden hertil var en forhenværende Valkendorfianer, alle Eforers onde Samvittighed, den strenge Kritiker over for Professorernes Administration af Universitetets Stipendier, den aarvaagne Opretholder af Givernes Fundatser — Prof. theol. Peder Holm. Med Harme saa han sit gamle Kollegiums Fundats blive krænket paa et af de for dets økonomiske Betryggelse væsentligste Punkter, det som Stifteren i indtrængende Ord havde krævet ubrødeligt overholdt. I 1760 greb han følgende Anledning til at skride ind. Den 30. Juli d. A. fremlagdes i Konsistorium en Skrivelse fra den gamle Alumne, daværende Biskop i Christiania, Frederik Nannestad, i hvilken han tilbød at refundere Kollegiet det Beløb, han i sin Tid havde oppebaaret i Distributs[15]). I en ny Skrivelse af 9. August[16]) meddeler han: . . . »Jeg underskrevne, som i fem Aar, fra 1715 til 1720, var Alumnus Collegii Valkendorphiani og i samme Tid imodtog bemeldte Collegii Stipendium, hvilket, naar det fradrages, som til Fiscum etc. fragik ved hver Distribution, beløber med Opgæld ialt til 180 Rdlr., samme Penge hermed skyldigst vil afbetale med sine Renter«. — Dog vil han ingen Renter betale for de tolv Aar (1720—32), da han »tjente Universitetet af al den Formue, som Gud behagede at meddele«, og for de 28 Aar mellem 1732 og 1760 vil han kun betale simpel Rente, 9 Rdlr. aarlig, ialt 252 Rdlr. Saaledes nøje beregnet naaede Biskoppens Gave et Beløb af 432 Rdlr.

Ved dette Tillæg steg Kollegiets Kapital til 17572 Rdlr., og nu var det, Prof. Holm traadte til med Erklæring om at ville afrunde Summen til 17800, idet, som han

udtaler i sin Skrivelse til Konsistorium[17]), »Valkendorfs Kollegiums Fundats, i Henseende til det, den om 2000 Rdlr.s Renters Anvendelse til Fremvækst anordner, des bekvemmere nu kunde vorde fulgt,

FREDERIK NANNESTAD.
Efter Stik i Müllers Pinacothek.

naar de udsatte Kapitaler tilligemed de 432 Rdlr. kunde paa nærværende Tid ved et lidet Tillæg af 228 Rdlr. blive 17800 Rdlr. Kurant«. Og, fortsætter Holm, han »som fem Aar haver været Alumne i bemeldte Collegio [1728—34] og siden stedse tjent Universitetet, var villig til at fournere det bemeldte lidet

Tillæg, allerhelst da han ikke alene længe haver agtet det billigt, i saa og anden Maade at bevidne sin Taknemlighed for det, han selv i sin Ungdom havde nydt, men og særdeles ønskede, at det ommeldte maatte igen komme og stedse blive i den Skik, som Fundatsen foreskriver«.

Den betydningsfulde Følge af Holms — suaviter in modo, fortiter in re — udtalte Kritik i Anledning af Fremvækstens vedvarende Standsning, blev *Conclusum Consistorii af 10. September 1760*[18]). Heri indrømmes det, at »det ikke just hidtil stedse var sket, at Legati Valkendorphiani Kapitaler vare saaledes forøgede, som Fundatsen vil have det; men tilfældige Aarsager, som og fornødne Bygninger og Reparationer, havde haft til Følge, at Fremvæksten temmelig længe havde cesseret, paa det Stipendium Alumnorum kunde være deres Studium til des større Befordring«. »Saa befandtes dog, at det var rettest efter Fundatsens alvorlige Anordning og for Fremtiden allertjenligst, at 2000 Rdlr.s Rente stedse, i hvad Slags Tilfælde der end maatte indfalde, anvendtes alene til Fremvækst paa den i Fundatsen anordnede Maade. Og skal det derfor herefter stedse paa det nøjeste iagttages, og af den næste 11. Junii 1761 faldende Rente 100 Rdlr. in Specie være til Fremvækst, ligesaa 11. Junii 1762, og saa fremdeles, og Kapitalerne hvert 10. Aar forøges med 1000 Rdlr. in Specie, saa længe 5 pro cento Rente faas. Dersom og Forandring i Renten indfalder, at ikke 5 pro cento erholdes, saa skal dog de Renter, som af 2000 Rdlr. in specie bekommes, anvendes til Fremvækst alene, endogsaa om enten, det Gud naadelig forbyde! Ildsvaade skulde gøre Collegio Skade, mindre eller større, eller af Kapitalerne noget

kunde forlores, eller andet, hvad det og maatte være, indtræffe. Thi een Tids Alumni maa heller, og bør efter Fundatsen, i slige Tilfælde heller have mindre Stipendium, eller om det og skulde være, slet intet, end at Alumni i al Eftertid skulde miste saa meget af det, de burde have, som de maatte miste, om Fremvæksten standser; hvilket derfor aldrig af nogen Slags Aarsag maa ske«.

I Overensstemmelse med denne højtidelige Resolution begyndte Oplæget til Fremvækst paany efter 57 Aars næsten fuldstændige Standsning og fortsattes fra nu af med mindre betydelige Uregelmæssigheder i 53 Aar, indtil 1813. Kollegiets rentebærende Kapital, der i 1728 beløb sig til ca. 16000 Rdlr. Kurant (nemlig 15532 Rdlr. Kroner samt 435 Rdlr. Kurant), naaede i 1760 17140 Rdlr. Kurant og steg ved Nannestads og Holms Gaver samme Aar til 17800. Denne Kapital skulde nu ved Fremvækst forøges med 1000 Rdlr. hvert 10de Aar, under Forudsætning af, at der kunde faas 5 % Rente. Dette havde været Tilfældet lige siden Kollegiets Oprettelse bortset fra Aarene efter 1752, da der kun gaves $4^1/_2$ %. Netop ved den Tid, Fremvæksten igen tog fat, begyndte altsaa Renteprocenten at synke, sank tilmed yderligere i den følgende Tid for ikke mere at hæve sig til sin tidligere Højde. Vel var den oppe paa 5 % i Aarene 1761—64, men var atter $4^1/_2$ % 1764—67, 4 % 1767—69 for fra 1769 af og hele Resten af Perioden at holde sig omkring $3^3/_4$. Under disse Forhold kunde Kapitalen ikke stige med 1000 Rdlr. hvert Tiaar; fra 17800 i 1760 naaede den 18600 i 1770, 19700 i 1780 og 20600 i 1790. I 1790 modtog Kollegiet endnu en Pengegave fra en gammel Alumne, idet Enken efter den Aaret i Forvejen af-

døde Generalprokurør Henrik Stampe efter sin Mands Vilje skænkede Kollegiet 200 Rdlr., hvis aarlige Rente skulde tilfalde Kollegiets Inspektor (Gavebrev af 7. August 1790)[19]). — Ved Periodens Slutning var da Kollegiets Formue ved denne Gave og ved Fremvæksten steget til 21480 Rdlr. Kurant med en Renteindtægt af 800 Rdlr. ($3^3/_4$ %). I 1762 havde Kollegiet af 17800 haft en Indtægt af 890 Rdlr. (5 %), og i 1728 ca. 800 Rdlr.s Indtægt (nemlig 775 Rdlr. Kroner samt 21 Rdlr. Kurant) af ca. 16000 (15532 Rdlr. Kroner samt 435 Rdlr. Kurant). Kollegiets Indtægter ved Periodens Udløb var altsaa ganske som ved Begyndelsen; uden Holms Indgriben og Konsistoriets Resolution 1760 vilde de være gaaet betydeligt ned.

Distributsen til Alumnerne var ved den foregaaende Periodes Slutning 178 Rdlr. Kurant til Paaske og 357 til Mikkelsdag, ialt 535 (godt 32 til hver og 48 til Inspektor). I 1731 forhøjedes den af Horrebow til 198 til Paaske og 396 til Mikkelsdag, ialt 594 (36 til hver og 54 til Inspektor). Efterhaanden som Renteprocenten gik ned, sank imidlertid ogsaa Distributsen; i 1764 nedsættes hver Alumnes Portion til 35, formindskes yderligere de følgende Aar, er i 1769—71 nede paa 27, stiger 1772 til 29, holder sig paa 30 fra 1773 til 1790 og er i de sidste Aar helt oppe paa 33. Ogsaa Distributsen er saaledes omtrent ens i 1728 og 1795. — Professorernes Distributs var fra 1705—52 103 Rdlr. Kroner (109 Rdlr. Kurant); deraf var de 25 Rentes Rente af den Fremvækstkapital, som i Virkeligheden i disse Aar ikke eksisterede. Ligesom Alumnernes nedsattes ogsaa Professorernes Distributs, efterhaanden som Renteprocenten sank; 1753—66 var den 98 Rdlr. (dog 109 i Aarene 1761—63), 1767—68

var den nede paa 87, sank 1769 yderligere til 82 og holdt sig siden omtrent ved denne Størrelse indtil 1812.

Kollegiet havde ret vanskeligt ved at klare sine Ud-

HENRIK STAMPE.
Efter Maleri paa Valkendorfs Kollegium.

gifter, særlig til Vedligeholdelse af Bygningerne, da dets Indtægter paa Grund af Renteprocentens Synken ikke steg trods Fremvæksten, og den gamle Udvej, Fremvækstens Standsning, var spærret ved Resolutionen af 1760. Vanskelighederne øgedes ved nye

Skatter og ved Forhøjelse af de gamle. Lygte- og Sprøjteskatten var ved Periodens Begyndelse 2 Rdlr. aarlig, Renovationsskatten ligesaa; 1743—58 er de tilsammen 5 Daler, stiger siden stadig og nærmer sig i de sidste Aar til 20 Rdlr. Dertil kom fra 1762 af Grundskat (4½ Rdlr. aarlig), i 1765 Ekstraskat, 1774 Kvartprocentskat (som lagdes paa Almisser), 1778 Brolægningsskat (2 Rdlr. 4 Mk. 8 Sk. aarlig). Foruden disse faste Skatter paalagdes undertiden ekstraordinære, som i 1763—64, da Kollegiet betalte 8 Rdlr. til »Pontonerere, Artilleri- og Officersknægte, samt Artilleriheste og de norske Troppers Sengeklæders Rensning«[20]); i 1769—70 erlagdes Saltskat. En ny fast Udgift fik Kollegiet ogsaa, da dets Bygninger i 1767 assureredes mod Brand for 5000 Rdlr., hvoraf der skulde betales et Indskud af 50 Rdlr. og siden 14 Daler aarlig.

Reformen af 1760 havde ikke berørt Manglerne ved Forvaltningen af *Bibliothekets* Kapital. Horrebow havde 1731 paa Alumnernes Begæring indkøbt 30 Bind theologiske, filologiske og andre Disputatser for en Sum af 12 Rdlr.; men i Resten af sin Efortid anskaffede han ikke een Bog, og fra 1743 af anfører han slet ikke mere nogen særlig Bibliothekskapital paa Regnskaberne. De til Bibliothekets Forøgelse bestemte Renter slaas altsaa sammen med de øvrige og anvendes til Kollegiets almindelige Udgifter. Først efter 54 Aars Forløb hænder det, at en Efor igen foretager en Nyanskaffelse til Biblioteket, idet Abraham Kall i 1785 købte Tellers Bibelværk for 29 Rdlr. og i 1788 bekostede 88 Rdlr. paa en tysk Oversættelse i 32 Bind af Guthrie og Gray's »Almindelig Verdenshistorie«. I 1789 udvirker han, at Bibliotheket igen faar sin sær-

lige Kapital[21]). Samme Aar anskaffer Kalls Efterfølger Riisbrigh Ussings Værk om den danske Kirkeforfatning.

Naar Bibliotheket trods disse meget faatallige Bogindkøb alligevel steg fra ca. 2500 Bind i 1728 til 3524 i 1795, skyldes det atter Privatmænds Gaver[22]). I 1731 skænkede afgaaet Kapellan ved Nicolai Kirke, Jacob Jensen Snistorph, Alumne ca. 1683—1684, sit Bibliothek til Kollegiet. Gaven omfattede 1014 Bind og bestod bl. a. af Kirkefædre, en Del latinske og tyske Bibler, Kommentarer over de bibelske Bøger, kirkehistoriske Værker og hebraiske, græske og latinske Lexica udgørende tilsammen 14 Foliobind. Matthias Hvistendahl, Kapellan ved Frue Kirke, Alumne 1735—1739, forærede i 1752 sit gamle Kollegium 63 Bøger, deriblandt Chr. Wolffs Værker i 15 Bind. Desuden skænkedes mindre Gaver, bl. a. af oftnævnte Prof. theol. P. Holm, Alumne 1728—34.

Denne Tilgang af Bøger modvirkedes, om end ikke i nogen høj Grad, dels ved at 207 Doubletter solgtes ved Auktion 1758[23]), dels ved at det stadig hændte, at udlaante Bøger ikke leveredes tilbage. I 1752 lod Ephorus, Prof. J. C. Kall, trykke 4000 Ex libris Mærker med Valkendorfs Vaaben og anbringe i Bøgerne[24]) — men Klagerne over Bøgers Forsvinden gentager sig fremdeles. De Bøger, der bevaredes, led meget ved Fugtighed og Støv; i 1752 hører vi for Eksempel, at Kollegiets »Annales« (ɔ: Statuter, Artikler o. l.) »af Ælde og Fugtighed ere saa fordærvede, at de næppe kan læses«, hvorfor de renskrives efter Kalls Ordre; i 1774 maa Kollegiedisputatserne indbindes, da de ellers vil blive »fortæret«[25]). En Tid lang sørgede Inspektorerne for ret regelmæssigt at lade Bøgerne

aftørre og rense; men efterhaanden gik det i Glemme; i Inspektors Regnskab for Fiscus af 1773 findes anført en Udgift for Hjælp til »at udfeje Spindelvævene af Vinduerne, Murene og Bøgerne paa Bibliotheket, samt rense Gulvene der« — hvilket ikke giver Indtryk af, at der har været anvendt stor Omhu for Bibliothekets Konservation. De endnu eksisterende Bøger fra Valkendorfs Kollegiums Bibliothek gør da ogsaa for en stor Del et særdeles medtaget Indtryk.

I 1760 var Eforerne ved ydre Indgriben bleven ført tilbage til den rette Vej med Hensyn til Kapitalens Bestyrelse og foretog sig paa dette Omraade ingen nævneværdige Udskejelser for Resten af Perioden. Men Kollegiets Skæbne var og blev den, at dets Fundats skulde ringeagtes, og denne Skæbne kunde ikke afvendes. Allerede i 1761 aabnes en ny og overraskende Mulighed for Overtrædelse af Fundatsen, en Mulighed, som straks udfoldede sig til den frodigste Virkelighed.

Muligheden repræsenteredes af Kgl. Reskript af 26. Juni 1761[26]), ifølge hvilket to af fire Studenter, som Videnskabernes Selskab har udpeget til at assistere Landmaalerne ved Udarbejdelsen af nye Kort over de danske Øer, skal have Plads paa et af Kollegierne. Til Virkelighed bliver Muligheden gennem Professorernes imødekommende Holdning over for den kongelige Befaling. De gør vel opmærksom paa, at Fundatserne for Borchs og Elers' Kollegier giver nøje Regler for, hvilke Studier de der boende Alumner skal dyrke, og hvor mange der skal være af hvert Studium, men peger netop herved indirekte paa Valkendorfs Kollegium som bedst egnet til at modtage

Landmaalerassistenterne: Ganske vist er der for dette som for de øvrige Kollegiers Vedkommende den yderligere Hindring, at Alumnetiden højst maa vare 5 Aar, medens Landmaalerassistenternes Arbejde kan komme til at strække sig over meget længere Tidsrum. Men — mener Professorerne i deres Velvilje — denne Hindring er ingenlunde uovervindelig: de udbeder sig blot en kongelig Dispensation til, at de ved Landmaalingen tjenstgørende Studenter maa vedblive at nyde Kollegium selv udover de fundatsmæssige 5 Aar — og Hindringen vil være ryddet af Vejen[27]). Om Forsøg fra Professorernes Side paa at afværge Kongens vilkaarlige Ændring af en af dem betroet privat Stiftelses Karakter er der ikke Tale; tværtimod angiver de selv Midlet til at omgaa Fundatsens Bestemmelser.

Følgende Konsistoriums Vink gik Regeringen uden om Borchs og Elers' Kollegier og slog ned paa Valkendorfs. Ved allernaadigst Reskript af 18. December 1761 resolverede Kongen, at de to Landmaalerassistenter skulde have de to første ledige Pladser paa Valkendorfs Kollegium og beholde disse, saa længe de vedblivende gik Landmaalerne til Haande og ikke selv var befordret til virkelig Landmaalertjeneste eller til noget kongeligt lønnet Embede, *selv om det skulde vare mere end 5 Aar*. Og ikke nok hermed befalede et nyt Reskript (af 10. Juni 1763), at endnu en Landmaalerassistent skulde optages paa Kollegiet; yderligere bestemtes det, at de tre Landmaalere skulde være fritagne for de aarlige Disputereøvelser, som ellers paahvilede Kollegiets Alumner.

Følgen af disse kongelige Reskripter blev, at Valkendorfs Kollegium, som dets Stifter havde bestemt til

Fribolig for 16 Studerende, kun kunde modtage 13; de øvrige 3 Pladser bortgaves paa ubestemt Tid til Underhold for Folk, som oppebar de dermed følgende Indtægter, men ellers for det meste — med Tiden endog til Stadighed — residerede andensteds, uden at deres tomme Værelser kunde komme fattige Studenter tilgode. Og denne Urimelighed vedvarede i seks og firsindstyve Aar! — nemlig til 1847, da Landmaaler Werkmester efter 48 Aars Alumnetid døde i Svendborg i den for en Alumne anselige Alder af 85 Aar. — Allerede inden hans Død var Antallet af Landmaalerpladser paa Kollegiet dog bleven reduceret, først til 2 (1830) og senere til 1 (1835) (S. 225).

Udnævnelsen af Alumner foretoges fremdeles, som Tilfældet stadig havde været siden Patronatets Ophør (1708), af Konsistorium. Eforen modtog Ansøgningerne og forelagde dem for Konsistorium, fremhævede til Tider visse Ansøgere som særlig kvalificerede og øvede derigennem betydelig Indflydelse paa Udnævnelserne. Valget af Inspektor, som ogsaa tilkom Konsistorium, foretoges faktisk af Eforen.

I den foregaaende Periode, ved Patronatets Ophør, var man kommet ind paa at tage Hensyn til Ansøgernes Kvalifikationer (S. 99), medens oprindelig alle, som fik Seddel af Patronen, ejede lige Ret til at blive Alumner. I denne Periode bliver Fordringerne for Optagelse paa Kollegiet endnu nogle Grader strengere.

En kgl. Forordning af 11. Maj 1775[28]) indeholdt bl. a. den Bestemmelse, at ingen maatte nyde Stipendium eller Kollegium i mere end 3 Aar uden at have ab-

solveret en ved samme Forordning oprettet filologisk Eksamen, omfattende Latin, Græsk og Hebraisk; og hvem der ikke havde mindst anden Karakter til Philosophicum, maatte overhovedet ikke nyde Stipendium; havde en Kandidat med tredje Karakter til denne Eksamen allerede opnaaet et Stipendium, skulde han miste det.

Disse strenge Bestemmelser toges ikke altfor alvorligt af Professorerne og gennemførtes ikke, førend det ved kongeligt Reskript af 28. Marts 1783 indskærpedes, at de »under ingen Omstændigheder maatte sættes til Side«[29]). Efter denne Paamindelse traadte Bestemmelserne i Kraft til Skræk og Sorg for de mange Alumner rundt om paa Kollegierne, som ikke havde taget den filologiske Eksamen og nu pludselig saa den dem tilstaaede Kollegietid reduceret fra 5 Aar til 3. Talrige Ansøgninger om Dispensation fra Forordningens Bud strømmede ind fra alle Kollegierne og blev ogsaa i nogle Tilfælde bevilget.

Men i 1788, ved Universitetets nye Fundats[30]), sattes Fordringerne yderligere op; ingen, bestemtes det nu, maa nyde Stipendium eller Kollegium i 5 Aar uden at have bestaaet baade filosofisk og filologisk Eksamen — der for Fremtiden afholdes samtidigt — med første Karakter; til Borchs Kollegium, som det rigeste, gøres Adgangen endda endnu vanskeligere, idet første Karakter til de to Eksaminer gøres til Betingelse for overhovedet at komme derind. — Disse skærpede Fordringer gennemførtes, og kun af og til kunde en kongelig Bevilling dispensere derfra[31]).

LIVET PAA KOLLEGIET

Om Livet paa Kollegiet i denne Periode foreligger kun højst sparsomme Oplysninger. *Disputereøvelserne* udføres med mindre Lyst end nogensinde og udelukkende af Hensyn til Distributsen; de allerfleste afholdes derfor i Marts og September, idet de to Distributser jo fandt Sted ved disse Maaneders Slutning. Hyppigt ses det, at Alumner mister større eller mindre Dele af deres Distributs for Forsømmelse af deres Disputerepligt. Eforernes Paamindelser viste sig forgæves; Professor J. C. Kall erindrer i 1758 Insp. coll. om at holde Alumnerne til at fordele Disputereøvelserne jævnt over hele Aaret, og i 1761 gentog han i alvorligere Form det samme ved Paaskedistributsen i Kollegiets Auditorium[32]) — hvorefter *alle* Disputereøvelserne i 1762 holdtes i Marts og September paa een eneste nær.

Ude af Stand til at slippe for de plagende Øvelser, stræbte Studenterne, saa godt de kunde, at forsøde deres Lidelser; efterhaanden blev det saaledes Skik, at den disputerende efter vel overstaaet Disputats bekostede »Tractament« paa sine Tilhørere; men hvor vel egnet denne Fremgangsmaade end kunde være til at kaste et formildende Skær over de odiøse Øvelser, havde de dog den uheldige Egenskab yderligere at volde Disputator Udgifter ved Siden af hans Bekostning paa Disputatsens Trykning; og tilsidst klagede flere Studenter ligefrem over den kostbare Sædvane, som imidlertid var bleven saa rodfæstet, at ingen kunde unddrage sig den uden at paadrage sig almindelig Misbilligelse; Konsistoriet traadte da til i 1758 med Forbud mod »Tractamenterne«, »efterdi

Legata ikke vare gjorte for paa den Maade at bruges, og Studiosi desuden kunde behøve deres Penge til anden Brug« [33]).

Hvad angaar Disputatsernes Emner, er de af ganske lignende Art som i Tiden 1702—28; dog forekommer nu — hvad dengang var yderst sjældent — Disputatser om juridiske Spørgsmaal, en Følge af den 1736 indførte Embedseksamen i Jura. Ellers præges Disputatserne af den samme Fjernhed fra aktuelle Forhold som før, og den levende litterære Drøftelse af Landets Anliggender, som tog fat under Frederik V's Regering, efterlod intet Spor i Alumnernes Disputatser. En Opfordring, som Ephorus, Prof. J. C. Kall, i 1758 rettede til dem, om at vælge Emner, som paa en eller anden Maade angik Fædrelandets Forhold [34]), forblev resultatløs.

Indtil 1775 vedblev Disputatserne at trykkes; efter dette Aar nedskreves de kun. Af de enkelte Disputatser vil forskellige blive anført nedenfor under Omtalen af denne Periodes kendte Alumner.

En Person, som hidtil ikke meget har været Genstand for Omtale, kommer nu til at indtage en mere fremtrædende Plads, nemlig Kollegiets kvindelige *Tyende,* tidligere omtalt som »den af Ephoro samtykte og forordnede gamle Kvinde«, i denne Periode kaldet først »Kollegiekonen«, siden »Opvartersken«. Mere og mere havde denne tjenende Aand gjort sig uundværlig; flere og flere Hverv betroedes til hendes Omsorg, saa at hun tilsidst maatte aflæsse noget af Byrden paa en Pige, som gik hende til Haande. Foruden sine oprindelige Bestillinger, at rede Alumnernes Senge, gøre rent paa deres Værelser og luge i Ha-

ven, hvortil senere var kommet Gadens Fejning, som egentlig paahvilede Alumnerne selv, paatog hun sig nu ogsaa Byærinder for Alumnerne og, som hendes Benævnelse i sidste Halvdel af denne Periode antyder, besørgede deres personlige Opvartning i deres kollegiale Husholdning. Selv et saa ansvarsfuldt Hverv som den tidligere under selve Inspektor sorterende Ringning til Lovsang er nu lagt i Opvarterskens eller hendes Piges Haand; at de har ringet med Fynd og Klem, fremgaar bl. a. deraf, at Inspektor i 1753 maa lade reparere »Jerngrebet paa Klokken, som Kollegiekonens Pige ved at ringe for stærkt havde sønderrevet«, og i det hele af den særdeles hyppige Optræden af Udgiften til »Reb til Klokken« i Inspektorernes Regnskab for Fiscus.

Opvarterskens øgede Betydning for Kollegiet bevirker, at der den 16. Okt. 1784 opsættes formelig Kontrakt[35]) »mellem Kollegianterne paa Valkendorfs Kollegium og Justits-Sergeant Ole Larsen Hedenberg og Hustrue som Collegii Opvarterske«. Hustruen forpligter sig til: To Gange ugentlig at feje og rengøre Kamre, Trapper og Gange; daglig rede Senge, »om vi end ligge hver for sig« — hvoraf fremgaar, at Kontubernalerne endnu som Regel laa i samme Seng — hver Morgen, om Sommeren fra Kl. 6, om Vinteren fra Kl. 7, bringe Thevand; børste Sko og Støvler; rengøre Lysestager og Lyseplader een Gang ugentlig, samt Kaffekedler hvert Halvaar(!); hente Vand i Alumnernes »Vandflasker«, gaa Byærinder, dog kun i Kollegiets Nærhed. To Gange aarlig(!) skal hun vaske Gulve og Vinduer paa Kamrene, i Auditoriet og Bibliotheket; een Gang aarlig polere Kakkelovnene, een Gang maanedlig feje Kakkelovnsrør og -tromler;

feje Gaden og holde Rendestenen i Stand; ringe til Lovsang og Bøn. — For dette Arbejde lønnes hun med 10 Sk. ugentlig af hver Alumne, hvad enten vedkommende er til Stede eller ej, undtagen hvad Landmaalerne angaar, som er saa meget borte og derfor kun skal betale for den Tid, de opholder sig paa Kollegiet. For at bringe Thevand og Ild faar hun hver Gang 1 Sk., og enhver Alumne, der skal disputere, betaler hende 2 Mk. for ved Ringning med Klokken at sammenkalde hans Medalumners Tilhørerskare i Auditoriet. For Gadefejningen lønnes hun aarlig af Fiscus med 4 Rdlr. 2 Mk.; for Kollegie- og Auditoriebygningernes Renholdelse med 3 Rdlr. 2 Mk., for Ringning til Lovsang med 4 Rdlr. Endvidere skal Fiscus udrede Betaling for to Læs Sand aarlig til Brug ved Rengøring og til at strø paa Gulvene. Nytaarsgave giver Alumnerne »efter Behag«. Gratister skal hun kun opvarte, hvis de mundtlig forlanger det, og hvis de tilbyder at underskrive Kontrakten. Den daglige Opvartning maa hun, »som hidtil«, være villig til at udføre til Kl. 10 Aften. Hun skal være »høflig og artig« mod Alumnerne mod ellers at opsiges med $^1/_4$ Aars Varsel, hvis $^2/_3$ af Alumnerne er enige derom.

Endnu nøjere knyttet til Kollegiet blev dets næste Opvarterske, Marie Christine Hansen, som indlogeredes i selve Kollegiebygningen. Efter Alumnernes Anmodning indrettedes 1793—94 en Lejlighed til hende i Kvistetagen, bestaaende af »en Stue af Murværk, et Køkken og Spisekammer af Brædder med Inventariis«[36]). Den med hende afsluttede Kontrakt[37]) af 27. September 1794 minder meget om den forrige; det anses dog nu for nødvendigt at vaske i hvert Fald Kamrenes og Gangenes Gulve fire Gange aarlig.

Ringningen til Lovsang bortfalder — formodentlig er Lovsangen altsaa nu bleven afskaffet — men hun oppebærer dog de 4 Rdlr., hvormed Ringningen tidligere lønnedes, »saalænge hun ved Paapasselighed og Orden dertil gør sig værdig«. Gratisternes Betaling fastsættes nu nøje med bestemte Takster, efter som de ligger alene, selvanden eller selvtredie paa Kamret — et talende Vidnesbyrd om Gratistvæsenets — eller -uvæsenets — fortsatte Blomstring. — Opvartersken skal ikke alene, som den forrige, være forpligtet til at gøre Tjeneste til Kl. 10, men endda længere i Tilfælde af Selskab hos en Alumne, nemlig »efter dettes Lejlighed«; denne Bestemmelses Optræden i en af Eforen godkendt Kontrakt viser tydeligt nok, at Statuternes gamle Forbud mod at »holde nogen Drik, Gæstebud, eller nogen saadan Samkvem paa Kamrene«, er gaaet ud af Sagaen. — Kan Opvartersken ikke selv overkomme sit Arbejde, skal hun antage en Tjenestepige, som skal være tro og ordentlig, og som kan opsiges, hvis hun vækker Halvdelen af Alumnernes Mishag.

BRANDEN 1795

Kun en stakket Stund kom Marie Christine Hansen til at residere i sin nyindrettede Kvistlejlighed; allerede Aaret efter sin Indflytning forjoges hun ved den store Brand, der overgik Kollegiet.

I Forsommeren 1795 var der netop bleven foretaget forskellige Reparationer, for at Kollegiet kunde være i smuk Stand »til den forestaaende Højtid«[38]), nemlig til 200-Aarsdagen for Fundatsens Udstedelse, den 16. Juli 1795. Men de trufne Forberedelser blev spildt Møje; Kollegiet kom ikke til at fejre nogen Højtid.

Inden den Tid havde Flammernes Hærværk givet Kollegiet med samt dets Alumner og Efor andet at tænke paa end Jubilæumsfester.

Branden udbrød den 6. Juni paa Gammelholm, og begunstiget, som i 1728, af en voldsom Blæst, bredte den sig med rivende Hastighed i vestlig Retning. Slukningsredskaberne, om hvis Fortrinlighed man havde været fuldt overtydet, viste sig utilstrækkelige; Ledelsen af Slukningsarbejdet var lige saa forvirret som i 1728, Paniken blandt Befolkningen den samme.

Først om Morgenen den 8. Juni lykkedes det at standse Ilden; af St. Pederstræde brændte den vestlige Del, den østlige blev reddet. Valkendorfs Kollegium naaede akkurat at komme med i Ødelæggelsen. Dennes Omfang var for Kollegiets Vedkommende næsten det samme som i 1728[39]): Hovedbygningens øverste Etage brændte, men den nederste blev staaende; Kamrenes Fliser og Gangens Murstensgulv har igen afværget Ildens videre Udbredelse. Og igen forblev den uforgængelige Auditoriebygning fuldstændig uberørt af Flammerne og tjente i længere Tid som Bolig for en brandlidt Familie.

BEKENDTE ALUMNER

I Perioden 1728—95 har Kollegiet foruden sin berømte Alumne, Johannes Ewald (S. 185), huset mange andre kendte Mænd:

Ulrik Frederik Schiønnebølle, Alumne 1726—33, født 1705, Student 1723, theologisk Kandidat 1727, Præst i Trankebar 1736, i Søndre Frederikshald 1754, død 1769; af Suhm, for hvem han i 1734 blev Lærer, omtalt som en alvorlig og god Mand, af Frederik

Nannestad som en tro og redelig Præst; skrev i Trankebar en Katekismus, »Saliggørelsens Orden«.

Peder Holm, Alumne 1728—34, født 1706 i Norge, Student 1724, theologisk Kandidat 1726, Professor i Theologi 1738, død 1777, var en godhjertet, hjælpsom og grundhæderlig Mand, men tillige snæversynet, stridig og egensindig; stokkonservativ og gammeldags orthodox i en rationalistisk Tid kom han til at indtage en isoleret Stilling. Hans Forelæsninger var uendelig tørre og kedsommelige, skæmmedes yderligere af et frastødende Organ; han lagde megen Vægt paa, at Studenterne fulgte dem: »Man skulde høre mans Kollegier, saa kunde man nok selv hjælpe dem til Stipendier«, som han udtrykte sig. Som Medlem af Konsistorium vaagede han som en »Universitetets Aristides« over Stipendiernes Forvaltning og Fundatsernes nøje Overholdelse og gjorde megen Gavn ved denne Virksomhed, som i høj Grad var fornøden, og som ogsaa kom hans gamle Kollegium til Gode (S. 162).

Conrad Frederik Rumohr, Alumne 1731—35, født 1704, Student 1723, theologisk Kandidat 1726, Sognepræst i Tvede 1736, i Sogndal, Norge, 1748, død 1767, var meget elsket af sin Menighed, berømt for sine herkuliske Kræfter, som han i sin Studentertid skal have anvendt i Kampe mellem Studenter og Officerer.

Peder Kofod Ancher, Alumne 1731—32, født 1710, Student 1726, theologisk Kandidat 1730, juridisk Kandidat 1738, Professor i Jura 1741, Assessor i Overadmiralitetsretten og Generalauditør i Søetaten 1753—76, Højesteretsassessor 1753, sad 1772 i den Kommission, der dømte Struensee og Brandt, døde 1788. P. K. A. udfoldede en betydelig Forfattervirksomhed; mest

kendt er han dog for sit Værk: »En dansk Lovhistorie fra Kong Harald Blaatands Tid til Kong Christian den Femtes« (1769—76), der med Rette har givet ham Navn af den danske Rétshistories Fader.

Christen Olivarius, Alumne 1731—34, født 1710, Student 1728, dyrkede Kirkehistorie, udgav som Alumne »De excommunicatione apud Danos morali, dissertatio historico-ecclesiastica«, I—II, 1733—34, blev theologisk Kandidat 1738, Kapellan i Tørslev 1739, udgav et Værk om Povl Helgesen, døde 1745.

Henrik Stampe, Alumne 1731—33, født 1713, Student 1728, theologisk Kandidat 1731, Konrektor i Aalborg 1734, Professor i Filosofi 1739, i Jura 1753, samtidig Generalprokurør og Højesteretsassessor, skulde som Generalprokurør være Kollegiernes Konsulent, afgive Erklæringer om juridiske Spørgsmaal og udarbejde Udkast til Love, havde Sæde i Landvæsenskommissionen af 1767 og Landvæsenskollegiet af 1768, udarbejdede under Struensee Forordningen om Hof- og Stadsretten, var ligesom Kofod Ancher blandt Struensees Dommere og forfattede den af Eftertiden saa stærkt kritiserede Dom, deltog 1784 i de Forhandlinger, der førte til Guldbergs Fald, efter hvilket han blev Statsminister. — I sine »Erklæringer, Breve og Forestillinger Generalprokurørembedet vedkommende« (6 Bd., udg. 1793—1807) viser Stampe sig som en skarpsindig Jurist og har igennem dem haft Betydning for Udviklingen af den juridiske Videnskab baade i sin egen Tid og for Eftertiden. Skønt strengt konservativ og ubetinget Tilhænger af Enevælden havde Stampe et aabent Blik for Statsborgernes Ret over for Statsmagten og deres Ret til Lighed for Loven og har ved sin skarpe Fremstilling af de rette

Grundsætninger for Adskillelsen mellem den udøvende og dømmende Magt banet Vej herfor i Danmark. Han gjorde sig tidlig til Talsmand for de forkuede Bønder og havde megen Del i de bekendte Forordninger om Hoveriets Fastsættelse, Forøgelse af Selveje og Fællesskabets Ophævelse. Det var ogsaa Stampe, der foranledigede Reskriptet af 1761, som løsnede Lavsvæsenets hæmmende Baand og aabnede videre Muligheder for Udviklingen af Byernes Næringsliv. — Ved sin Død 1789 testamenterede Stampe et Legat til Valkendorfs Kollegium (S. 166).

Christian Fleischer, Alumne 1731—35, født 1713, blev Huslærer for Grev H. A. Danneskjold-Samsøe, Admiralitetssekretær 1742, Sekretær paa den under Danneskjold udrustede Flaade 1743, Overauditør i Søetaten 1748, Deputeret i det kombinerede Admiralitets- og Generalkommissariatskollegium 1754, Deputeret i Søetatens Generalkommissariat 1767, død 1768; udrettede et stort og dygtigt Arbejde, havde bl. a. en væsentlig Del i det store Lovgivningsarbejde, der afsluttedes ved Søkrigsartikelbrevet 1752 og Krigsartikelbrevet for Landtjenesten i Søetaten af 1756.

Christen Hee, Alumne 1735—38, født 1712, blev Lærer i Mathematik ved Søetaten, studerede Vandbygning i Udlandet, blev Professor i Mathematik 1759, udkastede som Medlem af Videnskabernes Selskab Planen til Kortvæsenets Indretning og vejledede Landmaalerne, døde 1781.

Mads Jensen Hvistendahl, Alumne 1735—39, født 1714, theologisk Kandidat 1741, Kateket ved Holmens Kirke 1743, ved Frue Kirke 1747, død 1774; skænkede Kollegiet en Boggave (S. 169).

Herman Peter Gudme, Alumne 1836—40, født 1713,

Student 1730, theologisk Kandidat 1745, Stiftsprovst og Sognepræst ved Budolphi Kirke i Aalborg 1754, død 1772.

Hans Otto Bang, Alumne 1737—38, født 1712, Student 1731, død som Professor i Theologi 1764.

Wille Høyberg, Alumne 1743—48, Student 1729, skrev Lejlighedspoesier, saasom »Ærestøtte« over Christian VI (1746) og »Poetisk Salveolie« til Frederik V (1747), »Ihukommelsestegn paa Rachels Grav« over Dronning Louise (1752); har som Medudgiver af »Holbergiana« samlet og bevaret en Del af Holbergs Smaaskrifter.

Niels Bjørn Tødsleuf, Alumne 1745—50, født 1722, Student 1738, theologisk Kandidat 1741, død som Sognepræst i Mariager 1779, var en lærd Theolog og tillige en fremragende Mathematiker og Fysiker.

Balthazar Gebhard von Obelitz, Alumne 1745—50, født 1726, Student 1744, juridisk Kandidat 1749, Professor i Jura 1759, død 1806 efter i mange Aar at have været blind. Som Professor tog han sig ivrigt af trængende juridiske Studerende; refunderede Valkendorfs Kollegium, i Anledning af Branden 1795, hvad han i sin Tid havde oppebaaret i Distributs som Alumne, og efterlod det ved sin Død et Legat (S. 219).

Christian Friis Rottbøll, Alumne 1748—51, født 1727, Student 1745, theologisk Kandidat 1752, havde da allerede studeret Medicin, virkede ivrigt for Koppeindpodning, studerede Botanik med Linné i Upsala, underviste ved Universitetet i Anatomi og Botanik fra 1760 og bestyrede Universitetets botaniske Have, blev Professor 1776, døde 1797 efter mange Aars Svaghed

og Hypokondri; udfoldede betydelig Forfattervirksomhed, navnlig paa Botanikens Omraade.

Christian Weldingh, Alumne 1752—56, født 1728, Student 1748, theologisk Kandidat 1751, fra 1759 Præst forskellige Steder i det nordligste Norge, Provst over Østfinmarken til 1771, derefter Præst ved Hospitalet i Trondhjem, Sognepræst til Inderøen 1773, død 1801, var meget kyndig i Finsk, oversatte mange Bøger for Finnerne samt Salmer og Dele af Nye Testamente.

Børge Riisbrigh (se S. 266).

Lorents Jacob Benzon, Alumne 1760—65, født 1740, Student 1758, var som Alumnus Johannes Ewalds Ven og Kontubernal (se ndfr.), blev theologisk Kandidat 1768, døde som Sognepræst i Vestenskov paa Laaland 1799.

Benjamin Georg Sporon, Alumne 1760—65, født 1741, Student 1756, theologisk Kandidat 1763, Lærer for Kronprins Frederik (VI) 1773, fik Bolig paa Koldinghus 1784, blev Amtmand over Koldinghus Amt 1793, var som saadan dygtig og retfærdig, døde 1796; S. dyrkede flittigt sproglige og æsthetiske Studier, udgav en Synonymik (1772—92), der roses som et dygtigt Førstehaandværk.

Stephan Bjørnson (Bjarnarsson), Alumne 1762—95, født 1730 paa Island, forestod en Tid den lærde Skole paa Hólar, blev Kalkulator ved Videnskabernes Selskabs Opmaalinger, fik i den Egenskab Plads paa Valkendorfs Kollegium, hvor han boede i 33 Aar; skrev forskellige Afhandlinger, mest af mathematisk-astronomisk Indhold, samt en mathematisk Lærebog og udgav nogle islandske Oldskrifter (Rimbeyla og Hervararsaga), døde 1798.

Rudolph Buchhave, Alumne 1762—67, født 1737,

Student 1758, medicinsk Kandidat 1766, Dr. med. 1767, nedsatte sig som Læge i København 1781, døde 1796; var stridbar, vandt ikke frem trods sin Dygtighed, angreb Regeringen i sit »Politisk og fysisk Magasin« (1793—96) og hævede den franske Terrorisme til Skyerne.

Ole Nicolai Bützow, Alumne 1762—63, født 1742, Student 1756, theologisk Kandidat 1759, assisterede ved Landmaalingerne paa Sjælland, fik i den Anledning Bolig paa Valkendorfs Kollegium, blev Lærer i Fortifikation ved Landkadetakademiet, Professor i Mathematik ved Odense Gymnasium 1772, død 1794.

Johannes Ewald, Alumne 1762—67, født 1743, Student 1758, i preussisk og østrigsk Krigstjeneste 1759—60, theologisk Kandidat 1762, samme Aar Alumne paa Valkendorfs Kollegium og forlovet med Arense Hulegaard, betraadte Digterbanen med sit allegoriske Digt »Lykkens Tempel« (1764), mistede samme Aar sin Arense og besluttede at »slentre Livet igennem«. Et Bryllupsvers, han havde skrevet, og som han i Jan. 1765 viste sin Ven og Kontubernal, L. P. Benzon, der havde vundet en Pris for et Digt og ansaas for en stor poetisk Begavelse, indbragte ham det Raad fra Vennen hellere at opgive en Kunst, som han aabenbart ikke havde Evne til. Skønt stærkt nedslaaet over denne Dom konkurrerede Ewald dog samme Aar til Videnskabernes Selskabs Guldmedaille, der var udsat som Belønning for det bedste Digt om en af de guddommelige Egenskaber. Ogsaa Benzon deltog i Konkurrencen og havde netop valgt det samme Emne som Ewald, nemlig Guds Algodhed; Ewald valgte da den dramatiske Form og skrev sit Læredigt »Adam og Eva«, som dog ikke opnaaede den udsatte

Belønning, medens Benzon og J. Sandøe hver fik en halv Pris. Ved Digtets Forkastelse erklærede Ewald, at kunde han ikke være sit Fædrelands første Digter, vilde han ikke være den anden, og besluttede i to Aar at studere Digtekunsten for derigennem at naa den første Plads. En Frugt af disse Studier blev bl. a. en Disputats, som han holdt paa Kollegiet den $^{23}/_{9}$ 1767: »De poëseos natura et indole«; Ewalds øvrige Kollegiedisputatser var »Pyrologia sacra sive dissertatio critico-sacra de igne«, hans første trykte Arbejde ($^{28}/_{3}$ 1763), »De Paradiso« ($^{18}/_{4}$ 1764) og »Melethemata quædam de pravis scriptoribus« ($^{28}/_{9}$ 1765). Den saa stærkt attraaede Anerkendelse som Digter opnaaede Ewald i fuldt Maal ved sit Sørgedigt over Frederik V »Hold Taare op at trille«, som han skrev paa Konsistoriets Opfordring (1766). Den Virak, der da ombølgede ham, »berusede mig saaledes, at jeg nær aldrig var vaagnet. Jeg troede mig nu ikke blot Digter mere, men den bedste, den ypperste Digter i Danmark«, og de 90 Rdlr., som Digtet indbragte ham, gav ham Midler til at leve i Herlighed og Glæde, — hvad han gerne plejede, naar han fik en større Sum. Ved en saadan Lejlighed kørte han f. Eks. rundt i en prægtig Vogn. Kusken skulde svare, naar nogen spurgte, for hvem han kørte: »For Kavareren Eward« — som Ewald udtalte det. Da han engang fik mindre end ventet, kastede han Dukaterne hen ad Gulvet og svor paa, at han ikke vilde hvile, før de alle var fortærede i Lystighed, og, som Hjemmelsmanden, hans Kontubernal Vilhelm Billeskov, tilføjer, man kan være sikker paa, at han har holdt Ord. Om hans muntre og uregelmæssige Liv med Drik og Udsvævelser, vekslende med Perioder af Angergivenhed og dybt Tung-

DE

PARADISO

PUBLICE DISSERET

JOHANNES EWALDUS;

UNA CUM

DEFENDENTE PRÆSTANTISSIMO

JACOBO HOLMIO

S. S. THEOLOGIÆ CANDIDATO,

IN AUDITORIO

Anno MDCCLXIV. d. 18. Aprilis h. p. m. ſ.

Typis ANDREÆ HARTVIGI GODICHE.

TITELBLADET TIL EWALDS KOLLEGIEDISPUTATS:
»DE PARADISO«, 1764.

sind, havde hans Omgangsfæller fra den Tid meget at fortælle, f. Eks. om hans Sammenstød med Vægterne, af hvilke han engang blev anholdt og hensat paa »Riddersalen«, hvor de plejede at internere Pøbel af den laveste og ureneste Art, eller om hans Larmen paa Gaden ved Nattetide, hvor han kunde drage sin Kaarde og slaa i Brostenene, saa Gnisterne stod ham om Hovedet, alt imedens han raabte: »Nu grasserer Poeten Eward«. — Da Ewalds Alumnetid var udløbet (1767), forlod han Valkendorfs Kollegium og dermed det Sted, hvor han baade havde lagt Grunden til sit udødelige Digterry og til sit Livs Trængsler, hvor han havde ført et lystigt Ungdomsliv, men hvor han ogsaa — efter Tabet af Arense — var bleven »uenig med alt det, som man kalder timelig Lykke«. — Efter Ewalds Død modellerede Professor Stanley den Buste af Digteren, som opstilledes paa Valkendorfs Kollegium 1782 og endnu opbevares paa Kollegiet hos Inspektor.

Frederik Ludvig Bang, Alumne 1765—68, født 1747, Student 1761, medicinsk Kandidat 1767, Reservemedicus ved Frederiks Hospital 1774, Overlæge ved dets medicinske Afdeling 1775, Professor i Medicin ved Universitetet 1782, død 1820, indlagde sig megen Fortjeneste baade af den praktiske Lægevidenskab og af det medicinske Universitetsstudium, indførte saaledes klinisk Undervisning, og udfoldede betydelig Forfattervirksomhed om medicinske Emner. Af Anskuelse var han stærkt pietistisk. Da Valkendorfs Kollegium brændte 1795, refunderede han det, hvad han i sin Tid havde oppebaaret i Distributs som Alumne.

Frederik Gottlieb Sporon, Broder til ovennævnte

B. G. Sporon, Alumne 1765—70, født 1749, Student 1764, theologisk Kandidat 1767, juridisk Kandidat 1776, Assessor i Hof- og Stadsretten 1778, i Højesteret 1782, død 1811.

Christian Sommerfeldt, Alumne 1767—69, født 1746, Student 1759, theologisk Kandidat 1765, Amtmand i Christians Amt 1781, død 1811, var en udmærket Embedsmand, var Medlem af det danske Landhusholdningsselskab, optraadte i denne Egenskab som Forfatter, udgav ogsaa bl. a. en Beskrivelse over Christians Amt.

Arent Nicolai Aasheim, Alumne 1767—71, født 1749 i Bergen, Student 1765, medicinsk Kandidat 1776, Professor i Eksperimentalfysik 1795, død 1800, var en dygtig og afholdt Lærer.

Søren Bruun, Alumne 1769—81, født 1751, Student 1767, Assistent ved de geografiske Opmaalinger 1768, blev i Kraft af denne Stilling Alumne paa Valkendorfs Kollegium, hvor han boede i 12 Aar, blev Landmaalingsinspektør 1798 og fik fra 1815 som Overlandmaalingsinspektør den øverste Ledelse af hele Opmaalingsarbejdet, døde 1830.

Matthias Bonsach Krogh, Alumne 1777—78, født 1754 i Norge, Student 1768, theologisk Kandidat 1778, Sognepræst i Lenvik 1781, Provst over Lofoten 1789, Biskop over Nordlandene 1804, fik under Krigen med England Tilbud om Christianssands Bispestol, men vilde ikke forlade Nordlændingene, hvis Nød han delte i Krigsaarene, var 1815—16 Medlem af Stortinget som Repræsentant for Nordlandene, fik 1822 oprettet det første Stiftsseminarium i Norge, døde 1828.

Johan Paludan, Alumne 1778—81, født 1756, Student 1775, theologisk Kandidat 1782, Kapellan i Stubbe-

køb ing 1785, i Fredensborg 1786, Sognepræst i Fanefjord (Møen) 1788, død 1821, forfattede adskillige Skrifter, især om theologiske og historiske Emner. Blivende Værdi har hans udførlige »Beskrivelse over Møen«.

Peder Blicher Olsen, Alumne 1781—82, født 1759, Student 1777, ansat hos Stiftamtmand Levetzau i Christiania 1782, Volontør i Generaltoldkammeret 1784, Konsulatssekretær i Marokko 1785, Legationssekretær i Berlin 1787, Sekretær i Udenrigsministeriet 1789, Ministerresident og Generalkonsul i U. S. A. 1800, blev angrebet af gul Feber og forvandt aldrig helt Sygdommen, opgav sin diplomatiske Stilling 1803, døde 1832. — Olsen havde Ry som en dygtig og retsindig Embedsmand, optraadte som Oversætter og Poet, udgav bl. a. Digtsamlingerne »En Dags Læsning« (1785) og »To Dages Læsning« (1815), der udmærker sig ved et vist sarkastisk Lune, men ikke staar meget højt i digterisk Henseende.

Ole Warberg, Alumne 1781—99, født 1759, Student 1778, Assistent (1779) og senere Landmaaler ved Videnskabernes Selskabs geografiske Opmaalinger og Kortarbejder, var i denne Egenskab Alumne paa Valkendorfs Kollegium i 18 Aar, blev Professor i Astronomi og Chef for det nyoprettede »Længdekontor« 1800, Møntdirektør 1810, Generalkontrollør ved Rigsbanken 1813 og første kongevalgte Direktør for Nationalbanken ved dens Oprettelse 1818, døde 1821.

Christopher Schrøder Andresen, Alumne 1781—86, født 1760, Student 1775, theologisk Kandidat og Rektor i Rønne 1787, Professor 1800, Sognepræst i Vissenbjerg 1805, i Kerteminde 1820, død 1832, var en lærd Mand, en godmodig og afholdt Lærer.

Jens Bertel Møller, Alumne 1782—87, født 1754, Student 1771, Førstelærer ved den nyoprettede Borgerdydsskole i København 1787, Rektor i Helsingør 1806, Professor 1815, død 1825, var en anset Skolemand, tillige en vældig Jæger og yndet i Selskabslivet for sit muntre og joviale Væsen.

Herman Amberg, Alumne 1782—86, født 1754, Student 1772, Femtelektiehører i Christiania 1787, Overlærer 1799, Rektor i Christianssand 1806, død 1837; var allerede i sin Alumnetid en dygtig Sprogmand, virkede som Medarbejder ved Badens latinske og ved sin Broder, H. C. Ambergs, tyske Lexicon.

Niels Hertzberg, Alumne 1782—83, født 1759 i Norge, Student 1778, theologisk Kandidat 1783, Sognepræst til Kvindherred 1786, maatte tage unge Mennesker i Huset — saaledes blev hans Præstegaard Digteren Carsten Hauchs Barndomshjem — var Medlem af det overordentlige Storting 1814, hvor han gjorde sig bemærket ved et voldsomt Forslag til Modstand mod Svenskerne, døde som Sognepræst til Hardanger og Voss 1841. Som Præst var Hertzberg forgudet af Almuen, som han, skønt han var bleven Præst mod sin Vilje, fuldstændig ofrede sig for. Han tog sig af Fattig- og Skolevæsen og kristelig Oplysning, vejledede Bønderne i Jordbrug og Haandværk, var den eneste Læge i vid Omkreds, fungerede baade som Kirurg og Medicus, endog som Fødselshjælper, lavede Barometre og Termometre m. m. m.; leverede desuden lige til sine sidste Aar stadig Bidrag, særlig af naturvidenskabelig Art, til Blade og Tidsskrifter og korresponderede flittigt med inden- og udenlandske Videnskabsmænd, af hvilke han hyppigt modtog Besøg i sin Præstegaard.

Magnus Horrebow, Alumne 1782—85, født 1763 som Søn af Astronomen Christian Horrebow (S. 266), Student 1781, medicinsk Kandidat 1791, Professor i Medicin 1794. De store Forhaabninger, der knyttedes til Horrebow, tilintetgjordes, da han døde af Tyfus allerede 1796, 33 Aar gammel.

Ludvig Heiberg, Alumne 1783—86, Broder til P. A. Heiberg, født 1760, Student 1777, filologisk Kandidat 1783, Konrektor i Ribe 1786, Rektor i Odense 1797, død 1818; besørgede bl. a. en ny Udgave af ovennævnte B. G. Sporons Synonymik med Levnedsbeskrivelse af Sporon.

Odin Wolff, Alumne 1783—88, født 1761, Student 1778, filologisk Kandidat 1783, var en dygtig, men hidsig Sproglærer, udgav sproglige Lærebøger, indleverede 1794 en naturvidenskabelig Disputats, som indbragte ham en Injurieproces paa Grund af nogle deri indeholdte Anmærkninger, var flittig Medarbejder ved S. Poulsens Ugeskrift »Morgenposten« og ved dets Afløser, Maanedsskriftet »Journal for Politik, Natur- og Menneskekundskab«, der fortsattes til 1829, og som han fra 1798 ledede som Eneredaktør; af Wolff selv bragte det bl. a. Biografier af Griffenfeld og Vitus Bering. Wolff udgav endvidere »Historisk Ordbog« i 11 Bind (1807—19), et ret dygtigt og meget benyttet Arbejde med originale Artikler for de nordiske Personers Vedkommende. Wolff blev Professor 1811, døde 1830.

Peter Prahl, Alumne 1783—87, født 1761, Student 1780, theologisk Kandidat 1785, Præst i Sommersted 1787, i Vedsted 1794, død som Sognepræst og Provst i Tønder 1831, var levende interesseret for Folkeoplysning, oversatte og bearbejdede en Række tyske

Skrifter, blev Medlem af Direktionen for Seminariet i Tønder, søgte at fortrænge de tyske Skolebøger og at faa gennemført Skoleanordningen af 1814's Bestemmelse om Brug af dansk Sprog i danske Skoler.

Viktor Christian Hjort, Alumne 1786—89, født 1760, Student 1783, theologisk Kandidat 1788, Kapellan i Taarnby paa Amager 1791, ved Holmens Kirke 1796, Holmens Provst 1804, Biskop i Ribe 1811, død 1818, forfattede Opbyggelsesbøger og aandelige Sange.

Geir Vidalin, Alumne 1786—90, født 1762 paa Island, Student 1781, theologisk Kandidat 1789, Præst ved Domkirken i Reykjavik 1791, Biskop i Skalholt 1797, fra 1801 over hele Island, død 1823, besørgede sammen med Justitiarius M. Stephensen den 1801 udgivne Salmebog, oversatte de tre første Evangelier og skrev Skuespillet »Brandur«; han var en begavet og kundskabsrig Mand, livsglad og godmodig, men ikke meget virksom som Biskop.

Ulrik Andreas Rhode, Alumne 1789—95, født ca. 1765, Student 1782, theologisk Kandidat 1793, Dr. phil. 1799, Overlærer i Christiania samme Aar, i Odense 1802, Rektor i Nyborg 1814, død 1816, var sprænglærd, især som Orientalist, men meget pedantisk, skrev bl. a. »Forsøg til en metrisk Oversættelse af Salomons Visdom«.

Peter Kofod Ancher Schousboe, Alumne 1787—92, født 1766, Student 1785, Assessor i Økonomi- og Kommercekollegiet 1797, Konsul i Tanger 1800, Generalkonsul 1821, død 1832, skrev om Havalger ved Marokkos Kyster, i Videnskabernes Selskabs Skrifter; andre Resultater af hans algologiske Undersøgelser er offentliggjort af Ed. Bornet: Les algues de P. K. A. S. (1892).

Jeppe Hansen Smith, Alumne 1791—95, født 1759, blev Snedkersvend 1776, levede som selvstændig Haandværker i Torsted indtil 1782, da han solgte sine Ejendele og gik til Latinskolen i Aalborg, kom til København 1783 med 29 Skilling i Lommen, blev hjulpet af ovennævnte Professor C. F. Rottbøll (S. 183), blev Student 1789, medicinsk Kandidat 1794, praktiserede som Læge og underviste, navnlig i Fysik, begyndte selv at forfærdige de dertil nødvendige Instrumenter, hvilket lidt efter lidt førte til Oprettelsen af det gennem mange Aar kendte »Professor Smiths Etablissement« for Tilvirkning af Instrumenter, blev Professor 1806, skænkede 1812 et Legat til Valkendorfs Kollegium (S. 220), døde 1821.

Matthias Hagerup, Alumne 1791—94, Student 1785, juridisk Kandidat 1799, Lærer i Sprog ved Søkadetakademiet og det militære Institut, blev Ekspeditionssekretær ved den norske Statsraadsafdeling i Stockholm (1814) paa Grund af sin Færdighed i Fransk og satte i denne Egenskab Karl Johan ind i de norske Sager, før de foredroges i Statsraadet, blev Statssekretær 1822, men tog sig af Dage i Vildelse samme Aar. — Hagerup, der altid skal have været noget aparte, omtales tillige som en »grundhonnet Karl«, der »aldrig misbrugte sin Stilling«. Han er Forfatter af et lille Skrift om Forholdet mellem Danmark og Sverige under Oldenborgerne (1795).

Andreas Lund, Alumne 1791—95, Student 1789, medicinsk Kandidat 1796, Dr. med. 1797, Stadsfysikus i København 1811, død 1832.

Andreas Peter Meden, Alumne 1792—95, født 1771, Student 1790, theologisk Kandidat 1794, Kapellan i Tikøb 1802, senere ved Frue Kirke i Aalborg, Sogne-

præst ved Michaëlis Kirke i Fredericia 1818, i Kippinge og Brarup 1830, død 1831, oversatte tyske rationalistiske Værker, virkede ivrigt for Fattig- og Skolevæsen og oprettede Søndagsskoler for unge Haandværkere.

Hans Gram Beckmann, Alumne 1793—94, født 1759, Student 1780, theologisk Kandidat 1793, død 1836 som Sognepræst i Raarup, vandt megen Tilslutning blandt de »opvakte«, og da disse ikke vilde lade deres Børn lære Balles Lærebog og som Følge deraf ikke kunde faa dem konfirmeret, tog Beckmann dem til Konfirmation, baade fra sit eget og fra andre Sogne, vakte derved mange Præsters Vrede og modtog paa Biskoppens Foranledning en Irettesættelse fra Kancelliet. Beckmann er Forfatter til Digtet »Evigheden«, i 6 Sange (1792).

Jacob Thomsen, Alumne 1793—98, født 1770, Student 1789, virkede som Lærer og Oversætter, blev 1805 Kontrollør, senere tillige Bogholder ved Kurantbanken, Medadministrator ved Rigsbanken 1813 og tillige Møntrevisor, Meddirektør for Nationalbanken 1818, død 1836.

Thomas Christian Ernst Withusen, Alumne 1794—99, født 1774, Student 1792, Rektor i Slagelse 1811, død 1822, optraadte som Oversætter, bl. a. af Persius og Vergil.

Laurids Engelstoft, Alumne 1795—97 (se S. 268).

FEMTE AFSNIT

VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE 1795—1865

KOLLEGIETS BYGNINGER

Saasnart som muligt efter Branden paabegyndtes Arbejdet med Kollegiets Genopførelse under Tilsyn af de dertil af Konsistoriet udsete Professorer Abraham Kall, Th. Bugge og Eforen Professor Riisbrigh[1]). Først bortryddedes de store Masser af Grus og Sten fra den nedstyrtede øverste Etage, som ganske spærrede Indgangen til Kollegiet; derefter toges der fat paa selve Genopbygningen, og den 27. November hejstes Kransen over det genrejste Tag i Overværelse af de nævnte Professorer.

Udadtil blev den genopførte Bygnings Udseende omtrent som før Branden med to Etager og en Kvist; foran paa Bygningen, ovenover Gadedøren, afløstes den gamle i 1601 anbragte Inskription, der formodentlig var bleven ødelagt ved Branden, af en ny, der med sorte Bogstaver indprægedes paa en Sten af »hvidagtigt norsk Marmor« og var saaledes lydende:

Walkendorphs Studenterbolig
Skienket Höiskolen 1595
to Gange opreist af sin Aske
efter Branden 1728 og 1795.

I Bygningens Indre afløstes Flisegulvene, der dog havde gjort saa god Nytte som Værn mod Branden,

af »forsvarlige Plankegulve«, der jo unægtelig ogsaa under almindelige Forhold var at foretrække; nyt Inventar anskaffedes næsten overalt.

I September 1798 var Bygningen ganske fuldført; men allerede inden den Tid var Kollegiet beboet, idet Alumnerne, af hvilke flere i Mellemtiden havde haft Bolig paa Borchs Kollegium, var flyttet ind, efterhaanden som Værelserne blev færdige. Reparationerne havde foruden selve Bygningen ogsaa omfattet Gaarden, som højnedes og fik ny Brolægning, Brønden, som forsynedes med et nyt Pumpetræ, den i Branden stærkt beskadigede Havemur, som istandsattes overalt, og endelig selve Haven, der trods Hævningen i 1742—43 endnu var en hel Alen lavere end de omkringliggende Grunde og derfor nu højnedes yderligere. De samlede Udgifter til Byggearbejderne i Aarene 1795—98 beløb sig til op imod 5000 Daler. Den nye Kollegiebygning assureredes i Brandkassen for 6100 Rdlr.; tidligere (1767) havde den været forsikret for 3200 Rdlr. og Auditoriebygningen for 1800; tilsammen var de altsaa nu assurerede for 7900 Rdlr.

Den restaurerede Kollegiebygning var næppe færdig, før den aabenbarede store og væsentlige Mangler, som i Aarenes Løb blev stadig værre og gjorde Kollegiet til en, om end ikke helt ubrugbar, saa dog højst ubehagelig og sundhedsfarlig Bolig. Den fra tidligere Tid saa vel kendte Fugtighed udviklede sig i denne Periode til en næsten uudholdelig Plage, hidrørende fra, at Kældrene ved Restaurationen var bleven opfyldte med Grus, som ligefrem sugede Vandet til sig og vedligeholdt en konstant og meget høj Fugtighedsgrad umiddelbart under Bygningens Gulve[2]). Kollegiet

havde ingen Tagrender, og uhindret skyllede Regnvandet fra Taget ned paa Jorden langs Bygningens Mure[3]), yderligere forøgende Grundens rigelige Vandbeholdning; Himlens og Jordens Væde sammensvor sig om Bygningens Undergang.

Heri bistodes de af selve Bygningens Beliggenhed og Indretning. Den laa omtrent i Retningen Vest til Øst; Værelserne til Gaarden vendte altsaa mod Nord, om end med nogen Hældning til Vest. Man forestille sig nu Beskaffenheden af en Alumnebolig i Stueetagen til Gaarden. Fra det altid drivvaade Sand lige under Gulvets af Fugtighed halvraadne Bjælker opstiger Sommer og Vinter en klam og isnende Kulde; Væggene driver af Væde, og Kamret hviler i evigt Mørke. Lige over for Vinduet hæver sig nemlig i kort Afstand den nu 300-aarige Auditoriebygnings skumle Masse og den dermed sammenbyggede høje Havemur; selv Eftermiddagssolens blege Straaler, der dog om Sommeren kan belyse de øvre Vinduer paa skraa, lukkes derved ude fra de nedre. Var det nu tillige et Inderværelse, bestemt til Sovekammer, hvor der ikke fandtes nogen Dør uden til Naboværelset (se S. 158), saa at ordentligt Lufttræk umuliggjordes, og ingen Kakkelovn, saa det aldrig kunde opvarmes, finder man det ikke overdrevent, naar et saadant Værelse af Alumnerne betegnedes som i høj Grad farligt for Beboernes Sundhed[4]).

Klagerne over Fugtigheden tager fat allerede i 1800 og fortsættes siden stadig, ledsaget af Forslag til Afhjælp af Ondet. Nogle Alumner bekostede selv Kakkelovne opsat i Inderværelserne, andre mente ved Anbringelse af Paneler at kunne holde Fugtigheden ude; en klog Udvej til at gøre de mest berygtede Værelser forholdsvis uskadelige fandt i 1810 daværende insp.

coll. F. C. Sibbern, idet han foreslog at give disse Værelser til Landmaalerne, som dog næsten aldrig opholdt sig paa Kollegiet; Konsistoriet gik ind paa Forslaget, saa meget mere, som disse Landmaaleres permanente Alumnepladser var ganske stridende mod Fundatsen[5]).

Alvorlige Forbedringer af Kollegiets Bygning kunde dog ikke gennemføres, saa længe Kollegiet var henvist til sine egne Midler, der i denne Periode viste sig mere utilstrækkelige end nogensinde. Større Reparationer fandt Sted bl. a. efter Bombardementet 1807, der vel ikke tilføjede selve Kollegiebygningen større Skade, men molesterede Haven og Havemuren, og fra denne sidste bortførte man endda ubarmhjertigt 1600 Tagsten for dermed at tække Professor Moldenhawers Gaard[6]). 48 Frugttræer, som Rentekamret efter Universitetsdirektionens Anmodning i Maj havde tilstaaet Kollegiet fra Planteskolen ved Frederiksberg, var til alt Held endnu ikke bleven leveret Kollegiet, da Bombardementet fandt Sted, og blev først plantet det følgende Aar[7]). De ved Bombardementet nødvendiggjorte Reparationsudgifter beløb sig til 267 Rdlr., af hvilke de 246 anvendtes paa Havemuren; af disse betalte dog Universitetets Bygningskasse de 130 som Erstatning for de bortfjernede Tagsten[8]). — I 1818 erfarer vi, at Havemuren hælder næsten en Alen forover, saa at det vil være farligt at lade den blive staaende. Det vilde koste 3000 Rdlr. at rive den ned og bygge den op igen, hvorfor Eforen, Professor Thorlacius, foreslaar at udbyde den til Salg med Forpligtelse for Køberen til at nedrive og bortskaffe den; heraf forventede han en Indtægt af 600 Rbd. En Del af disse kunde saa anvendes paa den Stræk-

ning af Muren, som ikke behøvede nedrives, men dog trængte til Reparation, revnet som den var paa adskillige Steder, hvortil formodedes at ville medgaa 450 Rbd.; men desuden maatte der i Stedet for den nedrevne Del af Muren opføres et Plankeværk, der antoges at ville koste 300 Rbd., saa at Kollegiet vilde komme til at mangle 150 Rbd. Denne Sum vilde det imidlertid ikke selv være i Stand til at udrede, hvorfor Eforen foreslog, at Kommunitetet traadte hjælpende til, et Forslag, som Konsistoriet bifaldt som Eforens Plan i det hele taget[9]), og i Overensstemmelse med denne fandt den foreslaaede Reparation Sted. I 1827 istandsættes Havemuren igen, og et nyt Plankeværk rejses, med en Bekostning af 233 Rbd. — I 1834 foranledigede daværende insp. coll., at Kollegiet fik de saa haardt tiltrængte Tagrender, idet han gennem Eforen, Professor L. Engelstoft, androg Konsistorium om saadannes Anskaffelse; med priselig Beslutsomhed lod Konsistoriet dem anskaffe straks paa forventet Tilladelse af Direktionen; denne indløb i Okt. 1834 med samt Bestemmelse om, at Udgiften skulde bestrides af Kommunitetet[10]). — Allerede det følgende Aar maa Kollegiet igen ty til Kommunitetets Bistand, denne Gang for at erholde Hjælp til en saa ubetydelig Udgift som 70 Rbd. til Istandsættelse af Brøndpumpen i Kollegiets Gaard, som Vandvæsenet havde erklæret ubrugelig[11]). — Af Foretagender vedrørende Kollegiets Bygning kan endnu anføres, at Portnerlejligheden fra 1816 af flyttedes fra Kvisten til Stueetagen mod Gaarden (medens Kvistetagen blev Alumnebolig), og at der i 1830 indrettedes et Pigekammer paa Loftet, som med tilhørende Inventar kostede Kollegiet en Sum af 188 Rbd.

Foruden de her nævnte Reparationer og Forandringer af Kollegiets Bygning fandt adskillige andre mindre væsentlige Sted, men ingen af dem alle afhjalp de gennemgribende Mangler, Bygningen led af. Endelig aabnedes der i Aaret 1836 Udsigt til, at Kollegiet kunde blive underkastet den grundige Istandsættelse, det trængte til. I det nævnte Aar skænkede nemlig Direktør ved Sorø Akademi, H. F. Estrup, tidligere Valkendorfianer (S. 238), sit gamle Kollegium 1000 Rbd.[12]). Eforen, Prof. L. Engelstoft, maatte naturligt straks falde paa den Tanke at anvende Gaven paa Kollegiets Bygninger, men foreslog dog ikke, som det havde været rimeligst, at lade dem reparere, men derimod at udvide Kollegiet, saa at det kunde huse et større Antal Alumner. Hans Forslag[13]) gik ud paa, at Auditoriebygningen, »en i Kollegiets Gaard værende temmelig forfalden Bagbygning, hvori et lidet brugbart og aldeles ubrugt Bibliothek gemmes, skulde indrettes til Bolig for 2 à 3 Studerende, samt et hidtil savnet Læserum for Alumnerne«, en Plan, som havde vundet Giverens Bifald. Til Overvejelse af Forslaget og til Udarbejdelse af nærmere Plan til dets Udførelse nedsatte Konsistorium en Komité, hvori Eforen fik Sæde[14]). Overvejelserne kom til at strække sig over 10 Aar — efter hvis Udløb den foreslaaede Plan opgaves.

Den første Forudsætning for at bringe Planen til Udførelse var at *sælge Bibliotheket*. Dette, der overhovedet ikke var blevet forøget i hele denne Periode, bestod i 1836 som i 1795 af ca. 3500 Bind, næsten udelukkende theologiske og filologiske Værker, og betegnes af Komitéen som »forældet, defekt og i en meget ringe, tildels af Fugtighed bedærvet Tilstand«[15]),

desuden blottet for Udsigt til at fortsættes, da de dertil fundatsmæssig bestemte 5 Rdlr. aarlig nu var at betragte som næsten intet og derfor heller ikke i mange Aar dertil havde været anvendt. Ved at sælges kunde Bøgerne derimod efter Komitéens Formening

H. F. ESTRUP.
Efter Stik fra 1818 i Kgl. Bibliothek.

muligvis gøre Nytte og i hvert Fald »reddes fra yderligere Bedærvelse og successiv Undergang«. Komitéen opgav Eforens Plan om Indretning af et Læseværelse og vilde anvende hele Auditoriebygningen til Studenterbolig, der saa vilde kunne huse 4 Studenter, hver med et Værelse med Kakkelovn, og to og to med

fælles Soveværelse. — Forslaget tiltraadtes af Konsistorium[16]), men mødte Vanskeligheder hos Universitetsdirektionen, der var betænkelig ved uden videre at ophæve Fundatsens Bestemmelser angaaende Bibliotheket og mente, at det i hvert Fald vilde være hensigtsmæssigere og mere overensstemmende med Fundatsens Vilje at overlade Bibliotheket eller dog dets mest brugbare Del til Kommunitetets Bibliothek som en særegen Afdeling, der da til Minde om Stifteren skulde kaldes den Valkendorfske[17]). Denne pietetsfulde Plan strandede dog paa Modstand hos Kommunitetet, der indstændig frabad sig den tiltænkte Gave[18]), og paa samme Maade stillede Universitetsbibliotheket sig, da man tilbød det Bogsamlingen[19]). Komitéen tilraadede da igen at sælge Bibliotheket ved Auktion; dog skulde, som Madvig foreslog, de offentlige Biblioteker have Lejlighed til først at udtage, hvad de maatte have Brug for, mod passende Godtgørelse til Kollegiet[20]). I denne Form godkendtes Komitéforslaget om Bibliothekets Salg og om Ændring af Auditoriebygningen ved kgl. Resolution af 17. Januar 1840[21]).

Fra denne Resolution var der dog endnu en lang Vej til dens Udførelse; først skulde de offentlige Biblioteker udtage, hvad de fandt brugeligt — Universitetsbibliotheket fandt for 10 Rdlr.[22]) — og dernæst skulde der affattes Katalog, hvilket »formedelst Lokalets slette Beskaffenhed ikke kunde foretages om Vinteren«[23]); endelig skiftede Kollegiet Efor, idet L. Engelstoft i 1840 afløstes af Reinhardt. Først i Sommeren 1841 afholdtes derfor Auktionen og indbragte en Sum af 300 Rbd. foruden de 10 fra Universitetsbibliotheket[24]).

Nu efter Bibliothekets Salg skulde man vente, at den paatænkte Omdannelse af Auditoriebygningen, af Hensyn til hvilken Salget havde fundet Sted, vilde blive iværksat. Dette skete imidlertid ikke; Forslagets Fader, Prof. L. Engelstoft, var ikke mere Efor, og Reinhardt interesserede sig ikke for det, men optoges af andre Planer. Han befrygtede, »at Arbejdet med den gamle, selv i sit Murværk ilde udseende og fugtige Bygning, vilde koste mere end det hele (Estrupske) Legat«, hvorfor han foretrak at udsætte Arbejdet, »for at den Estrupske Gave kunde vokse noget ved Renteoplæg«[25]). Derimod udarbejdede han i 1842 et helt nyt Forslag til Istandsættelse, ikke af Auditorie-, men af Hovedbygningen, gaaende ud paa at udrydde Kollegiets Kræftskade, Fugtigheden, ved at lade de i 1795 med Grus opfyldte Kældere udgrave og derved fjerne den vigtigste Aarsag til Plagen. Omkostningerne hertil vilde beløbe sig til ca. 1050 Rbd., som skulde udredes af de 310 Rbd., Kollegiet havde faaet ind ved Bibliothekets Salg, og 300, som det desuden havde i Behold, samt endelig 500 af Kommunitetets Kasse. — Dette Reinhardts Forslag bifaldtes af Konsistorium og godkendtes ved kgl. Resolution af 24. Februar 1843, og i Sommeren d. A. fandt Udgravningen Sted[26]).

Medens saaledes denne i 1842 foreslaaede Plan kom til Udførelse allerede det følgende Aar, gik Reinhardts Efori hen, uden at det fra 1836 stammende Forslag til Auditoriebygningens Omdannelse var bleven gennemført. I sit Eforis sidste Aar (1845) fraraader Reinhardt rent ud at foretage den paatænkte Ændring af Auditoriebygningen. Med sit gamle, af Fugtighed gennemtrængte Murværk vilde den kun afgive middelmaadige og uhyggelige Beboelsesværelser, ligesom

hele dens Beliggenhed var højst ufordelagtig, omgivet, som denne enetages Bygning var, af høje Huse mod Syd og Vest; desuden maatte de paatænkte Beboelsesværelser have Vinduerne mod Nord, hvor ingen Sol, selv midt om Sommeren, kunde naa dem. I det oprindelige Overslag var der heller ikke tænkt paa, at de nye Værelsers Vedligeholdelse i Fremtiden vilde medføre øgede Udgifter for det fattige Kollegium. Endelig maatte de 4 nye Alumnepladser, som oprindelig foreslaaet, blive stipendieløse, idet Fundatsen kun fastsætter Stipendium for 16 Alumner, og saadanne stipendieløse Pladser var efter Reinhardts Mening ikke meget værd[27]). — Reinhardts Efterfølger, C. T. Engelstoft, var enig med ham, og Estrup frafaldt den i sin Tid af ham godkendte Plan til Anvendelse af hans Gave. I Stedet foreslog Engelstoft, *at Auditoriebygningen nedbrødes,* »da den formentligen alene dertil egnede sig«, og aabnede til sit Forslags Fremme en sand Filippika imod den. Dens Forfatning skildres i mørkere Farver end nogensinde; desuden fremhæves dens fordærvelige Indflydelse paa Kollegiets Beboelseshus, som det berøvede Lys og Luft, paa Gaarden, som ved den fik »et klosterligt Udseende«, og paa Haven, for hvilken den var »til Vansir og til Skade«. De heldige Virkninger af Bygningens Fjernelse vilde være, at »den store og smukke Have« vilde kunne udvides yderligere, idet den nedrevne Bygnings Tomt indlemmedes i den, saa at den for Fremtiden naaede helt hen til Gaarden, fra hvilken den skulde skilles ved et Stakit; for Alumneværelserne til Gaarden vilde Forandringen være en overordentlig Vinding.

Sammen med Auditoriebygningen skulde ogsaa den dermed forbundne Mur mellem Gaard og Have ned-

rives; dog burde 6 Alen af dens østlige Ende blive staaende, og støttet til denne og til Muren ind mod den østlige Nabo skulde opføres et Skur til Opbevaring af Brænde og Haveredskaber, som hidtil havde haft til Huse i Auditoriebygningens Kælder; desuden skulde der indrettes Brænderum i Hovedbygningens Kældere[28]). — Forslaget tiltraadtes baade af Hofbygmester Koch og af Konsistorium, godkendtes ved kgl. Resolution af 3. Aug. 1846 og udførtes i Aaret 1847[29]), utvivlsomt til største Fordel for Kollegiet, der nu i langt højere Grad end før fik Tilgang af Lys og Luft.

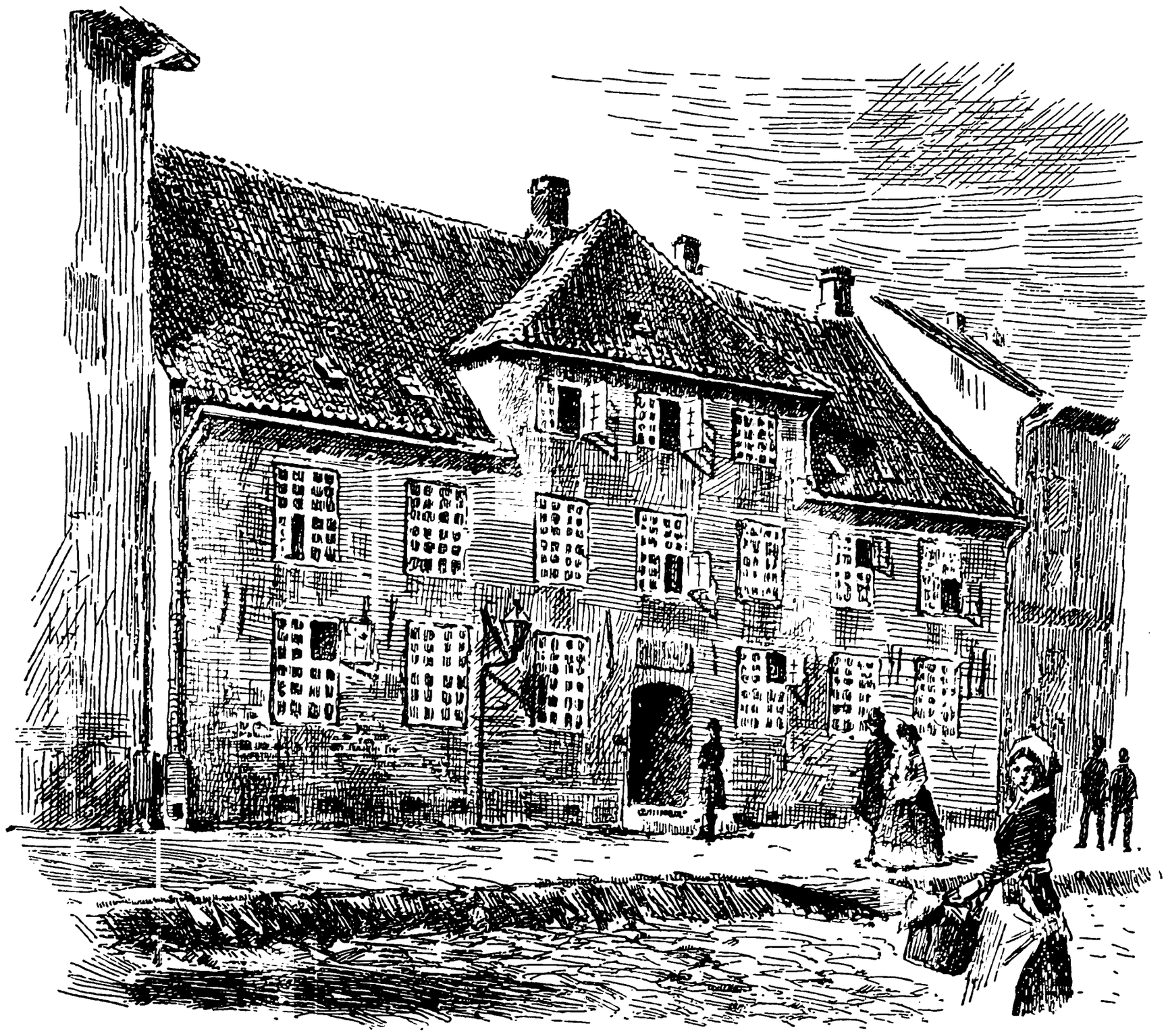
Imidlertid havde Opgivelsen af den oprindelige Plan til Anvendelse af Estrups Gave nødvendiggjort et nyt Forslag desangaaende, som ogsaa udarbejdedes og indsendtes af Engelstoft samtidig med Planen om Auditoriets Nedbrydning[30]). Det ses af dette, at den Reinhardtske Kælderudgravning af 1843 ikke havde kunnet opfylde sin Hensigt at udrydde den altgennemtrængende Fugtighed i Kollegiets Hovedbygning. Engelstoft foreslaar derfor at anvende Gaven, der ved Udgangen af 1845 er vokset til 1400 Rbd., til »en partiel Forbedring af Beboelseslejlighederne paa Kollegiet, nemlig af de af Fugtighed mest angrebne Værelser«. Til det Formaal skal der anbringes Døre mellem Inderværelserne indbyrdes; ved navnlig i Ferierne at lade disse staa aabne vilde der tilvejebringes Lufttræk gennem Huset. Samtlige Inderværelser skulde desuden forsynes med Kakkelovne, og deres Vægge dækkes med Paneler. Endelig foreslaar Eforen, ligeledes som Middel til Afhjælp af Fugtighed, Anlæget af »en Sump« i Kælderen.

Til disse Foranstaltninger vilde medgaa 5—600 Rbd., der vilde kunne afholdes af de i 1845 og nærmest

følgende Aar paaløbne Renter af den Estrupske Pengegave; selve den oprindelige Gave paa 1000 Rbd. skulde derimod være et Legat, hvis Rente skulde anvendes til flere eller færre Alumner (se S. 220). — Samtlige Eforens Forslag vandt Bifald hos Estrup, Konsistorium, Direktion og Konge (allernaadigst Resolution af 3. August 1846)[31]) og kom derefter til Udførelse. Den 16. Oktober gaves der desuden kongelig Tilladelse til, at Kommunitetet skænkede Kollegiet 10½ Favn Brænde til dets Opvarmning i den forestaaende Vinter[32]).

De paa Engelstofts Foranledning trufne Forholdsregler til Afhjælp af Fugtighed viste sig uheldigvis ligesaa frugtesløse som Reinhardts og alle andre tidligere Forsøg i samme Retning, og i de følgende Aar skrider Kollegiets Forfald fremad med Kæmpeskridt. I Aaret 1862 (24. April) indsender Kollegiets daværende Efor, Professor Forchhammer, Skrivelse til Konsistoriet, ifølge hvilken Kollegiets Tilstand er en saadan, at en Hovedreparation ikke kan udsættes længere[33]). Vinduer, Døre og Hovedtrappe er faldefærdige, Bagmuren til Gaarden saa beskadiget, at den til Dels maatte rives ned og bygges op igen, Kollegiets hele Udseende, navnlig til Gaden, af en Beskaffenhed, der var upassende for en offentlig Bygning af den Natur, hvortil kom, at de underste Værelser, navnlig til Gaarden, var saa fugtige, at de maatte anses for meget usunde. — Paa Foranledning af Konsistorium beordrede Ministeriet Bygningsinspektør, Professor H. C. Hansen, til at give Indstilling om og Overslag over de Forandringer ved Kollegiet, han maatte finde nødvendige. — Bygningsinspektørens Forslag blev meget omfattende. Kollegiets Mur mod Gaarden skulde ned-

rives og opføres igen 3 Alen længere tilbage. Bygningen vilde derved blive bred nok til at rumme en Korridor paa langs gennem Bygningen, saa at alle Værelser kunde faa egen Indgang. Kvistetagen skulde erstattes af en ny fuldstændig Etage, hvorved der

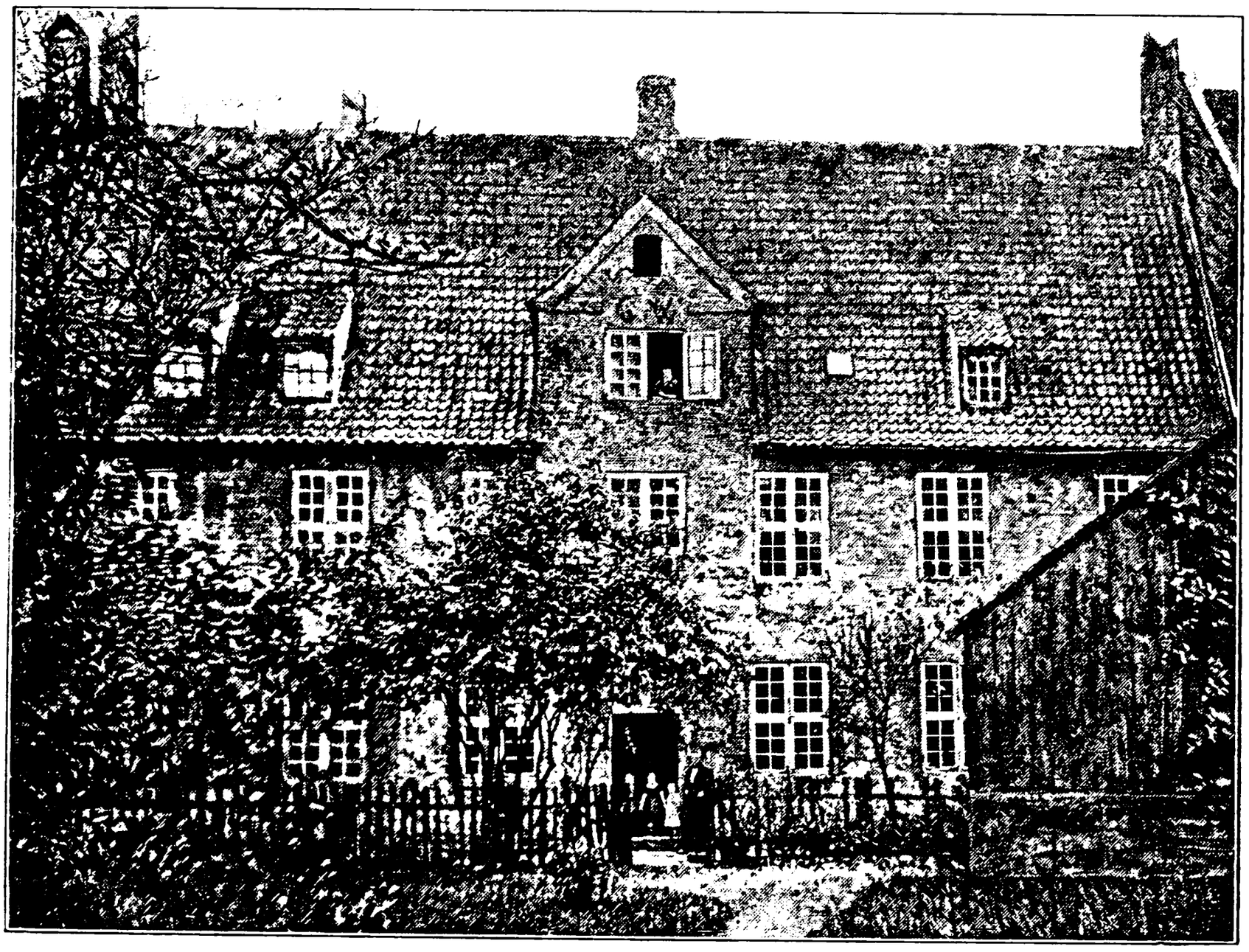

VALKENDORFS KOLLEGIUM CA. 1860, SET FRA ST. PEDERSTRÆDE.
Efter Tegning, udført 1889.

vilde kunne indrettes seks nye Alumneværelser. Endelig skulde der anbringes nye Gulve, Døre og Vinduer i Bygningen, som tillige skulde afpudses over det hele og forsynes med Skifertag. Omkring Haven skulde der opføres en ny Mur. Omkostningerne ved Gennemførelsen af denne Plan vilde beløbe sig til ca. 11000

Rbd. — Forslaget henvistes til Kvæsturens Betænkning, hvilken gik ud paa bestemt at fraraade dets Udførelse af Hensyn til Kollegiets totale Mangel paa Evne til selv at afholde nogen Del af Udgifterne; den anmodede Prof. Hansen om en ny Plan, af hvilken alle ikke absolut nødvendige Arbejder udelodes, men som derimod indeholdt en Udvidelse af Portnerens Lejlighed og med denne forbandt et Pigekammer, i Stedet for at Pigen nu laa paa Loftet langt borte fra Portnerlejligheden, hvilket i flere Henseender var meget misligt og uhensigtsmæssigt. — I Overensstemmelse hermed foreslog Bygningsinspektøren i sin nye Plan at istandsætte Bygningen i dens daværende Størrelse, dog med Tilføjelse af to Fag i Kvisten til Gaden for derved at skaffe et nyt Alumneværelse i Stedet for det til Portnerlejligheden stødende, som foresloges indlemmet i denne. — Efter den ny Plan vilde Bekostningerne kun andrage 5000 Rbd.; Kvæsturen bifaldt den, og Konsistorium indstillede den til Ministeriets Godkendelse (5. Maj 1863). — Ministeriet fandt dog Bygningsinspektørens første Plan saa langt at foretrække for den anden, at det anmodede Konsistorium om at underkaste Sagen fornyet Overvejelse. — Paa Kvæstors Foranledning udtalte Bygningsinspektøren, at det muligvis vilde vise sig, naar en Reparation af Kollegiet paabegyndtes, at dets Materiale var saa fordærvet, at man vilde nødsages til at ombygge saa godt som hele Bygningen. Han udarbejdede derfor en tredie Plan, gaaende ud paa *helt at nedbryde Kollegiebygningen og opføre en ny,* hvorved man baade vilde befries for den uskønne Façade til Gaden og den stadig tilstedeværende Fugtighed i Stueetagen, som selv efter den større Plan muligvis ikke vilde

kunne fjernes. En saadan Ombygning vilde koste 15000 Rbd., naar Bygningen udvidedes til Bolig for 22 Alumner, 14000, naar det tidligere Antal af 16 Alumner bibeholdtes. — I Skrivelse til Ministeriet af 21. Sept. 1863 udtalte Konsistorium sig til Gunst for denne sidste Plan, og paa Finanslovforslaget for

VALKENDORFS KOLLEGIUM CA. 1860, SET FRA HAVEN.
Efter Fotografi.

1864—65 optog Ministeriet en Bevilling af Kommunitetets Midler paa 15000 Rbd. til en Hovedreparation og Ombygning af Valkendorfs Kollegium. Dog knyttedes — i Henhold til et Mindretals Udtalelser i Konsistorium — den Betingelse til Forslaget, at der kun skulde anvendes 5000 Rbd., hvis det skulde vise sig, at Kollegiets Murværk og Tømmer alligevel skulde være i en saadan Tilstand, at en fuldstændig Nybyg-

ning ikke gjordes nødvendig. — Forslaget *forkastedes* af Rigsdagen.

Ministerium, Konsistorium, Kvæstur, Efor og Arkitekt satte sig paany i Bevægelse, og ny Betænkning udarbejdedes af Kvæsturen, ifølge hvilken Kollegiet mentes selv at ville kunne yde et Bidrag til Bygningsomkostningerne paa 2000 Rbd., hvorved altsaa Kommunitetet kunde nøjes med et Bidrag paa 13000. Kvæsturen mente, i Modsætning til Ministeriet, at dette Beløb burde ydes som rentefrit Laan og ikke som Tilskud. — Kvæsturens Betænkning tiltraadtes af Konsistorium i Skrivelse til Ministeriet af 9. Juli 1864, og Ministeriet optog i Udkastet til Finansloven for 1865—66 Forslag om en Bevilling paa 13000 Rbd., subsidiært et rentefrit Laan til samme Beløb mod Sikkerhed i Kollegiets Bygning og Grund, saaledes at Afbetalingen udsattes, indtil Kollegiet ved Salg af en Del af Haven eller paa anden Maade fik forøgede Indtægter. — Rigsdagen bevilgede *5000* Rbd. som Tilskud af Kommunitetets Midler.

Det blev nu atter nødvendigt at gøre nye Forslag. Det var i Rigsdagen bleven drøftet at afhænde hele Kollegiets 4000 □ Alen store Grund, som iberegnet Bygningen vilde indbringe 20000 Rbd., og erhverve en anden mindre Grund, hvor den nye Kollegiebygning kunde opføres, og man havde i saa Henseende henvist til Glaciet. — Eforen mente, at denne afsides Beliggenhed vilde være ufordelagtig, og foreslog i Stedet at opføre det ny Kollegium i Skindergade paa en Universitetet der tilhørende Grund; desuden anførte han subsidiært forskellige andre Muligheder. — I Betænkning af 9. Januar 1865 forkastede Kvæsturen aldeles Eforens Hovedforslag: For det første af Hen-

syn til Fundatsen, der viste, at det havde været Stifteren magtpaaliggende, at hele hans Gave, baade Bygninger og Have, holdtes ved Hævd og Magt og stedse bevaredes for den dem givne Bestemmelse; for det andet, fordi det Karmeliterkloster, der havde staaet, hvor Kollegiet nu stod, var det Sted, hvorfra Luthers forbedrede Kirkelove først lød til Danmark, hvorfor Universitetet ikke vilde se dette Sted afhændet og muligvis profaneret ved Anvendelse til Beværtningssted, Danselokale el. l. For det tredie — og allerede denne Grund havde en vis Vægt — var Universitetet aldeles ikke til Sinds at afhænde den Grund i Skindergade, hvor Eforen foreslog det ny Kollegium opført.

Endelig fremsatte Kvæsturen da det Forslag, der skulde blive til Virkelighed. Delvis i Tilknytning til et af Eforens subsidiære Forslag foreslog den at opføre den ny Bygning, ikke paa samme Sted som den forrige, men midt i Havens bageste Halvdel, der var noget bredere end Grunden ud til St. Pederstræde; derved vandtes der ogsaa Udsigt til, at Kollegiet vilde kunne afhænde en Del af sin forreste Grund, naar der blot sørgedes for en Passage fra Gaden til Kollegiet. De 10000 Rbd., Kollegiet efter Tilstaaelsen af de 5000 manglede til Byggearbejdet, skulde tilvejebringes ved et Laan paa Kollegiets Aktiver, saaledes at dette forrentedes og amortiseredes med 6 % ved Hjælp af Kollegiets Renteindtægter, der var store nok til at afholde de dertil fornødne 600 Rbd. aarlig, under Forudsætning af, at Distributsen til Alumnerne standsede. Efter Konsistoriets Indstilling af 28. Juni 1865 bifaldt Ministeriet under 6. Juli den angivne Plan[34]).

Endnu nogle Vanskeligheder stod dog tilbage at overvinde. Ved Licitationen viste det sig umuligt at faa Bygningen opført for den i Overslaget paaregnede Sum, og da Konsistoriet efter nærmere Overvejelse fandt det betænkeligt, som paatænkt, at afhænde nogen Del af Havens Grund, bifaldt Ministeriet, at Laanet paa Kollegiets Aktiver forhøjedes fra 10000 til til 11000 Rbd., hvilket Laan overtoges af J. L. Smiths Legat; kort efter forhøjedes Laanet atter, med 600 Rbd., ligeledes af J. L. Smiths Legat.

Endelig kunde der tages fat paa Arbejdet. Kollegiets Beboelseshus nedbrødes, og dermed forsvandt omsider de sidste Spor af det gamle Karmeliterkloster, hvoraf Kollegiets Murværk endnu efter 350 Aars Forløb havde bevaret betydelige Rester. Kollegiet flyttedes nu hen paa en ny Grundplads, der ikke havde den minderige Fortid, men gav Løfte om en lykkeligere Fremtid, befriet for de mangehaande Brøst, hvoraf det nu forsvundne Kollegium saa føleligt havde lidt under næsten hele sin Eksistens.

KAPITALENS FORVALTNING

Bortset fra de første halvhundrede Aar af Kollegiets Tilværelse havde dets økonomiske Forhold, som tidt omtalt, altid været slette. Den almindelige økonomiske Ruin efter 1807 ramte ogsaa Kollegiet paa det føleligste; en stærk Nedgang i Renteindtægt i Forbindelse med en hidtil uhørt Mængde Skatter gjorde det til en Umulighed for Kollegiet at bestride blot sine ordinære Udgifter.

I 1795 betalte Kollegiet af Skatter: Lygteskat (6 Rdlr. aarlig), Renovationsskat (10 Rdlr. 3 Mk.), Grundskat

(4 Rdlr. 3 Mk. 5 Sk.), og Brolægningsskat (2 Rdlr. 4 Mk. 8 Sk.), ialt 23 Rdlr. 4 Mk. 13 Sk. Dertil kom 1801 Vægterpenge (11 Rdlr.), 1802 Brandskat (2 Rdlr. 3 Mk. 4½ Sk.); samme Aar Bygningsafgift (1 Rdlr. 2 Mk. 2 Sk.) og Afgift til Borgervæbningen (5 Rdlr. 4 Mk. 8 Sk.); 1812 tillige Ildstedsskat (2 Rdlr. 5 Mk. 11½ Sk.) og i det enkelte Aar 1814—15 Mobilieskat, beløbende sig til ikke mindre end 223 Rbd., endelig betaltes fra 1815—16 Fattigskat (33 Rbd. 2 Mk. 13 Sk.) — Samtidig med, at den ene nye Skat efter den anden paalagdes Kollegiet, forøgedes de enkelte Skatters Beløb fra Aar til Aar; i 1814—15, da Skattebyrden kulminerede, udgjorde de erlagte Skatter tilsammen 541 Rbd. 2 Mk. 13 Sk., og samme Aar havde Kollegiet haft en Indtægt af 646 Rbd. — mod 800 Rdlr. i 1795. Aarets Udgift beløb sig ialt til 1337 Rbd., saa at Kollegiet for det Aar fik et Underskud paa 691 Rbd. — Fra nu af og indtil 1825 havde Kollegiet hvert Aar et betydeligt Underskud, og Ephorus, Professor Thorlacius, maatte udlægge betydelige Summer af sine egne Midler til Afholdelse af Kollegiets Udgifter. I 1817 beløb hans Tilgodehavende sig til 781 Rbd., som derpaa erstattedes ham af det akademiske Fond[35]); til Sammenligning skal anføres, at Professor P. E. Müller som Efor for Elers' Kollegium samme Aar fik 800 Rbd. af Fondet som Erstatning for Udlæg til Kollegiet[36]). I 1825, da Thorlacius gik af som Efor, skyldte Kollegiet ham paa samme Maade 1137 Rbd., som han denne Gang ikke fik erstattet; i Kollegiets Regnskabsbog har han skrevet: »Omstaaende Ephori Tilgodehavende 1137 Rbd. . . . blive ved Fratrædelsen af dette Ephori med de bedste Ønsker for de brave Alumners Vel hermed skænket Kollegiet«. — Efter-

haanden blev dog Skattebyrden mindre trykkende; 1815—16 betaltes 106 Rbd. i Skat, 130 det følgende Aar, 116 for 1817—18, men i 1818—19 kun 85 og siden stadig mindre; i 1865 naaede man ned paa 46 Rbd.

Disse trykkede økonomiske Forhold medførte for det første *Fremvækstens Standsning*. Den var jo bleven genoptaget i 1760 efter 57 Aars Standsning og var bleven vedligeholdt i de følgende Aar; selv efter Branden 1795 overholdtes Fundatsens Bestemmelser paa dette Punkt, medens de derimod krænkedes paa et andet, idet Eforen, Professor Riisbrigh, i 1797—98 gjorde et mægtigt Indgreb i Kapitalen ved at optage 3656 Rdlr. til Bestridelse af Bygningsudgifter, af hvilken Sum dog ca. 1500 senere igen indkom fra Brandkassen. — Fra 1813 af ophører imidlertid Fremvæksten, men tager fat igen i 1844 paa Foranledning af Universitetets daværende Rektor, Professor Scheel, der det Aar udarbejdede et indgaaende Forslag til Genindførelse af Fundatsens Bestemmelser med Hensyn til Kapitalen[37]) og fik dette vedtaget af Konsistorium (13. Juli). Men allerede med Aaret 1865 standsede Fremvæksten atter paa Grund af de store Udgifter ved Kollegiets Ombygning.

En anden Følge af de slette økonomiske Forhold var Nedsættelsen af Alumnernes Distributs. Den beløb sig i 1795 til 33 Rdlr. aarlig til hver, men nedsattes i 1814 og var fra nu af, indtil dens fuldstændige Ophør i 1865, mellem 20 og 30 Rbd. — Professorernes Distributs, der indtil 1812 var 82 Rdlr., var i de følgende Aar uregelmæssig, og i 1819 gav Professorerne efter Thorlacius' Forslag helt Afkald paa Distributs. I 1844 genoptoges den paa Scheels Foranledning, til

et Beløb af 70 Rbd. aarlig, af hvilke dog de 37, ligeledes efter Scheels Forslag, tillagdes Eforen som Vederlag for hans Arbejde. — Ogsaa Professordistributsen forsvinder med Aaret 1865.

Kollegiet modtog i denne Periode som i den forrige forskellige Pengegaver. I Anledning af Branden 1795 tilbagebetalte adskillige forhenværende Alumner deres i sin Tid oppebaarne Stipendium; Konferensraad Chr. Stampe Schouw, Alumne 1761—64, gav 119 Rdlr.; Prof. Dr. med. Frederik Ludvig Bang, Alumne 1765—68, gav 76 Rdlr., Professor B. G. Obelitz, Alumne 1745—50, 150 Rdlr.[38]). Disse Refusioner, i Forbindelse med flere Laan fra Kommunitetet, tilsammen 239 Rdlr.[39]), muliggjorde Distributs til de brandlidte Alumner i de Aar (1795—1800), da Kollegiets Stipendium efter Fundatsens Bud tilbageholdtes til Dækning af Bygningsomkostninger.

Kollegiet modtog desuden forskellige *Legater*. Den nys nævnte Professor Obelitz skænkede Kollegiet 200 Rdlr. (Gavebrev af 13. Febr. 1797), som udbetaltes efter hans Død 1809. Legatets Renter skulde efter Giverens Bestemmelse tilfalde den ældste og næstældste Alumne og tillagdes efter Konsistoriets Bestemmelse den næstældste, da den ældste hyppigt var Inspektor og som saadan foruden sin fundatsmæssige Merportion ved Distributsen oppebar Renten af Stampes Legat[40]). Denne Bestemmelse ændredes dog snart, da Professor Børge Riisbrigh, Kollegiets Efor 1789—99, ved sin Død 1809 efterlod Kollegiet 600 Rdlr. (Testamente af 18. Nov. 1805), hvis Renter skulde deles mellem de to Alumner, som næst Inspektor var de ældste paa Kollegiet. Obelitz' Legat tillagdes nu den ældste, da ellers den næstældste vilde blive

for begunstiget[41]). — Et tredie Legat, til et Beløb af 400 Rdlr., skænkedes Kollegiet af Professor Jens Smith, Alumne 1791—95, (Gavebrev af 6. Sept. 1812); Renten skulde tildeles en stud. eller cand. med., subsidiært en stud. phys., chem. & math., eller endelig, i Mangel af saadanne, den værdigste blandt de Alumner, der var; vedkommende maatte saa nyde Legatet, indtil han opnaaede et af de andre Stipendier, eller til en af de fortrinsberettigede indkom paa Kollegiet.

De her nævnte Legater reduceredes stærkt ved Omskrivning under de forvirrede Pengeforhold i Aarene efter 1813. Obelitz' Legat paa 200 Rdlr. omskreves til 98 Rbd.; Renten udbetaltes med 5 Rbd. aarlig, men nedsattes i 1844, ved den Scheelske Reform, til 3 Rbd. 60 Sk. — Riisbrighs Legat paa 600 Rdlr. omskreves til 321 Rbd.; Renten udbetaltes med 14 Rbd., men nedsattes i 1844 til 12 Rbd. 6 Sk. Smiths Legat paa 400 Rdlr. omskreves til 88 Rbd.; Renten udbetaltes med 3 Rbd., senere med 2, men sattes i 1844 op til 3 Rbd. 30 Sk. — Det i 1790 til Kollegiet skænkede Stampeske Legat paa 200 Rdlr., omskreves til 200 Rbd.; Renten udbetaltes med 5 Rbd. men sattes i 1844 op til 7 Rbd. 48 Sk.[42]).

Af andre Pengegaver modtog Kollegiet foruden det nævnte Tilgodehavende paa 1137 Rbd., som Thorlacius eftergav i 1825, det ligeledes tidligere omtalte *Estrupske Legat* paa 1000 Rbd., som skænkedes Kollegiet 1836 og oprindelig tænktes anvendt til Bygningsforbedringer, men ved en af Eforus, Prof. C. T. Engelstoft, med Estrups Billigelse udarbejdet Fundats (stadfæstet af Kongen 18. Juni 1847) fik en helt anden Bestemmelse[43]). Af Kapitalens Renter udredes aarlig 30 Rbd., som tillægges en Studerende paa Kollegiet

og udbetales i to aarlige Portioner. Den overskydende Rente indbetales i Kvæsturen til Oplæg og Forrentning i Forbindelse med Legatets Kapital. Naar Kapi-

BØRGE RIISBRIGH.
Efter Stik i Kgl. Bibliothek.

talen er fordoblet, oprettes en ny Stipendieportion af samme Slags, som enten kan uddeles for sig eller anvendes til Forøgelse af det tidligere Stipendium. Formindskes Renteindtægten, skal der dog sikres et

Oplæg at samme Størrelse som det, der begyndes med ved Fundatsens Udstedelse, og i saa Fald Stipendiet nedsættes. — Som Kvalifikationer for at oppebære Stipendiet fordres Laud til den filologisk-filosofiske Prøve, eller hvad der i Fremtiden maatte svare dertil; blandt Ansøgerne udnævner Konsistorium den, »der mest anbefaler sig ved Flid, Sædelighed og Evner«. Stipendiaten udnævnes paa 3 Aar, men kan faa Legatet tillagt paa yderligere 2 Aar, dog kun, hvis han er Alumne paa Kollegiet, naar Renten falder. — Hovedindholdet af Fundatsen var billiget af Giveren, men dennes Død indtraf (29. Dec. 1846), førend dens nærmere Udarbejdelse og Stadfæstelse kunde finde Sted.

Endnu et Legat oprettedes for Kollegiet, nemlig af den forhenværende Kontrollør ved den almindelige Enkekasse, Jens Lind Eskildsen, Alumne 1789—1794, der ved sin Død 26. Marts 1841 testamenterede sit gamle Kollegium 500 Rbd., hvis Renter dog foreløbig skulde nydes af Testators Slægtning, Johanne Marie Bay, men efter hendes Død tilfalde Kollegiet[44]).

Skønt disse forskellige Gaver i nogen Grad raadede Bod paa Fremvækstens fuldstændige Standsning, blev dog Kapitalens Stigning i denne Periode højst ubetydelig. I 1795 beløb den sig til 21480 Rdlr. Kurant med en aarlig Renteindtægt af 800 Rdlr. ($3^3/_4$ %), men var i 1813 kun steget til 23133 Rdlr., idet Fremvæksten var bleven modvirket af Indgrebet i Kapitalen efter Branden. I 1814 opføres Kapitalen til 22976 Rbd. og angives uforandret til denne Sum i hele Thorlacius' Efortid (1814—25), idet Fremvæksten nu var ophørt. I 1825, paa Prof. J. Møllers første Regnskab, er Kapitalen angivet som »nu omskreven til 19871 Rbd.«.

I 1844, da Fremvæksten igen tog fat, opgøres Kapitalen til 20995 Rbd. foruden det Stampeske Legat paa 200 Rbd.; i 1865 var den steget til 22300 Rbd. Renteindtægten, der var 800 Rdlr. i 1795 og 1819—20 var helt nede paa 531 Rbd., naaede atter 790 i 1828 og holdt sig omtrent paa dette Punkt indtil 1844, fra hvilket Aar den paa Grund af den genoptagne Fremvækst var i Stigen og i 1865 naaede 905 Rbd.

ALUMNERNE

Med Hensyn til *Udnævnelse af Alumner* fortsættes i denne Periode den tidligere Tendens til nærmere at fastslaa, hvilke Kvalifikationer der burde fordres for Optagelse paa Kollegiet. I saa Henseende var Prof. L. Engelstoft, Efor 1833—40, særlig virksom. Gang paa Gang udviklede han i Skrivelser til Konsistorium, hvilke Principer han mente burde følges ved Alumneudnævnelser, og formulerede tilsidst denne sin Mening i et bestemt Forslag, som vedtoges af Konsistorium Januar 1839[45]). Det gik ud paa, *at* Kollegiepladserne skulde gives til Studenter med bedste Karakter til Artium og Philosophicum, idetmindste den sidste, *at* de hellere skulde gives til yngre studerende end til ældre, da Kandidater ikke burde tage Pladserne op i længere Tid, og endelig, *at* Pladserne skulde fordeles nogenlunde mellem de forskellige Fag, uden at der gaves bindende Regler med Hensyn til Antallet af de hvert Fag tilkommende Pladser.

Disse Bestemmelser var vel ikke meget forskellige fra, hvad der i de senere Aar mere og mere var bleven Praksis; men denne Praksis fastsloges nu som

Regel, og først derved antog Kollegiet den Karakter, det har bevaret indtil vore Dage.

Valget af *Inspektor*, der altid tidligere havde været foretaget af Konsistorium, gaar i denne Periode over til Alumnerne selv. Hvornaar disse første Gang har foretaget Inspektorvalg, vides ikke; men i Aaret 1848 havde de »i længere Tid plejet at overdrage Inspektorforretningerne til en af deres Midte, som de selv vælge under Ephori Approbation«[46]).

For den ved Alumnernes frie Valg udkaarne Inspektor var Hvervet vedblivende forbunden med Ære, men derimod ikke mere med pekuniære Fordele. Den alumnevalgte Inspektor oppebar nemlig ikke det fundatsmæssige Inspektortillæg og heller ikke det ligeledes Inspektor tillagte Stampeske Legat; begge Dele tilfaldt fra nu af den ældste Alumne[47]), idet man levede i den Tro, at den ældste havde Ret til Inspektoratet. Dette var imidlertid en Vildfarelse; hverken Fundats eller Statuter giver den ældste Alumne Skygge af Fortrinsret til Inspektoratet, og det havde ikke en Gang været Regel, at den ældste udnævntes til Inspektor, selv om det, som naturligt var, meget hyppigt havde været Tilfældet. Dette urimelige Forhold, at ikke Inspektor, men den ældste Alumne oppebar de Inspektor tillagte Emolumenter, foreslog Ephorus, Prof. C. T. Engelstoft, i 1848 fastslaaet som Regel og opnaaede hertil Ministeriets Samtykke, dog med den Betingelse, at den ældste Alumne kun skulde oppebære Inspektortillæggene, hvis den valgte Inspektor gav Afkald derpaa[48]). — Efter den saaledes vedtagne Ordning oppebar den ældste Alumne baade det fundatsmæssige Inspektortillæg (nu 12 Rbd.), Renten af det Inspektor tillagte Stampeske Legat (7 Rbd. 48 Sk.)

og Renten af Obelitz' Legat (3 Rbd. 60 Sk.), der som oprindelig tillagt den ældste Alumne var det eneste, der tilkom ham med Rette.

Ligesom de to foregaaende Perioder frembyder ogsaa denne visse Abnormiteter med Hensyn til Alumnebesætningen paa Kollegiet. De tre Alumnepladser, som 1761—63 efter kongelig Resolution bortgaves til Landmaalerassistenter, uden at det tjenstfærdige Konsistorium gjorde mindste Forsøg paa at hindre det, optoges fremdeles i denne Periode af disse Usurpatorer.

Følgende Landmaalerassistenter — og blandt dem forøvrigt flere fremragende Mænd — har haft Bolig paa Kollegiet:

Stephan Bjørnson (S. 184) 1762—99.

Martin Werkmester 1799—1847.

Ole Nicolai Bützow (S. 185) 1762—63.

Svend Andreas Heidemark 1763—69.

Søren Bruun (S. 189) 1769—81.

Ole Warberg (S. 190) 1781—99.

Andreas Christoffer Gudme (S. 229) 1799—1835.

Johannes Skanke 1763—78.

Jonsen 1778—81.

Hammond 1781—83.

Ellung 1783—87.

Johannes Wolff 1787—1830.

Da Landmaaler Johannes Wolff døde 1830, efter 43 Aars Alumnetid, bortgav Eforen, Prof. J. Møller, ikke alene hans, men ogsaa de to andre Landmaalerpladser, som paa den Tid indehavdes af Gudme og Werkmester, idet disse til Stadighed opholdt sig henholdsvis i Kiel og Faaborg og altsaa kun modtog det

med Kollegiet forbundne Stipendium, medens deres Værelser paa Kollegiet henstod ubenyttede[49]). Nu blev de altsaa bortgivet til Studerende, og Kollegiet fik saaledes 18 Alumner i Stedet for det fundatsmæssige Antal af 16, nemlig 16 Studerende og de to Landmaalere; alle disse 18 Alumner oppebar Stipendium til ikke ringe Byrde for det fattige Kollegium. Da saa Landinspektør Gudme døde (1835), udnævntes ingen Alumne i hans Sted, og en kort efter ledigbleven Plads blev heller ikke besat, saa at Kollegiet fra da af igen kun underholdt 16 Alumner, 15 Studerende samt Landmaaler Werkmester, og ved dennes Død 1847 (S. 172) gled Landmaalerne endelig helt ud af Kollegiets Saga.

Angaaende Kollegiets Husstand er endnu at mærke, at Kollegiet i denne Periode fik en *Portner*. Den tidligere omtalte Opvartningskone, Marie Christine Hansen, der antoges i 1794, men snart efter ved Branden fordreves fra sin nyindrettede Lejlighed i Kvisten, vendte efter Kollegiets Genopbygning tilbage og installeredes paa samme Maade som før i Kollegiets Kvistetage. Da hun efter tyve Aars fortjenstfuld Virksomhed — der foreligger Vidnesbyrd om Alumnernes Tilfredshed med hende[50]) — i en Alder af 81 Aar trak sig tilbage (1816), udpegede Thorlacius til hendes Efterfølger Bødkermester John Andersen Rosenquist, som i henved 20 Aar havde været Custos ved Københavns Skole, og »hvis Kone er et meget ordentligt Fruentimmer«[51]). Rosenquist forpligtede sig til aldrig at drive Bødkeriet paa Kollegiet og udnævntes da til Portner af Konsistorium. Hans med Alumnerne afsluttede Kontrakt[52]) er af omtrent samme Indhold som »Madamme« Hansens; derimod fik han en anden Bolig, som indrettedes i Stueetagen til Gaarden, be-

staaende af eet Værelse samt Køkken og Spisekammer, medens Kvistetagen nu blev Alumnelejlighed; i 1830 føjedes til Portnerlejligheden et paa Loftet indrettet Pigeværelse. To Aar senere forhøjedes Portnerlønnen, saaledes at fra nu af hele Kollegiestipendiet medgik hertil[53]).

De tunge Tider, Kollegiet som hele Landet maatte gennemgaa i en stor Del af denne Periode, synes ikke at have trykket Livet paa Kollegiet; i deres fugtige, skumle og forfaldne Bolig fejrede Alumnerne hyppige Fester; Gang paa Gang ses Kollegiet at have været »illumineret« — ved Anbringelse af Lys i Vinduerne[54]) —, og ligesom Alumnerne paa denne Maade viste deres Deltagelse i almindelige festlige Begivenheder, som bl. a. Prins Frederiks Bryllup med Frederik VI's Datter 1828, vidner Portnerkontrakternes stadig tilbagevendende Indskærpelse af Portnerens Pligt til Opvartning ved Alumnernes Selskaber om mere private Fester. Til at bibringe Kollegiet et Præg af Liv og Bevægelse har ogsaa fremdeles talrige Gratister bidraget; Portnerkontrakterne vedbliver at indeholde omhyggelige Bestemmelser om, hvor meget Gratister skal betale Portneren, naar de ligger henholdsvis alene, selvanden eller selvtredie paa et Værelse.

Som Alumnerne fejrede de for Landet glædelige Begivenheder, viste de sig ogsaa villige til at bære deres Del af Landets Byrder; baade i 1801 og 1807 meldte de fleste af Alumnerne sig til det da oprettede Studenterkorps, »Kronprinsens Livkorps«[55]), i 1807 bl. a. F. C. Sibbern, der endda blev Underofficer i Korpset. Studenterne blev dog aldrig ført mod Fjen-

den; for alvorlig Fare var de kun udsat, da de under Bombardementet 1807 anvendtes til Besætning af Voldene, ved hvilken Lejlighed fire Studenter blev dræbt og 2 dødeligt saaret. Ogsaa i Felttoget 1848—50 deltog flere Alumner, deriblandt Frederik Dreier (S. 247) og R. P. K. Varberg (S. 248) samt J. F. C. Knudsen (stud. jur.), der faldt i Slaget ved Slesvig den 23. April 1848.

I Perioden 1795—1865 har Valkendorfs Kollegium huset saa berømte Mænd som Sibbern, Grundtvig, Blicher og Ingemann, hvilke her skal anføres sammen med en Del andre kendte Alumner fra dette Tidsrum:

Christian Adolph Diriks, Alumne 1796—99, født 1775, Student 1790, juridisk Kandidat 1795, Assessor i Christianssands Stiftsoverret 1806, Byfoged i Laurvik 1812, Repræsentant for Laurvik paa den ejdsvoldske Rigsforsamling 1814, samme Aar Professor i Jura ved Christianias Universitet, Medlem af Lovkomiteen (valgt af Rigsforsamlingen) 1814—15, tilkaldt af Christian Frederik ved Forhandlingerne forud for Konventionen i Moss d. 14. Aug. 1814, var en af Repræsentanterne for Christiania paa det overordentlige Storting 1814, deltog i Forhandlingerne med de svenske Kommissærer, blev udnævnt til Statsraad og Chef for Politidepartementet Nov. 1814, for Kirkedepartementet 1825, afskediget 1826, døde 1837.

Svend Bruun Juul, Alumne 1796—1805, født 1774 i Norge, Student 1793, juridisk Kandidat 1801, Byfoged i Helsingør 1810, død 1813, udgav »Geografisk Haandlexicon« (1803—05), »Lærebog i den rene Mathematik« (1805), »Handels- og Varelexicon« (1807—10), og

i Forening med Truels Lyng Cron (Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1796—1801) »Geografi over Kongeriget Danmark« (1816).

Laurents Hallager, Alumne 1797—1802, født 1777 i Bergen, Student 1795, medicinsk Kandidat 1804, Dr. med. 1805, død som Fysikus og praktiserende Læge i Bergen 1825, udgav som Alumne en Oversættelse af Rousseau's »Émile« (1796—1800), en fransk Sproglære (1798) og en fransk Læsebog (1800), samt »Norsk Ordsamling« (1802).

Andreas Christoffer Gudme, Alumne 1799—1835, født 1779, tog theologisk Eksamen, blev derefter Landmaaler, fik som saadan Valkendorfs Kollegium og Stipendium, benyttede, som det vil fremgaa af det følgende, kun det sidste, deltog i den geografiske Opmaaling af Slesvig, nedsatte sig i Kiel 1806 og blev Landinspektør, udfoldede betydelig Forfattervirksomhed, særlig angaaende Hertugdømmernes statistiske Forhold (Areal og Folketal), fremsatte en Række statsøkonomiske Forslag, bl. a. om en Kanal mellem Østersøen og Elbens nedre Løb, udgav (1826—29) »Haandbog i Vandbygningskunsten« i 3 Dele og i 1833 første Del af et større Værk »Schleswig-Holstein«, indeholdende Hertugdømmernes Statistik; de følgende Dele skulde behandle deres Geografi og Topografi; han blev imidlertid afbrudt af Sygdom og døde 1835 i Wiesbaden, hvor han havde søgt Helbredelse.

Carl Christopher Withusen, Alumne 1800—03, født 1778, Student 1796, tog kirurgisk Eksamen 1803, blev Lærer ved det kirurgiske Akademi 1812, Professor 1816, Overkirurg ved Frederiks Hospital 1819, Hofkirurg 1830, døde af Kolera 1853, var en frem-

ragende Kapacitet baade som Kirurg og som Øjenlæge, bekendt bl. a. for sine heldige Stæroperationer.

Jens Jacob Krum, (kaldte sig senere Keyser), Alumne 1800—04, født 1780 i Drammen, Student 1798, Professor i Fysik og Kemi ved Universitetet i Christiania, var meget anset som Universitetslærer, døde 1847.

Svend Borchmann Hersleb, Alumne 1805—10, født 1784 paa Nord-Herrø (Helgeland), Student 1802, theologisk Kandidat 1807, Religionslærer ved Metropolitanskolen 1808, Lektor i Theologi og Hebraisk ved Universitetet i Christiania 1813, Professor 1814, død 1836. Hersleb, der paa Kollegiet levede i det fortroligste Venskab med sin Medalumne, N. F. S. Grundtvig, var af Naturen mest tilbøjelig til stille Studeringer, traadte dog offentlig frem mod Wergeland, da denne udsendte sit Skrift om »Danmarks politiske Forbrydelser mod Norge« (1826), og lod sig vælge til Stortinget (1827), blev Formand for Kirkekomiteen og forfattede den samme Aar udkomne betydningsfulde Lov om Norges Almueskolevæsen; derimod afslog han i 1832 at lade sig udnævne til Biskop. Som Professor udfoldede Hersleb en overordentlig Flid, og den høje, ærefrygtindgydende Mand var trods sit reserverede Væsen ualmindelig elsket. Sit private Liv vedblev han, der var ugift, at indrette paa Studentervis, og sine overskydende Indtægter gav han til de fattige, der hver Maanedsdag i store Skarer samledes ved hans Dør.

Den senere saa bekendte Filosof, Frederik Christian Sibbern, Alumne 1806—11, var juridisk Student, da han kom ind paa Kollegiet efter at have besvaret Universitetets filosofiske Prisspørgsmaal 1806. Ogsaa i Aarene 1807 og 1810 vandt han Guldmedaille for

filosofiske Prisopgaver. Paa Kollegiet stod han i nært Venskabsforhold til sin Medalumne Grundtvig, plejede ogsaa Omgang med den Ørstedske Kreds, skrev Afhandlinger i A. S. Ørsteds »Juridisk Arkiv«, studerede Fysik under H. C. Ørsted og — betoges af ulykkelig Kærlighed til A. S. Ørsteds Hustru, Oehlenschlägers Søster. Sibberns Deltagelse i Studentervæbningen 1807 ligesom hans gavnlige Virksomhed som Kollegiets Inspektor er tidligere berørt (S. 202, 227). Sin juridiske Embedseksamen absolverede han 1810, blev Dr. phil. 1811 og forlod samme Aar Kollegiet.

Nicolai Frederik Severin Grundtvig var Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1808—11. Han befandt sig ved sin Alumnetids Begyndelse i den stærkeste aandelige Gæring og kom under sit Ophold paa Kollegiet til at gennemgaa den voldsomme religiøse Krise, der blev af saa afgørende Betydning for hans senere Liv og Virken. Umiddelbart forud for hans Udnævnelse til Alumne falder hans Ophold paa Egelykke som Huslærer og hans ulykkelige Forelskelse i Husets Frue, hans Studium af Fichte og Schelling, der fra Rationalismen førte ham over mod Romantikken, og hans Læsning af Oehlenschlägers nordiske Digte, der vakte hans Kærlighed til Nordens Oldtid og førte ham til at fordybe sig i denne Periode. Efterretningen om Bombardementet 1807 havde gjort et stærkt Indtryk paa ham; han havde prædiket for Landeværnet om Fædrelandets Fare og om den gamle Tros guddommelige Kraft og havde dadlet Forlystelsessygen i København efter Bombardementet i »Maskeradeballet i Danmark« (1808). Den Sammenblanding af Kristendom og nordisk Mythologi, der kendetegner denne »poetiske Straffeprædiken«, er symbolsk for hans egen

aandelige Tilstand paa den Tid og afspejler de Tanker, der da optog ham, og som han dyrkede videre, da han havde faaet Bolig paa Valkendorfs Kollegium og i Hovedstaden traf mange jævnaldrende, der delte hans Interesser. I Juli 1808 udkom hans »Nordens Mythologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd, der ej selv ere Mythologer«; i 1809 fremstiller han i »Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord« Brydningen mellem Hedenskab og Kristendom og dennes endelige Sejr og skildrer dermed tillige sine egne aandelige Kampe, i hvilke Kristentroen nu havde sejret. »Optrinene« er som hans Afskedshilsen til Aserne; han følte nu, »at Asarusen var hartad bortdampet, og at Hjertet begyndte at komme til Orde«. I Juli 1809 udgav han Digtet »Julefesten«, hvori han formaner de danske Præster til at være Tolke for Christi rene Lære; den 17. Marts 1810 holdt han sin Dimisprædiken i Regenskirken med den udfordrende Titel: »Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Hus«, der foranledigede en Klage fra en stor Del af Københavns Præster og indbragte Grundtvig en Irettesættelse fra Konsistorium. Endelig, i Efteraaret 1810, kommer dén store, afgørende Krise, som indledédes, da han en Aften i sit Værelse paa Kollegiet sad og læste i Kotzebues Preussens Historie og der stødte paa følgende »Giftblomst«: »Omendskønt Omvendelsesiver, som Ild paa Stepperne, greb selv Kongerne af Danmark og Norge; omendskønt fire af Polens Herskere stræbte at forplante den ny Tro; skønt Naboerne trindt omkring hyldede den, og *det visne Kors* stadig rykkede nærmere til den grønne Eg, saa bleve Preusserne dog ved at staa faste i deres Fædres Tro.« . . . »Derved løb det mig koldt ned ad Ryggen, saa at jeg ikke blot

smed Bogen fra mig, men sprang op som greben af en mægtig Aand, der kaldte mig til Reformator«. — I de følgende Uger læste Grundtvig nu »for Alvor« Bibelen, og i Forordet til Skriftet »Nytaarsnat«, som han i Begyndelsen af December overrakte sin Fader paa hans Jubilæumsdag, tildeler han sig selv Rollen som den, der ved Skriftens Ord skal advare sin Samtid mod dens Vildfarelser; han vil stille sig paa Randen af det bundløse Svælg, som Tidsalderen i sin Blindhed gaar i Møde, og vise Tiden dens eget Billede, oplyst af to luende Blus: Herrens Ord og de forbigangne Tiders Vidnesbyrd — men midt under sine Drømme om Reformatorgerning er det, at han pludselig gribes af Tvivl: Er du selv en Kristen? Har du selv dine Synders Forladelse? — Samvittighedsspørgsmaal, der »faldt paa hans Hjerte som Stene, ja som Klipper«, som nagede ham uafladelig Dag og Nat og for en Tid gjorde ham sindssyg. Under Sygdommen veg hans Ven Poul Dons ikke fra hans Side; naar Vanviddet tog Overhaand, maatte han brydes med ham, saa at de ofte begge segnede. Ogsaa andre af Grundtvigs Venner, som hans Medalumner Hersleb og Sibbern, var med den største Deltagelse stadige Vidner til hans Sygdom; Molbech skriver (i et Brev til Fru Steensen Leth paa Egelykke af $^{20}/_{1}$ 1811): »Jeg har set den Ædle, som jeg elsker og agter saa højt, i den sørgeligste Tilstand, hvori jeg har set noget Menneske; og jeg ved kun een Begivenhed i mit Liv, der har virket saa stærkt og voldsomt paa mig som den Skæbne, der rammede min Ven, som jeg altid har erkendt for saa langt over mig i Kraft, at jeg maatte gyse ved at se en saadan Natur saaledes bøjet«. Tilsidst ledsagede Sibbern den syge

til Udby Præstegaard, for at han dér kunde hvile ud og komme til Ro. Allerede i Januar 1811 var han saa rask, at han kunde vende tilbage til Kollegiet, og snart var han helt kommet til Kræfter efter den Sygdom, der havde ført ham »fra Synernes Bjerg til Korsets Fod«. I Begyndelsen af Maj blev han udnævnt til Kapellan hos sin Fader i Udby og ombyttede derefter Kollegielivet med Præstegerningen, og under den travle Beskæftigelse med denne svandt snart de sidste Skygger af Sindssygdommen.

Steen Steensen Blicher, Alumne 1808—09, havde efter de første Studenteraar været Huslærer paa Falster (1801—03), hvor han havde restaureret sit nedbrudte Helbred, havde derefter drevet sproglige, historiske og æsthetiske Studier i København og dyrket Klublivet, skrevet Tragedien »Fostbrødrene«, som brændte under Bombardementet, og opnaaet at blive betegnet som »Ossians heldige Oversætter« for endelig, efter et Aars Ophold i sit Hjem i Jylland, at komme til København i Efteraaret 1808 i den Hensigt at faa overstaaet sin theologiske Embedseksamen. Faderen, der var Præst i Randlev, kunde ikke hjælpe ham meget, saa Blicher maatte efter eget Sigende tage Attestats paa et halvt Aar og det paa halv Sold og halv Tæring. Han slog sig sammen med en Fætter om Kost og Logis, og i de to første Maaneder var en Skive af en fra Jylland medbragt røget Flæskeside, tilsat med Kartofler, deres sædvanlige Middagsmad. I denne Armod blev Blichers Udnævnelse til Alumne paa Valkendorfs Kollegium (2. Nov. 1808) en meget kærkommen Begivenhed; kort efter fik han endda en Pengeforstærkning og kom saaledes paa Kollegiet — hvor han delte sit Værelse med den

omtalte Fætter — til at leve i hidtil ukendt Velstand. Hans Alumnetilværelse var af meget regelmæssig Art; han stod op Kl. 4—5, læste ihærdigt til Forelæsningstid, for derefter igen at fortsætte til 7—8 om Aftenen, »da han gik i Klubben og restaurerede sine trætte Sjælekræfter ved Kort og let Passiar, ved Pølsegilde og Dans«. Resultatet af hans ihærdige Studier blev theologisk Embedseksamen med Laud (April 1809), og samme Aar endte hans lidet begivenhedsrige Alumnetid paa Valkendorfs Kollegium.

Niels Møller Spandet, Alumne 1809—12, født 1788, Student 1807, juridisk Kandidat 1811, Assessor i Landsoverretten 1819 til sin Død 1858, knyttede paa Kollegiet et nøje Venskabsforhold til Grundtvig, hvilket han bl. a. lagde for Dagen, da han offentligt fralagde sig enhver Delagtighed i den over Grundtvig — i Anledning af Skriftet »Kirkens Genmæle« — fældede Dom. — Spandet var Folketingsmand for Ringsted 1849—53; ved et Forslag af ham og H. E. Schack i 1850 gav han Stødet til den senere Tyendelov, og samme Aar vakte den alvorligt troende Mand almindelig Forargelse ved at foreslaa Indførelse af Trosfrihed, borgerligt Ægteskab og Afskaffelse af Daabstvang, hvorved han foranledigede de derom i 1851 og senere givne Love, og i 1855 fremsatte han, i »Fædrelandet«, det første Forslag om at give Kvinder lige Myndighed, Arveret og Næringsret med Mænd, blev ogsaa meget angrebet i den Anledning, men naaede dog inden sin Død at se en væsentlig Del af sit Forslag gennemført ved Lov (1857).

Bernhard Severin Ingemann var Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1811—16. Efter den triste Skoletid i Slagelse, som endte ved hans Studentereksamen

1806, var fulgt Oplevelser som Københavns Bombardement og hans elskede Moders Død. Selv var den lille, blege Student sygelig og nærede en fast Overbevisning om, at han snart vilde falde som et Offer for den Brystsyge, der havde bortrevet hans Moder og hans tre Brødre. Sine Eksamensstudier drev han derfor ikke med megen Iver, saa meget mindre som Juraen var ham en uudholdelig Plage. Under disse Forhold skyede Ingemann den triste Virkelighed og fordybede sig ved Nattetide i den Macphersonske Taage- og Maaneskinspoesi og i Youngs pathetiske »Nattetanker« og blev saa betaget af Youngs Deklamationer over Udødeligheden, at han tilstoppede Løbet paa sin Pistol af Frygt for, at han ellers skulde give efter for Lysten til »ved et pludseligt Spring at redde sig ind i Aandeverdenen«. — Denne sygelige og overspændte Tilstand præger Ingemanns Produktion fra hans Alumnetid, saaledes hans første Digtsamlinger (1811 og 1812), hvis sværmeriske Stemning dog gjorde stor Lykke hos Publikum og ikke mindst hos Digterens Elskede, Lucie Mandix; og hans Bejlerdigt, »Du, som svøbt i Skønheds Rosenklæde, gaar, i jordisk Dragt en himmelsk Aand«, henrykte alle Damer. Det optoges siden i Ingemanns næste Digtsamling »Procne« (1813) og lagdes i Munden paa den unge Digter Varner, der som Middelalderens Troubadourer med sin Strengeleg over Skulderen vandrer gennem Sjællands blomstrende Foraarsenge; han elsker Marie og vinder hendes Ja; men hun falder i en dødelig Sygdom, og Digteren »drikker Døden af sin Elskedes Læber«. Han higer ikke efter nogen Ægteforening; thi »paa Jorden Salighed er Brøde, og ingen elsket har, som ikke døde. Hos Gud alene

Kærligheden bor, den er for himmelsk for den faldne Jord«. — Efter Udgivelsen af »Procne« blev Ingemann angrebet af en heftig Febersygdom, der afkræftede ham i den Grad, at han ikke var i Stand til at gaa ene over Gulvet. Under Indvirkning heraf naar han Højdepunktet af Sygelighed i sit Epos »De sorte Riddere«, der indeholder hans Verdensanskuelse i — som han senere siger — »en Række af symbolisk-fantastiske Tankebilleder«, som »mere ligner Skyggerne fra en Lanterna magica end Naturens og Menneskelivets Spejbilleder i den objektive Digtnings Kilde«. Dette Digt gjorde det stærkeste Indtryk paa Grundtvig, der fra da af var hans svorne Ven og kraftigt gik i Breschen for ham mod J. L. Heiberg, da denne i »Julespøg og Nytaarsløjer« spottede over den Ingemannske Sentimentalitet i »Varners poetiske Vandringer« og i Tragedien »Blanca«, der ved sin Opførelse paa det kgl. Teater 1815 blev en Taaresucces af første Rang. Samme Aar »Blanca« udkom, skrev den meget produktive Digter Tragedien »Masaniello«, det bibelske Drama »Røsten i Ørkenen« og Tryllespillet »Reinald Underbarnet«; Aaret 1816 bragte fra hans Haand Tragedierne »Hyrden af Tolosa« og »Løveridderen« samt Digtsamlingen »Julegave«. Det fortjener at fremhæves, at foruden alle disse hyperromantiske Digtninge stammer ogsaa Sangen »Vift stolt paa Kodans Bølge« fra Ingemanns Alumnetid. — Denne udløb i 1816, og snart efter fulgte Ingemanns Udenlandsrejse, fra hvilken han vendte tilbage baade sundere og modnere end i Studentertiden paa Valkendorfs Kollegium.

Jacob Hornemann Bredsdorff, Alumne 1812—17, født 1790, Student 1809, theologisk Kandidat 1814,

Lektor i Mineralogi ved Universitetet 1823, ved Sorø Akademi 1828, død 1841. Bredsdorff, der omtales som en upraktisk, men overmaade elskværdig og retsindig Mand, har efterladt sig en Mængde Skrifter om mineralogiske, botaniske, geografiske, historiske, sproglige Emner, deriblandt »Om Aarsagen til Sprogenes Forandringer« (1821), udgivet igen af Vilhelm Thomsen 1886 i Anerkendelse af, hvorledes Bredsdorff »med stor Klarhed, om end i al Korthed«, har fremdraget de Synspunkter til Forstaaelse af et Sprogs Forandring, som den senere Sprogforskning efterhaanden har indset. Ved sine Skrifter om Runerne har han ført Granskningen ind paa nye Baner; han var den første, der hævdede, at den korte Runerække var den yngre, og i sin Afhandling om Guldhornsrunerne har han læst og forklaret disse paa udtømmende Maade.

Hector Frederik Estrup, Alumne 1812—17, født 1794, Student 1810, theologisk Kandidat 1815, Dr. phil. 1817, Lektor i Geografi, Historie og Statistik ved Sorø Akademi 1822, Direktør for Akademiet 1831, købte Herregaarden Kongsdal ved Sorø, tog sin Afsked 1837, var Stænderdeputeret i Roskilde 1840—44, døde 1846. Estrup var meget virksom baade som Lærer, Deputeret og Godsejer og som historisk Forfatter. Før nogen anden dansk Historiker hævdede han Danmarks Ret med Hensyn til Slesvig (»Om Slesvigs og Holstens Uadskillelighed efter Forsikringsakterne af 1460«. 1832) og oprettede et Legat for en Docent i slesvigsk Lovkyndighed ved Universitetet for at drage slesvigske Studerende til København. — Foruden dette Legat stiftede Estrup flere andre, deriblandt et til Valkendorfs Kollegium (S. 204, 220).

William Christopher Zeise, Alumne 1813—16, født 1789, Student 1809, farmaceutisk Kandidat 1815, Professor i Kemi 1822, død 1847, har forfattet en Række betydningsfulde videnskabelige Arbejder inden for sit Fag.

Johannes Christian Lütken, Alumne 1816—21, født 1791, Student 1811, Adjunkt i Sorø 1822, Lektor i Filosofi ved Akademiet 1826 til 1849, da Akademiet nedlagdes og Lütken gik af med Professortitel, død 1856. Lütken, der i sin Ungdom tog ivrig Del i Studenterlivet og i 1818 var en af »Tylvten«, der udfordrede Baggesen, prises af Hauch og Ingemann for sin Sandhedskærlighed og sit ægte Frihedssind og skal have tjent Hauch som Model for Freiesleben i »Guldmagerne«. I 1831—33 udgav han i Forening med ovennævnte J. H. Bredsdorff Tidsskriftet »Blandinger fra Sorø«, tog senere ivrig Del i den politiske Diskussion om Danmarks Forfatning og om Slesvigs Stilling, udsendte 1849—50 3 Smaaskrifter »An das Volk Deutschlands« og optraadte 1851 i sit Skrift »Fredsvennernes Ven« som en ivrig Talsmand for Verdensfreden.

Otto Diderik Lütken, Broder til ovennævnte, Alumne 1816—19, født 1793, Student 1811, theologisk Kandidat 1816, Sognepræst i Norup 1821, i Mern (Præstø Amt) 1825, i Karleby paa Falster 1841, død 1866, er Forfatter bl. a. af landøkonomiske Afhandlinger og af »Præstø Amt«, der udkom som Nr. 13 af Landhusholdningsselskabets Amtsbeskrivelser og af Molbech betegnes som »en af de interessanteste og bedst udførte af dem, som hidtil ere komne for Lyset«.

Jacob Christian Lindberg, Alumne 1817—22, født

1797, Student 1815, theologisk Kandidat 1822, Adjunkt ved Metropolitanskolen 1822—30, Sognepræst i Tingsted paa Falster 1844, i Ll. Lyndby 1857, død samme Aar, deltog med stor Iver i Kampen mod Rationalismen og stod saaledes paa Grundtvigs Side i den ved »Kirkens Genmæle« foranledigede Kamp, udgav sammen med Grundtvig og Rudelbach »Theologisk Maanedsskrift« og senere flere andre kirkelige Tidsskrifter, skrev ogsaa om videnskabelige, særlig numismatiske, Emner og oversatte Bibelen (1837—53). Lindberg, der som Grundtvig oprindelig var Tilhænger af Enevælden for senere at stille sig paa Liberalismens venstre Fløj, var fra 1853 Folketingsmand for Nakskov.

Ernst Sophus Vilhelm Zahle, Alumne 1819—24, født 1797, Student fra Herlufsholm 1817, theologisk Kandidat 1822, Adjunkt ved Metropolitanskolen samme Aar, Sognepræst i Assens og Klakring 1824, i Hvedstrup og Flyng 1829, Hof- og Slotspræst i København 1836, død 1837, betegnes af Mynster som en Hæder for Præstestanden og omtales som en meget kundskabsrig, elskværdig og kraftig Personlighed. Han er Forfatter af en Mængde Digte, der bl. a. findes i »Mindeblade for Herlovianere«; mest kendt er Sangen »Kong Christian lægger ned sit Sværd«.

Severin Claudius Wilken Bindesbøll, Alumne 1819—24, født 1798, Student 1816, theologisk Kandidat 1821, Sognepræst i Nakskov 1838, Biskop i Aalborg 1851, over Laaland-Falster 1856, Landstingsmand for 5. Kreds (Maribo Amt) 1866—70, død 1871, har bl. a. efterladt sig »Tanker til Eftertanke over Søndags- og Festdags-Evangelier«, der har været meget benyttet som Andagtsbog.

Frederik Olaus Lange, Alumne 1819—24, født 1798,

Student 1815, theologisk Kandidat 1825, Overlærer i Vordingborg 1833, Rektor 1841—46, da Skolen nedlagdes, Docent i Pædagogik ved Universitetet 1847, Professor 1849, død 1862. Lange, der paa Grund af altfor ivrige Studeringer fra ca. 1830 var saa godt som blind, var en dygtig og afholdt Lærer. Han har udgivet bl. a. (græske) Skolebøger og det pædagogiske Skrift »Skolen og Livet«, i hvilket han betegner det opdragende og ethiserende som Skolens vigtigste Opgave.

Carl Wilhelm Elberling, Alumne 1821—26, født 1800, Student 1819, filologisk Kandidat 1826, Overlærer i Slagelse 1830, Rektor sammesteds 1838, i Roskilde 1851—63, Professor 1853, død 1870, har udgivet filologiske Arbejder; særlig fremhæves hans kommenterede Udgave af Platos »Apologi« og »Crito« (1837)

Jens Rasmussen Hübertz, Alumne 1821—26, født 1794, Student 1819, medicinsk Kandidat 1824, Læge i Ærøskøbing, senere i Aarhus og Aalborg, fra 1844 bosat i København, hvor han særlig virkede for en bedre Behandling af Aandssvage og naaede at faa oprettet Idiotanstalten Gamle Bakkehus 1855 inden sin Død samme Aar. Hübertz er desuden Forfatter af en Række historiske og topografiske Skrifter, saaledes om Ærø, Aarhus og Bornholm.

Lars Nannestad Boisen, Alumne 1823—24, født 1803, Student 1817, theologisk Kandidat 1824, død som Sognepræst i Vesterborg og Birket 1875. Boisen, der i theologisk og kirkelig Henseende sluttede sig nær til Grundtvig og gik stærkt op i sin Præstegerning, fandt dog Tid til at udgive en »Kortfattet arabisk Grammatik« (1831), oversætte Skrifter fra Arabisk, Persisk og Sanskrit og forfatte en udførlig Fremstil-

ling af Israels Historie (I—V, 1847—63). I flere Aar udgav han desuden sammen med sin Broder C. C. Boisen Tidsskriftet »Kristelig Samler«. Ogsaa musikalske Kompositioner gav han sig af med og har bl. a. skrevet Melodien til Grundtvigs Salme »At sige Verden ret Farvel«.

Carl Peter Mathias Hansen, Alumne 1824—28, født 1803, Student 1822, medicinsk Kandidat 1830, Dr. med. 1832, var Medstifter af Skandinavisk Selskab 1845, blev Overlæge ved Garnisonshospitalet under Krigen (1849—50), Professor 1852, Forstander for det kgl. Vaccinationsinstitut 1853, beklædte desuden efterhaanden mange andre Hverv, døde 1879.

Frederik Christian Haugsted, Alumne 1824—28, født 1804, Student 1822, medicinsk Kandidat 1828, Dr. med. 1832, død 1866, fik betydelig Praksis som Øjenlæge, holdt som Privatdocent Forelæsninger over Øjensygdomme og virkede ved Siden deraf flittigt som Forfatter af lægevidenskabelige Skrifter.

Arve Christian Linde Heiberg, Alumne 1826—31, født 1805, Student 1823, theologisk Kandidat 1829, Sognepræst i Lunde ved Odense 1832, i Kerteminde 1840, ved Olai Kirke, Helsingør, 1855—82, død 1891, har skrevet Biografier af Peder Palladius (1840) og af Kingo (1852) og udgav Palladius' Visitatsbog, da Manuskriptet hertil i 1866 blev fundet paa det kgl. Bibliothek.

Peter Rørdam. Alumne 1827—30, født 1806, Student 1823, theologisk Kandidat 1829, virkede som Religionslærer i København, blev Bestyrer af den københavnske Asylskole 1838, Sognepræst i Mern 1841, i Lyngby 1856, deltog frivillig i Felttoget 1864 som Feltpræst, døde 1883. Rørdam skildres som en overordentlig kraftig og varmhjertet Personlighed, der i ualminde-

lig Grad forstod at vække Liv omkring sig. Af Skrifter har han bl. a. efterladt sig »24 Feltprædikener« (1864).

Adolph Frederik Bergsøe, Alumne 1828—32, født 1806, juridisk Kandidat 1829, Professor i Statsøkonomi 1848, Chef for Statistisk Bureau 1850, Landstingsmand 1853, død 1854, er Forfatter bl. a. af et Værk om Grev Chr. Reventlow (2 Bd. 1837), et vigtigt Bidrag til Danmarks økonomiske Udviklingshistorie i Slutningen af det XVIII Aarh., og »Den danske Stats Statistik« (4 Bd. 1844—53), der giver en omhyggelig Skildring af Danmarks økonomiske Forhold paa den Tid.

Søren Johan Heiberg, Alumne 1830—35, født 1810, Student 1827, theologisk Kandidat 1836, Forstander for det kgl. Døvstummeinstitut 1839, i hvilket Aar det flyttedes fra Stormgade til sin nuværende Bygning paa Kastelsvej, bestyrede det med udmærket Dygtighed til 1865, blev Medlem af Bestyrelsen for det nyoprettede Blindeinstitut og Professor 1857. I 1853—57 var Heiberg desuden Præst ved Ladegaarden og senere i Kjeldby paa Møen fra 1865 til sin Død 1871.

Edouard August Dahlerup, Alumne 1830—35, født 1812, Student 1828, medicinsk Kandidat 1835, Dr. med. 1841, Livlæge hos Christian VIII 1845—48, Professor 1848, konst. Overlæge ved Garnisonssygehuset under Krigen (1849), redigerede »Bibliothek for Læger« 1852—60, var Borgerrepræsentant 1856—68 og et meget aktivt og indflydelsesrigt Medlem af Kommissionen for Kommunehospitalets Oprettelse, var Overmedicus ved Frederiks Hospital 1860—73, døde 1882.

Peder Goth Thorsen, Alumne 1831—33, født 1811, Student 1828, theologisk Kandidat 1832, Underbibliothekar ved Universitetsbibliotheket 1833, Bibliothekets Leder som Bibliothekar 1848—80, død 1883, sær-

lig kendt som Udgiver af »De danske Runeminder« (1864—79).

Carl Berg, Alumne 1834—39, født 1812, Student 1832, filologisk Kandidat 1842, Græsklærer ved Borgerdydskolen og ved det v. Westenske Institut, senere ved Metropolitanskolen, Rektor i Frederiksborg 1864, død 1895. Berg, hvis Undervisning var livfuld og interessant, og under hvis Rektorat den forfaldne Frederiksborg Skole kom i en blomstrende Tilstand, har med Varme taget Ordet for en Forbindelse mellem den lavere og højere Skole, hvorved »det kan blive muligt for enhver aandelig rig Dreng at faa i vor Skole sine Evner udviklede uden Hensyn til Forældrenes sociale Stilling eller Formuesvilkaar«, og virket for de vordende Latinskolelæreres theoretiske og praktiske Uddannelse i Pædagogik. Han er tillige Forfatter bl. a. af den bekendte »Græsk Ordbog« og af »Skema til den græske Formlære«.

Jens Peter Trap, Alumne 1834—35, født 1810, Student 1828, juridisk Kandidat 1833, Kabinetssekretær 1857, Direktør for Døvstumme- og Blindeinstituttet 1865 (efter S. J. Heiberg, S. 213), død 1885. Trap, der fra 1842 til sin Død udgav »Hof- og Statskalender«, er almindelig kendt som Udgiver af »Statistisk-topografisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark«, der udkom første Gang 1856—60.

Ludvig Henrik Ferdinand Oppermann, Alumne 1835—39, født 1817, Student 1834, filologisk Kandidat 1843, Overlærer i Aarhus 1846—51, Folketingsmand (nationalliberal) 1849—61, tog Forsteksamen 1852, blev Lektor i tysk Sprog ved Universitetet samme Aar, Professor 1855, var Direktør for Statens Livrenteanstalter 1861—70, teknisk Konsulent for Livsforsik-

ringsselskabet »Hafnia« 1872, død 1883. Oppermann har bl. a. udgivet »Elementær Plangeometri« (1845) og en Række mathematiske Afhandlinger; paa Livsforsikringsvæsenets Omraade har han udfoldet en betydningsfuld Virksomhed, og som Folketingsmand har han gjort et stort Arbejde i Sagen om Statsskovenes Drift.

Carl Christian Alberti, Alumne 1835—40, født 1814, Student 1833, juridisk Kandidat 1839, Overretsprokurator i København 1853, Folketingsmand for Sorø 1849 (Bondeven, radikal Venstremand), særlig bekendt som Stifter af »Den sjællandske Bondestands Sparekasse«, nød en enestaaende Tillid hos de sjællandske Bønder, der i et Antal af flere Tusinde fulgte ham til Jorden efter hans Død 1890 og oprejste ham et Mindesmærke uden for Sorø. Til Valkendorfs Kollegium har Alberti skænket et Legat (1889, S. 257).

Ernst Martinus Calvinus Luther Bruun, Alumne 1839—42, født 1817, Student 1836, polyteknisk Kandidat 1842, Assistent hos Stadsguardeinen 1843—61, gik med som frivillig i 1848, deltog som Løjtnant i Slagene ved Kolding og Fredericia, blev Justermester i København 1859, døde 1894. — I sin Ungdom deltog Bruun ivrigt i Studenterlivet og kreerede forskellige Roller i Hostrups da fremkommende Komedier (Mdm. Schmidt i »Genboerne«, Præsten i »Intrigerne«, Peter Ravn i »En Spurv i Tranedans«), komponerede adskillige Sangmelodier, af hvilke flere er bleven benyttet af Hostrup (f. Eks. Melodien til »Man maa rejse til Fods for at sprænge med Hast« i »Eventyr paa Fodrejsen«).

Ferdinand Victor Alphons Prosch, Alumne 1839—44, født 1820, Student 1837, medicinsk Kandidat 1843,

konst. Lektor ved den kgl. Veterinærskole i de hygiejniske Fag, Lektor i Diætetik, Husdyrhold, Husdyravl og Beslaglære 1858 ved den nyoprettede Veterinær- og Landbohøjskole, død 1885, har udøvet stor Indflydelse paa det danske Husdyrbrugs Udvikling, var en udmærket, fængslende Lærer, aandfuld og vittig, ofte ogsaa bidende og sarkastisk, og har udfoldet en betydelig Forfattervirksomhed, særlig inden for sit videnskabelige Omraade.

Jacob Jørgen Frederik Friis, Alumne 1841—42, født 1815, Student 1836, theologisk Kandidat 1842, Lærer i Nakskov 1847—58, død som Sognepræst til Veggerby og Bislev (Viborg Stift) 1879, har skrevet folkelige Fortællinger over mer eller mindre historiske Emner, deriblandt »Svenskerne paa Laaland« (1856), »Lybekkerne i Nakskov« (1858), besørget en ny Udgave af J. Rhodes »Samlinger til Laalands og Falsters Historie« (1859—60) og desuden efterladt sig et Bind »Ungdomserindringer og Fortællinger«.

Matthias Georg Gotthilf Steenstrup, Alumne 1841—45, født 1822, Student 1840, theologisk Kandidat 1845, gik med som frivillig 1848, blev Sekondløjtnant, men maatte træde tilbage paa Grund af en Øjensygdom, virkede som Statens Tilsynsmand ved Folkehøjskolerne 1876—88, døde 1904. Steenstrup gav Ideen til den af »Udvalget for Folkeoplysnings Fremme« foretagne Virksomhed, redigerede fra 1866 dets under Titelen »Folkelæsning« udgivne Skrifter og leverede selv værdifulde Bidrag (f. Eks. »Sverige, Land og Folk«, 1876).

Carl Christian Howitz Grønlund, Alumne 1845—50, født 1825, theologisk Kandidat 1850, Lærer i Naturhistorie ved Haderslev lærde Skole 1851—64, op-

rettede sammen med Kolleger »Haderslev Læreres Skole« i København, virkede der til 1879, fik Videnskabernes Selskabs Pris for en Afhandling om Melbyg og Glasbyg, blev derefter Bestyrer af Ny Carlsberg fysiologiske Laboratorium, har forfattet en Række Artikler om naturhistoriske Emner, bl. a. om Islands Planteverden, døde 1901.

Frederik Henrik Hennings Dreier, Alumne 1846—52, født 1827, Student 1844, studerede Medicin, var Underlæge i Krigsaarene 1848—49, dyrkede foruden sit Embedsstudium tillige Sprog, Mathematik, Naturvidenskab, Filosofi og navnlig Nationaløkonomi, havde allerede som Skoledreng skrevet i »Korsaren«, virkede som Student for yderlig radikale Ideer til Samfundets Forbedring, fik bl. a. oprettet en Forbrugsforening til Anskaffelse af billige Livsfornødenheder for Arbejderne, udsendte 1848 de to Skrifter »Folkenes Fremtid« og »Fremtidens Folkeopdragelse, foreløbige Antydninger af en Socialist«, tog til Orde for Familielivets og det traditionelle Ægteskabs Opløsning som Vilkaar for virkelig Sædelighed (»Blik paa det verdenshistoriske Værk Clara Raphael«, 1851), agiterede endvidere for sine Ideer gennem sit Ugeskrift »Samfundets Reform« (1852—53) og vendte sig i »Aandetroen og den frie Tænkning« (1852) mod Religionen. I »M. A. Goldschmidt, et Litteraturbillede, med et Anhang om Hr. E. Meyer og Dyrene«-(1852) angriber han vittigt Korsarens tidligere Udgiver, der nu efter hans Mening er en »reaktionær Lejeskribent« og »Overløber«. — Da han i Foraaret 1853 var oppe til medicinsk Eksamen, blev han ramt af et apoplektisk Tilfælde og døde den 9. Maj, 25 Aar gammel. — Foruden ovennævnte og andre trykte Skrifter efterlod Dreier en Mængde skrevne

Arbejder, nu opbevaret paa det kgl. Bibliothek, som skal vidne om Studier af forbavsende Omfang og om en sjælden Kundskabsfylde og Tankerigdom. Personlig omtales han som et meget sympatetisk Menneske, der trods sine yderliggaaende Anskuelser vandt alle for sig ved sin grundhæderlige Karakter, sit sprudlende Lune og ved sin Begejstring for Menneskehedens Fremskridt.

Rudolf Peter Kristian Varberg, Alumne 1847—53, født 1828, Student 1845, gik med som frivillig i 1848, blev juridisk Kandidat 1854, Landstingssekretær 1859, Justitssekretær ved Sø- og Handelsretten 1862, døde 1869, var i Studentertiden nøje knyttet til sin Medalumne Frederik Dreier, skrev Bidrag til »Korsaren« og mange andre Blade, optraadte som ivrig Fritænker og Fornægter af Sjælens Udødelighed, tog som Folketingsmand (1864—66) til Orde for progressiv Indkomstskat og deltog interesseret i Forhandlingerne om den nye Straffelov, i hvilken flere formentlige Mangler rettedes efter hans Anvisning.

Jacob Helms, Alumne 1847—48, født 1824, Student 1842, theologisk Kandidat 1848, Adjunkt i Ribe 1850, Sognepræst i Janderup-Billum 1869, i Skjellerup-Ellinge 1874, død 1906, var en fremragende Kender af Danmarks kirkelige Bygningskunst og har udgivet en Række værdifulde Skrifter om herhen hørende Emner; hans Hovedværk er »Ribe Domkirke« (1870).

Carl Emil Secher, Alumne 1848—53, født 1824, Student 1846, tog Magisterkonferens 1858, blev Stipendiarius i Geheimearkivet 1850, Assistent i Kongerigets Arkiv 1883, døde 1888, er Forfatter af »Danmark i ældre og nyere Tid«, I—III (1873—76), desuden af en Mængde andre større og mindre Skrifter

af historisk Indhold, bl. a. om Christopher Valkendorf (i »Dansk Folkekalender«, 1869).

Jens Vahl, Alumne 1850—54, født 1828, Student 1848, theologisk Kandidat 1854, død som Sognepræst i N. Alslev 1898, var en ualmindelig virksom og alsidigt interesseret Mand, ganske særlig kendt for sit Arbejde for Hedningemissionen; herhen hører ogsaa hans Hovedværk: »Missionsatlas med Forklaring« (1884—86).

Jean-Frédéric-Guillaume-Émile Pio, Alumne 1852—55, født 1833, Student 1850, filologisk Kandidat 1857, Bestyrer af Borgerdydskolen 1868, blev Professor 1875, døde 1884, skildres som en livlig, fin og elskværdig Personlighed med et ejendommeligt ironisk Lune; han har efterladt sig en Del litterære Arbejder, særlig angaaende fransk og nygræsk Sprog og om pædagogiske Emner.

Carl Georg Lange, Søn af forannævnte Fr. O. Lange, Alumne 1855—59, født 1834, Student 1853, medicinsk Kandidat 1859, konst. Docent i pathologisk Anatomi 1875, Lektor 1877, Professor 1885, Borgerrepræsentant 1883, har desuden udøvet en utallig Mængde andre Tillidshverv og udgivet en Række lægevidenskabelige Afhandlinger og særskilte Skrifter, døde 1900.

Christian Christiansen, Alumne 1862—65, født 1843, Student 1861, Professor i Fysik 1886, Forfatter af en Række videnskabelige Afhandlinger.

SJETTE AFSNIT

KORT OVERSIGT OVER VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE

FRA 1865 TIL NUTIDEN

I Aaret 1865 var den gamle *Kollegiebygnings* Saga uigenkaldelig til Ende; de sidste Rester af Povl Helgesens Karmeliterkloster forsvandt. Medens den nedrevne Bygnings Tomt indlemmedes i Haven, genopstod Kollegiet længere tilbage i denne og fuldførtes i Løbet af Sommeren 1866; i September kunde Alumnerne rykke ind paa det ny Kollegium.

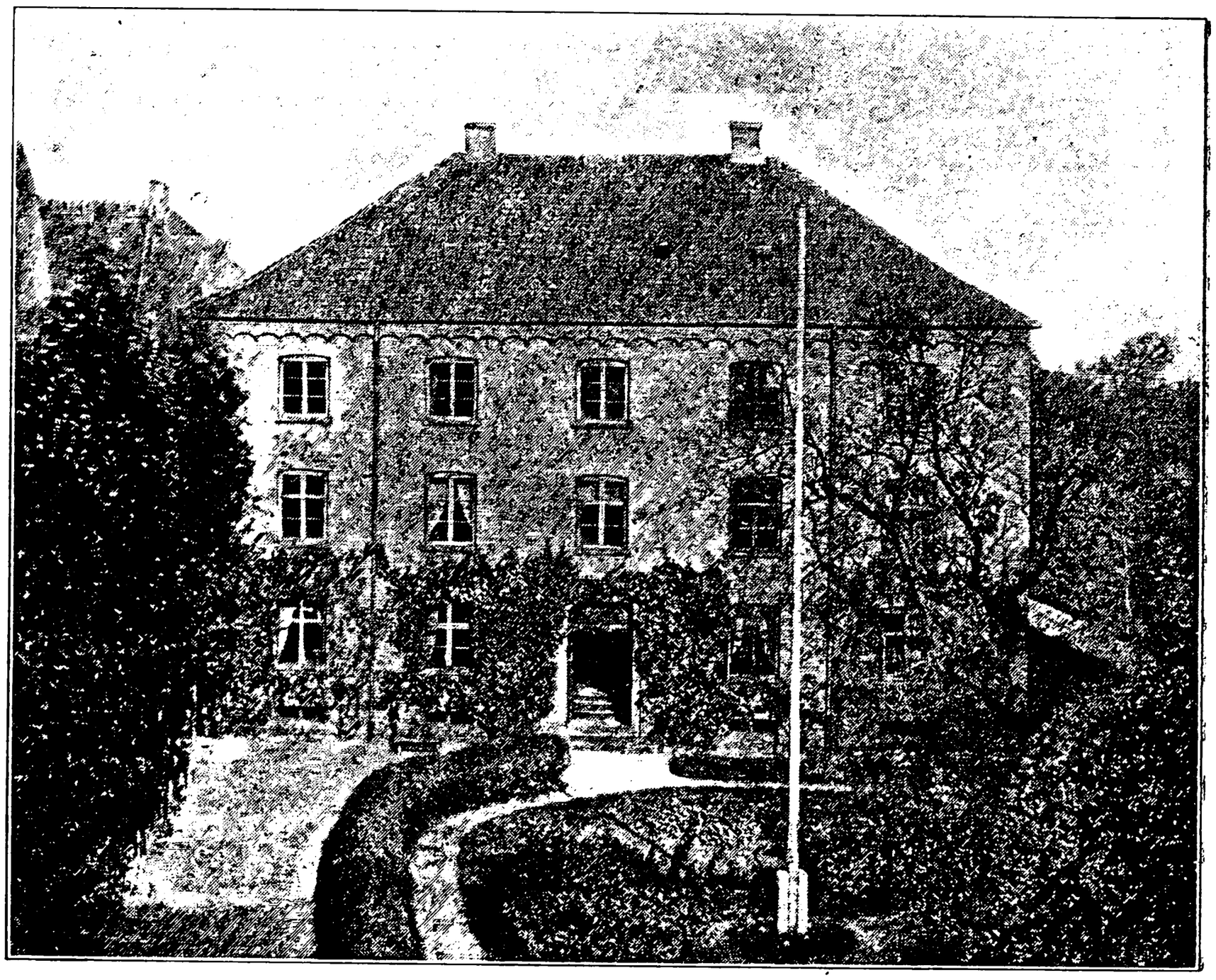
Sin nye Skikkelse bevarede Kollegiet i alt væsentlig uforandret indtil Ombygningen 1913, da den nuværende Kvistetage byggedes til, samtidig med at Badeværelser m. m. indrettedes paa 1. og 2. Sal. Dog var der i Mellemtiden sket den Forandring, at Kollegiets fælles Læsestue, som paa Alumnernes Foranledning var bleven indrettet i Stueetagens nordøstlige Hjørneværelse (Nov. 1869), i Sommeren 1900 udvidedes med det tilstødende Værelse, samtidig med, at et Vindue anbragtes i Læsestuens Gavlmur. Denne Forandring havde til Følge, at Antallet af Alumner, der 1866 var bleven forhøjet fra det fundatsmæssige 16 til 21, nu (1900) nedsattes til 20. Indretningen af Læsestue 1869 havde ikke medført Nedgang i Alumnetallet, da det til Læsestue inddragne Værelse erstattedes, ved at den til een Alumne bestemte 2-Værelses Lejlighed paa 2. Sal for Eftertiden beboedes af 2 Alumner.

Ved Valkendorfs Kollegiums Nybygning blev dets i Forvejen svage *Finanser* stærkt rystet. Kollegiet havde i 1865 og 1866 laant ialt 11600 Rdlr. af J. L. Smiths Legat, og Konsistorium vedtog ($^{27}/_{1}$ 1866), at det fundatsmæssige Oplæg til Fremvækst, som efter mange Aars Standsning var bleven genoptaget i 1844 og siden var bleven fortsat til 1865, nu atter skulde ophøre. Som Følge heraf stod Kollegiets Kapital (paa det Tidspunkt 22300 Rdlr.) paany i Stampe, samtidig med at dets Indtægter (866 Rdlr) hvert Aar overskredes af Udgifterne; til Renter og Afdrag af Byggelaan medgik nemlig aarlig 660 Rdlr., til Skatter og Assurance 107, hvorefter der til at bestride alle andre Udgifter var 99 Rdlr. tilbage.

Disse uheldige Forhold søgtes paa Eforens, Prof. N. L. Westergaards, Foranledning afhjulpne, ved at Kollegiet gennem et Tilskud fra Kommunitetet paa 2500 Rdlr. sattes i Stand til at genoptage Oplæget til Fremvækst (Beløbet bevilgedes paa Finansloven 1871—72), og i den følgende Tid oplagdes aarlig 100 Rdlr. (200 Kr.), saa at Kapitalen i 1896 var steget til 50600 Kr. I det Aar (Dec. Termin) var Laanet til J. L. Smiths Legat afbetalt, og Kollegiet fik paany fri Raadighed over sine Indtægter. Efter Konsistoriets Beslutning skulde Oplæget til Fremvækst nu atter foregaa paa fundatsmæssig Maade, idet der aarlig oplagdes 4 % Rente af den særlige Fremvækstkapital (4590 Kr.), altsaa 183 Kr. 60 Øre aarlig.

Samtidig med disse Bestemmelser blev der ogsaa truffet en Ordning med Hensyn til Pengedistributsen til Alumner og Professorer. Med denne havde det siden 1865 forholdt sig paa følgende Maade: Da Kollegiet paa Grund af sine store Udgifter til Nybygningen 1865—66 blev ude af Stand til selv at udrede Distri-

buts til *Alumnerne* (denne havde i Aarene før 1865 varieret mellem 20 og 30 Rdlr. aarlig til hver Alumne), overtoges Distributsen indtil videre af Kommunitetet, idet den til Stipendier fastsatte Sum ved Finansloven 1866—67 forhøjedes med 1000 Rdlr. aarlig; og siden

DET NY VALKENDORFS KOLLEGIUM, OPFØRT 1865—66.
Efter Fotografi.

den Tid havde hver Alumne modtaget en aarlig Distributs af 24 Rdlr. (Inspektor 48). Denne Alumnedistributs var imidlertid — som Tilfældet ogsaa havde været i sidste Halvdel af den foregaaende Periode — helt og holdent medgaaet til Lønning af Portneren.

Da Kollegiet nu i 1896 fik fri Raadighed over sine Renter og saaledes selv kunde udrede Distributsen til

Alumnerne, vedtog Konsistorium at ordne Sagen paa den Maade, at Kollegiet for Fremtiden paatog sig at lønne Portneren med 1000 Kr. aarlig, men til Gengæld inddrog Alumnedistributsen. — Først i 1901 blev Alumnerne dog helt fritaget for Udgifter til Portneren, hvem de indtil da betalte 120 Kr. til Hjælp til Pigeløn. Af de 1000 Kr. af Kommunitetets Midler, der 1866—96 aarlig havde været anvendt til Alumnedistributsen, besluttedes nemlig fra 1901 de 200 anvendt til en aarlig Forbedring af Portnerens Løn, der saaledes blev 1200 Kr. om Aaret.

Distributsen til *Professorerne* (siden 1844 70 Rdlr., hvoraf de 37 dog i det Aar vedtoges anvendt som Vederlag til Eforen), var ophævet med Aaret 1865. Den genoptoges nu i 1896 og udbetaltes med Kr. 66.74 og Kr. 75.00 til henholdsvis Professorerne og Eforen. Allerede i 1908 afskaffedes imidlertid Professordistributsen (dog ikke Eforens Part) paany efter Kvæstors Forslag, for at Kollegiets Indtægter kunde forøges, og de paa den Tid verserende Planer om Modernisering af Kollegiet derigennem fremmes. I samme Øjemed udvirkede Kvæstor, ligeledes 1908, at Kollegiets Kapital (57100 Kr.), der var anbragt i 4 % Rente bærende Andele af Legaternes fælles Masse, afgaves af Fællesmassen til Kollegiet, men i Kreditforeningsobligationer, som allerede tilhørte Fællesmassen, efter en Kursværdi af 92 %. Kursforskellen dækkedes af Legaternes Overskudsfond. Denne nye Anbringelse af Kollegiets Kapital forøgede dets aarlige Renteindtægt med 180 Kr.

I de Aar, da Kollegiets Finanser havde været trykket af de aarlige Afdrag paa Laan, havde det Gang paa Gang maattet ty til Kommunitetets Hjælp, naar større Udgifter skulde bestrides, bl. a. til Reparation

af Plankeværket mod Gaden 1888 (590 Kr.), til Opførelse af Plankeværk mod Kollegiets vestlige Nabo m. m. 1890 (919 Kr.) og til en Hovedreparation af Kollegiet i 1900 (9500 Kr.). Desuden har Kollegiet fra 1883 til 1913 af Legaternes Overskudsfond modtaget et aarligt Tilskud til Læsestuen paa 150 Kr., hvilket fra 1914 overtoges af Kommunitetet og forhøjedes til 200 Kr. Endvidere er der til Kollegiet bleven skænket flere *Legater*:

C. C. ALBERTI.
Efter Lithografi i Kgl. Bibliothek.

Det allerede 1841 indstiftede *Eskildsenske* Legat (S. 222) kom fra 1874 Kollegiet til Gode, efter at Legatstifterens Slægtning Johanne Marie Timm, født Bay, der indtil da havde nydt Renten af Legatet, i det Aar var afgaaet ved Døden. Efter Eforens Forslag vedtog Konsistorium, at dets aarlige Renter (38 Kr. 75 Øre) skulde anvendes til Kollegiets Have, hvis aarlige Tilskud paa 16 Rdlr. af Kollegiets Kasse var bortfaldet 1865.

Efter 1865 har Kollegiet modtaget følgende Legater:

Overretsprokurator C. C. Albertis Mindelegat (2000 Kr.), indstiftet 14. Maj 1889 til Minde om 18. April 1839, da Stifteren blev juridisk Kandidat. Renten af Legatet skal hvert Aar den 18. April bortgives af Eforen til en juridisk Student paa Valkendorfs Kolle-

gium til Indkøb af Bøger. — Stifteren var Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1835—40 (S. 245).

»*Jubilæumslegatet*« (1100 Kr.), oprettet 27. Febr. 1891 af forhenværende og daværende Alumner i Anledning af Kollegiets 300-Aars Jubilæum, der var bleven fejret den 26. Febr. 1889. Renten af Legatet bortgives hvert Aar i Dec. Termin af Eforen til en værdig og trængende Alumne, som ikke nyder Estrups Legat.

J. H. KALKO.
Efter Fotografi.

»Overretsprokurator J. H. Kalkos Mindelegat til Fordel for en værdig og trængende Alumnus paa Valkendorfs Kollegium« (3000 Kr.), indstiftet 6. Nov. 1909 af Enkefru Helga Maria Kalko, født Engel. Legatets Rente skal hvert Aar i Dec. Termin bortgives af Stifterindens Sønner. Overretssagførerne Axel og Johannes Kalko, og efter begge disses Død af Eforen. — Overretsprokurator J. H. Kalko (død 1907) var Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1857—62.

Den 26. Februar 1889 fejrede Valkendorfs Kollegium *300-Aarsdagen for Kollegiets Indvielse* den 26. Februar 1589. I Dagens højtidelige Anledning var Kollegiets Indre dekoreret med kolossale Flagduge, der forvandlede alle dets Gange til pragtfulde, aflange Telte; et større Antal Laurbærtræer fra Botanisk Have og le-

gemsstore Tegninger, udført af Kunstmaler S. Grønbech og forestillende de berømte Alumner Ewald, Sibbern, Blicher, Ingemann, Grundtvig, Lindberg og Trap, bidrog yderligere til at forhøje Feststemningen. Allerede om Formiddagen indfandt talrige forhenværende Alumner sig som Gratulanter paa Kollegiet, og Inspektor, stud. med. Lennholm, modtog Lykønsknings-Deputationer fra Regensen samt Borchs og Elers' Kollegier i sit som en elegant Modtagelsessalon udstyrede Værelse. Festmiddag afholdtes paa Skydebanen, hvis store Sal var festligt udsmykket; som indbudne Æresgæster mødte Universitetets Rektor, Prof. Dr. With, Stipendiebestyrelsens Medlemmer, Professorerne Dr. Goos og Dr. Reisz; Eforen, Prof. Edv. Holm, Regensprovsten, Prof. Dr. Ussing, Universitetskvæstor Hørring, samt Klokkeren fra Regensen og Inspektorerne fra Borchs og Elers' Kollegier. Eforen talte for Stifterens Minde, og en af Alumnus, cand. theol. Dujardin, forfattet Kantate blev afsunget; iøvrigt var Talernes og Sangenes Tal legio. Efter Middagen kørtes der til det prægtigt illuminerede Kollegium, hvor et meget animeret Symposion dannede Festens Afslutning.

Jubilæumsfesten den 26. Febr. 1889 havde for en kort Stund samlet ældre og yngre Valkendorfianere paa Kollegiet, og denne Forbindelse mellem forhenværende og daværende Alumner havde ført til, at de i Fællesskab oprettede det oven omtalte Jubilæumslegat. Yderligere Følger i Retning af nøjere Tilknytning mellem ældre og yngre fik den imidlertid ikke: endnu savnedes der en fast Institution, der til Stadig-

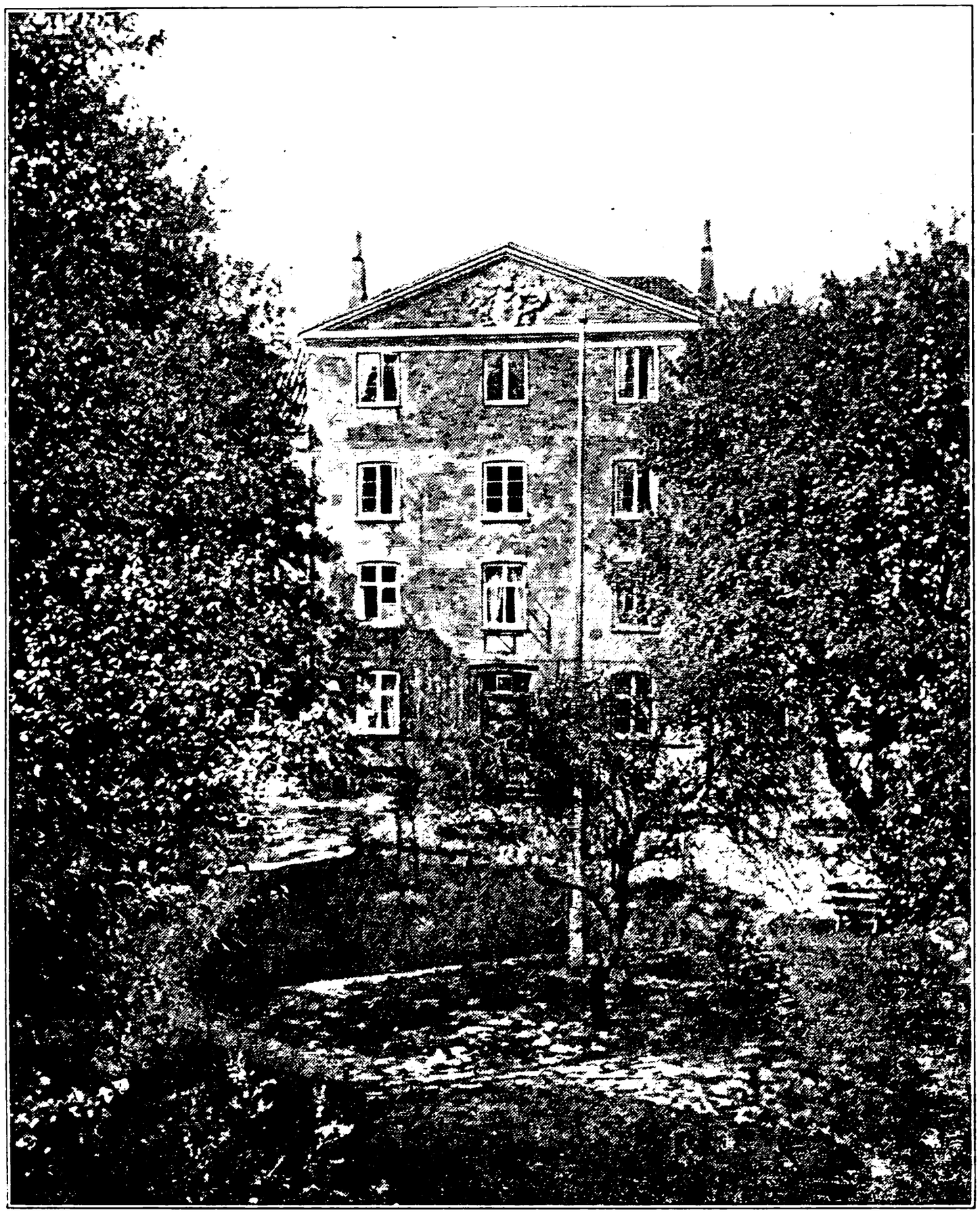
hed kunde virke for at bevare Forbindelsen mellem Kollegiet og dets gamle Alumner.

Til at afhjælpe dette Savn gjordes det første Skridt ved et Kandidatgilde paa Kollegiet den 24. Febr. 1904, idet vedkommende Kandidater, ude af Stand til at imødesé en evig Skilsmisse indbyrdes og med deres kære Studenterbolig, vedtog for Fremtiden at mødes paa Kollegiet en Gang om Aaret. Denne Tanke udviklede sig straks til et Forslag om at oprette en Forening, hvori saa vidt muligt *alle* ældre og yngre Valkendorfianere skulde være Medlemmer, og til dette Forslags Gennemførelse nedsatte Kollegiets Alumner kort efter et Udvalg — men lod sig ogsaa foreløbig nøje med dette indledende Skridt. Først godt et Aars Tid senere, i Foraaret 1905, genoptoges Sagen paa Alumnus, stud. jur. A. L. Holgersens Initiativ; en Generalforsamling traadte sammen paa Kollegiet den 4. Juni 1905, og ved den Lejlighed blev *Valkendorfianersamfundet* stiftet. Dets første Bestyrelse, i hvilken 3 Alumner, deriblandt Holgersen, fik Sæde, kom iøvrigt til at bestaa af Dr. phil. C. E. B. Krebs (Formand), Professor, Dr. med. J. Bjerrum, Direktør for Zoologisk Have Julius Schiøtt og mag. art. P. K. Thorsen. Efter Dr. Krebs' Tilbagetræden har For-

K. FABER.
Efter Fotografi.

mandspladsen været beklædt af Professor, Dr. med. Kr. Poulsen, der atter afløstes af den nuværende For-

VALKENDORFS KOLLEGIUM EFTER OMBYGNINGEN 1913.
Efter Fotografi.

mand, Dr. phil. Johs. Lindbæk. I de 12 Aar, Samfundet har bestaaet, har det kunnet glæde sig ved en livlig Tilslutning fra ældre og yngre Valkendorfianere — Medlemstallet er i Øjeblikket (Maj 1917) 140; —

hvert Aar har forhenværende Alumner kunnet mødes med nuværende til festligt Samvær paa deres gamle Kollegium, og af de indkommende Medlemskontingenter har Samfundet aarlig uddelt 3—4 Legater à 40—50 Kr. til trængende Alumner.

Fireogtyve Aar senere kunde Kollegiet igen fejre en større Fest, nemlig i Anledning af *Ombygningen 1913*. De ovenfor (S. 256) berørte Planer til en mere hygiejnisk og tidssvarende Indretning af Valkendorfs og de øvrige Kollegier, som skyldtes Prof. med. K. Fabers Initiativ, havde fra 1906 været Genstand for Drøftelse i en i dette Øjemed nedsat Kommission, hvori bl. a. Prof. Faber og de fire Kollegiers Eforer fik Sæde. Resultatet heraf blev for Valkendorfs Kollegiums Vedkommende, at den (S. 253) nævnte Ombygning af Kollegiet, hvortil de nødvendige Pengemidler tilskødes af Kommunitetet, fandt Sted i Sommeren 1913, (Arkitekt Martin Borch), samt at der, ligeledes af Kommunitetets Midler, sikredes Kollegiet en fast aarlig Sum (460 Kr.) til Vedligeholdelse af dets Bygning. Endvidere yder Kommunitetet (fra Aaret 1914) til hver Alumne 50 Kr. aarlig i Brændselshjælp foruden et Stipendium paa 5 Kr. maanedlig, samt et aarligt Tilskud til Kollegiets Have paa 40 Kr., og endelig, som tidligere nævnt (S. 257), 200 Kr. aarlig til Kollegiets Læsestue. — Ved disse rigelige Tilskud er der raadet Bod paa den økonomiske Vanmagt, hvorunder Kollegiet i kun altfor mange Aar har lidt, og dets Bygning, der nu atter med nogen Ret som paa Valkendorfs Tid kan betegnes som »det skønne Hus«, »den meget rummelige og pryd-fulde Bygning«, er sikret imod — som før — at forvandles til et »collegium obscurum«.

TILLÆG.

SLÆGTSTAVLE
OVER
VALKENDORFS KOLLEGIUMS PATRONER.

Henning Valkendorf
til Glorup
† 1535

I. **Christopher Valkendorf**
til Glorup, † 1601,
Kollegiets Stifter

Jørgen Valkendorf
til Svenstrup

II. **Henning Valkendorf**
til Glorup, † 1626
Kollegiets Patron 1601—26

III. **Henning Valkendorf**
til Glorup, † 1658,
Kollegiets Patron 1626—58

IV. **Christopher Valkendorf**
til Hessleholm, † 1690,
Kollegiets Patron 1658—90

Axel Valkendorf
til Tiselholt,
† 1675

Henning Valkendorf
til Klingstrup,
† 1665

V. **Hans Valkendorf**
til Ellinge, † ca. 1707,
Kollegiets Patron 1690—1707

Laurits Valkendorf,
Prætendent til
Patronatet 1721

Jørgen Henning
Valkendorf
til Klingstrup, † 1724

VI. **Christian**
Christoffer
Valkendorf
til Greddby,
Kollegiets Patron
1707—08

Göran
Christopher
Valkendorf
(Stamfader til
alle nulevende
Valkendorf'er)

Børge Valkendorf
til Klingstrup,
† 1747,
den sidste
Valkendorf
i Danmark

Henning
Christopher
Valkendorf
til Klingstrup,
† 1740,
g. m. Anne
Margrete
v. Halem, † 1773

Ingeborg
Margrethe
Elisabeth
Valkendorf

Göran Christopher
Valkendorf

Carl Frederik
Valkendorf,
1730—1808,
Kornet ved Skaanske
Kavalleri, Prætendent til
Klingstrup 1781—86

Christian
Valkendorf

FORTEGNELSE

OVER

VALKENDORFS KOLLEGIUMS EFORER

Eforiet for Valkendorfs Kollegium, der oprettedes 1664, har været beklædt af følgende Professorer:

Peder Resen (1664—66), født 1625, Prof. i Etik 1657, i Jura 1662, Borgmester i København 1664, Assessor i Højesteret 1669, Præsident i København og Medlem af Statsraadet 1672, død 1688. — Peder Resen deltog i Udarbejdelsen af Christian V's Danske Lov og udfoldede en livlig Udgiver- og Forfattervirksomhed; særlig kendt er hans store Værk »Atlas Danicus«, der skulde give en indgaaende Beskrivelse af Kongeriget Danmark, men som han ikke naaede at faa udgivet, og som siden for Størstedelen gik tabt ved Branden 1728.

Jørgen Eilersen, der allerede inden sin Efortid havde gjort meget for Kollegiet, og i hvem det fik en udmærket Efor (1666—76), var født 1616, blev Konrektor i København 1641, Rektor 1646, titulær Prof. ved Universitetet 1654, Professor i Mathematik 1672, døde 1686.

Christopher Schletter (1676—78), født 1629, Prof. i Theologi 1672, Biskop i Trondhjem 1678, død 1688.

Villum Worm (1678—87), født 1633, Prof. i Fysik 1662, senere i Medicin, Assessor i Højesteret 1679, Embedsmand i Danske Kancelli 1684, Justitiarius 1690, død 1704.

Holger Jacobæus (1687—97), født 1650, Prof. i Historie og Geografi 1674, secundus anatomicus 1681, Assessor i Højesteret 1691, død 1701.

Hans Mule (1697—1707), født 1650, Prof. i Medicin 1701, død 1712.

Hans Bircherod (1707—20), født 1663, Prof. i Historie og Geografi 1699, død 1720.

Anders Frølund (1720—31), født 1669, Prof. i Metafysik 1705, senere i Hebraisk, død 1731.

Peder Horrebow (1731—47), født 1679, Prof. i Astronomi 1714, død 1764.

Joachim Frederik Ramus (1747—54), født 1685, Prof. i Mathematik 1722, død 1769.

Johan Christian Kall (1754—75), født 1714, Prof. i orientalske Sprog 1738, død 1775.

Christian Horrebow (1775—76), Søn af ovenn. P. Horrebow, født 1718, Prof. i Astronomi 1753, død 1776.

Nicolai Edinger Balle (1776—84), født 1744, vel kendt som Sjællands Biskop (1783—1808), død 1816.

Abraham Kall (1784—89), født 1743, Prof. i Historie fra 1781 til sin Død 1821.

Børge Riisbrigh (1789—99), født 1731, Prof. i Filosofi 1767—1803, efterlod ved sin Død 1809 et Legat til Valkendorfs Kollegium, hvor han havde været Alumne 1753—58 (S. 219).

Friedrich C. C. H. Münter (1799—1808), født 1761, Prof. i Theologi 1790, Biskop over Sjællands Stift 1808, død 1830.

Peter Erasmus Müller (1808—14), født 1776, Prof. i Theologi 1801, Biskop over Sjællands Stift 1830, død 1834.

Børge Riisbrigh Thorlacius (1814—25), født 1775, Prof. i klassisk Filologi 1802, død 1829.

Jens Møller (1825—33), født 1779, Prof. i Theologi 1808, død 1833.

Laurids Engelstoft (1833—40), født 1774, var Alumne paa Valkendorfs Kollegium 1795—97, blev Prof. i Historie og Geografi 1803, døde 1851.

Johannes C. H. Reinhardt (1840—45), født 1776, Prof. i Naturhistorie 1814, død 1845.

Christian Thorning Engelstoft (1845—52), født 1805, Prof. i Theologi 1834, Biskop over Fyns Stift 1851, i Begyndelsen af 1864 Kirke- og Undervisningsminister i Ministeriet Monrad, død 1889.

Johan Georg Forchhammer (1852—65), født 1794, Prof. i Mineralogi og Geognosi 1831, død 1865.

Niels Ludvig Westergaard (1866—78), født 1815, Prof. i indisk-orientalsk Filologi 1845, død 1878.

Peter Edvard Holm (1878—99), født 1833, Prof. i Historie 1867—99, død 1915.

Peder Madsen (1899—1907), født 1843, Prof. i Theologi 1875, Biskop over Sjællands Stift 1909, død 1911.

Johannes Christian Jacobsen, Efor siden 1907, født 1862, Prof. i Theologi siden 1891.

FORTEGNELSE

OVER

VALKENDORFS KOLLEGIUMS ALUMNER 1588—1917

(ufuldstændig 1588—1731, fuldstændig 1731—1917).

Peder Christensen, 1588 $^{1}/_{10}$—1591.
Nicolaus Find Achab, fra 1588 $^{1}/_{10}$.
Severinus Randrus, fra 1588.
Niels Kotte, udvist 1599.
Johannes Lundt Flensburgensis, Insp. coll. 1602.
Georgius Christierni, Insp. coll. 1602.
Christiernus Petri Vendalus, Insp. coll. 1602.
Henricus Paulinus Othenianus, Insp. coll. 1603.
Andreas Palæmonius Cimber, Insp. coll. 1603.
Andreas Palladini, Insp. coll. 1604.
Johannes Dionysius (Dynessøn), ca. 1604.
Johannes Petri, ca. 1604.
Erasmus Stephani, ca. 1604.
Paulus Norvegianus, ca. 1604.
Jesper Nyborg, udvist 1607.
Paulus Andreas Coegiensis, udvist 1607.
Hans Hegelund, udvist 1610.
Christiernus Stephani, udvist 1611.
Jørgen Henriksen, udvist 1612.
Bernhardus Johannis, Insp. coll. 1616.
Niels Nielsen Kiuse, udvist 1616
Erik Nielsen Jude, udvist 1616
Matthias Becchius, ca. 1616.
Anastasius Svecus, bortrømt 1616.
Søren Sørensen, død 1617.
Mads Kongell, ca. 1618.
Olaus Christierni, ca. 1618.
Johannes Johannis Hafniensis, Insp. coll. 1621.
Hans Hansen v. Echten, ca. 1623.
Petrus Bredalinus, ca. 1623.
Matthias Tolosius, ca. 1623.
Georgius Lemvicus, ca. 1623.
Henricus Christierni, ca. 1623.
Jens Hegelund, ca. 1623.
Laurentius Gimsæus, ca. 1623.
Severinus Paulus Gotlandus, 1623—27, Insp. coll. 1625—27.
Claudius Friis, ca. 1625.
Bartholus Nyrop, udvist 1626.

Janus Vellejus, udvist 1627.
Hans Mortensen, 1627—28.
Hermannus Nicolaus Gotlandus, 1628.
Petrus Christierni, Insp. coll. 1628.
Johannes Sebastiani, ca. 1628.
Hermannus Nicolai, 1628.
Johannes Severinus Falstrius, udvist 1628.
Andreas Gemzæus, Insp. coll. 1630.
Matthias Albinus, 1630.
Severinus Petri Calundianus, Insp. coll. 1630.
Olaus Bech, ca. 1630.
Erasmus Johannis, 1630.
Isaachus Abrahami, ca. 1630.
Christiernus Christierni Herlevius, ca. 1630.
Paulus Nicolai Stenløse, 1630.
Johannes Herslevius, Insp. coll., udvist 1633.
Petrus Ivari, Insp. coll. 1633, død 1634.
Simon Christierni, ca. 1633.
Broderus Broderi, 1633.
Jacobus Hinsholmius, 1633.
Johannes Nicolai, ca. 1633.
Laurs Jørgensen, ca. 1633.
Nicolaus Jacobi, ca. 1633.
Joannes Joannis, ca. 1633.
Jacobus Jacobi, ca. 1633.
Laurentius Hammerus, ca. 1633.
Nicolaus Saxius, ca. 1633.
Nicolaus Bruun, ca. 1633.
Andreas Ivari Kallundanus, ca. 1633.
Janus Idstadius, ca. 1633.
Petrus Baggeri, 1633.
Christianus Erasmi Brod, ca. 1634.
Johannes Johannis Prætorius, 1635.
Jacobus Claudii, Insp. eoll. 1637.
Andreas Severini, ca. 1637.
Jacobus Schattæus, ca. 1638.
Andreas Matthiæ, ca. 1638.
Fløystrup, ca. 1640.
Nicolaus Christierni, ca. 1641.
Johannes Thomæus, ca. 1641.
Marcus Christierni, ca. 1641.
Rasmus Jensen Ørsted, ca. 1641.
Matthias Petri, ca. 1642.
Niels Kieldsøn, ca. 1642.
Niels Krag, ca. 1643.
Arnoldus de Fine, ca. 1643—44.
Gregers Krag, ca. 1644.
Paulus Andreæ, ca. 1644.
Johannes Arnoldi, ca. 1645.
Christianus Richardi, udvist 1647
Nicolaus Knopfius, Insp. coll. 1647.
Petrus Laurentii, ca. 1647.
Johannes Rhumannus, ca. 1647.
Jens Hansen, død 1649.
Petrus Severini Schandorphius, ca. 1648.
Hans Kyse, ca. 1649.
Niels Vest, ca. 1649—52.
Andreas Nackskouff, udvist 1650.
Janus Jani Bircherod, ca. 1650.
Christen Randers, ca. 1651—55, Insp. coll. ca. 1651.
Christiernus Hamlius, ca. 1651.
Paulus Eliæ, udvist 1652.
Jacobus Scoropius, ca. 1651—52.
Georgius Severinus, Insp. coll. ca. 1655.
Jacobus Sadolinus, Insp. coll. 1655.
Mads Mogensen, ca. 1656.
Christen Mortenssøn Nakskov, ca. 1658.
Laurits Hanssøn Buxen, ca. 1658—60, Insp. coll. 1660.

Søren Biørnsøn, Insp. coll. ca. 1663.
Magnus Wingaard, ca. 1665.
Christen Anderssøn, Insp. coll. 1666.
Hans Henriksen, 1666.
Rasmus Brun, ca. 1668.
Claus Winsløf, ca. 1672.
Christen Worde, ca. 1672.
Christen Olufsen Bager, 1672.
Svend Pedersen Agerholm, 1672.
Frants Thestrup, 1672—75.
Janus Johannis, ca. 1672—75.
Petrus Ramlosius, Insp. coll. 1674.
Janus Ledovius, ca. 1675.
Casparus Alsatus, 1675—76, Insp. coll. 1676.
Jacob Jensen, ca. 1676—79.
Christianus Hammer, Insp. coll. 1677—78.
Claudius Boeslund, ca. 1677.
Ericus Laurentii, ca. 1677.
Jonas Krucquius, ca. 1677—82, Insp. coll. ca. 1682.
Johannes Fiskerus, ca. 1678.
Petrus Georgii, ca. 1678.
Holigerus Canuti, ca. 1678.
Christianus Johannis, ca. 1678.
Claudius Mulenius, ca. 1678.
Janus Nicolai How, Insp. coll. 1678—80.
Cornificius Nicolai, ca. 1678—80.
Petrus Johannis Bregninus (Bregningius), ca. 1678—80.
Petrus Grewe, ca. 1678—81.
Stephanius Buxenius, ca. 1678—82.
Cornificius Calundianus, ca. 1679.
Johannes Bangius, udvist 1679.
Erasmus Montoppidanus, ca. 1679.
Claudius Crucovius, ca. 1679.
Holigerus Jani Bredal, ca. 1679.
Franciscus Nicolai, ca. 1679—80.
Johannes Frisius, ca. 1679—81.
Paulus Munchius, ca. 1679—81.
Daniel Schrøder, ca. 1679—83.
Georgius Quirinus Krucquius, ca. 1679—83. Insp. coll. 1682.
Daniel Jani Hothus, ca. 1680.
Severinus Severini Natzen ca. 1680.
Petrus Kylling, 1680—96, død 1696.
Nicolaus Spydstrup, ca. 1680—83.
Severinus Severini Wegerslebius, ca. 1681—83.
Johannes Achilles Tausanus (Chiliani Tausanius), ca. 1681—85.
Petrus Magni Pontoppidanus, ca. 1681—82.
Janus Wandalinus, ca. 1681—82.
Christophorus Claudii, ca. 1681—83.
Georgius Erasmi Julius, ca. 1681—85.
Andreas Julii (Julius), ca. 1681—85.
Laurentius Alberti Schrøder, ca. 1681—86.
Johannes Busch, ca. 1681—1708, Insp. coll. 1685—1708, udvist 1708.
Sev. Petri Glud, 1682—86.
Janus Jani Spydstrup, ca. 1682.
Janus Jani Sniestrupius, ca. 1683—84.
Severinus Bering, 1683—84.
Johannes Matthiæ Brunovius, ca. 1683—85.
Andreas Andreæ Montoppidanus, ca. 1683—87.
Petrus Jacobæus, ca. 1684—85.
Christianus Hundorph, ca. 1684—86.

Franciscus Jani Trojel, 1684—86.
Johannes Christophorus Petri, ca. 1684—87.
Laurentius Petri, ca. 1684—87.
Petrus Jacobi Capellinus, ca. 1684—87.
Janus Petri Scarupius, ca. 1684—89.
Stephanus Rosius, ca. 1685.
Joachimus Johannis Fertius (Fersius), ca. 1685—90.
Johannes Christophorus Alberti, ca. 1686.
Joachimus Jani, ca. 1686.
Johannes Johannis Helsing, ca. 1686—87.
Ivarus Dieterici Brinck, ca. 1686—88.
Laurentius Christophori Bildsovius, ca. 1686—89.
Otto Weis, ca. 1687—90.
Johannes Wolfius, ca. 1687—91.
Andreas Weiserus, ca. 1687—91.
Petrus Franciscus Togsverus, ca. 1688.
Janus Georgii Marstrand, ca. 1688—89.
Matthias Casselius, ca. 1688—89.
Johannes Bagerus, ca. 1688—90.
Wolphius Olai Ørsted, ca. 1688—92.
Joannes Jani Trojel, ca. 1688—92.
Laurentius Petri Jordhøj, ca. 1688—93.
Henricus Zachariæ, ca. 1688—93.
Petrus Andreæ, ca. 1690.
Petrus Andreæ Neoburgensis, ca. 1690—92.
Christianus Branderup, 1690—93.
Nicolaus Dyrslovius, ca. 1690, død 1693.
Janus Erasmi Snitger, ca. 1691.
Christianus Salomonis Hirtznach, ca. 1691.
Oligerus Nicolaides, ca. 1691—92.
Petrus Hammerus, ca. 1691—95.
Matthias Claudius Longomontanus, ca. 1691—95.
Conradus Sassius, c. 1691—1708, udvist 1708.
Andreas Chornæus, ca. 1692—93.
Christianus Henrici Ring, ca. 1692—94.
Andreas Schyumæus, ca. 1692—96.
Bonaventura Friderici Brandt, ca. 1693—94.
Nicolaus Nicolai Munchius, ca. 1693—99.
Johannes Nicolaides Beenius, ca. 1693—1708, død 1708.
Erasmus Georgii, ca. 1694.
Georgius Canuti Frisius, ca. 1694.
Thorlacus Thorlacius Theodori, ca. 1694.
Focardus Ørsted, ca. 1694—97.
Erasmus Jani Klogius, ca. 1694—98.
Gregorius Andreæ, ca. 1694—98.
Fridericus Christianus Cramerus, ca. 1695—97.
Otto Hebbe, 1695—1700.
Antonius Johannis Musæus, 1695—1700.
Henricus Roth, ca. 1696.
Andreas Bernhoft, ca. 1696—97.
Simon Thomæ Trojel, ca. 1696—1700.
Laurentius Snekkerus, ca. 1696—1700.
Wilhelmus Sebastianus Laurenberg, ca. 1697—1700.

Clementius Wellejus, ca. 1697—1701.
Claudius Johannes Plumius, ca. 1698.
Petrus Normannus, ca. 1698—1701.
Petrus Bergensis, ca. 1699—1700.
Petrus Stendorphius, ca. 1699—1701.
Nicolaus Elsnerus, ca. 1699—1703.
Olaus Resenius, 1700—03.
Christianus Aggerup, ca. 1701.
Ludovicus Winslovius, ca. 1701.
Georgius Gantzel, ca. 1702—03.
Arnoldus Henrici Crusius, ca. 1702—04.
Christianus Henricus Bartholi, ca. 1702—05.
Olaus Matthiæ Thestrup, ca. 1704.
Georgius Pauli Damsberg, ca. 1704.
Nicolaus Liungby, ca. 1704—05.
Johannes Henricus Ermandinger, 1704—06.
Nicolaus Olivarius, ca. 1704—08.
Matthias Matthiæ Drachard, ca. 1704—09.
Petrus Lange, ca. 1705.
Paulus Christiani Hersløf, ca. 1706—08.
Hans Nordrup, ca. 1706.
Janus Georgii Grot, ca. 1706—08, Insp. coll. 1708.
Erasmus Samogius (Samsing), Insp. coll. ca. 1709.
Petrus Benzonius Mylius, ca. 1708
Otto Ottonis Hosum, ca. 1708—12, Insp. coll. 1709—12.
Fridericus Claudii Holst, ca. 1708—09.
Melchior Edvardus Christiani Agerholm, ca. 1708—10.
Laurentius Diderici, ca. 1708, død 1711.
Janus Matthiades Strøgerus, ca. 1708, død 1711.
Andreas Christierni Holm, ca. 1709.
Nicolaus Andreæ Stubæus, ca. 1709.
Zacharias Kanneworff, ca. 1709.
Christianus Melchioris Ramus, ca. 1709.
Laurentius Cornificii Starup, ca. 1709—10.
Paulus Christierni Hopontanus, ca. 1709—11.
Dionysius Krag, ca. 1709—12, Insp. coll. 1712.
Petrus Ægidii, ca. 1710.
Andreas Christiani Vindingius, ca. 1710, udvist 1713.
Magnus Jacobi Goddich, ca. 1710—16.
Michael Petri Engel, ca. 1711.
Fridericus Johannis Lysholm, ca. 1711—12.
Georgius Petri Friis, ca. 1711—14, Insp. coll. 1712—14.
Johannes Jacobi Abild, ca. 1711—15.
Christianus Christiani Drachardt, ca. 1712.
Laurentius Christophori Lunov, ca. 1712—14.
Thomas Kingo Stenberg, ca. 1712—15, Insp. coll. 1715.
Hardovicus Spleth, ca. 1713—14.
Erasmus Severini Due, ca. 1713—17, Insp. coll. 1715—17.
Johannes Canuti Trochmann, ca. 1713—17.
Johannes Christianus Harmens, ca. 1714.

Johannes Canuti Helsing, ca. 1714.
Valdemarus Christophorus Sebbelov, ca. 1714.
Johannes Nicolai Boeder, ca. 1714—16.
Johannes Johannis Treslov, ca. 1714—16.
Johannes Christiani Stud, ca. 1714—16.
Petrus Canuti Trochmann, ca. 1714—17, Insp. coll. 1717.
Andreas Johannis Hemmius. ca. 1714—17.
Matthias Johannis Rentze, ca. 1715—19, Insp. coll. 1717—19.
Andreas Henrici Bremsonius (Brunchmann), 1715—20, Insp. coll. 1719—20).
Fridericus Nannestad, ca. 1715—20, Insp. coll. 1720.
Christianus Nannestad, ca. 1716—21, Insp. coll. 1720.
Petrus Christiani Humble, ca. 1716—20.
Christianus Petrus Getreuer, 1716—21.
Severinus Bloch, 1716—20.
Petrus Landt, 1717—18.
Severinus Anchersen, 1717—21, Insp. coll. 1720—21.
Johannes Petrus Anchersen, 1717—22.
Michael Schielderup, ca. 1718.
Jacobus Johannides Herfurdt, ca. 1718—22.
Bartholus Hesseldahl, ca. 1720.
Petrus Nicolai Bentzonius, ca. 1720—23, Insp. coll. 1721—23.
Sebastianus Lier, ca. 1720—22.
Christianus Severini Ørsted, ca. 1720—22.
Isaacus Grundtvig. ca. 1721.
Daniel Michaelides, ca. 1721.
Severinus Wegner, ca. 1721—22.
Janus Severinus Høberg, ca 1721, udvist 1723.
Janus Petri Olrog, ca. 1721—23.
Jacobus Friderici Ørsted, ca. 1721—23, Insp. coll. 1723.
Petrus Friderici Busch, ca. 1721—24.
Fridericus Krag, ca. 1722.
Georgius Wøldike, ca. 1722—25.
Marcus Wøldike, ca. 1722—26
Nicolaus Petri Lund, ca. 1722—26.
Christianus Borrichius, ca. 1723—24.
Olaus Langsted, ca. 1723—24.
Jacobus Severini Ørsted, ca. 1723—24.
Johannes Svaningius, 1723—25.
Andreas Georgii Lowson, 1723, udvist 1725.
Petrus Elovius Mangor, ca. 1723—26.
Fridericus Samuelides Jahn, 1723—26.
Christianus Johannis Langemach, ca. 1723—27.
Otto Georgii Schow, 1724—26.
Hermannus Fridericus Sorterup, ca. 1725—27.
Georgius Thomæ Westerholt, ca. 1725—27.
Petrus Schmidt, ca. 1726.
Christophorus Johannis Heerfordt, ca. 1726—27.
Sigvardus Andreæ Munch, ca. 1726—28.
Johannes Henricus Weber, ca. 1726—28.
Ulricus Fridericus Schiønnebølle, 1726—33, Insp. coll. 1732—33.
Ericus Georgius Sletting, ca. 1727.

Johannes Lindberg, ca. 1727.
Wilhelmus Albertus Petri Lange, ca. 1727.
Paulus Matthias Laurentii Bildsovius, ca. 1727—28.
Thomas Christiani Hee, ca. 1727—28.
Petrus Jacobi Holmius, 1728—34, Insp. coll. 1733—34.
Christianus Abild, ca. 1728—34.
Gothardus Torchilli, ca. 1728—32, Insp. coll. 1731—32.
Christianus Ulricus Huulbech, ca. 1724.
Johannes Norman, ca. 1728.
Torchillus Terchelsonius, ca. 1728.
Petrus Kofod Anker, 1731—32.
Nicolaus Aggerup, 1731—33.
Nicolaus Ryberg, 1731, Insp. coll. 1734, † 1735.
Magnus Halling, 1731—34.
Adam Levin Rossing, 1731—35.
Henricus Teysen, 1731—33.
Henricus Stampe, 1731—33.
Christiernus Olivarius, 1731—34.
Christianus Fleischer, 1731—35.
Jacobus Fridericus Hess, 1731—35.
Laurentius Matthiæ Thye, 1731—36.
Conradus Fridericus Rumohr, 1731—35, Insp. coll. 1735.
Sveno Muhle, 1732—37.
Janus Dons, 1732—35.
Adamus Aspach, ca. 1733—36.
Christianus Fridericus Irgens, 1733—37, Insp. coll. 1736—37.
Janus Hansen, 1733—37.
Christiernus Jegindus, 1733—38, Insp. coll. 1738.
Sinnelius Lange, ca. 1734—38.
Johannes Georgius Skougaard, 1734—37.
Gregorius Jensen, 1734—37.
Christiernus Hee, 1735—38.
Matthias Hvistendahl, 1735—39, Insp. coll. 1739.
Franz Thestrup Stampe, ca. 1735—38.
Samuel Storch, 1735—37.
Petrus Gudme, ca. 1736—40, Insp. coll. 1740.
Erasmus Platou, 1736—37.
Boëthius Horrebow, 1736—38.
Nicolaus Foss Heining, 1736—40.
Johannes Ottho Bang, 1737—38.
Janus Christianus Irgens, 1737—42, Insp. coll. 1741—42.
Nicolaus Reich, 1737—42.
Georgius Valerius Thormøhlen, 1737—42.
Ericus Colstrup, ca. 1738.
Andreas Groos, ca. 1738—42.
Janus Tranders, ca. 1738—42, Insp. coll. 1742.
Janus Schow, 1738—Sept. 43.
Henricus Georgius Gerner, 1738—April 1743.
Jacobus Lovenius Colding, 1738—Aug. 1743.
Petrus Nicolaus Kleist, 1738—43, Insp. coll. 1743.
Henricus Wissing Ørsted, 1738—43, Insp. coll. 1743.
Claudius Henricus Munch, ca. 1739—43.
Albertus Christophorus Holst, ca. 1739—44.
Petrus Arendi Kierul, ca. 1739—40.
Nicolaus Lemmiche, ca. 1740—44.
Laurentius Krag, 1740—42.

Thomas Horrebow, 1740—45, Insp. coll. 1744—45.
Fedderus Høyer, ca. 1741.
Georgius Henningius Stürup, ca. 1741—Sept. 1745.
Johannes Holgeri Olivarius, ca. 1742—Dec. 1745.
Peter Schade, ca. 1742—April 1747.
Frederik Christian Westphal, 1742—April 45.
Conrad Wohnsen, 1742—Febr. 43.
Johannes Flye, 1742—Dec. 1745.
Petrus Engel, ca. 1743—46.
Wellejus Høyberg, 1/3 1743—1/4 1748.
Albertus Augustus Roggenkamp, 13/4 1743—1/4 1748.
Michael Christian Wedege, 13/4 1743, † 1747.
Christianus Rossing, 16/8 1743—/10 1748, Insp. coll. 1745—48.
Sixtus Aspach, 28/9 1743— /10 1748.
Janus Abrahami Bay, 28/9 1743, † Dec. 1746.
Erasmus Kiep, 1/10 1743— /10 1748.
Heino Gerhardus Brolund, ca. 1744—Juni 1747.
Thomas Eduardus Sylow, ca. 1745—Juni 1746.
Nicolaus Tødsleuf, 1/5 1745—1/5 1750, Insp. coll. Sept. 1748 Maj—1750.
Balthazar Gebhardus Obelitz, 21/12 1745— /12 1750.
Nicolaus Gundestrup, 21/12 1745—30/9 50, Insp. coll. 1750.
Georgius Lime, 21/12 1745—1/4 1748.
Folchmarus Danchel, 21/12 1745— /12 50, Insp. coll. 1750.
Christianus Lewe, /7 1746—1/7 1750.
Paulus Bendtsen, 21/12 1746— /11 1747.
Johannes Ivarus Colding, 21/12 1746— /12 1751.
Henricus Jani Samuel, 1/5 1747— /11 1747.
Severinus Seerup Monrad, 1/7 1747—1/7 1752, Insp. coll. 1751—52.
Petrus Christophorus Steenersen, 1/8 1747—1/7 1749.
Fridericus Juul, 8/11 1747—28/2 1753, Insp. coll. 1752—53.
Janus Jensenius, 8/11 1747— /6 1752.
Christiernus Friis Rottbøll, 1/4 1748— /12 1751.
Christianus Lygaard, 1/4 1748—1/7 1753, Insp. coll. 1753.
Johannes Dumreicher, 1/4 1748—1/7 1753.
Sigvard Brodersen, 7/10 1748—53,
Johannes Christianus Hamelew, 7/10 1748— /9 1750.
Martinus Vilhelmus Hammer, 7/10 1748, udvist Dec. 1751.
Laurentius Biørnsen, 1/7 1749—1/8 1752.
Cosmus Henricus Kølichen, 1/8 1750—1/8 1755.
Marcus Ludovicus Hiort, 1/8 1750—30/6 1755, Insp. coll. 1753—55.
Thomas Schmidt, 1750—1/10 1755.
Georgius Nicolaus Holm, 1/1 1751— /3 1752.
Jeremias Wulf Monrad, 1/1 1751— /10 1755, Insp. coll. 1755.
Søren Kiærulf Colding, 1/10 1751— /8 1754.
Christianus Weldingh, 1/1 1752—1/1 1757, Insp. coll. 1755—56.

Ansgarius Martini Bredsdorph, 1/1 1752—1/9 1755.
Johannes Kruse, 1/1 1752—1/1 1755.
Bernhardus Omeis, 1/4 1752—9/4 1757, Insp. coll. 1756—57.
Matthias Ansgarius Faber, 1/7 1752—1/7 1757, Insp. coll. 1757.
Joannes Jacobus Buch, 1/7 1752—1/9 1753.
Petrus Storm, 1/8 1752—57.
Jacobus Sivertzen, 1753—1/3 1758, Insp. coll. 1757—58.
Nicolaus Storm, 1753—57.
Severinus Petrus Kleist, 1/7 1753—1/12 1757.
Johannes Ørsted, 1/7 1753, Insp. coll. 1758, † 1758.
Birgerus Riisbrigh, 1/9 1753—1/9 1758, Insp. coll. 1758.
Jacobus Gamst, 16/8 1754, † 1755.
Hermannus Michael Ponich, 1/1 1755—28/9 1759, Insp. coll. 1758—59.
Michael Steenholt, 1/8 1755—1/11 1758.
Nicolaus Falck Gløersen, 1/9 1755—57.
Johannes Hammer, 1/9 1755—1/9 1760.
Fridericus Orslef, 1/10 1755—1/7 1757.
Christianus Schalesinus, 1/11 1755—57.
Petrus Mossin, 1/1 1757—28/9 1761, Insp. coll. 1760—61.
Canutus Christianus Riisbrigh, 1/7 1755—1/7 1760, Insp. coll. 1759—60.
Nicolaus Voigt, 1/4 1757—1/4 1760.
Nicolaus Henricus Ursin, 1/7 1757—1/10 1762, Insp. coll. 1761—62.
Laurentius Hammond, 1/7 1757—1/10 1762.
Johannes Christianus Barfod, 1/9 1757— /10 1762, Insp. coll. 1762.
Johannes Petrus Overgaard, 1757—1/10 1762.
Petrus Generanus Kruse, 1757—1/2 1761.
Fridericus Friis, 1757—1/2 1759.
Christianus Hetting, 1/12 1757—1/3 1763, Insp. coll. 1762—63.
Nicolaus Holtzrod, 1/3 1758—1/6 63, Insp. coll. 1763.
Nicolaus Rosendahl, 1/5 1758—1/4 1760.
Erasmus Edsberg, 1/9 1758— /2 1762.
Andreas Hartman, 1/11 1758—1/2 1764, Insp. coll. 1763—64.
Nicolaus Andreas Hildebrand, 1/2 1759—1/5 1764, Insp. coll. 1764.
Severinus Gaspari Heiberg, 29/9 1759, † 1760.
Christiernus Barfod, 1/4 1760—1/6 1761.
Johannes Dietericus Gorne, 1/4 1760—1/10 1762.
Andreas Bang, 1/4 1760—1/4 1865, Insp. coll. 1764—65.
Benjamin Georgius Sporon, 1/7 1760—1/7 1765, Insp. coll. 1765.
Laurentius Jacobus Bentzon, 1/9 1760—1/6 1765.
Christiernus Stampe Schow, 1/2 1761— /7 1764.
Petrus Stauning, 1/6 1761—1/6 1766, Insp. coll. 1765—66.
Stephanus Biornonius, Jan. 1762—1795 (Landmaaler).
Olaus Nicolaus Bützow, Febr. 1762—Juni 1763 (Landmaaler).

Carolus Thestrup, 1/10 1762—1/10 1767, Insp. coll. 1766—67.
Johannes Georgius Trojel, 1/10 1762— /9 1764.
Johannes Ewald, 1/10 1762—1/10 1767.
Rudolphus Buchhave, 1/10 1762 —1/5 1767.
Jacobus Holm, 28/10 1762—28/10 1767.
Johannes Due, 1/3 1763—9/4 1768, Insp. coll. 1767—68.
Thomas Severinus Heiberg, 1/6 1763, tog ikke Plads paa Kollegiet.
Sveno Andreas Heidemarch, 28/6 1763—69 (Landmaaler).
Johannes Skanke, 1/6 1763—78 (Landmaaler).
Janus Georgius Sommer, 1/2 1764, † 1/10 1766.
Johannes Schov, 21/4 1764—1/11 1767.
Georgius Stampe, 1/5 1764—69.
Titius Laurentius Brix, 29/9 1764 — /9 1769, Insp. coll. 1768 —69.
Fridericus Ludovicus Bang, 1/10 1765—68.
Vilhelmus Billeschov, 1/10 1765 —69.
Fridericus Gottlieb Sporon, 1/10 1765—28/10 1770, Insp. coll. 1769 —70.
Petrus Svane Bang, 1/10 1767—69.
Johannes Vilhelmus Bagger, 1/10 1767—69.
Nicolaus Rudolphus Suhr, 1/10 1767—30/9 1472, Insp. coll. 1770 —72.
Christianus Sommerfeldt, 1/10 1767 —69.
Janus Buchhave, 1/10 1767, † Dec. 1770.
Johannes Dons, 28/10 1767—69.
Arnoldus Nicolaus Aasheim, 1/11 1767— /8 1771.
Michael Platou, 1769—28/3 1773, Insp. coll. 1772—73.
Janus Rejersen, 1769—15/9 1772.
Finno Thorulfsen Muhle, 1769— 28/4 1774, Insp. coll. 1773—74.
Joachimus Fridericus Kuhlmann, 1769—28/4 1774.
Nicolaus Bernhardus Suhr, 1769 —April 1772.
Severinus Bruun, 1769—81 (Landmaaler).
Offe Høyer, 1770, † Febr. 1772.
Ove Wardinghuus, 1770—Juni 1773.
Bernhard Schiern, 1770—28/11 1772.
Niels Hegelahr, 1770—5/11 1772.
Knud Fleischer, 12/4 1771—11/8 1775, Insp. coll. 1774—75.
Johannes Wandal Bruun, 12/4 1771—76.
Knud Lund, Nov. 1771, † Sept. 1775.
Christian Bertelsen, Juli 1772— Juni 73.
Christian Trojel, /7 1772—13/4 1773.
Christian Bastholm, 11/11 1772— /8 1773.
Niels Kirckemoe Bechman, 11/11 1772—77, Insp. coll. 1775—77.
Niels Wandel, 16/1 1773—77.
Hans Buch, 16/1 1773—77.
Johannes Galschiøtt, 1/11 1773 —77.
Hans Jørgen Bang, 1/11 1773—78, Insp. coll. 1777—78.

Adolph Carl Bentzon, 1/11 1773—78.
Matthias Thy, 1/11 1773—78.
Henrik Kuhlman, 29/5 1775—78.
Christian Kuhlman, 29/5 1775—77.
Jacob Jersin Mathiesen, 14/6 1775—80, Insp. coll. 1778—80.
Johannes Gundelach, 2/5 1776—78.
Jørgen Wederkinch, 1776—81, Insp. coll. 1780—81.
Carl Kraft, 22/6 1777—82.
Carl Hansen, 31/10 1777—31/10 82, Insp. coll. 1782.
Daniel Høffding, 31/10 1777—82.
Mathias Bonsach Krogh, 31/10 1777—78.
Jonsen, 1778—81 (Landmaaler).
Elias Grüner, 25/6 1778—80.
Claus Clausen, 15/10 1778—81.
Johan Lønborg Paludan, 18/11 1778—24/5 1781.
Jørgen Karstens Bloch Balslev, 18/11 1778—81.
Johannes Svendsen, 18/11 1778—80.
Christopher Hansen, 22/4 1779— /11 1782.
Martin Thomsen Bredsdorff, 8/4 1780—1/5 84, Insp. coll. 1782—84.
Christopher Valdemar Sebbelow, 1777--82, Insp. coll. 1781—82.
Peter Homan, 1777—80.
Johannes Paludan, 24/5 1780—83.
Lars Høy Blick, 13/9 1780—13/9 1783.
Christian Ditlev Ammentorp, 14/12 1780—83.
Peder Blicher Olsen, 1781—82.
Christopher Schrøder Andreasen, 24/6 1781—86, Insp. coll. 1784—86.
Ole Warberg, Nov. 1781—99 (Landmaaler).
Hammond, Nov. 1781—Dec. 83 (Landmaaler).
Christopher Georg Stampe, 1782.
Herman Amberg, 1782—86.
Christian Ohnsorg, 10/7 1782—87, Insp. coll. 1786—87.
Lauge Elling, 10/7 1782—17/9 84.
Johannes Nicolai Cormontan, 10/7 1782—87, Insp. coll. 1787.
Niels Hertzberg, 10/7 1782—8/10 1783.
Jens Bertel Møller, Dec. 1782—87.
Magnus Horrebow, Dec. 1782—85.
Martin Christian Svenstrup, 13/6 1783—85.
Odin Wolff, 31/10 1783—88, Insp. coll. 1787—88.
Peter Prahl, 31/10 1783—87.
Ludvig Heiberg, 31/10 1783—86
Balthasar Giørtz, 31/10 1783—86.
Ellung, Dec. 1783—87 (Landmaaler).
Niels Lund, 1784—86.
Sigurd Petersen, 1784—89, Insp. coll. 1788—89.
Ivar Birch, 24/6 1785— /10 1785.
Sæmund Magnussen Holm, 24/6 1785—88.
Geir Vidalin, 24/6 1786—90.
Christian Frederik Søllerød, 1786—90.
Victor Hiort, 1786—89.
Peder Gierding, 1/1 1787—31/12 1791, Insp. coll. 1789—91.
Johannes Wolff, 1787—1830, † 1830 (Landmaaler).
Frederik Ernst Franckenau, 1787—92.

L. W. Walter, 1787—90.
Ludvig Carl Nielsen, 1787—88.
Cornelius Mørch, 1787—92, Insp coll. 1792.
Peter Simonsen, 1788—91.
Frederik Dichman, 1788—91.
Bendix Grøndahl, 1788—91.
Peter Kofod Ancher Schousboe, 1789—92.
Jens Lind Eskildsen, 1789—94, Insp. coll. 1792—94.
Ulrik Andreas Rohde, $^{2}/_{12}$ 1789—95, Insp. coll. 1794—95.
Jens Schlingerik, $^{2}/_{12}$ 1789—90.
Christian Carl Boeck, $^{2}/_{12}$ 1789—92.
Hans Christian Michelsen, $^{14}/_{4}$ 1790—95, Insp. coll. 1795.
Rasmus Iversen, $^{14}/_{4}$ 1790—93.
August Peter Top, $^{16}/_{6}$ 1790—95.
Andreas Jacob Lund, $^{18}/_{5}$ 1791—95, Insp. coll. 1795.
Jeppe Smith, $^{18}/_{5}$ 1791—95, Insp. coll. 1795.
Matthias Hagerup, Dec. 1791—94.
Andreas Brünniche, April 1792—95.
Andreas Peter Meden, $^{30}/_{6}$ 1792—95.
Andreas Christian Hansen, $^{30}/_{6}$ 1792—95.
Hans Gram Beckman, $^{3}/_{4}$ 1793—94.
Jacob Thomsen, $^{3}/_{4}$ 1793—98, Insp. coll. 1796—98.
Ebbe Jacobsen Paludan, $^{14}/_{8}$ 1793—94.
Søren Willumsen, $^{9}/_{7}$ 1794—99, Insp. coll. 1798—99.
Claus Unger Lund, $^{1}/_{10}$ 1794—99, Insp. coll. 1799.
Thomas Christian Ernst Withusen, $^{1}/_{10}$ 1794—99.
Laurids Engelstoft, $^{11}/_{2}$ 1795—97.
Søren Bredstrup, $^{11}/_{2}$ 1795—97.
Martin Westerbo, $^{21}/_{9}$ 1796—1800.
Johannes Winding, $^{21}/_{9}$ 1796—1805.
Truels Lyng Cron, $^{21}/_{9}$ 1796—1801, Insp. coll. 1799—1801.
Christian Adolph Diriks, 1796 $^{21}/_{9}$—1799.
Usias Arent Dyssel Sadolin, 1796 $^{21}/_{9}$—99.
Emmeke Augustinus Wadskiær, 1796 $^{21}/_{9}$—1798.
Svend Bruun Juul, 1796 $^{21}/_{9}$—1805.
Eiler Schawland, 1797 $^{15}/_{2}$—1802.
Laurents Hallager, 1797 $^{15}/_{11}$—1802.
Johan Christoffer Hagemann Reinhardt, 1798 $^{30}/_{5}$, † 1800.
Ole Brasen, 1798 $^{30}/_{5}$—1801.
Hans Guldberg Sveistrup, 1799 $^{13}/_{2}$—1800.
T. Fuhr, 1799 $^{22}/_{9}$—1802.
M. Plesner, 1799 $^{22}/_{6}$, † 1800.
Andreas Christoffer Gudme, 1799—1835, † 1835 (Landmaaler).
Knud Martin Werkmester, 1799—1847, † 1847 (Landmaaler).
Jens Jacob Krum, 1800 $^{16}/_{4}$—04.
Frederik Volkersen, 1800 $^{16}/_{4}$—05.
Peter Borneus Junghans, 1800 $^{21}/_{5}$—05 $^{21}/_{5}$.
Michael Falk Baade, 1800 $^{21}/_{5}$—05 $^{21}/_{5}$.
Matthias Vilhelm Brohm, 1800 $^{21}/_{5}$—03.
Carl Christopher Withusen, 1800 $^{21}/_{5}$—03.

Matthias Rahbek, 1801 $^{1}/_{7}$—03.
Ole Valentin Kieldsen, 1801 $^{1}/_{7}$ —06.
Peter Carstensen, 1802 $^{7}/_{7}$—04.
Christian Carl Gøtzsche, $^{7}/_{7}$ 1802 —07.
Frederik Bilsted, $^{7}/_{7}$ 1802—07.
Christian Christopher Gundelach, $^{2}/_{3}$ 1803—06.
Christian Spengler, $^{2}/_{3}$ 1803—06.
Peter Fryd, $^{2}/_{3}$ 1803—08.
Frederik Christian Kielsen, $^{23}/_{5}$ 1804—07.
Lauritz Andreas Bernth, $^{23}/_{5}$ 1804 —05.
Peter Vogelius Deinboll, $^{8}/_{5}$ 1805 —07.
Albert Lemvig Schumacher, $^{8}/_{5}$ 1805—08.
Rasmus Georg Fog Thune, $^{8}/_{5}$ 1805—08.
Peter Schinnerup, $^{25}/_{9}$ 1805—08.
Svend Borchmann Hersleb, $^{25}/_{9}$ 1805—10.
Ove G. Sommer, $^{25}/_{9}$ 1805—08.
Frederik Christian Sibbern, $^{14}/_{5}$ 1806—11, Insp. coll. 1810—11.
Vitus Bering Rørdam, $^{14}/_{5}$ 1806 —08.
Christopher Wilbrecht, $^{8}/_{4}$ 1807 —09.
Hans Holtermann, $^{8}/_{4}$ 1807—12.
Ove Høegh Guldberg, $^{8}/_{4}$ 1807 —09.
Hans Hatting Laurberg, $^{13}/_{4}$ 1808 —10.
Hans Grüner, $^{13}/_{4}$ 1808—11.
Jens Vestergaard, $^{13}/_{4}$ 1808—13.
Nicolai Frederik Severin Grundtvig, $^{25}/_{5}$ 1808—11.
Frederik Bagger Tauber, $^{17}/_{8}$ 1808 —13.
Steen Steensen Blicher, $^{2}/_{11}$ 1808 —09.
Johan Peter Groth, $^{2}/_{11}$ 1808—10.
Hans Hvid Arensbach, $^{4}/_{1}$ 1809—11.
Hans Hansen, $^{8}/_{3}$ 1809—12.
Niels Møller Spandet, $^{7}/_{5}$ 1809 —12.
Jørgen Ludvig Berg, $^{8}/_{11}$ 1809 —10.
J. L. Rasmussen, $^{20}/_{6}$ 1810—11.
Johannes Matthias Hansteen, $^{20}/_{6}$ 1810—14.
Christian Nicolai Pingel, $^{17}/_{10}$ 1810—11.
P. C. Thørche, $^{2}/_{1}$ 1811—16.
J. G. Ræder, $^{2}/_{1}$ 1811—13.
Bernhard Severin Ingemann, $^{2}/_{1}$ 1811—16.
Jacob Johan Braem Galschiøtt, $^{25}/_{9}$ 1811—12.
Poul Lemming, $^{27}/_{11}$ 1811—16.
David Rosen, $^{27}/_{11}$ 1811—15.
Andreas Astrup, $^{15}/_{1}$ 1812—16.
J. H. Bredsdorff, $^{15}/_{7}$ 1812—17.
M. Repholtz, $^{28}/_{10}$ 1812—13.
Andreas Olsen, $^{28}/_{10}$ 1812—13.
Hector Frederik Estrup, $^{28}/_{10}$ 1812—17.
F. C. Rosen, $^{30}/_{6}$ 1813—15.
Laurits Schiødte, $^{29}/_{9}$ 1813—18.
P. Giern, $^{29}/_{9}$ 1813—18.
W. C. Zeise, $^{1}/_{12}$ 1813—16.
J. J. Rantzau. $^{1}/_{12}$ 1813—15.
Lauritz Christian Ditlev Westengaard, theol. 1814 $^{9}/_{11}$—19 (Insp. coll. 1818).
Hans Christian Christensen, theol. 1816 $^{24}/_{1}$—18.
Johannes Christian Lütken, theol. 1816 $^{24}/_{1}$—21.
Johannes Christian Julius Zahle, theol. 1816 $^{24}/_{1}$—19.

Otto Diderik Lütken, theol. 1816 $^{29}/_{5}$—19.
Lars Balslev Leth, theol. 1816 $^{29}/_{5}$—21.
Hans Colding, theol. 1816 $^{29}/_{5}$—1819.
C. H. Muus, theol. 1817 $^{9}/_{4}$—1822.
J. Jessen, theol. 1817 $^{9}/_{4}$—1821.
Jacob Christian Lindberg, theol. 1817 $^{9}/_{4}$—1822.
H. A. Hertz, med. 1817 $^{9}/_{4}$—1819.
J. Schow, theol. 1828 $^{2}/_{12}$—1823.
B. Magnussen, theol. 1818 $^{2}/_{12}$—22.
C. Hassager, theol. 1818 $^{2}/_{12}$—1823.
Hans Aabye, theol. 1819 $^{9}/_{6}$—1824.
Ernst Sophus Vilhelm Zahle, theol. 1819 $^{9}/_{6}$—1824.
Severin Claudius Wilken Bindesbøll, theol. 1819 Okt.—1824.
Frederik Olaus Lange, philol. 1819—1824.
Carl Paludan Müller, jur. 1819 Okt.—1824.
Carl Wilhelm Elberling, philol. 1821—26.
Laurits Eiler, theol. 1821—26.
Jens Rasmussen Hübertz, med. 1821—26.
Peter Andreas Plum, theol. 1822 $^{8}/_{5}$—1826.
Frederik Laurentius Steenberg, 1822 $^{8}/_{5}$—1823.
Hans Peter Linderup, med. 1822 $^{8}/_{5}$—1823.
Lars Nannestad Boisen, theol. 1823 $^{23}/_{4}$—1824.
Jens Frederik Vilhelm Edsberg, theol. 1823 $^{23}/_{4}$—1826.
Søren Møller Sørensen, theol. 1823 $^{23}/_{4}$—1826.
Johannes Buntzen Koch, theol. 1824 Maj—1826.
Peter Manderup Due Wissing, 1824 Maj—1826.
Hans Berlin Kaarsberg, 1824 Maj—1829.
Carl Peter Matthias Hansen, med. 1824 Maj—1828.
Johan Gunløg Gunløgsson Briem, 1824 $^{1}/_{12}$—1826.
Christian Hornemann Bredsdorff, 1824 $^{1}/_{12}$—1827.
Heinrich August Schäffer, 1824 $^{1}/_{12}$—1826.
Frederik Christian Haugsted, med. 1824 $^{1}/_{12}$—1828.
Frederik Ludvig Carl Rasmussen, philol.. 1826 Maj—1830.
Peter Dorph Broager, jur. 1826 Maj—1830.
Carl Schou, med. 1826 Maj—1828.
Johan Frederik Leth, theol. 1826 Maj—1828.
Diderik August Holberg, theol. 1826 Maj—1827.
Ernst Vilhelm Kolthoff, theol. 1826 Nov.—1830.
Christian Andreas Ditzel, med. 1826 Nov.—1830.
Georg Frederik Frelsen Rung, philol. 1826 Nov.—1830.
Christian Arve Linde Heiberg, theol. 1826 Nov.—1831.
Peter Rørdam, theol. 1827 April—1830.
Christian Edvard Møller, 1827 April—1830.
Johan Conrad Fribert, theol. 1828 Febr.—1831.
Adolph Frederik Bergsøe, jur. 1828 $^{8}/_{9}$—1832.

Frederik Andreas Hansen, theol. 1828 $^{8}/_{9}$—1831.

Hans Peter Gyldenborg Koch, theol. 1828 $^{5}/_{11}$—1830.

Søren Ludvig Ignaz Meyer, cand. jur. 1829 $^{11}/_{3}$—1834.

Jacob Matthias Gemzøe, theol. 1830 $^{11}/_{2}$—1834.

Søren Johan Heiberg, theol. 1830 Juni—1835.

Hans Gundorph, theol. 1830 Juni —1835.

Johan Ludvig Møller, theol. 1830 Juni—1835.

Hans Christian Hegeer, theol. 1830 Okt.—1834.

Georg Jensen, theol. 1830 Okt.—34.

Edouard August Dahlerup, med. 1830 Okt.—1835.

Matthias Iver Hagen, theol. 1831 Maj—1836.

Hans Leganger Vexelsen Arnesen, jur. 1831 Maj—1835.

P. Kabell, polyt. 1831 Maj—1831.

Wiiliam Konrad Smith, jur. 1831 Maj—1833.

Peter Goth Thorsen, theol. 1831 Nov.—1833.

Johan Peter Ovesen Balle, theol. 1831 Nov.—1836.

Carl Frederik Christian Melchior. theol. 1831 Dec.—1837.

F. A. Hansen, theol. 1831 Dec.—1832.

H. A. Laurent, theol. 1832 Aug. —1834.

Henrik Christoffer Glahn, theol. 1832 Nov.—1836.

Matthias Mandix Stub, theol. 1833 Juni—1835.

Joachim Christian Møller, theol. 1834 Febr.—1839.

Carl Berg, philol. 1834 Febr.—1839.

Victor Christian Frederik Bondesen, med. 1834 April—1839 April.

Jens Peter Trap, cand. jur., stud. polyt. 1834 April—1835.

Frantz Vogelius Steenstrup Jacobsen, theol. 1834 Okt.—1839.

Carl Anton Emil Ebeling, jur. 1835 Febr.—1839.

Georg Víctor Kofoed, med. 1835 April—1840 Febr.

Hans Henrik Licht, theol. 1835 Sept.—1840 Sept.

Peter Hermann Wedege, jur. 1835 Sept.—1840 Sept.

Carl August Lyngbye, philol. 1835 Sept.—1839 Marts.

Ludvig Henrik Ferdinand Oppermann, polyt. 1835 Dec.—1839 Maj.

Carl Christian Alberti, jur. 1835 Dec. —1840 Dec.

Martin Nicolai Hagemann, theol. 1836 Juli—1839 Nov.

Carl Emil Tolderlund, med. 1836 Juli—1840 Dec.

Ludvig Theodor Hansen, theol. 1836 Juli—1838.

Andreas Emil Liebenberg, theol. 1836 Juli—1841 Juni.

Peter Michael Stilling, theol. 1838 Febr.—1840 Maj.

Frederik Theodor Barfoed, theol. 1839 $^{30}/_{1}$—1844.

Ernst Martin Calvin Luther Bruun, polyt. 1839 $^{30}/_{1}$—1842.

Johan Herman Tauber Bondesen, theol. 1839 $^{5}/_{6}$—1844.

Jørgen Laurids Quistgaard, jur. 1839 $^{5}/_{6}$—1842.

Christian Immanuel August Fibiger, med. 1839 $^{10}/_{7}$—1843.
Ferdinand Victor Alfons Prosch, med. 1839 $^{10}/_{7}$—44.
Eggers Olavus Briem, jur. 1839 $^{18}/_{12}$—1841 April.
E. C. V. Steenbuch, theol. 1839 $^{18}/_{12}$—1843.
H. A. S. Diechmann, theol. 1840 $^{22}/_{4}$—1845.
Bernhard Otto Ferdinand Hummel, cand. jur. 1840 $^{7}/_{10}$—1841 $/_{10}$.
G. V. Møller, theol. 1840 $^{2}/_{12}$—1846.
A. H. Schrøder, theol. 1840 $^{2}/_{12}$, † 1842.
Warming, polyt. 1841 $^{24}/_{2}$—1846.
Jacob Jørgen Frederik Friis, theol. 1841 $^{24}/_{2}$—1842.
Niels Bygum Krarup, theol. 1841 $^{30}/_{6}$—1844.
D. Carl Davidsen, theol. 1841 $^{15}/_{9}$—1845.
Matthias Georg Gotthilf Steenstrup, theol. 1841 $^{15}/_{12}$—1845.
F. C. Lebel, med. 1842 $^{30}/_{6}$.
N. P. Jansen, jur. 1842 $^{30}/_{3}$—1845.
Ludvig Andreas Mossin, theol. 1842 $^{21}/_{12}$—1845.
Jacques G. A. Rybsahm, med. 1842 $^{21}/_{12}$—1847.
P. C. Dyrehauge, theol. 1842 $^{21}/_{12}$—1846.
B. L. C. Haase, theol. 1843–46.
C. A. Jessen, med. 1843—48.
C. E. Klein, theol. 1844 $^{20}/_{3}$—1846.
H. F. Lützhøft, theol. 1844 $^{20}/_{3}$—1847.
Matthias Hoffmann, 1844 $^{2}/_{10}$—1847.
Claus Unger Nyborg, med. 1844 $^{2}/_{10}$—1849.
Carl Christian Howitz Grønlund, theol. 1845 $^{15}/_{7}$—1850.
G. C. A. Richardt, theol. 1845 $^{15}/_{7}$—1846.
J. F. C. Knudsen, jur. 1845 $^{17}/_{9}$, † 1848 $^{23}/_{4}$.
J. J. Wroblewsky, med. 1846 $^{7}/_{1}$.
C. D. Møller, cand. theol. 1846 $^{7}/_{1}$.
P. B. Christensen, philol. 1846 $^{28}/_{1}$—1847.
E. Knudsen, theol. 1846 $^{28}/_{1}$—1848.
Lars Frederik Hansen, theol. 1846 $^{28}/_{1}$—1847.
Lauritz G. Pasbjerg, theol. 1846 $^{28}/_{1}$—1848.
F. Adam Hans Bülow, theol. 1846 $^{11}/_{3}$.
N. P. Jansen, jur. 1846 $^{28}/_{10}$—1847.
J. C. Kjær, theol. 1846 $^{28}/_{10}$—1847.
P. E. P. Gundel, med. 1846 $^{28}/_{10}$—1847.
Carl Adolf Mossin, theol. 1846 $^{9}/_{12}$—1848.
Frederik Henrik Hennings Dreier, med. 1846 $^{9}/_{12}$—1852.
C. F. S. Sonderburg, theol. 1847 $^{25}/_{8}$—1848.
C. A. Klein, theol. 1847 $^{25}/_{8}$—1848.
Lorentz Heinrich Ohlfsen-Bagge, med. 1847 $^{25}/_{8}$—1852.
M. Wittrup, theol. 1847 $^{25}/_{8}$—1850.
Rudolf Peter Kristian Varberg, jur. 1847 $^{1}/_{12}$—1853.
Jacob Helms, 1847 $^{22}/_{12}$—1848.
C. Johan Henrik Møller, 1847 $^{22}/_{12}$—1851.
R. Lund, theol. 1848 $^{2}/_{2}$—1853.
F. C. D. Olesen, theol. 1848 $^{23}/_{8}$—1849.

N. E. Muus, jur. 1848 $^{23}/_{8}$—1852.
P. K. Blichert, philol. 1848 $^{25}/_{10}$—1853.
Carl Emil Secher, philol. 1848 $^{25}/_{10}$—1853.
E. C. F. Lassen, philol. 1848 $^{25}/_{10}$—1849.
Marius Siegumfeldt, theol. 1849 $^{24}/_{2}$—1850.
B. N. E. Steenstrup, jur. 1849 $^{24}/_{2}$—1853.
V. T. Johansen, theol. 1849 $^{2}/_{5}$—1853.
L. C. Matzen, philol. 1849 $^{24}/_{10}$—1852.
D. C. Vater, theol. 1849 $^{24}/_{10}$—1851.
D. H. Bøggild, philol. 1850 $^{20}/_{2}$—1855.
P. Jensen Trugaard, theol. 1850 $^{20}/_{2}$—1855.
N. P. Petersen, med. 1850 $^{1}/_{5}$—1852.
J. Vahl, theol. 1850 $^{28}/_{8}$—1854.
J. K. L. Petersen, theol. 1851 $^{5}/_{2}$—1853.
L. Simon Hansen, theol. 1851 $^{24}/_{12}$—1856.
Rasmus Lassen, theol. 1852 $^{29}/_{9}$—1852 $^{13}/_{11}$.
C. F. C. Møller, theol. 1852 $^{17}/_{11}$—1856.
P. A. M. Tauber, hist. nat. 1852 $^{17}/_{11}$—1857.
Jean-Fredéric-Guillaume-Emile Pio, philol. 1852 $^{22}/_{12}$—1855.
M. A. S. Lund, theol. 1852 $^{22}/_{12}$—1856.
C. C. Lorentzen, theol. 1852 $^{22}/_{12}$—1854.
Sophus Theodor Krarup-Smith, 1853 $^{23}/_{2}$—1858.
Jørgen Jørgensen, theol. 1853 $^{6}/_{7}$—1855.
T. D. Klein, jur. 1853 $^{6}/_{7}$—1858.
H. V. Birkerod, 1853 $^{6}/_{7}$—1858.
J. Aagaard, theol. 1853 $^{19}/_{10}$—1855.
Petrus Janus Kruse Schaumburg, jur. 1854 $^{8}/_{2}$—1858.
F. P. Ingerslev, theol. 1854 $^{8}/_{2}$—1859.
J. A. Severin, med. 1854 $^{5}/_{7}$—1857.
N. P. Winding, theol. 1854 $^{25}/_{10}$—1856.
Ludvig Blicher, hist. nat. 1855 $^{28}/_{3}$—1856.
Carl Georg Lange, med. 1855 $^{28}/_{3}$—1859.
J. P. Jørgensen, med. 1855 $^{24}/_{10}$—1858.
A. S. Kaarsberg, jur. 1855 $^{24}/_{10}$—1860.
V. C. Bohn Olivarius, jur. 1855 $^{29}/_{12}$—1860.
C. C. Poulsen, jur. 1856 $^{21}/_{5}$—1861.
J. C. F. Olrik, theol. 1856 $^{1}/_{10}$—1857.
Harald V. Kjær, med. 1856 $^{1}/_{10}$—1861.
Marcus Andreas Damm, theol. 1856 $^{1}/_{10}$—1858.
V. Lausen, med. 1856 $^{1}/_{10}$—1861.
N. R. Bay, med. 1857 $^{21}/_{4}$—1860.
P. Bøving, jur. 1857 $^{10}/_{6}$—1862.
J. B. F. H. Kalko, jur. 1857 $^{4}/_{11}$—1862.
Johan Nicolaus Becker, med. 1858 $^{10}/_{2}$—1862.
J. H. Gundelach, med. 1858 $^{29}/_{9}$—1863.
Lars Christian Bertelsen, theol. 1858 $^{29}/_{9}$—1863.
Hans F. Møller, jur. 1858 $^{20}/_{10}$—1863.

Severin Hirtzsprung, astron. 1858 $^{20}/_{10}$—1863.

Lauritz Meyer, polit. 1859 $^{2}/_{3}$—1864.

Georg S. F. Schepelern, theol. 1859 $^{2}/_{3}$ -1864.

Anton Frederik Christian Lauritzen, med. 1859 $^{30}/_{11}$—1864.

Carl Christian Koefoed, jur. 1860 $^{14}/_{11}$, † 1865 $^{9}/_{4}$.

J. Vitus Ingerslev, jur, 1860 $^{14}/_{11}$—1865.

Carl V. C. E. Krogh, theol. 1861 $^{15}/_{5}$—1866.

H. C. C. M. Hjorth, med. 1861 $^{30}/_{10}$ 1862.

J. F. C. Wilse, jur. 1861—66.

F. A. Hilarius Kalko, jur. 1862 $^{26}/_{3}$—1867.

C. F. N. Kyhse, jur. 1862 $^{26}/_{3}$—1867.

J. Frederik Krarup, hist. 1862 $^{15}/_{10}$—1867.

C. V. Hviding, jur. 1862 $^{15}/_{10}$—1867.

L. T. Ostenfeld, theol. 1862 Maj—1865.

B. T. I. Kieler, philol. 1862 Nov.—1864 April.

F. L. Andreasen, med. 1862 Nov.

Christian Christiansen, mag. 1862 $^{1}/_{12}$—1865.

C. V. M. Ingerslev, jur. 1864.

H. F. Haar, theol. 1864—65.

Vilhelm A. O. Bentzen, jur. 1866 Sept.—1868.

Victor E. B. Olivarius, med. 1866 Sept.—1868.

J. P. G. Deigaard, theol. 1866 Sept.—1869.

C. P. Tryde, theol. 1866 Sept.—1869.

C. A. Guldberg, theol. 1866 Sept.—1869.

J. K. Madsen, theol. 1866 Sept.—1868.

G. F. Bloch, med. 1866 Sept.—1870.

P. Emil Haugsted, 1866 Sept.—1870.

A. N. Nielsen, med. 1866 Sept.—1870.

V. A. Falbe-Hansen, polit. 1866 Sept.—1870.

M. B. Melchiorsen, med. 1866 Sept.—1868.

Fredrik K. Nielsen, theol. 1866 Sept.—1869.

Lave Ravnsgaard, jur. 1866 Sept.—1871.

Hans Skeby, theol. 1866 Sept.—1871.

Charles K. F. Nancke, jur. 1866 Sept.—1871.

C. E. Sorterup, theol. 1866 Sept. 1867.

H. N. Kvist, med. 1866 Sept.—1871.

Ferdinand J. V. Andersen, med. 1867 $^{3}/_{4}$—1872.

F. L. Andresen, med. 1867 $^{3}/_{4}$—1869.

P. T. H. Ellermann, med. 1867 $^{3}/_{4}$.

A. L. Schrøder, theol. 1867 $^{6}/_{11}$—1868.

William F. M. R. Norup, philol. 1867 $^{6}/_{11}$—1872.

Viggo A. J. I. Bastrup, med. 1868 $^{21}/_{10}$, død 1873.

Harald Lunddahl, theol. 1868 $^{21}/_{10}$—1873.

Knud Tobias West, philol. 1868 $^{21}/_{10}$—1873.

Albert Schack, theol. 1868 $^{21}/_{10}$—1873.

C. J. Krüger, mag. 1869 $^{6}/_{1}$—1870, 1873—76.
F. C. C. Ammitzbøll, jur. 1869 $^{6}/_{1}$—1873.
J. H. R. Lunøe, polyt. 1869 $^{31}/_{3}$—1874.
J. J. A. Birch, philol. 1869 $^{3}/_{11}$—1874.
Cato S. Hanssen, jur. 1869 $^{3}/_{11}$—1874.
N. T. A. Thomsen, theol. 1869 $^{3}/_{11}$—1874.
Axel O. V. Ingerslev, med. 1870 $^{6}/_{4}$—1875.
P. B. Jürgens, theol. 1870 $^{8}/_{6}$—1874.
E. V. Steffensen, mag. 1870 $^{8}/_{6}$—1875.
L. V. Nielsen, theol. 1870 $^{8}/_{6}$—1875.
J. P. Bjerrum, med. 1870 $^{2}/_{11}$—1875.
Valdemar Bernth, jur. 1871 $^{31}/_{5}$—1876.
G. L. Jespersen, med. 1871 $^{18}/_{10}$—1876.
K. K. J. Monrad, polyt. 1871 $^{18}/_{10}$—1876.
K. F. Kinch, philol. 1871 $^{18}/_{10}$—1876.
J. L. Møller, med. 1872 $^{8}/_{5}$—1877.
K. M. Kjær, theol. 1872 $^{8}/_{5}$—1877.
R. A. Meulengracht, polyt. 1872—77.
P. J. Chr. Dethlefsen, med. 1873—78.
O. H. B. Blicher, philol. 1873 $^{15}/_{10}$—1878.
J. E. Madsen, theol. 1873 $^{15}/_{10}$—1878.
A. M. P. Bencke, jur. 1873 $^{15}/_{10}$—1877.
H. F. T. Gredsted, philol. 1874 $^{22}/_{4}$—1879.
M. H. E. Tscherning, med. 1874 $^{22}/_{4}$—1879.
C. E. B. Krebs, math. 1874 $^{11}/_{11}$—1877.
C. A. Svedstrup, astron. 1874 $^{11}/_{11}$—1876.
J. C. Jensen, med. 1874 $^{11}/_{11}$—1879.
J. E. Olsen, philol. 1875 $^{26}/_{5}$—1880.
N. M. S. Bjerrum, med. 1875 $^{26}/_{5}$—1880.
F. T. M. Mortensen (Navneforandr. Nordlien), jur. 1875 $^{26}/_{5}$—1880.
T. A. Juhl, jur. 1875 $^{10}/_{11}$—1880.
C. H. Haunstrup, philol. 1875 $^{10}/_{10}$— 1880.
K. L. J. Poulsen, med. 1876 $^{15}/_{11}$—1881.
J. K. Tolderlund, jur. 1876 $^{15}/_{11}$—1881.
N. P. C. Nielsen, theol. 1876 $^{15}/_{11}$—1881.
J. J. T. G. Lebech, theol. 1876 $^{15}/_{11}$—1880.
C. P. J. Wiese, philol. 1876 $^{15}/_{11}$—1881.
J. F. Schjøtt, mag. 1877 $^{6}/_{6}$—1880.
Herman J. Bang, jur. 1877 $^{6}/_{6}$—1879.
L. C. B. Svejstrup, jur. 1877 $^{6}/_{6}$, † 1879.
K. T. Jørgensen, theol. 1877 $^{21}/_{11}$—1882.
P. Kistrup, theol. 1877 $^{21}/_{11}$—1882.
V. C. S. Thoresen, philol. 1878 $^{1}/_{5}$—1383.
A. V. A. Christensen, jur. 1878 $^{9}/_{10}$—1881.
A de Linde, polyt. 1878 $^{6}/_{11}$—1879.
Kr. Hansen, (Navneforandr.: Jerntoft), philol. 1878 $^{6}/_{11}$—1883.

O. P. Krebs, theol. 1879 19/3, † 1880.
C. O. F. Sommer, theol. 1879 19/3 —1881.
D. P. P. Smith, med. 1879 14/5— 1881.
C. F. A. V. Hansen, med. 1879 2/7 —1882.
Hans Nielsen, jur. 1879 3/12—1882.
C. R. Petersen, polyt. 1879 3/12, † 1884.
H. F. Boje, polyt. 1880 17/3—1883.
N. K. A. Poulsen, theol. 1880 17/3 —1883.
V. P. J. Andersen, polit. 1880 28/5 —1882.
J. H. V. Schaltz, theol. 1880 9/6— 1884.
Ejnar Lund, jur. 1880—85.
R. A. Mathiessen, theol 1880—83.
C. E. T. Olsen, theol. 1880—85.
J.Chr. Petersen, jur. 1881 9/2—1885.
G. O. Münster, mag. 1881 30/3, 1884 —88.
G. H. Bache, med. 1881 8/6—1884.
Theodor Julius Thomsen, polit. 1881 5/10—83.
Chr. Fløe Nielsen, theol. 1881 5/10 —1886.
H. L. Møller, philol. 1881 5/10— 1886.
Chr. Rørdam, med. 1881 2/11—1885.
Ernst F. F. Svendsen, med. 1881 2/11—1885.
H. C. Pedersen, jur. 1882 12/4—1884.
Thorvald R. Petersen, theol. 1882 7/6—1884.
V. P. Møller, polit. 1882 4/10—1884.
H. V. C. Larsen, theol. 1882 1/11— 1884.
H. C. M. Krarup, theol. 1882 1/11— 1885.
H. P. S. L. Gudme, polyt. 1883 7/3—1887.
J. C. F. Michelsen, theol. 1883 7/3 —1885.
J. G. Heje, theol. 1883 25/4—1887.
L. M. Tolstrup, theol. 1883 25/4— 1886.
C. P. Nielsen, jur. 1883 25/4—1888.
C. A. G. A. Sandberg, theol. 1883 21/11—1885.
O. C. Molbech, polit. 1884 28/5— 1885.
Peder Rasmussen, theol. 1884 28/5 —1888.
Thomas Bugge, theol. 1884 8/10— 1888.
J. E. A. Brink, jur. 1884 8/10—1888.
J. K. Madsen, theol. 1884 8/10—1889.
P. M. Larsen, theol. 1884 26/11— 1888.
E. Christensius Knudsen, jur. 1884 10/12—1887.
A. H. Gemzøe, theol. 1885 4/3—1888.
R. Markussen, mag. 1885 1/4—1887.
J. P. Agger, theol. 1885 10/6—1886.
A. J. Lennholm, med. 1885 7/10— 1889, Insp. coll. 1888 1/9—1889 2/12.
O. J. Gudme, theol. 1885 7/10—1888.
N. Ravn-Jensen, theol. 1885 7/10— 1887.
Karsten Hansen, jur. 1885 7/10— 1887.
N. C. Gemzøe, jur. 1885 9/12—1888.
P. S. Thomsen, polit. 1885 9/12— 1890 1/6.
Valdemar Gørtz, med. 1886 3/2— 1889 /8.
P. J. A. C. Eberlin, mag. 1886 9/6— 1890 April.
P. C. Schmidt, med. 1886 27/10— 1891 Okt.

Anders Christensen, theol. 1887 $^{12}/_{1}$—1888.
P. K. Thorsen, mag. 1887 $^{9}/_{3}$—1892 $^{1}/_{4}$.
Johannes Gad, polit. 1887 $^{20}/_{4}$—1890 Okt.
S. G. Sveinbjørnsson, mag. 1887 $^{20}/_{4}$—1887.
A. Kjærgaard, theol. 1887 $^{8}/_{6}$—1889 Maj.
Ch. E. Dujardin, theol. 1887 $^{5}/_{10}$—1889 Okt.
A. Th. C. Eberlin. jur. 1887 $^{5}/_{10}$—1889 Aug.
A.E.H.Gudme,mag,1887 $^{5}/_{10}$—1888.
A. E. Hjuler, 1888 $^{7}/_{3}$—1889.
A. C. C. Lomholt, polit. 1888 $^{7}/_{3}$—1890 Aug.
Holger Prip, 1888 $^{7}/_{3}$—1893 Febr.
C. Imm. Jeppesen (Navneforandr. Karstoft), theol. 1888 $^{7}/_{3}$—1891 Aug.
A. J. Bartholdy Møller, theol. 1888 $^{7}/_{7}$—1890 Aug., Insp. coll. 1889 Dec.—1890 Aug.
M. B. Hansen, 1888 $^{7}/_{3}$—1893.
Will. Peter Hansen, theol. 1888 $^{10}/_{10}$—1890 Aug.
Anders Larsen, theol. 1888 $^{10}/_{10}$—1893 Marts.
Johs. Thomsen (Navneforandring Nordentoft), theol. 1888 $^{10}/_{10}$—1893 $^{1}/_{4}$, Insp. coll. 1890 Aug.—1893 April.
G. H. Lasson, med. 1888 $^{14}/_{11}$—1892 $^{1}/_{4}$.
G. P. Münster, theol. 1889 $^{6}/_{3}$—1893.
Poul Müller, mag. 1889 $^{1}/_{4}$—1892 $^{1}/_{10}$.
H. I. Panduro, polit. 1889 $^{9}/_{10}$—1892 $^{1}/_{11}$.
A.A.Mossin,mag.1889 $^{9}/_{10}$—1892 $^{1}/_{9}$.
M. D. Brüel, jur. 1889 $^{9}/_{10}$—1892 $^{1}/_{9}$.
V. J. E. Mørck, mag. 1889 $^{9}/_{10}$—1892 $^{1}/_{9}$.
Stig T. C. Madsen, med. 1890 $^{15}/_{1}$—1893 $^{1}/_{6}$.
Niels Christensen. mag. 1890 $^{21}/_{5}$—1893 $^{1}/_{9}$.
M. Jul. C. Th. Jensen (Navneforandr. Clan), jur. 1890 $^{21}/_{5}$—1891 $^{1}/_{2}$.
P. C. Kjærgaard, theol. 1890 $^{1}/_{10}$—1893 $^{1}/_{10}$.
Jens Madsen, theol. 1890 $^{1}/_{10}$—1894 $^{1}/_{2}$.
Marius Christensen, mag. 1890 $^{1}/_{10}$—1894 Juli.
E. T. J. Westrup, theol. 1890 $^{22}/_{10}$—1894 Nov., Insp. coll. 1893 April—1894 Okt.
H. T. Brendstrup, jur. 1891 $^{11}/_{2}$—1894 $^{1}/_{4}$.
J. H. T. Knudsen, med. 1891 $^{7}/_{10}$—1894 $^{24}/_{11}$.
Alfred Hansen, mag. 1891 $^{4}/_{11}$—1894 $^{24}/_{11}$.
J. Fjord Christensen, theol. 1892 $^{6}/_{4}$—1894 $^{1}/_{2}$.
J. Ingvar Jørgensen (Navneforandr. Aldal), mag. 1892 $^{6}/_{4}$—1894 Maj.
S. Mygind, med. 1892 $^{5}/_{10}$—1894 $^{1}/_{12}$.
Jens Paulsen, jur. 1892 $^{5}/_{10}$—1894 $^{10}/_{1}$.
J. E. Sommer, theol. 1892 $^{5}/_{10}$—1894 $^{29}/_{11}$.
Carl Iversen, theol. 1892 $^{5}/_{10}$—1895 Aug.
Svend Chr. Andersen, mag. 1892 $^{9}/_{11}$—1893 Sept.
A. J. Rudbeck, jur. 1892 $^{9}/_{11}$—1895 $^{25}/_{4}$.
P. F. Abell, mag. 1892 $^{9}/_{11}$—1898, Insp. coll. 1894 Okt.— 1897 Okt.

J. P. Lindbæk, mag. 1892 $^{9}/_{11}$—1897 $^{19}/_{8}$.

K. Johs. Knudsen, mag. 1893 $^{12}/_{4}$ 1898.

Christoffer Engelbreth, med. 1893 $^{7}/_{6}$—1897 $^{23}/_{10}$.

P. Bjerg-Nielsen, theol. 1893 $^{4}/_{10}$—1895 $^{22}/_{10}$.

M. H. Chr. Knudsen, mag. 1893 $^{4}/_{10}$—1898 $^{28}/_{10}$.

F. A. Weis, mag. 1893 $^{4}/_{10}$—1898 $^{4}/_{10}$.

Chr. H. M. Henriksen, theol. 1893 $^{11}/_{11}$—1896 $^{15}/_{8}$.

H. F. Rasmussen, theol. 1894 $^{7}/_{2}$—1896 $^{29}/_{10}$.

S. Absalon-Larsen, mag. 1894 $^{7}/_{2}$—1898 $^{27}/_{10}$.

L. A. H. Vesten, theol. 1894 $^{7}/_{3}$—1895 $^{4}/_{4}$.

C. M. Chr. Jørgensen, med. 1894 $^{7}/_{3}$—1897 $^{17}/_{12}$.

A. P. Andersen, theol. 1894 $^{6}/_{6}$—1898 $^{6}/_{6}$.

R. V. Østerbye, med. 1894 $^{3}/_{10}$—1899 $^{14}/_{5}$.

J. A. Filskov, theol. 1894 $^{7}/_{11}$—1897 Juni.

H. C. D. Beneke, jur. 1894 $^{7}/_{11}$—1898 $^{29}/_{10}$.

P. K. Stibolt, mag. 1894 $^{7}/_{11}$—1898 $^{26}/_{11}$.

C. V. Ilsøe, med. 1895 $^{9}/_{1}$—1896 $^{1}/_{10}$.

J. Chr. Bertelsen, theol. 1895 $^{9}/_{1}$—1898.

Jul. Hein Jensen, mag. 1895 $^{8}/_{6}$—1898 $^{22}/_{1}$.

R. Kjer-Petersen, med. 1895 $^{8}/_{6}$—1898.

Peder Lauridsen, theol. 1895 $^{6}/_{11}$—1897 $^{1}/_{2}$.

Charles J. V. Jensen, theol. 1896 $^{7}/_{10}$—1899 $^{17}/_{5}$.

J.B.Kjeldsen (Navneforandr.Bjerregaard), polyt. 1896 $^{7}/_{10}$—1897 $^{1}/_{6}$.

J. A. la Cour, med. 1896 $^{11}/_{11}$—1900 $^{11}/_{11}$.

C. J. H. Bech, mag. 1897 $^{7}/_{4}$—1898 $^{15}/_{9}$, Insp. coll. 1897 $^{9}/_{10}$—1898 $^{15}/_{9}$.

Kr. Brünnich-Nielsen, med. 1897 $^{9}/_{6}$—1898 $^{8}/_{2}$.

P. T. J. Funch, theol. 1897 $^{9}/_{6}$—1900 $^{8}/_{1}$.

J. C. G. Knorr, med. 1897 $^{6}/_{10}$, † 1898.

L. E. V. Lauritzen, mag. 1897 $^{6}/_{10}$ 1899 $^{16}/_{5}$.

Jens Chr. Jensen (Navneforandr. Kjærsig), mag. 1897 $^{6}/_{10}$—1900 $^{22}/_{6}$.

P. O. N. Strange, med. 1897 $^{10}/_{11}$—1899 $^{15}/_{5}$.

Hans Rasmussen, mag. 1898 $^{16}/_{2}$—1899 $^{4}/_{3}$.

Peder Klemmensen Pedersen, (Navneforandr. Hinkbøl), med. 1898 $^{16}/_{2}$—1900 $^{16}/_{8}$.

Claus Peter Clausen, mag. 1898 $^{16}/_{2}$—1899 $^{13}/_{9}$.

V. R. Holten-Bechtolsheim, jur. 1898 $^{16}/_{2}$—1899 $^{9}/_{10}$, Insp. coll. 1898 $^{15}/_{9}$—1899 $^{9}/_{10}$.

H. S. Albrechtsen, mag. 1898 $^{16}/_{2}$—1902.

Viggo Westergaard, med. 1898 $^{16}/_{2}$—1899 $^{15}/_{5}$.

P. Kæstel, theol. 1898 $^{11}/_{5}$—1899 $^{12}/_{4}$.

H. T. S. Physant. mag. 1898 $^{8}/_{6}$—1901 $^{1}/_{7}$.

Valdemar Gad, jur. 1898 $^{19}/_{10}$—1899 Aug.

Johs. Kr. Krog, med. 1898 $^{19}/_{10}$—1900 $^{5}/_{9}$, Insp. coll. 1899 $^{9}/_{10}$—1900 $^{4}/_{9}$.

L. J. Lauritsen (Navneforandring Ring), mag. 1898 $^{19}/_{1}$—1901.

F. C. Kisum, theol. 1898 $^{7}/_{11}$—1901.

L. J. Smidt, mag. 1898 $^{7}/_{11}$—1901 $^{1}/_{8}$.

M. S. Mathiasen, theol. 1899 $^{10}/_{5}$—1901 $^{1}/_{7}$.

T. Lomholt Thomsen, theol. 1899 $^{10}/_{5}$—1904 $^{1}/_{6}$.

A. J. B. Uhl, med. 1899 $^{7}/_{6}$—1903 $^{1}/_{5}$, Insp. coll. 1902 $/_{11}$—1903 $/_{11}$.

N. R. Blegvad, med. 1899 $^{7}/_{6}$—1904, Insp. coll. 1900 $^{4}/_{9}$—1901 $^{1}/_{11}$.

K. Lollesgaard, jur. 1899 $^{7}/_{6}$—1903 $^{1}/_{9}$, Insp. coll. 1902 $^{2}/_{9}$— $/_{11}$.

N. H. Rasmussen (Navneforandr. Rendal). jur. 1899 $^{7}/_{6}$—1904 $^{1}/_{3}$, Insp. coll. 1902 $^{2}/_{6}$—$^{2}/_{9}$.

Jens Chr. Jørgensen, med. 1899 $^{7}/_{6}$—1904.

P. Gregersen, theol. 1899 $^{11}/_{10}$—1902, Insp. coll. 1901 $^{1}/_{11}$—1902 $^{2}/_{9}$.

P. C. Johansen (Navneforandr. Stampe), jur. 1899 $^{11}/_{10}$—1904 $^{1}/_{3}$.

Hans Christoffersen (Navneforandr. Blessing), theol. 1899 $^{11}/_{10}$—1904.

Frode V. F. Christensen, mag. 1900 $^{10}/_{10}$, død 1901.

H. M. Petersen, med. 1900 $^{10}/_{10}$—1905 $^{31}/_{1}$.

N. Valdemar Hansen, theol. 1900 $^{10}/_{10}$—1905.

R. Knudsen, mag. 1900 $^{5}/_{12}$—1905.

H. D. Ludvigsen, jur. 1901 $^{13}/_{3}$—1905 $^{15}/_{7}$.

Agathus Holt, mag. 1901 $^{5}/_{6}$—1905.

Niels Peder Pedersen (Navneforandr. Rønbæk), mag. 1901 $^{16}/_{10}$—1905.

A. L. Holgersen, jur. 1901 $^{16}/_{10}$—1906.

Alfred E. Kjærgaard, theol. 1901 $^{16}/_{10}$—1905.

N. L. Lauridsen (Navneforandr. Wiig), theol. 1901 $^{4}/_{12}$—1905.

H. F. Petersen (Navneforandring Eiken), med. 1901 $^{4}/_{12}$—1906, Insp. coll. 1904 $^{20}/_{6}$—1906 $^{8}/_{3}$.

Valdemar Jensen, mag. 1902 $^{19}/_{2}$—1906.

T. M. Døssing, theol. 1902 $^{1}/_{10}$—1907, Insp. coll. 1903 $^{10}/_{3}$—1904 $^{20}/_{6}$.

Eduard Sextus Johansen, mag. 1903 $^{25}/_{3}$—1906.

Ove Engell, jur. 1903 $^{21}/_{10}$—1907.

O. E. F. B. Bilfeldt, jur. 1904 $^{2}/_{3}$—1909.

Arne Thorup, jur. 1904 $^{2}/_{3}$—1909.

K. F. K. Hafstrøm, theol. 1904 $^{8}/_{6}$—1908.

Aage Madsen, med. 1904 $^{8}/_{6}$—1908, Insp. coll. 1907 $^{20}/_{3}$—1908 $^{31}/_{1}$.

M. K. Mortensen, med. 1904 $^{8}/_{6}$—1909.

Poul Frederik Helms, theol. 1904 $^{27}/_{6}$—1908, Insp. coll. 1906 $^{8}/_{3}$—1907 $^{20}/_{3}$.

C. D. Bartels, med. 1905 $^{8}/_{2}$—1909.

Kr. L. Sindballe, mag. 1905 $^{8}/_{2}$—1907 $/_{4}$.

Louis J. Ernst, jur. 1905 $^{1}/_{7}$—1909.

Christen Lundsgaard, med. 1905 $^{1}/_{8}$—1910, Insp. coll. 1908 $^{31}/_{1}$—1910 $^{5}/_{3}$.

Mads Kristensen Jørgensen, theol. 1905 $^{1}/_{11}$—1909

Johs. Petersen Nygaard, theol. 1905 $^{1}/_{11}$—1909.
Georg Andreas Peter Hansen, polit. 1906 $^{1}/_{1}$—1909.
Poul Serup, polyt. 1906 $^{1}/_{1}$—1910.
L. D. G. Willesen, mag. 1906 $^{7}/_{3}$—1910.
Johs. Brøndum Nielsen, mag. 1906 $^{19}/_{3}$—1909 $^{1}/_{2}$.
Søren K. Sunesen, theol. 1906 $^{5}/_{12}$—1910.
Chr. C. Heilesen, jur. 1906 $^{5}/_{12}$—1911, Insp. coll. 1910 $^{5}/_{3}$—1911 $^{28}/_{2}$.
Arnold Paulsen, polyt. 1907 $^{20}/_{6}$—1912 $^{27}/_{3}$.
Karl L. Marcussen Schack, jur. 1907 $^{16}/_{10}$—1912.
N. H. S. L. Mosbech, theol. 1907 $^{16}/_{10}$—1911.
Hjalmar Helweg, med. 1908 $^{19}/_{2}$—1911 $^{1}/_{9}$.
Georg Christensen (Navneforandr. Bech), med. 1908 $^{19}/_{2}$—1913, Insp. coll. 1911 $^{1}/_{3}$—1912 $^{4}/_{3}$.
Aage Nielsen, theol. 1908 $^{14}/_{10}$—1913.
A. N. Gemmer, theol. 1909 $^{1}/_{2}$—1914.
Anton Marius Pedersen, med. 1909 $^{3}/_{3}$—1911 $^{1}/_{9}$.
Alfred Ringstrup Ege, med. 1909 $^{3}/_{3}$—1914.
Johs. Rud. Emil Hansen Poulsen, jur. 1909 $^{3}/_{3}$—1912 $^{6}/_{2}$.
Olaf Knudsen, polit. 1909 $^{3}/_{3}$—1913.
Hans Jørgen Helms, mag. 1909 $^{9}/_{6}$—1914 $^{1}/_{9}$.
J. C. N. Toftegaard, polit. 1909 $^{9}/_{6}$—1914.
H. O. Juhl, theol. 1909 $^{20}/_{10}$—1914, Insp. coll. 1913 $^{15}/_{3}$—1914 $^{28}/_{3}$.
Aage Nissen, theol. 1909 $^{8}/_{12}$—1913, Insp. coll. 1912 $^{3}/_{4}$—1913 $^{15}/_{3}$.
E. V. Rasmussen, mag. 1910 $^{16}/_{3}$—1914.
Harald Hatt, mag. 1910 $^{16}/_{3}$—1914.
Oscar Schlichtkrull, mag. 1910 $^{16}/_{3}$—1914.
Arthur C. V. Hansen, med. 1910 $^{27}/_{10}$—1915.
Karl Jensen, theol. 1910 $^{7}/_{12}$—1914.
Jens Himmelstrup, jur. 1911 $^{22}/_{3}$—1916, Insp. coll. 1914 $^{28}/_{3}$—1915 $^{27}/_{2}$.
Frederik Kristian Frederiksen, med. 1911 $^{25}/_{10}$—1915.
Kristian Saabye, med. 1911 $^{25}/_{10}$.
Ejnar Bondesen, polyt. 1912 $^{24}/_{4}$—1917.
Johannes Hansen, jur. 1912 $^{24}/_{4}$—1917.
Christen Just Olesen, med. 1912 $^{24}/_{10}$—1917, Insp. coll. 1915—17.
Poul Alfred Andersen, jur. 1912 $^{24}/_{10}$—1917.
Jens Hartvig Jacobsen, jur. 1913 $^{26}/_{11}$.
Carl Christian Lund, theol. 1913 $^{26}/_{11}$.
Marius Peter Nielsen, theol. 1913 $^{26}/_{11}$.
Max A. P. Brie, theol. 1914 $^{22}/_{4}$.
Gudmund Benedict Ring, theol. 1914 $^{22}/_{4}$, Insp. coll. 1917 $^{6}/_{3}$.
Hans Niels Skade Hansen, polit. 1914 $^{1}/_{5}$.
Axel Biering Prip, mag. 1914 $^{1}/_{6}$.
Johannes Larsen, theol. 1914 $^{1}/_{6}$.
Jens Jørgen Frederik Theodor Jørgensen, mag. 1914 $^{1}/_{11}$.

Poul Mogensen, mag. 1914 $^{1}/_{11}$.
Oluf Gunner Worsøe Schmidt, mag. 1914 $^{1}/_{11}$.
Jens Sørensen Maltbæk, mag. 1915 $^{1}/_{2}$.
Herluf Hessellund, med. 1915 $^{1}/_{4}$.
Asger Christian Emil Gøtzsche, jur. 1915 $^{1}/_{11}$.
Rasmus Jakob August Pedersen, Navneforandr. Brøns, med. 1915 $^{1}/_{11}$.
Knud Jensen Kjærholm, jur. 1916 $^{1}/_{4}$.
H. P. Kristensen, med. 1916 $^{1}/_{9}$.
P. M. N. Strehle, jur. 1916 $^{1}/_{12}$.
Frits Kornelius Larsen, mag. 1917 $^{1}/_{3}$.
Peder Laurits Rasmussen, jur. 1917 $^{1}/_{4}$.

NOTER OG HENVISNINGER

FØRSTE AFSNIT.

[1]) Skødebrevene findes trykt i O. Nielsen: Kjøbenhavns Diplomatarium IV S. 681. [2]) C. T. Engelstoft: Paulus Eliæ, Nyt hist. Tidsskr. II S. 1 ff. Rørdam: Kjøbenhavns Kirker og Klostre i Middelalderen, S. 290 ff. Samme: Kjøbenhavns Universitets Historie I S. 17 f. [3]) Gavebrevene findes trykt i Suhm: Samlinger til den danske Historie II 1 S. 157—58, 160—62. [4]) I C. T. Engelstoft: Paulus Eliæ, omtales Bygningen som først opført nu; af Gavebrevenes Paabud om at oprette et Kollegium i den Karmeliterklosteret tilhørende Gaard i St. Pederstræde fremgaar imidlertid, at den eksisterede i Forvejen. [5]) Engelstoft: Paulus Eliæ, Nyt hist. Tidsskr. II S. 14. [6]) M. Gableri Epistola netrica in laudem Regis Christierni Secundi, Scriptores Rerum Danicarum VIII S. 488; Engelstoft: Paulus Eliæ S. 35. [7]) H. F. Rørdam: Kjøbenhavns Kirker og Klostre i Middelalderen. S. 293. [8]) Engelstoft: Paulus Eliæ, S. 86. [9]) Paulus Eliæ: Chronicon Skibyense, Script. Rer. Dan. II S. 568. [10]) Smsts. S. 568. [11]) Skibykrøniken, oversat af Heise, S. 64 Note 1. [12]) Engelstoft: Paulus Eliæ S. 446. [13]) O. Nielsen: Kbh. Diplom. I S. 374. [14]) Danske Samlinger II 2 S. 183. [15]) O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse III S. 87. [16]) Danmarks Adels Aarbog, Aarg. 1904 S. 478. [17]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 691; Lemvigs Dedikationsskrivelse tilegner Valkendorf Dr. Jakob Madsens Forelæsninger over Profeten Joel. [18]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 692; de anførte Ord af Slangerup findes i hans Forklaring til Prædikerens Bog: In ecclesiasten Salomonis, 1590 S. 875. [19]) Peder Christensens haandskrevne Almanakoptegnelser, paa det kgl. Bibl. Aftrykt hos Rørdam, Kirkehist. Sml. 3. Række III 472 ff. [20]) C. P. Rothe: Christopher Walkendorffs Levnet, 1754. Secher: Christopher Valkendorf, Dansk Folkekalender 1869. [21]) »Valkendorfs Bog«, Pragthaandskrift med Illustrationer, skænket Byen København af Valkendorf, indeholdende Stadens Privilegier. Bag i Bogen har Magistraten ladet optegne Valkendorfs Velgerninger mod København. Bogen opbevares

paa Københavns Raadhus. Se C. Bruun: Kjøbenhavns Historie I S. 402 ff. [22]) Valkendorfs Bog. C. Bruun: Kbh. Hist. I S. 404. [23]) Slange: Christian den Fjerdes Historie S. 83. [24]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 689 ff. [25]) Lemvigs Dedikationsskrivelse, Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 691. [26]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. II 698. [27]) Secher: Christopher Valkendorf, S. 42. [28]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III 479. [29]) Smst. S. 479. [30]) Smst. S. 135. [31]) Originalen, et smukt udstyret Pergamentsdokument, opbevares i Konsistoriets Arkiv paa Universitetsbibliotheket. Den findes aftrykt (med Fejl) i Hofmans Fundatssamling og (do.) i C. P. Rothe: Christopher Walkendorffs Levnet. [32]) Rørdam: Kbh.s Univ. Hist. IV S. 459. [33]) Original, paa Pergament, i Konsistoriets Arkiv; aftrykt hos Rørdam: Kbh. Univ. Hist. IV S. 453 ff. og Rothe: Chr. Walk. Levnet S. 98 ff. [34]) Findes i Valkendorfs Kollegiums »Annales«, d. v. s. en Afskrift af Kollegiets Statuter m. m. i Kollegiets ældste Distributsprotokol. Lovene for Disputereøvelserne er aftrykt hos Rørdam: Kbh. Univ. Hist. IV 497 f. [35]) Trykt hos Rørdam, Kbh. Univ. Hist. IV 459 f. [36]) Pontoppidan: Marmora Danica I S. 48. [37]) Rothe: Chr. Walk. Levnet S. 82. Vinding: Academia Hauniensis S. 448. [38]) Engelstoft og Werlauff: Kjøbenhavns Universitets Bygnings Historie S. 34. [39]) Vinding: Acad. Haun. S. 448. [40]) Rørdam, i Bricka, Biogr. Lex. XVIII S. 216. [41]) Smst. S. 216.

ANDET AFSNIT.

[1]) Thiset, i Biogr. Lex. [2]) Acta Consistorii, 1622 $^{29}/_{6}$. [3]) Act. Cons. 1624 $^{6}/_{3}$. [4]) A. C. 1624 $^{17}/_{3}$, $^{18}/_{3}$. [5]) A. C. 1624 $^{22}/_{6}$. [6]) A. C. 1624 $^{22}/_{6}$. [7]) Schurmann: Valkendorferne paa Klingstrup, Samlinger til Fyns Historie og Topografi IX S. 1 ff. [8]) A. C. 1633 $^{26}/_{6}$, $^{13}/_{7}$. [9]) A. C. 1633 $^{13}/_{7}$. [10]) A. C. 1636 $^{6}/_{7}$; Brev fra Henning Valkendorf til Konsistorium, dateret $^{6}/_{4}$ 1636, i Konsistoriets Arkiv, Pk. 154. [11]) A. C. 1636 $^{13}/_{7}$. [12]) A. C. 1627 $^{21}/_{3}$; Brev fra Henning Valkendorf til Konsistorium, dateret $^{3}/_{4}$ 1627, i Kons. Arkiv, Pk. 154. A. C. 1629 ^{7} $_{2}$, $^{13}/_{6}$, 1633 $^{31}/_{8}$. [13]) Se for Eks. A. C. 1630 $^{7}/_{4}$, 1639 $^{4}/_{5}$ m. fl. St. [14]) A. C. 1650 $^{26}/_{10}$, 1651 $^{25}/_{10}$, $^{29}/_{10}$. [15]) Schurmann: Valkendorferne paa Klingstrup S. 53 f. [16]) A. C. 1644 $^{12}/_{10}$. [17]) A. C. 1647 $^{9}/_{1}$. [18]) A. C. 1647 $^{10}/_{3}$. [19]) Schumann, S. 58 ff. [20]) Saaledes bl. a. i 1650 og 1651, da de fejlagtigt mente at kunne paaberaabe sig Fundatsen i Spørgsmaalet om Fremgangsmaaden ved Udnævnelse af Alumner. Se S. 45; A. C. 1650 $^{26}/_{10}$, 1651 $^{25}/_{10}$. [21]) Valkendorfs Kollegiums Regnskabsbog 1595—1731, i Konsistoriets Arkiv. [22]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 694 Note 3. [23]) Foruden den oprindelige Kapital paa 6100 Rdlr. havde Valkendorf senere skænket yderligere 100 Rdlr., hvis Renter skulde anvendes til Bygningens Vedligeholdelse. [24]) Regnskab 1662—

63. [25]) A. C. 1664 $^{28}/_{5}$. [26]) Kataloger over Bibliotheket, i Konsistoriets Arkiv. [27]) »Hofmesters Boder« var Kollegiets almindelige Benævnelse i hele det XVII Aarh. [28]) Saaledes betegnes Kollegiet i 1601 af Stephanius; se Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III S. 693. [29]) Slangerups Forklaring til Prædikerens Bog, sml. S. 24. [30]) Saaledes i Venusins Hyldestdigt til Valkendorf, se S. 37. [31]) Den følgende Skildring af Kollegiets Bygninger og Have grunder sig, naar intet andet oplyses, paa en Fortegnelse over Kollegiets Værelser, Inventar m. m. fra Aaret 1595, i Kollegiets Regnskabsbog 1595—1731. [32]) Billede og Maal af Kollegiet i Thura: Hafnia Hodierna, 1748 S. 353. Bygningens Længde var den samme i 1748 som ved Kollegiets Oprettelse. [33]) Regnskab 1601—02. [34]) Peder Resen: Inscriptiones Hafnienses, S. 252. [35]) Regnsk. 1648—49, m. fl. St. [36]) Regnsk. 1649—50. [37]) Regnsk. 1649—50. [38]) Skildring af Kollegiets Tilstand i 1743, af daværende Efor, Prof. Horrebow, i Regnsk. 1744—45. [39]) Pontoppidan: Theatrum Daniæ, 1730 S. 45. [40]) Smst. S. 45. [41]) Regnsk. 1641—42, m. fl. St. [42]) Regnsk. 1664—66, 1669—70. [43]) Regnsk. 1636—37, 1641—42, m. fl. St. [44]) Regnsk. 1670—71. [45]) se Note 51. [46]) Regnsk. 1641—42. [47]) Disse Maal opgives af C. T. Engelstoft: Paulus Eliæ S. 28 Note. Engelstoft var Kollegiets Efor 1845—52. Sml. Horrebows Skildring af Bygningerne i 1743, i Kollegiets Regnskab 1744—45. [48]) Engelstoft: Paulus Eliæ, S. 28. [49]) Billedet af Valkendorf kan dog rimeligvis tidligst være anskaffet ca. 1665. I Wolf: Encomion Regni Daniæ, 1654, der skildrer Kollegiet ret detailleret, nævnes det ikke. Paa Regnskabet 1664—66 opføres som Udgift: »Ramme om Valkendorfs Effigie«, og det er sandsynligvis først da bleven anskaffet. — Paa Regnskabet 1708—09 findes som Udgiftspost: «En Tavle i Auditorio«, uden Tvivl Tavlen med Jens Grots Inskription. Grot blev Inspektor 1708 og var muligvis ogsaa Inspektor en Del af Aaret 1709. Billedet og Inskriptionen omtales siden ofte, bl. a. i Pontoppidan: Theatrum Daniæ, 1730, S. 45, Thura: Hafnia Hodierna, 1748, S. 354, Rothe: Walkendorffs Levnet, 1754; i disse Værker findes ogsaa Inskriptionen aftrykt. Portrættet af Valkendorf hos Rothe er for Hovedets Vedkommende en Gengivelse af Billedet paa Auditoriet. [50]) A. C. 1669 $^{25}/_{9}$. [51]) Gaard- og Havemuren ombyggedes i Tidens Løb mange Gange, erstattedes ogsaa delvis af Plankeværk, men rejstes dog paa samme Sted indtil 1847, da Muren mellem Gaard og Have nedbrødes. Dens Beliggenhed fremgaar dels af Regnskaberne, hvor den bestandig nævnes, dels bl. a. af Thura: Hafnia Hodierna, 1748 S. 354 og C. T. Engelstoft, i Kbh. Univ. Aarbog for 1846. [52]) A. C. 1644 $^{14}/_{9}$. [53]) Oplysningerne om Kollegiets Reparationer er, naar intet nærmere angives, hentet fra Regnskaberne. [54]) A. C. 1635 $^{21}/_{10}$. [55]) A. C. 1636 $^{14}/_{9}$. [56]) A. C.

1658 $^{13}/_{7}$. [57]) A. C. 1658 $^{20}/_{10}$; Regnsk. 1659—61; A. Matthisøn-Hiøring: Leyrs-Krantz, 1677 Q b. [58]) Regnsk. 1661—62. [59]) A. C. 1624 $^{6}/_{10}$. [60]) A. C. 1661 $^{23}/_{3}$. [61]) Smst. [62]) A. C. 1661 $^{22}/_{4}$. [63]) Den følgende Skildring grunder sig væsentligst paa Acta Consistorii, Kollegiets Regnskaber og Distributsprotokoller, som paa mange Maader kaster Lys over Livet paa Kollegiet i denne Periode, samt paa Kollegiets Statuter af 1599 og de i Tidens Løb af Konsistorium givne supplerende Bestemmelser angaaende Livet paa Kollegiet. [64]) Denne Skik indførtes 1617. — A. C. 1617 $^{18}/_{1}$. [65]) Werlauff: Antegninger til Holbergs Lystspil S. 184. [66]) Peder Christensen, Alumne 1588—91, optræder saaledes meget hyppigt som Ligbærer, f. Eks. 1588 $^{8}/_{12}$, $^{16}/_{12}$, $^{31}/_{12}$, 1589 $^{16}/_{2}$, $^{23}/_{4}$, $^{20}/_{12}$ (P. Christensens Almanakoptegnelser; Kirkehistoriske Sml. 3 R II 472). Om Studenterne som Ligbærere se iøvrigt Reinhardt: Kommunitetet og Regensen, Hist. Tidsskr. 3 R. III S. 1 ff. [67]) Disputatserne opbevares paa Universitetsbiblotheket. [68]) P. Christensens Almanakoptegnelser, 1589 $^{1}/_{3}$. [69]) A. C. 1605 $^{30}/_{8}$. [70]) A. C. 1609 $^{21}/_{10}$. [71]) A. C. 1634 $^{10}/_{7}$. [72]) A. C. 1644 $^{28}/_{9}$. [73]) A. C. 1647 $^{10}/_{3}$, $^{24}/_{4}$. [74]) A. C. 1660 $^{25}/_{2}$. [75]) A. C. 1643 $^{5}/_{5}$, $^{4}/_{11}$. [76]) A. C. 1604 $^{29}/_{7}$. [77]) A. C. 1607 $^{29}/_{5}$. [78]) A. C. 1615 $^{25}/_{2}$. [79]) Brevet findes i Konsistoriets Arkiv, Pk. 154. [80]) A. C. 1616 $^{16}/_{10}$. [81]) A. C. 1616 $^{2}/_{10}$. [82]) A. C. 1616 $^{11}/_{12}$. [83]) A. C. 1617 $^{6}/_{12}$, 1618 $^{20}/_{6}$. [84]) A. C. 1619 $^{15}/_{5}$. [85]) A. C. 1623 $^{20}/_{12}$. [86]) A. C. 1633 $^{23}/_{12}$. [87]) A. C. 1642 $^{7}/_{12}$. [88]) A. C. 1551 $^{3}/_{8}$. [89]) A. C. 1654 $^{15}/_{4}$. [90]) A. C. 1655 $^{9}/_{5}$. [91]) A. C. 1625 $^{9}/_{2}$. [92]) A. C. 1628 $^{1}/_{3}$. [93]) A. C. 1628 $^{23}/_{3}$. [94]) A. C. 1641 $^{23}/_{10}$. [95]) A. C. 1647 $^{3}/_{3}$, $^{7}/_{4}$. [96]) A. C. 1673 $^{13}/_{10}$. Kollegiets »Annales« i dets ældste Distributsprotokol. Rothe: Chr. Walkendorffs Levnet S. 108. [97]) J. Paludan, i Biogr. Lex. H. F. Rørdam, Kirkehist. Sml. 3 R III S. 1 ff. [98]) A. C. 1623 $^{20}/_{12}$. [99]) A. C. 1641 $^{1}/_{5}$. [100]) Drukkenskab betragtet som formildende Omstændighed af Konsistorium, se S. 71. [101]) A. C. 1611 $^{13}/_{11}$. [102]) A. C. 1615 $^{13}/_{12}$, 1623 $^{8}/_{1}$, $^{30}/_{8}$, m. fl. St. [103]) A. C. 1620 $^{3}/_{4}$. [104]) A. C. 1627 $^{21}/_{3}$. [105]) A. C. 1628 $^{12}/_{5}$, $^{6}/_{9}$, 1644 $^{17}/_{4}$. [106]) A. C. 1650 $^{26}/_{10}$. [107]) Regnskab 1662—63. [108]) A. C. 1628 $^{6}/_{9}$. [109]) A. C. 1642 $^{19}/_{10}$. [110]) Rørdam: Kbh. Univ. Hist. III 310. [111]) Rørdam: Danske og norske Studenters Deltagelse i Kbh.s Forsvar mod Karl Gustav. [112]) Smst. S. 157, 191. [113]) A. C. 1658 $^{12}/_{10}$, $^{23}/_{10}$, $^{20}/_{11}$, $^{23}/_{12}$. [114]) Regnskab 1657—59. [115]) Fridericia: Adelsvældens sidste Dage S. 413. [116]) A. C. 1660 $^{30}/_{4}$. [117]) A. C. 1630 $^{24}/_{4}$. [118]) A. C. 1637 $^{13}/_{6}$. [119]) A. C. 1644 $^{17}/_{4}$. [120]) A. C. 1647 $^{31}/_{3}$, $^{7}/_{4}$.

TREDJE AFSNIT.

[1]) Svenska Adelens Ättor-Taflor, IV 537. K. Fabricius: Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige. N. P. Jensen: Den skaanske Krig.

[2]) A. C. 1667 $^{21}/_{9}$, 1670 $^{25}/_{6}$. [3]) A. C. 1668 $^{11}/_{4}$. 1672 $^{20}/_{4}$, $^{30}/_{6}$. 1675 $^{25}/_{9}$, $^{16}/_{10}$ etc. etc. [4]) A. C. 1680 $^{17}/_{1}$, 1685 $^{5}/_{2}$, 1691 $^{17}/_{1}$, 1694 $^{20}/_{10}$. [5]) I det Aar disputerede han paa Kollegiet. Disputatsfortegnelsen fra 1678—1756, aftrykt hos Rothe: Chr. Walkendorffs Levned. [6]) A. C. 1698 $^{21}/_{5}$. [7]) A. C. 1699 $^{17}/_{6}$. [8]) A. C. 1700 $^{24}/_{4}$. [9]) A. C. 1700 $^{1}/_{5}$. [10]) A. C. 1701 $^{8}/_{10}$. [11]) Klagen findes aftrykt i Nyerup: Kbh. Univ. Annaler fra Reformationen af til 1805, S. 213 ff. [12]) A. C. 1723 $^{16}/_{1}$. [13]) Brev fra Hans Busch til Hans Valkendorf, af $^{14}/_{6}$ 1706, Kopi i Kons. Arkiv Pk. 154. [14]) Smst. [15]) Brev fra Hans Valkendorf til Kons., af $^{18}/_{8}$ 1706, Kons. Ark. Pk. 154. [16]) Brev fra Hans Valk. til Kons. af $^{9}/_{7}$ 1707, Kons. Ark. Pk. 154. [17]) Professorernes Paategninger paa Valk.s Brev. [18]) A. C. 1707 $^{3}/_{9}$. [19]) Brev fra Hans Valk. til Hans Busch af $^{17}/_{8}$ 1707, Kons. Ark. Pk. 154. [20]) Smst. [21]) A. C.s Gengivelse af Valk.s Ord; A. C. 1707 $^{22}/_{10}$. [22]) A. C. 1707 $^{22}/_{10}$. [23]) Saaledes efter Rothe: Chr. Walk.s Levnet. S. 87; Hans Valk.s Dødsaar er ukendt; i 1723 har han efter Professorernes Sigende været død »i over 12 Aar« (A. C. 1723 $^{16}/_{1}$). [24]) A. C. 1708 $^{14}/_{1}$. [25]) Dette fremgaar af et Brev fra Christian Christoffer Valk. til Kons. af $^{3}/_{3}$ 1727, i Kons. Ark. Pk. 154. [26]) Brev fra Laurits Valk. til Kons. af $^{12}/_{6}$ 1721, med Professorernes Paategninger, i Kons. Ark. Pk. 154. [27]) Brev fra Chr. Chr. Valk. til Kons. af $^{3}/_{3}$ 1727, Kons. Ark. Pk. 154. [28]) Brev fra Chr. Chr. Valk. til Notar. publ. Rasm. Ærcboe af $^{8}/_{7}$ 1727, Tingsvidnet (i Kopi); Kons. Ark. Pk. 154. [29]) Rothe: Chr. Walk.s Levnet. S. 88. [30]) Smst. S. 88. [31]) Svenska Adelens Attor-Taflor IV, S. 538; Erklæring af Abr. Kall i Kons. Kopibog af $^{23}/_{6}$ 1787. [34]) Schurmann: Valk. paa Klingstrup, Sml. til Fyens Hist. og Topografi IX. [35]) Se Note 33. [36]) A. C. 1791 $^{18}/_{6}$, $^{13}/_{7}$. [37]) Brev fra Birchcrod til Kons. af $^{17}/_{3}$ 1708. Kons. Ark. Pk. 154. [38]) A. C. 1708 $^{31}/_{3}$. [39]) A. C. 1708 $^{5}/_{5}$. [40]) A. C. 1723 $^{16}/_{1}$. [41]) Regnskab 1663—64. [42]) A. C. 1666 $^{26}/_{6}$. [43]) A. C. 1666 $^{25}/_{7}$. [44]) A. C. 1666 $^{24}/_{11}$. Regnskab 1666—67. [45]) A. C. 1667 $^{16}/_{3}$, $^{23}/_{3}$. Regnsk. 1666—68. [46]) A. C. 1667 $^{25}/_{4}$, Regnskab 1666—67. [47]) A. C. 1666 $^{1}/_{12}$. [48]) Regnsk. 1674—75. [49]) A. C. 1706 $^{1}/_{5}$. [50]) A. C. 1711 $^{23}/_{9}$, 1713 $^{1}/_{4}$, Regnsk. 1711—12. [51]) Regnsk. 1680—81. [52]) Om Bibliotheket i denne Periode: Kataloger over Valk. Koll. Bibl. i Kons. Ark. Regnskaber 1664—1729. Holberg: Gejstl. og verdsl. Stat, S. 195. Pontoppidan: Theatrum Daniæ, 1730, S. 45. Thurah: Hafnia Hodierna, 1748, S. 355, Baden: Univ. Journal, 1793, S. 119. [53]) A. C. 1668 $^{24}/_{10}$. [54]) A. C. 1669 $^{25}/_{9}$. [55]) Regnsk. 1675—76. [56]) A. C. 1680 $^{17}/_{1}$. [57]) Smst. [58]) A. C. 1685 $^{5}/_{2}$. [59]) A. C. 1691 $^{17}/_{1}$. [60]) Naturhist. Tidsskr. I. [61]) Regnsk. 1698—99, 1700—01. [62]) Regnsk 1701—02. [63]) A. C. 1673 $^{31}/_{7}$. [64]) A. C. 1673 $^{8}/_{10}$. Artiklerne findes afskrevne i Kollegiets »Annales« i Distributsprotokollen, i Kons. Arkiv, og trykt hos Rothe: Chr. Walk.s Levnet, S. 108 ff. [65]) Kollegiets »Annales«. Rothe S. 115 ff.

[66]) Werlauff: Hist. Antegnelser til Holbergs Lystspil, S. 279. [67]) Fremgaar af Kontrakter med Opvartersker og Portnere af 1783, 1816 og 1832 (i Valk. Koll. Album, II, i Kons. Arkiv). [68]) A. C. 1701 $^{8}/_{10}$. [69]) Olrik: Borchs Koll. Hist. S. 103. [70]) A. C. 1702 $^{18}/_{2}$. [71]) A. C. 1702 $^{25}/_{2}$. [77]) De trykte Disputatser fra Valk. Koll. opbevares paa Univ. Bibl. En trykt Fortegnelse over Titlerne paa Disputatser og Taler findes i Rothe: Chr. Walk.s Levnet; en skreven Fortegnelse over Disputatser fra 1731—1836 i Valk. Koll. Album, 1731—1839, I—II, i Kons. Arkiv. [73]) A. C. 1706 $^{17}/_{7}$. [74]) A. C. 1716 $^{24}/_{5}$. [75]) Biogr. Lex. Aalborg Skoleprogram 1844. Rahbek: Bidrag til den danske Skuepladses Historie. Danske Sml. I 43. A. C. 1723 $^{13}/_{3}$, $^{3}/_{4}$, $^{24}/_{4}$, $^{8}/_{5}$, $^{12}/_{6}$. [76]) Olrik: Borchs Koll. Hist. S. 70. [77]) Smst. S. 73. [78]) Reinhardt: Kommunitetets og Regensens Historie, Hist. Tidsskr. 3 R III. S. 168. Mansa: Pesten i Helsingør og Kbh. 1710 og 1711. [79]) Naturhist. Tidsskr. I. [80]) Ny Kirkehist. Sml. IV S. 775. [81]) Øjenvidneskildringer af Branden i Danske Sml. II og i Journal for Politik 1811 I 115—126. [82]) Jørgen Friis' poetiske Skrifter, 1752.

FJERDE AFSNIT.

[1]) Ved Konsistoriums Beslutning af $^{2}/_{5}$ 1732, saaledes angivet i Distributsprotokollen. Seive Acta Consistorii mangler for Aarene 1724—48. [2]) Fremgaar af Regnsk. 1731—32. [3]) Regnsk. 1744—45. [4]) For dette Arbejde findes Redegørelse af Horrebow i Regnsk. 1744—45. [5]) Klageskrivelse til Kons. fra Executores testamenti for Morten Budolph, af $^{16}/_{6}$ 1742, i Kons. Arkiv, Pk. 154. [6]) Regnsk. f. »Fiscus« 1748—49, 1773. [7]) do. for 1747—68. [8]) Regnsk. 1777—78. [9]) Regnsk. 1792—94. [10]) do. 1767—68. [11]) do. 1748—49. [12]) Regnsk. for Fiscus 1748—49, 1750, 51, 52, 53, 57. [13]) Distributsprotokollen, Aar 1780 og flgd. Aar. [14]) do. Aar 1744 og Aarene 1744—51. [15]) A. C. 1760 $^{30}/_{7}$. [16]) A. C. 1760 $^{10}/_{9}$. Kopi af Brevet, der ogsaa findes afskrevet i Kollegiets Regnskabsbog 1731—1875, trykt i Badens Universitetsjournal I S. 116. [17]) Holms Skrivelse til Kons. af $^{3}/_{9}$ 1760; Kopi i A. C. $^{10}/_{9}$ 1760 og i Kollegiets Regnskabsbog 1731—1875. [18]) A. C. 1760 $^{10}/_{9}$, Kopi i Koll.s Regnskabsbog 1731—1875. [19]) Stampes Gavebrev findes trykt i Badens Universitetsjournal IV S. 141. [20]) Regnsk. 1763—64. [21]) do. 1789—90. [22]) Bibliothekets Kataloger i Kons. Arkiv. Valk. Koll. Album, smst. Badens Universitetsjournal I S. 119. [23]) Regnsk. for Fiscus 1758. [24]) do. 1752. [25]) Smst. [26]) Badens Univ.journal I 117—18, VII 139—40. [27]) Smst. [28]) J. H. Schou: Kgl. Forordn. [29]) A. C. 1783 $^{14}/_{5}$. [30]) J. H. Schou: Kgl. Forordn. [31]) A. C. 1792 $^{25}/_{7}$, 1805 $^{10}/_{4}$, $^{29}/_{5}$ etc. [32]) Disputatsfortegnelsen for 1731—1836, Aarene

1758 og 1761. [33]) A. C. 1758 3/5. [34]) Disp.fort., 1758. [35]) Valk. Koll. Album, 1747—1839. [36]) Regnsk. 1793—94. [37]) V. K. Album 1747—1839. [33]) Regnsk. for Fiscus 1795. [39]) Eforens, Prof. Riisbrighs Beretning om Brandskaden, i Badens Univ.journal V S. 105. Regnsk. 1795—96.

FEMTE AFSNIT.

[1]) Om Kollegiets Istandsættelse: A. C. 1795 10/6, 10/10. Regnskaber 1795—98. Beretning af Ephorus, B. Riisbrigh, i Badens Univ.-journal V, S. 105. [2]) Kbh. Univ. Aarbog 1843 S. 64. [3]) Akademiske Tidender, 1835 S. 201. [4]) A. C. 1800 12/11, 1801 9/12, 1810 7/11, Kbh. Univ. Aarb. 1843 S. 65. [5]) A. C. 1810 7/11. [6]) A. C. 1807 17/12, 1808 14/12, Regnskaber 1808—10. [7]) A. C. 1807 27/5, 17/12. [8]) Se Note 6. [9]) A. C. 1818 10/6. [10]) A. C. 1834 30/9, 22/10. [11]) A. C. 1835 29/4. [12]) A. C. 1836 12/7. [13]) A. C. 1836 12/7, Kbh. Univ. Aarb. 1840 S. 33. [14]) A. C. 1836 12/7. [15]) Kbh. Univ. Aarb. 1840. S. 33. [16]) A. C. 1839 5/6. [17]) A. C. 1839 10/7. [18]) A. C. 1839 11/9. [19]) A. C. 1839 23/10. [20]) A. C. 1839 4/12. [21]) A. C. 1840 19/2. [22]) A. C. 1842 30/3. [23]) Kbh. Univ. Aarb. 1843, S. 64. [24]) A. C. 1841 23/4, 1842 30/3. [25]) Kbh. Univ. Aarb. 1843 S. 65. 1846 S. 54. [26]) Kbh. Univ. Aarb. 1843 S. 64, A. C. 1842 4/7, 24/8, 14/9, 9/11, 30/11, 1843 11/1, 1/2, 15/3. [27]) A. C. 1845 17/9, Kbh. Univ. Aarb. 1846 S. 54. [28]) A. C. 1846 18/2, Kbh. Univ. Aarb. 1846 S. 55. [29]) A. C. 1846 11/3, 1/4, 22/4, 26/8. [30]) A. C. 1846 11/3. Kbh. Univ. Aarb. 1846 S. 56. [31]) A. C. 1846 13/5, 26/8. [32]) Kbh. Univ. Aarb. 1846 S. 58. [33]) A. C. 1862 7/5. Kbh. Univ. Aarb. 1864—71 S. 561. [34]) Skildring af Forhandlingerne om Kollegiets Ombygning 1862—65, i Kbh. Univ. Aarb. 1864—71, S. 561 ff. [35]) A. C. 1817 15/8. [36]) A. C. 1817 16/7. [37]) Kbh. Univ. Aarb. 1844 S. 66—70. [38]) Distributsprotokollen 1797. A. C. 1797 24/5. [39]) Distributsprot. 1797, 1798, Regnsk. 1797—98. [40]) A. C. 1809 24/11. [41]) A. C. 1809 27/5. [42]) Kbh. Univ. Aarb. 1844 S. 69. [43]) Kbh. Univ. Aarb. 1847 S. 80—81. [44]) Kbh. Univ. Aarb. 1841 S. 33. [45]) Findes i Regnskabsbogen 1731—1875, Fol. 171. [46]) Meddelelser om Kbh.s Univ., 1849 S. 812. [47]) Smst [48]) Smst. [49]) A. C 1830 20/10. [50]) A. C. 1807 8/4. [51]) A. C. 1816 12/1. [52]) Valk. Koll. Album 1747—1839. [53]) Smst. [54]) Fremgaar af Valk. Koll.s Regnskabsbog og Regnsk. for Fiscus. [55]) Om Kronprinsens Livkorps: Universitets- og Skoleannaler 1806—13.

NAVNELISTE

(De med * betegnede har været Alumner paa Valkendorfs Kollegium).

*Aasheim, A. N , Prof. phys. 180.
*Achab, Niels Find, 24.
Ahlefeld, Hans v., General, 47.
*Alberti, C.C.,Overretsprokurator, 245. 257—58.
*Als, J. H., Digter, 132.
*Amberg, H., Skolemand, 191.
*Ancher, P. K., Retslærd, 180—81.
*Anchersen, H. P., Prof. philol., 143.
*Anchersen, S., Skolemand, 143.
Andersen, Povl, 63.
*Andresen, C. S., Præst, 190.

*Baggeri, Petrus, 69.
Balle, N. E., Biskop, Efor for V. K. 195, 268.
*Bang, Fr. L., Prof. med., 188, 219.
*Bang, H. O., Prof. theol., 183.
Barnekow, Marg. Elis., g. m. Hans Valkendorf, 95.
*Bartholi, Chr., 123.
Bartholin, C., Prof. theol. 72.
Bartholin, H., Prof., 125, 126.
Bay, Johanne Marie, 222, 257.
Beck, Bertel, Værtshusholder, 69.
Beck, Morten, Landsdommer, 15, 23.
*Beckmann, H. G., Præst, 195.
*Been, Hans, Magister, 87, 98, 118—19. 122, 135—38.
*Benzon, L. J , Præst, 184, 185—186.
*Berg, C., Skolemand, 244.
*Bergsøe, A. F., Prof. polit., 243.
*Bildsøe, P. M., Biskop, 146—47.
Bille, Steen, Herremand, 100.
*Billeskov, Vilh., 186.
*Bindesbøll, S. C. W., Biskop, 240.
*Bircherod, Hans, Prof. hist., Efor for V. K., 97, 98, 166, 267.
*Bjerrum, J., Prof. med., 260.
*Bjørnson, S., Landmaaler, 184, 225.
*Blicher, St. St., Digter, 234—35, 259.
*Bloch, S., Præst, 143.
Blome, Margrete, g. m. Henning Valkendorf († 1658), 47.
Bogbinder, Valentin, Værtshusholder, 67.
*Boisen, L. N., Præst, 241—42.
Borch, Martin, Arkitekt, 262.
Borch, Ole, Prof., 110, 133.
Bornemann, H., Biskop, 92.
*Branderup, Chr., 120.
Brandt, P., Rentemester, 103.
*Bredal, P. 68.
*Bredsdorff, J. H., Lektor, 237—38, 239.
*Brinck, I. D., Præst, 135.
Brochmann, J., Biskop, 68, 72.
Brockenhuus, Anne, g. m. Henning Valkendorf († 1626), 42, 44.
*Broderi, Broderus, 69.
*Brunchmann, A., Sprogmand, 141, 149.
*Bruun, E. M. C. L., Justermester, 245.
*Bruun, S., Overlandmaalingsinsp. 189, 225.
*Buchhave, R., Læge, 184—85.
Bugge, Th., Prof. math., 199.
*Busch, Hans, 87, 90—92, 99—99, 117, 118, 122, 136.
*Buxen, L. H., 78—79.
*Buxenius, St., 120.
*Bützow, O. N., Prof. math., 185, 225.

Calundianus, S. P., Prof. ethices 80.
*Christensen, Anders, Prof. theol., 16.
*Christensen, Peder, Præst, 24—30, 73.
Christensen, Peder, 71.
*Christensen, Simon, 69.
Christian II 16, 19, 20, 22.
Christian V, 102, 103.
*Christiansen, Chr., Prof. phys., 249.
*Clausen, J., Præst, 80.
*Cron, T. L., Forfatter, 229.
*Crusius, A., 123.

*Dahlerup, E. A., Læge, 243.
*Diderichsen, L., 129.
*Dionysius, Johs., 65.
*Diriks, C. A., Statsraad, 228.
Dons, Poul, Kopist, 233.
*Drachard, M., 124.
*Dreier, F. H. H., Skribent, 228, 247—48.
*Due, Eraasmus, 124.
*Dujardin, C. E., Overlærer, 259.
Durham, Alexander, Herremand, 22, 23.

Eilersen, J., Prof. math., Efor for V. K. 59—60, 100—102, 105—06, 107—90, 111, 113, 267.
*Elberling, C. W., Skolemand, 241.
*Ellung, Landmaaler, 225.
Else, g. m. Th. Bang, Prof. theol. 57.
Engelstoft, C. T.. Biskop, Efor for V. K. 208—10, 220, 224, 268.
*Engelstoft, L., Prof. hist., Efor for V. K., 203, 204—07, 223, 268.
Equus, Andreas, 73.
*Eskildsen, J. L., Kontrollør, 222, 257.
*Estrup, H. F., Historiker, 204, 205, 210, 220—22, 238.
*Ewald, Johs., Digter, 184, 185—88, 259.

Faber, Knud, Prof. med., 260, 262.
Fielchius, Olaus, 63.
*Fine, A. de, Biskop, 80—81.
*Fiskerus, Johs., 121.
*Fleischer, Chr., Deputeret, 182.
Forchhammer, J. G., Prof. mineral., Efor for V. K. 210, 214—15, 268.
Frederik I 22.
Frederik II 15, 26.
Frederik III 43.
Frederik IV 103, 127—28, 130, 135, 140.
Friis, Chr., Herremand, 102.
*Friis, Claus, 71.
*Friis, Jørgen, Digter, 139—41, 150.
*Friis, J. J. F., Forfatter, 246.
*Frisius, Johs., 120, 121.
Frølund, A., Prof. hebr., Efor for V. K., 96, 106, 127, 146, 160, 161, 267.

*Georgii, Petrus, 120.
Gerner, H., Biskop, 133.
*Getreuer, C. P., Digter, 142.
*Glud, S. P., Skolemand, 134—35.
Goldschmidt, M. A., Forfatter, 247
Goos, A. H. F. C., Prof. jur., 259.
*Greve, Petrus, 121.
*Grot, Jens, 56, 123.
*Grundtvig, N. F. S., 230, 231—34, 235, 237, 240, 241, 259.
*Grønlund, C. C. H., Botaniker, 246—47.
*Gudme, A. C., Landinspektør 225—26, 229.
*Gudme, H. P., Præst, 182—83.
*Gullænder, S. P. (Judichær), Sprogmand, 74.
Gyldencrone, Diplomat, 96.
Gyldenstjerne, Knud Pedersøn, Rigsraad, 22.

*Hagerup, M., Statssekretær, 194.
Halem, Charlotte Marie v., Godsbesidder, 96.
*Hallager, L., Læge, 229.
*Hammerus, Petrus, 121.
*Hammond, Landmaaler, 225.
*Hansen, C. P. M., Læge, 242.
Hansen, H. C., Bygningsinspektør, 210—12, 214.
Hansen, Marie Christine, Opvarterske paa V. K., 159, 177—78, 226.
*Hatting, Jørgen, 123, 146.
*Haugsted, F. C., Læge, 242.
*Hebbe, Otto, 88, 122.
Hedenberg, Mdm., Opvarterske paa V. K., 176—77.
Hedenberg, O. L., Justits-Sergent, 176.
*Hee, Christian, Prof. math., 182.
*Heiberg. A. C. L., Historiker, 242.
Heiberg, J. L., Digter. 237.
*Heiberg, Ludvig, Skolemand, 192.

*Heiberg, S. J., Forstander, 243.
*Heidemark, S. A., Landmaaler, 225.
Hejnesen, Mogens, Fribytter, 27.
Helgesen, Povl, 17—21, 56, 181, 253.
*Helms, Jacob, Kunstarkæolog, 248.
*Herfurdt, Jac., 123.
*Hersleb, P. C., Præst, 106.
*Hersleb, S. B., Prof. theol., 230, 233.
*Herslev, Johs., 69.
*Hertzberg, N., Præst, 191.
*Hesseldahl, B., 124.
Himmerich, Politimester, 148.
*Hjort, V. C., Biskop, 193.
Holberg, Ludvig, 126, 131, 140, 145.
Holgersen, A. L., ORSagf., 260.
Holk, Ditlev, Herremand, 100.
Holm, Peder, Prof. theol., 147, 162—65, 169, 180.
Holm, P. Edv., Prof. hist., Efor for V. K., 259, 268.
Horrebow, Chr., Prof. astronom., Efor for V. K., 259, 268.
Horrebow, M., Prof. med., 192.
Horrebow, P., Prof. astronom., Efor for V. K., 148, 156, 160, 161, 166, 168, 268.
*Humble, Petrus, 123.
*Hvistendahl, M., Præst, 169, 182.
*Hübertz, J. R., Læge, 241.
*Høberg, Jens, Skuespiller, 125—27, 145, 146.
Hørring, Kvæstor, 256, 259.
*Høyberg, W., Litterat, 183.

*Ingemann, B. S., Digter, 235—37, 259.
*Ivari, Petrus, 69.

Jacobsen, J. C., Prof. theol., Efor for V. K., 262, 268.
Jacobæus, H., Prof. med., Efor for V. K., 106, 267.
Jensen, Hans, 63.
*Johannis, Bernhardus, 66.
*Jonsen, Landmaaler, 225.
*Jude, E. N., 66—67.
*Judichær, se Gullænder.
*Juul, S. B., Forfatter, 228—29.

Kalko, Axel, ORSagf., 258.
Kalko, Helga Maria, g. m. J. H. Kalko, 258
Kalko, Johs., ORSagf., 258.
*Kalko, J. H., Overretsprokurator, 258.
Kall, A., Prof. hist., Efor for V. K,, 96, 97, 168, 199, 268.
Kall, J C., Prof., Orientalist, Efor for V. K., 162, 169, 174, 175, 268.
*Kapel, Peter, 117.
*Kiuse, Niels N., 66—67.
*Knopfius, Nic., 72.
*Knudsen, J. F. C , stud. jur., 228.
Koch, J. H., Hofbygmester, 209.
*Kolling, Chr., 73.
Krag, Anders, Prof. phys., 63.
Krag, Niels, Prof. hist., 29.
*Krebs, C. E. B., Dr. phil., 260.
*Krogh, M. B., Biskop, 189.
*Krucquius, Georgius, 123.
*Krucquius, Jonas, 120.
*Krum, J. J., Prof. phys., 230.
Kruse. Jørgen, Herremand, 100.
*Kylling, Peder, Botaniker, 87, 109—10, 121, 122, 132—34.

*Lange, C. G., Prof. med., 249.
*Lange, F. O., Prof. pædagog. 240—41.
*Lange, Petrus, 124.
*Laurentius, Ericus, 121.
Laurentsen, Peder, Lektor, 18, 20, 21.
Lavridsen, Anders, Prof. theol., 29.
Lehn, Abraham, Værtshusholder, 136, 137.
Lejonclou, svensk Diplomat, 93.
Lemvig, Anders, Prof. med., 23.
*Lennholm, A., Læge, 259.
*Lindberg, J. Chr., Præst, 239—40, 259.
*Lindbæk, Johs., Dr. phil., 261.
Lindenov, Henrik, Herremand, 100, 101.
Liung, Anders, Præst, 18, 21.
*Liunge, Sev., 124.
*Lowson, Andr., Højesteretsassessor, 145—46.
*Lund, Andr., Læge, 194.
*Lysholm. Fr., 124.
*Lütken, J. Chr., Lektor, 239.
*Lütken, O. D., Forfatter, 239.
Løvenørn, Povl Vendelbo, 128.

Madsen, Peder, Biskop, Efor for V. K., 268.
Madsen, Povel, Biskop, 29.

Madvig, J. N., Prof. philol., 206.
Magnus, Konge af Livland, 26.
*Marstrand, Janus, 123.
*Meden, A. P., Præst, 194—95.
Molbech, Chr., Historiker, 233, 239.
Moldenhawer, D.G., Overbibliothekar, 202.
*Montoppidanus, Andr., 122.
*Mortensen, Hans, 76.
Moth, Matthias, Oversekretær, 132.
Mule, Hans, Prof. med., Efor for V. K., 88, 106, 118, 267.
*Munch, Nic., 122.
*Muus, Anton, Botaniker, 87—88, 110—11, 122.
Mylius, Ernestus, Magister, 63.
*Mylius, P. B., Landsdommer, 139.
Müller, P. E., Biskop, Efor for V. K., 217, 268.
Münter, F. C. C. H., Biskop, Efor for V. K., 268.
Møller, Jens, Prof. theol., Efor for V. K., 222, 225, 268.
*Møller, J. B., Skolemand, 191.

*Nakskov, Anders, 76.
*Nannestad, Fr., Biskop, 141—42, 149, 162, 165, 180.
*Nielsen, Hans, 69.
*Nielsen, Niels, 65—66.
*Nordrup, Hans, Digter, 138.
*Nyborg, Jesper, 65—66.
*Nyborg, Peder, 122.

*Obelitz, B. G. v., Prof. jur., 183, 219.
Oldeland, Hans, Herremand, 100, 101.
*Olivarius, Chr., Kirkehistoriker, 181.
*Olsen, P. B., Diplomat, 190.
*Oppermann, L. H. F., Prof. i Tysk. 244—45.
Ostenfeld, Chr., Prof. med., 78.

*Palladini. Andr., 65.
*Paludan, Johan, Forfatter, 189—90.
Petrafontanus. Magister, 63.
*Pio, J. F. G. E., Skolemand. 249.
*Poulsen, Kr., Prof. Dr. med., 261.
Powisch, Henning, Landsdommer, 47.
*Prahl, Peter, Præst, 192—93.
*Prosch, F. V. A., Prof., Veterinær, 246.

*Ramus, Chr., Biskop, 139.
Ramus, J. Fr., Prof. math., Efor for V. K., 161, 268.
*Randers, Chr., 70—71.
Reinhardt, J. C. H., Prof. hist., Efor for V. K., 206—08, 268.
Reisz, C. M., Prof. med., 259.
*Resen, Olaus, 124.
Resen, Peder, Prof. jur., Efor for V. K., 100, 105, 107, 267.
Reventlow, Konrad, Storkansler, 125—26.
*Rhode, U. A , Skølemand, 193.
*Rhuman, Hans, Dagbogsforfatter. 81.
*Richardi, Chr., 72—73, 81 .
*Riisbrigh, B., Prof. philos., Efor for V. K., 169, 184, 199, 218, 219, 221, 268.
Rosenquist, J. A., Portner paa V. K., 226.
Rostgaard, Fr., Oversekretær, 125, 127, 135.
*Roth, Henricus, 123.
*Rottbøll, C. F., Botaniker, 133, 183, 194.
*Rumohr, C. F., Præst, 180.
Rømer, Ole, 138.
Rønnow, Anne, g. m. Johan Urne, 22.
*Rørdam, Peter, Præst, 242—43.

Salen, Simon v., 48.
*Samogius (Samsing), Erasmus, 123.
Samsing, Mourids, Præst, 18, 21.
*Sass, Kort, 87, 98, 120, 121, 122, 123, 136.
Scanus, Andr. M., Student, 67.
Scavenius, Peder, Generalprokurør, 51, 52, 99.
Scheel, A. V., Retslærd, 218—19.
*Schiønnebølle, H. F., Præst, 179.
*Schiøtt, Julius, Direktør, 260.
Schletter, Chr., Biskop, Efor for V. K., 101, 105, 108, 267.
*Schousboe, P. K. A., Botaniker, 193.
*Schouw, C. St., Konferensraad, 219.
*Schrøder, Daniel, 121.
*Sebastiani, Johs., 72.
*Secher, C. E., Historiker, 248—49.
*Sibbern, F. C., Prof. philos., 202, 227, 230—31, 233, 259.
Simensen, Hans, Renteskriver, 48.
*Skanke, Johs., Landmaaler, 225.

Skougaard, Anna, g. m. Morten Beck, 15, 22.
Skougaard, Jørgen, Herremand, 22.
Skov, Oberst, 128.
Slange, Niels Pedersøn, Historiker, 28.
Slangerup, Hans, Prof. theol,, 23, 29.
*Smith, J. H., Fysiker, 194, 220.
*Snistorph, J. J., Præst, 169.
*Sommerfeldt, Chr., Forfatter, 189.
*Spandet, N. M., Landsoverretsassessor, 235.
Sponneck, Kommandant, 147—48.
*Sporon, B. G., Sprogmand, 184.
*Sporon, F, G., Højesteretsassessor, 188—89.
*Spydstrup, Nlc., 121, 123.
*Stampe, Henrik, Statsminister, 166, 181—82.
Stanley, Carl. Billedhugger, 188.
*Steenstrup, M. G. G., Forfatter, 246.
Sten, Mogens, Præst, 21.
*Stephani, Chr., 76.
*Stephani, Erasmus, 65—66.
*Strøyer, Jens, 129—30.
*Svaningius, Johs., 124.
*Svecus, Anastasius, 66—67.
Syv, Peder, Sprogmand, 133

*Tausanus, Johs. Ach., 120, 122, 123.
*Thestrup, Frants, Biskop, 106, 131—32, 139.
*Thomsen, Jacob, Nationalbankdirektør, 195.
Thorlacius, B. R., Prof. philol., Efor for V. K., 202—03, 217, 218, 220, 222, 226, 268.
*Thorsen, P. G., Arkæolog, 243—44.
*Thorsen, P. K., Mag. art., Sprogforsker, 268.
Thott, Henrik, Herremand, 100, 101.
Trampe, Ditlev v., Generalmajor, 103.
*Trap, J. P., Forfatter, 244, 259.
Trapmand, Johs., 73.
*Tødsleuf, N. B., Præst, 183.

Urne, Anne. g. m. Jørgen Skougaard, 22.
Urne, Johan, Rigsraad, 22.
Urne, Mette, g. m. Alex. Durham, 15, 22, 23.
Urup, Axel, Rigsraad, 100.
Ussing, J. L., Prof. philol., 259.

*Vahl, Jens, Præst, 249.
Valkendorf, Axel, til Tiselholt, 47, 94, 265.
Valkendorf, Børge, til Klingstrup, 96, 265.
Valkendorf, Carl Frederik, svensk Kornet, 95—97, 265.
Valkendorf, Christian, svensk Underofficer, 96—97.
Valkendorf, Christian Christopher, til Greddby, Patron for V. K., 93—95, 97, 265.
Valkendorf, Christopher, til Glorup, Kollegiets Stifter, 15, 23—38, 52, 53, 121, 265.
Valkendorf, Christopher, til Hessleholm, Patron for V. K., 47, 77, 85—87, 95, 109—10, 265.
Valkendorf, Hans, til Ellinge, Patron for V. K., 86, 87—95, 110, 265.
Valkendorf, Henning, til Glorup, Stifterens Fader, 25, 265.
Valkendorf, Henning, til Glorup, Patron for V. K., † 1626, 42—43, 265.
Valkendorf, Henning, til Glorup, Patron for V. K., † 1658, 43—46, 94, 96, 265.
Valkendorf, Henning, til Klingstrup, 47, 96, 265.
Valkendorf, Ingeborg, 95, 265.
Valkendorf, Laurits, Kommandør, 90, 94, 265.
*Varberg, R. P. K., Justitssekretær, 228, 248.
Vedel, Anders Sørensen, 28.
Venusinus. Jon Jacobsen, Historiker, 28, 37.
*Videlin, Geir, Biskop, 193.
*Vinding. Andreas, 124.
Vinding, Poul, Prof. philol., 92, 119.
Vinding, Rasmus, Retslærd, 37.
Vormordsen, Frans, Biskop, 18, 20.

*Wandalinus, Janus, 123.
*Warberg, Ole, Nationalbankdirektør, 190, 225.
*Warberg, R. P, K., se Varberg.
*Wegerslebius, Sev., 122.
*Weldingh, Chr., Præst, 184.

*Wellejus, Clemens, 120.
*Werkmester, M., Landmaaler, 172, 225–26.
Westen, Thomas v., Missionær, 89—91.
Westergaard, N. L., Prof., Orientalist, Efor for V. K., 254, 257, 268.
*Westerholt, Jørgen, Litterat, 146.
*Wingaard, Mogens, Skolemand, 130–31.
With, C. E., Prof. med., 259.
*Withusen, C. C., Læge, 229–30.
*Withhusen, T. C. E., Skolemand, 195.
*Wolff, Johs., Landmaaler, 225.
*Wolff, Odin, Forfatter, 192.
Worm, Kr., Biskop, 129.
Worm, Ole, Prof. med., 72.
Worm, Villum, Prof. med., Efor for V. K., 92, 101, 106, 114, 265.
*Wøldike, Jørgen, Skolemand, 143—44.
*Wøldike, Marcus, Prof. theol., 143—45.

*Zahle, E. S. V., Præst, 240.
*Zeise, W. Chr., Prof. i Kemi, 239.
Ørsted, Rasmus, J., 72.

